

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 22 · 26. november
Sesjonen 2019–2020

**Møte tirsdag den 26. november 2019 kl. 10.
Votering kl. 15.**

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 22):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i referanse-renteloven mv. (gjennomføring av referanseverdi-forordningen)
(Lovvedtak 6 (2019–2020), jf. Innst. 37 L (2019–2020) og Prop. 127 LS (2018–2019))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i finansforetaksloven mv. (diverse endringer)
(Lovvedtak 7 (2019–2020), jf. Innst. 35 L (2019–2020) og Prop. 128 L (2018–2019))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Helsenæringen – Sammen om verdiskaping og bedre tjenester
(Innst. 48 S (2019–2020), jf. Meld. St. 18 (2018–2019))
4. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i aksjelovgivningen mv. (langsiktig eierskap i noterte selskaper mv.)
(Innst. 52 L (2019–2020), jf. Prop. 135 L (2018–2019))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om rettfærdige og sosiale alternativer til bompenger
(Innst. 50 S (2019–2020), jf. Dokument 8:158 S (2018–2019))
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes og Sheida Sangtarash om arbeidsvilkår foran anbudsregimer
(Innst. 51 S (2019–2020), jf. Dokument 8:169 S (2018–2019))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven (krav om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg)
(Innst. 53 L (2019–2020), jf. Prop. 129 L (2018–2019))
8. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet
(Innst. 45 S (2019–2020), jf. Dokument 3:12 (2018–2019))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Sheida Sangtarash og Kari Elisabeth Kaski om en helhetlig og god fødselsomsorg i hele landet, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Arnstad,

Trygve Slagsvold Vedum og Siv Mossleth om en offentlig utredning (NOU) om svangerskaps-, føde- og barseltilbudet i den offentlige helsetjenesten
(Innst. 39 S (2019–2020), jf. Dokument 8:148 S (2018–2019) og Dokument 8:152 S (2018–2019))

10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Siv Mossleth og Willfred Nordlund om å utrede to sykehus med fullverdige akuttfunksjoner på Helgeland
(Innst. 40 S (2019–2020), jf. Dokument 8:159 S (2018–2019))
11. Referat

Presidenten: Representantene Else-May Norderhus og Kari Elisabeth Kaski, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Vest-Agder: Theodor Helland

For Finnmark: Ragnhild H. Kaski

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Tore Hagebakken fra og med 26. november og inntil videre.

Fra Rødts stortingsgruppe foreligger søknad om omsorgspermisjon for representanten Bjørnar Moxnes 26. november.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Oppland: Stine Renate Håheim
For Oslo: Seher Aydar

Presidenten: Stine Renate Håheim og Seher Aydar er til stede og vil ta sete.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen vil overbringe 15 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Petter Eide vil fremsette et representantforslag.

Petter Eide (SV) [10:02:25]: God morgen! Det er ett forslag fra meg. EU-domstolen har nettopp vedtatt et krav om merking av varer som kommer fra områder okkupert av Israel. Representantene Audun Lysbakken, Arne Nævra, Solfrid Lerbrekk og jeg vil ha tilsvarende merking av varer importert til Norge.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:03:03]: Selv på en grå novemberdag går det an å hente energi fra sola. Derfor

vil jeg på vegne av stortingsrepresentantene Arne Nævra, Karin Andersen, Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og meg selv fremme et forslag om solkraft.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter denne uken. – Det anses vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ingjerd Schou. – Andre forslag foreligger ikke, og Ingjerd Schou anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møter.

Sakene nr. 1 og 2 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:03:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i referanse-renteloven mv. (gjennomføring av referanseverdiforordningen) (Lovvedtak 6 (2019–2020), jf. Innst. 37 L (2019–2020) og Prop. 127 LS (2018–2019))

Sak nr. 2 [10:03:51]

Stortingets vedtak til lov om endringer i finansforetaksloven mv. (diverse endringer) (Lovvedtak 7 (2019–2020), jf. Innst. 35 L (2019–2020) og Prop. 128 L (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:04:01]

Innstilling fra næringskomiteen om Helsenæringen – Sammen om verdiskaping og bedre tjenester (Innst. 48 S (2019–2020), jf. Meld. St. 18 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Den fordelte taletid blir begrenset til 1 time og 10 minutter.

Taletiden fordeles slik: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, få en taletid på inntil 3 minutter.

Åsunn Lyngedal (A) [10:05:03] (ordfører for saken): Da Stortinget behandlet Meld. St. 27 for 2016–2017, om industrien generelt, ba et enstemmig storting regjeringen fremme en helseindustrimelding. Målet med meldingen var at den skulle gjøre oss ledende innen e-helse og legge til rette for innovasjon i anskaffelser i helsesektoren. Den skulle også sørge for at det offentlige tilrettela bedre for kliniske studier, sørge for at forskning ble til produkter og tjenester til det beste for pasientene, og styrke tilgangen til risikokapital. Resultatet er den helsenæringsmeldingen som vi behandler i dag.

Norge har behov for å omstille vår økonomi og vårt næringsliv i grønn retning. En forsterket satsing på helseindustri vil være et viktig bidrag. Industrien omsetter allerede for nær 60 mrd. kr og sysselsatte i 2016 omkring 100 000 personer. Næringen er godt tilpasset norsk selssettings-, kostnads- og kompetanseprofil, og Norge har gode forutsetninger for å tiltrekke seg helseindustriell produksjon.

Helseforskning er det største forskningsfeltet i Norge, og det kjennetegnes av stor bredde og internasjonalt toppnivå på flere områder, bl.a. innen nevrovitenskap, onkologi og global helse. Totalt investerte Forskningsrådet 1,5 mrd. kr i helse i 2018. SkatteFUNN og Forskningsrådet står for ca. 30 pst. av all nasjonal forsknings- og innovasjonsinnsats i helsenæringen.

Forskningsrådet har i sitt høringssvar ved behandlingen av meldingen vist til at helsenæringen står for de mest verdiskapende arbeidsplassene i våre naboland, mens Norge klarer å få mindre verdiskaping og færre bedrifter ut av de store offentlige midlene vi bruker til helseforskning.

Det er også et misforhold i fordelingen av forskningsmidler mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten. Selv om de to helsetjenestene driftsmessig er like store, går kun én av ti forskningskroner til kommunehelsetjenesten, og det bør endres.

Det å starte en bedrift innenfor helsenæring har noen særskilte utfordringer, idet det ofte er små bedrifter og en bransje med høy risiko, lange utviklingsløp og strenge reguleringer.

Om vi er gode på forskning, er vår infrastruktur for testing og kommersialisering av resultater noe som kan bli bedre. På noen felt er de i verdensklasse, som f.eks. ved IFE, der legemiddelfirmaer kan teste ut og produsere kreftmedisin med radioaktive virkestoffer i omgivelser som kan håndtere dem.

Komiteens mindretall har lagt fram flere forslag som vi vil fremme her i dag, for å styrke den infrastrukt-

turen vi har til å fremme kommersialisering. Blant annet har vi ønsket et nasjonalt senter for kliniske studier.

Tilgang på egenkapital er særlig vanskelig for oppstartsbedrifter innenfor helsenæringen. Det skyldes at det tar lang tid før selskapene er i posisjon til å betjene lån, mye på bakgrunn av lange, kostnadskrevede utviklingsløp. Kapitaltilgangsutvalget sa i sin tid noe om at særlig mindre bedrifter med behov for 20 mill. kr i egenkapital har en krevende situasjon. I den bestillingen som Stortinget ga da man ønsket seg en helseindustri-melding, ba komiteen om at regjeringen måtte komme med tiltak som styrket tilgangen til risikokapital for næringen. Da er det skuffende at det i meldingen bare sies at det vil regjeringen vurdere i framtiden.

Innovasjon Norge må i alle fall få stille sine lån til disposisjon for de bedriftene som bruker mange år før de har en positiv kapitalflyt. Det har kommet tilbakemeldinger ved behandlingen av meldingen om at så ikke nødvendigvis er tilfellet.

For Arbeiderpartiet er det viktig at Investinor beholder sitt direkte investeringsmandat. Vi mener Investinor aktivt kan bidra til å skape flere arbeidsplasser i Norge gjennom å direkte investere i helseindustri.

Med dette tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av, men forslag nr. 15 fremmes ikke.

Presidenten: Representanten Åsunn Lyngedal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [10:10:01]: For første gang legges det frem en stortingsmelding om helsenæringen, og med den ønsker vi å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi, flere lønnsomme arbeidsplasser og en bedre og mer effektiv helse- og omsorgstjeneste. Spørsmålet er jo: Hva skal vi leve av? Svaret er at det er summen av den fremtidige arbeidsinnsatsen som er det aller, aller viktigste. I fremtiden skal vi – og må vi – stå på mange flere ben enn vi gjør i dag. Én arbeidsplass i fossilsektoren må erstattes av opp mot åtte andre jobber, gitt den store differansen det er i verdiskaping mellom nær sagt alle andre bransjer og petroleumsbransjen.

Helsenæringen har potensial til å bli en av de viktigste vekstnæringene fremover. Allerede i dag er det Fastlands-Norges hurtigst voksende næring. Dagens og fremtidens helsetjenester står overfor store utfordringer og høye forventninger. Jo større gapet mellom forventning og leveranse er, jo større blir utfordringene for dem som leverer helsetjenestene, og for oss som skal finansiere dem. Helsenæringsmeldingen peker på hvordan næringslivet kan bidra til både bedre helsetjenester og flere arbeidsplasser, skatteinntekter og nødvendig omstilling.

Men spørsmålet er ikke bare hva vi skal leve av. Det er mange spørsmål: Hvor lenge skal vi leve? Hvor god helse skal vi ha mens vi lever? Hva slags tjenester kommer vi til å trenge, for ikke å si kreve? Et nærmest samlet storting ser i dag hvordan helsenæringen kan skape økonomisk vekst og arbeidsplasser og løse flere av fremtidens helseutfordringer samtidig.

At det nå ses mer på tvers av sektorer, og at det i større grad inviteres til samarbeid mellom næringslivet og helsesektoren for øvrig, tror jeg er veldig viktig. Helsenæringen kan løse mange av våre helse- og omsorgsutfordringer de neste tiårene, samtidig som den kan bli en av våre største næringer med eksport til et globalt marked. Tilliten til Norge i utlandet er høy – både til vår politiske stabilitet, vår sikkerhet og vårt høye kunnskapsnivå, noe som gir oss en fordel i det globale markedet, der mye av verdiskapingen i denne sektoren foregår.

Norge kan bli bedre, og denne meldingen og innstillingen fra de to komiteene på Stortinget er viktige skritt. Vi ønsker et mye større samarbeid mellom helsetjenesten, næringslivet og utdanningsinstitusjonene. Norske bedrifter har ressurser, de har kompetanse, og de har innovasjonskraft, som det offentlige kan nyttiggjøre seg. Meldingen er starten på en utvikling som gjør det mulig for Norge å bli ledende på et felt der vi i dag ligger noe etter våre naboland.

Kulturendringer er noe de aller fleste er enige om er bra. Det er ofte til og med nødvendig – helt til det plutselig er snakk om å endre kultur der en selv er. Da setter vi hælene i bakken, og den som forsøker å ta tak i vår kultur, blir kontant avvist med: Nei takk, det er sånn vi gjør det her.

Å endre kultur for nytenking og samarbeid kommer til å være vanskelig. Å vaske bort berøringsangsten mellom akademia og kommersielle aktører vil ta tid. Foretakene og institusjonene skal gis muligheter og retningslinjer som skaper kultur for samarbeid. Ledere skal instrueres, ny kultur skal integreres, og innovasjon skal prioriteres. Dette er et arbeid som må ta tid, og det er viktig at det på de ulike nivåene etableres en forståelse for hvorfor dette er viktig, og hvordan den enkelte skal bidra. Kulturendring er helt nødvendig. Dette er en stor ambisjon, men den vil gi en betydelig gevinst dersom vi lykkes.

Jeg er glad for meldingen og det gode arbeidet som er gjort i komiteene i etterkant. Meldingen har blitt godt mottatt, og jeg synes lederen i Legemiddelindustrien sa det godt da meldingen ble lagt frem: Det føles litt som 17. mai og julaften på én gang, siden dagen i dag viser at regjeringen har tatt politisk lederskap for å utvikle den viktige helsenæringen.

I arbeidet med meldingen har mange vært tydelige på at dette bare er starten, og det er jeg enig i. Det er en

god start. Det legger opp til en rekke endringer, og vi må følge utviklingen fremover. Skal vi fortsatt ha god vekst, fortsatt ha innovasjon og bedre tjenester og ta den lederposisjonen vi bør ta, krever det at vi alle – politikerne, de kommersielle aktørene, utdannings- og forskningsmiljøene, helse- og omsorgssektoren, ja alle berørte – tar ansvar for både kulturendringene som må komme, og griper de mulighetene innovasjon og utvikling tilbyr oss. Dette er startskuddet. Nå er det langt på vei enighet om virkelighetsbeskrivelsen av dagens situasjon og bildet som er tegnet av hva som er mulig å få til: en bedre kultur, insentiver til samarbeid, lettere tilgang til kliniske testfasiliteter, økt vekst og internasjonalisering, mer kommersialisering, bedre tilgang til helsedata og klarere roller. Det er grunn til å gratulere med dagen, unne seg en liten feiring i kveld og så brette opp ermene og gyve løs på utfordringene allerede i morgen.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:15:09]: Helsenæringen i Norge er samlet sett liten, verdiskapingen utgjør bare omtrent 3 pst. av fastlandsøkonomien, men det er en næring med stort potensial. Den kombinerer det økende behovet Norge har for bedre velferds- og helseløsninger med den teknologiske utviklingen, som har avgjørende betydning for norsk næringsliv og norsk økonomi. Vi har sett at verdiskapingen i helsenæringen øker, og de siste årene har økningen vært høyere enn i fastlandsøkonomien totalt.

Gode vekstvilkår for helsenæringen tar tid å utvikle. Norge har generelt gode rammevilkår for næringslivet, men helsenæringen har noen spesielle utfordringer, særlig knyttet til nødvendig samarbeid mellom næringsliv, offentlige helse- og omsorgstjenester, forskning og akademia. Dette burde ikke være et problem, for dette er en næring der alle vinner mest hvis de samarbeider og utveksler data og informasjon.

Jeg observerer at opposisjonen i merknader uttrykker at de er livredde for profitt og kommersialisering innen helsenæringen, og at dette vil skade vår felles helse-tjeneste. Den norske befolkningen vil ha et sterkt offentlig helsevern, fritatt fra kommersiell logikk, mener den rød-grønne opposisjonen. Jeg tror ikke at det er grunnlag for verken profittpanikk eller klokkertro på den offentlige fortrefeligheten. Det er tross alt det private som står for mesteparten av verdiskapingen her i landet.

Innen helsenæringen er det nødvendig med godt samarbeid mellom privat næringsliv – med privat kapital – og offentlig sektor. Tilstrekkelig tilgang til kapital i de ulike utviklingsfasene for oppstartsbedrifter er helt avgjørende for vekst. Oppstartsbedrifter innen helsenæringen har noen særlige utfordringer. Menons rapport «Helsenæringens verdi 2019» oppgir tilgang til kapital som det største hinderet for utvikling av bedrifter og nye

arbeidsplasser. Regjeringen vurderer nå anbefalinger fra kapitaltilgangsutvalget og anbefalingen fra gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Bruk av opsjoner kan i mange tilfeller avhjelpe kapitalmangel. Kapitaltilgangsutvalget anbefaler at ordningen med utsatt beskatning av opsjoner gjøres vesentlig mer attraktiv for oppstartsselskaper innen helsenæringen. Regjeringen har i statsbudsjettet foreslått å utvide opsjonsordningen til å omfatte selskaper som har maksimalt 12 ansatte, og øker opsjonsfordelen per ansatt fra 500 000 kr til 1 mill. kr. Dette er bra, men jeg mener regjeringen bør vurdere hvordan oppstartsordningen kan justeres for at den skal bli enda mer anvendelig for oppstartsbedrifter innen helsenæring. En måte kan være å utvide ordningen til å inkludere selskaper som er eldre enn seks år i tildelingsåret, som er grensen i dag. Helsenæringen er en tidkrevende næring – det skal forskes og testes før produkter og tjenester slippes. Dette tar gjerne mer enn seks år, og dermed faller disse selskapene utenfor ordningen.

Norge har svært omfattende helsedata med meget god kvalitet, og dette kan også bidra til verdiskaping i helsenæringen. Samtidig er det viktig å verne om og styrke personvern og sikkerhet. Regjeringen vil etablere en helseanalyseplattform for å effektivisere og forenkle tilgangen til helsedata til forskning og analyse, som også skal styrke personvernet. Et sterkt personvern er viktig, men en må allikevel ikke bli så rigid at deling av data overhodet ikke kan skje, da dette kan hindre samarbeid mellom forskningsmiljøer i forskjellige land. EU-regelverk har vært diskutert i så måte. Det er viktig å understreke at vi har hatt et godt og fruktbart samarbeid med bl.a. Norges kreftregister og forskningsmiljøer i USA som har bidratt til gode løsninger, noe næringskomiteen fikk høre mye om da de var i USA i forrige periode.

Bilateralt og internasjonalt samarbeid om forskning og innovasjon på helsenæringsfeltet er viktig, men man påpeker samtidig at selskapers tilgang til helsedata bør begrenses grunnet hensynet til pasientsikkerhet og personvern i henhold til norsk lovgivning. Det er ikke alle land, alle selskaper, som bør få tilgang til norske helsedata.

Kjersti Toppe (Sp) [10:19:55]: Senterpartiet deler intensjonen og målet om å leggja til rette for vekst i ei offensiv norsk helsenæring. For Senterpartiet er det viktig å slå fast at ei veksande helsenæring ikkje er eit mål, men eit middel til å gi folk betre og meir treffsikker behandling, færre biverknader, betre førebygging og diagnostikk og bidra til trygge omsorgstenester og betre pasientsikkerheit, noko som hindrar ei utvikling av eit to-delt helsevesen.

For Senterpartiet er det òg viktig å presisera at vi vil ha eit sterkt offentleg helsevesen, og at vi meiner at helsenæring ikkje skal handla om privatisering og kommersialisering av tenester eller meir av såkalla velferds-miks.

I meldinga vert det lagt vekt på at det i dag er eit komplisert samspel mellom offentleg og privat sektor. Det er nok rett, men på ei anna side er det grunn til å stilla spørsmål ved regjeringas bruk av ord når dei beskriv helsesektoren som ein marknad og helsetenester som ein kunde.

Vi er òg kritiske til at regjeringa i denne samanhen-gen ikkje skil mellom private ideelle og private kommersielle tilbydarar, og vi stiller spørsmål ved kva regjeringa meiner når dei i meldinga skriv at dei vil leggja til rette for «innovative offentlege anskaffelser i helse- og omsorgstjenesten og i helseforvaltningen» – særleg når vi ser at ESA ikkje vil godta at det vert oppretta egne anbodsklasser for ideelle.

Noreg får fleire eldre og fleire med samansette lidin-gar. Dette er ikkje eit problem, slik det kan framstå i mel-dinga – det er eit gode, vi lever lenger, og vi overlever sjukdomar. Men det betyr òg at vi treng hjelp av helseve-senet, både for å leva og for å overleva. Dette må helse-sektoren klara å levera på. Da må helsenæringa bidra, og vi må ha ei sterk helsenæring i Noreg som kan under-støtta det offentlege i dette viktige arbeidet. Noreg har det beste utgangspunktet for det. God næringspolitikk òg innanfor helsesektoren må byggja på ei fornuftig ar-beidsdeling mellom offentleg og privat næringsliv.

Det er positivt at helsenæringsmeldinga tar grep når det gjeld kliniske studiar. Senterpartiet ønskjer ein handlingsplan velkomen. Det er ei fallitterklæring når Noreg i dag framstår som det landet som er minst attrak-tivt i Norden for kliniske studiar, og at talet på kliniske studiar har gått ned. Senterpartiet vil støtta opp under arbeidet med utvikling og implementering av persontil-passa medisin, som verkeleg er framtidias behand-lingsmetodar. Senterpartiet meiner òg at det er behov for rask realisering av helseanalyseplattforma, fordi of-fentlege helsedata er viktig for utvikling av ei pasient-venleg helsenæring. Føresetnaden er at personvernet vert varetatt i dette arbeidet. Vi meiner at auka forskning i kommunehelsetenesta er svært viktig, og at det må enda sterkare incentiv på plass for å få dette til, i form av både særskilt finansiering og sterkare lovfesting.

I bestillinga til denne helsenæringsmeldinga var det eit mål at Noreg skulle verta leiande i Europa innanfor e-helse innan 2025. Vi er langt frå dette målet. Vi i Senter-partiet er kritiske til korleis Direktoratet for e-helse fun-gerer i dag. Fleire har kritisert storleiken på prosjekt og at direktoratet utviklar tenester sjølv i staden for å driva regulering, noko som er til hinder for innovasjon og na-sjonal tenesteutvikling. Vi har fleire mislykka IT-satsin-

gar bak oss i helsevesenet, og både helseplattforma i Helse Midt og Akson-prosjektet er kritiserte no.

I innstillinga ligg det fleire forslag som går ut på na-sjonal produksjon av kritisk viktige legemiddel. Senter-partiet har føreslått dette òg tidlegare, og etter vårt syn må dette skje i eit offentleg–privat samarbeid og ikkje gjennom eit statleg selskap, slik SV føreslår. Ein slik pro-duksjon vil ofte handla om gamle, men nyttige legemid-del som industrien på grunn av lita inntening gjerne ikkje såg nytta av å produsera lenger. Så når det gjeld ut-vikling av nye antibiotika og produksjon av gamle, men utruleg viktige legemiddel, er det framleis eit behov for nye finansieringsløysingar, som premierer utvikling og produksjon og ikkje sal og bruk. Vi håpar at dette er eit ansvar som regjeringa tar på alvor og følgjer opp.

Med dette vil eg ta opp det forslaget som Senterpar-tiet er ein del av.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:25:07]: Represen-tanten Kårstein Eidem Løvaas frå Høgre sa at han ville ta seg ein fest i dag på grunn av helsenæringsmeldinga. Det tvilar eg eigentleg ganske sterkt på. Eg ser faktisk ikkje for meg at grunnlaget er stort for ein fest. I alle fall overraskar det meg om Eidem Løvaas faktisk tar seg ein fest med utgangspunkt i denne meldinga.

Som eit oppspark til ein diskusjon om helsenærin-ga, som er eit svært og omfattande felt, vil eg seie at mel-dinga har ein god analyse på mange område, men at ho manglar tiltak. Ein landar på kulen på eit vis. Eg skal trekkje fram spesielt tre område der dette blir ganske ty-deleg.

Om risiko og kapital: Det er tydeleg at om ein skal utvikle ei helsenæring av betydning i Noreg, har vi ei ut-fordring når det gjeld tilgang på risikovillig kapital. Op-posisjonen er samla om ein serie forslag for å dekkje inn dette, men regjeringspartia luktar ikkje på dei eingong. Det vi står igjen med, er det som står i helsenæringsmel-dinga, som er ganske slappe greier. Det som da blir reali-teten, er at denne verdiskapinga hamnar andre stader, der det er betre vilkår for kapital og risikovillig kapital, altså ut av landet. Det er realiteten. Her har ein ei mog-legheit gjennom denne meldinga til å skaffe seg ein po-sisjon, men ein vel å ikkje nytte seg av det – den blå-blå regjeringa er ikkje villig til å ta risiko saman med nærin-ga.

Representanten Ørsal Johansen problematiserte sjølv dette i innlegget sitt og kom med visse oppfordrin-gar. Det er synd at det ikkje blei tatt med i handlinga, slik at vi kunne gått saman om forslag, at ein faktisk lytta til innspela frå opposisjonen.

Det andre punktet gjeld legemiddel. Vi har ein akutt legemiddelmangel, som kjem til å auke i tida som kjem. Opposisjonen er einig i at det må produserast meir legemiddel i Noreg, og har forslag om det. Vi i SV føreslår til og med at staten skal ta initiativ til sjølv å etablere produksjon av legemiddel, for dette kjem til å bli prekært. Men heller ikkje her beveger regjeringa seg inn på noko som helst felt. Ho ser ut til å vere trygg på at den legemiddelmangelen vi i dag ser, kjem til å gå over eller ikkje kjem til å bli noko av.

Når det gjeld helsedata, som er eit veldig stort felt, eit veksande felt, er vi kanskje også der i ferd med å miste moglegheita til å byggje ei sterk næring, ei IKT-næring, i Noreg. Også der vil eg seie at regjeringa eigentleg over lengre tid – det har vore påpeikt frå mi side ganske lenge – har hatt datatrøbbel. Regjeringa har ikkje klart å finne ut korleis ein skal etablere grenseflater mellom det private og det offentlege på ein produktiv måte, der ein både kan få bygd opp norsk IKT-helsenæring på den eine sida og samtidig få utvikla tenestene på den andre sida. Det som da skjer, er at det er sikkasakk avhengig av kva føretak det er, og kva type teneste det er – inga klar melding frå staten. Her er det ulik praksis rundt omkring. Noko blir produsert innomhus, andre sel det ut, gjerne til Silicon Valley og andre aktørar internasjonalt. Og vi ser kvar vi er i dag. Vi er i ferd med å tape terreng på eit veldig viktig, framveksande område, noko eg synest er heilt merkeleg at regjeringa ikkje klarer å finne betre svar på enn det ho gjer her. Opposisjonen har forslag om det.

I tillegg har vi forslag som handlar om å sikre at satsing, tilgjengeleggjering, næringsmessig og kommersiell bruk av helsedata i det minste fører til verdiskaping i Noreg. Det er eit forslag vi oppfordrar regjeringa til å jobbe med. Heller ikkje det er noko ein ønskjer å bevege seg inn på fordi det no kjem eit forslag frå opposisjonen. Eg meiner at for parti som er opptatt av å byggje norsk næringsliv med utgangspunkt i norske helsedata, å gå imot det, er ganske oppsiktsvekkjande.

Så til slutt om persontilpassa medisiner. Det gjeld både medisinar og digitale løysingar. Det er jo eit veldig viktig spørsmål framover. Men heller ikkje her beveger regjeringa seg frå analyse til tiltak.

Presidenten: Vil representanten ta opp SVs forslag?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:30:12]: Det vil han.

Presidenten: Da har representanten Torgeir Knag Fylkesnes tatt opp forslaget fra SV.

André N. Skjelstad (V) [10:30:27]: Venstre mener at det er et offentlig ansvar å sikre gode helse- og omsorgstjenester til alle. Flere aktører er nødvendige, både priva-

te, ideelle og andre. Vår politikk går ut på at vi skal ha et sterkt offentlig helsevesen, slik at alle sikres et likeverdig helsetilbud over hele landet.

Norsk økonomi og helse- og velferdstjenestene står overfor betydelige utfordringer. En befolkning som lever lenger, og flere med kroniske sykdommer, medfører et potensielt gap mellom etterspørsel og tilgang på helse-tjenester. Derfor er jeg glad for at et samlet storting ønsket en stortingsmelding om helsenæringen, som er den vi i dag diskuterer.

Helsenæringen er en svært spennende næring, med mye innovasjon og potensial for vekst, både i Norge og i utlandet. Verdiskapingen i helsenæringen utgjør om lag 3 pst. av Norges fastlandsøkonomi, og hele 100 000 er ansatt i næringen. Dette er betydelig. Helsenæringen er kunnskapsintensiv, og helseforskning er Norges største forskningsfelt. Norges økonomiske vekst avhenger av evnen til å omsette kunnskap til ny virksomhet. Ved å stimulere til forskning og innovasjon vil vi bidra til teknologit utvikling og til å skape lønnsomme og framtidrettede bedrifter innenfor helsenæringen i Norge.

Vi er glad for regjeringens signal om å kartlegge potensialet for økt samhandling med helsenæringen i relevante deler av institusjonssektoren. En slik kartlegging kan avdekke hvordan institusjonene kan stimuleres til mer forskning innen helsenæring som kan kommersialiseres. Få næringer har et større voksende marked nasjonalt og internasjonalt enn helsenæringen. Skal vi sikre norsk innovasjons tilgang på utenlandske markeder, er det viktig med internasjonalt samarbeid. Derfor mener vi at vi trenger mer internasjonalt samarbeid, ikke mindre. FN og EU er svært tydelige på utfordringene, og økt innovasjon er avgjørende for bedre levestandard, minsket belastning på offentlige budsjetter og rigging av morgendagens helsetjenester.

Tilgang til kapital er oppgitt som det største hindret for utvikling av bedrifter og nye arbeidsplasser innen helse og omsorg. Venstre er opptatt av å gjøre livet lettere for bedriftene. Små og mellomstore bedrifter er rygg-raden i arbeidslivet og for verdiskaping i hele landet. Ved å gjøre det lettere for folk å starte egen bedrift setter vi folk i stand til å ta frie valg. Vi har tro på at det betyr vekst og bedre velferd for hele samfunnet.

Bedre rammevilkår for jobbskapere trykker framtiden for Norge og for folk. Skal vi opprettholde et godt og likeverdig helsetilbud i Norge, er det avgjørende at vi bruker all innovasjonskraft som er tilgjengelig, og at vi bidrar til utvikling av kunnskap og mulig kommersialisering og eksport av den. Derfor ønsker vi å forbedre kapitaltilgangen ved bl.a. å se på ordningen med opsjonsbeskatning i gründerbedrifter og skatteincentiver for investering i gründer- og oppstartsbedrifter.

Selv om utgangspunktet for norsk helsenæring er godt, finnes det barrierer som kan gjøre det krevende for både enkeltvirksomheter og hele næringen å vokse.

Velferdsteknologi gir den enkelte frihet og mulighet til å ta kontroll over egen helse. Dette vil bidra i måten helsepersonell kommuniserer med pasientene på. Vi er helt sikre på at ny teknologi er i ferd med å revolusjonere helsevesenet og sikre gode og bærekraftige løsninger til beste for pasienten. Velferdsteknologibedriftene er i vekst og har allerede kommet langt i utviklingen av ny teknologi. For å utnytte potensialet som finnes i teknologien, er vi opptatt av at staten må sikre felles standarder. I tillegg må vi få et tettere samarbeid mellom kommuner, bedrifter, universiteter og forskningsmiljøer.

Det er viktig at pasienten alltid er i sentrum, og at vi har et likeverdig tilbud av helsetjenester over hele landet. Vi må arbeide kontinuerlig for et mer brukervennlig helsevesen som sikrer at hver enkelt pasient i større grad får innsyn i og kontroll over eget behandlingsforløp. Helsenæringen spiller en avgjørende rolle for at vi i år får på plass ny teknologi som gir pasientene nye muligheter til å kunne ta ansvar for egen helse. Dette gir pasienten ansvar og frihet.

Jeg kan ikke unnlate å kommentere det forberedte innlegget til Torgeir Knag Fylkesnes. I motsetning til ham klarer jeg å se at representanten Kårstein Eidem Løvaas ser de mulighetene som dette gir. Knag Fylkesnes harselerte over at det ikke var grunn for representanten Eidem Løvaas til å ta seg en fest. Jeg synes det er god grunn til det, for representanten Eidem Løvaas ser mulighetene. Han ser lyst på at dette gir et mulighetsrom, noe som representanten Knag Fylkesnes overhodet ikke klarer å se, dessverre.

Steinar Reiten (KrF) [10:35:23]: For uinnvidde kan tittelen på stortingsmeldingen som vi nå har til behandling, Helsenæringen – Sammen om verdiskaping og bedre tjenester, antyde at den dreier seg om en stortilt omlegging i retning av å privatisere norsk helsevesen og pleie- og omsorgstjenester. Slik er det selvsagt ikke. Det er bred tverrpolitisk enighet blant alle partier på Stortinget om at det er et offentlig ansvar å sikre gode helse- og omsorgstjenester for alle, med utgangspunkt i pasientenes behov og en overordnet målsetting om at alle pasienter skal sikres et likeverdig tilbud av helsetjenester uansett hvor de bor i landet.

Likevel er det ikke til å komme bort fra at norsk helsevesen, enten det gjelder primær- og spesialisthelsetjenesten eller kommunal eldreomsorg, står overfor store utfordringer i årene og tiårene som kommer. Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå er det i dag om lag 220 000 mennesker i Norge som er 80 år eller eldre. De neste 20 årene vil dette tallet doble seg, slik at vi i 2040 vil ha nær-

mere en halv million innbyggere i Norge som tilhører alderskategorien 80 pluss. I 2060 vil dette tallet ha økt til om lag 700 000.

Det er gledelig at svært mange i denne aldersgruppen både nå og i framtiden kan regne med å være ved god helse og ha et aktivt liv. Likevel er det et tankekors at vi allerede i dag har en situasjon der det samlede tallet på årsverk i omsorgstjenesten for hele landet er på 143 000 – altså godt over halvparten av tallet på mennesker som er 80 år eller eldre.

Å opprettholde det forholdstallet fram mot 2040 kan vise seg å bli krevende – ja, på grensen til hva som er mulig. Da sier det seg selv at ny teknologi, økt fokus på forskning og innovasjon og bedre og smartere utnyttelse av felleskapets ressurser er tvingende nødvendig. Det må til for å sikre god kvalitet på helse- og omsorgstjenestene fram mot midten av det 21. århundre. Derfor fremmer regjeringen en stortingsmelding om helsenæringen som nettopp vektlegger økt samhandling mellom det offentlige helsevesenet og tilbydere innenfor helsenæringen. Da oppnår vi en vann-vinn-situasjon i årene som kommer: økt konkurransekraft i den norske helsenæringen og samtidig en mer bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Det er en tilnærming som vi i Kristelig Folkeparti stiller oss bak og støtter.

Et sentralt element i regjeringens politikk blir da å legge til rette for å stimulere en innovasjonskultur innenfor offentlige helse- og omsorgstjenester. Det kan bl.a. oppnås med sterkere fokus på utdanningsprogrammer for ledere i spesialisthelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester. Samtidig må det legges til rette for økt bruk av innovative anskaffelser i helse- og omsorgstjenesten og helseforvaltningen. Der en før har hatt et nokså ensidig fokus på pris og tilgjengelig hyllevare, vil det bli stadig viktigere å gjennomføre innovative bestillingsprosesser der det blir fokusert på ønskede løsninger og økt brukertilfredshet hos pasientene. Det vil i sin tur utløse innovasjonskraften hos tilbyderne i helsenæringen.

Et aktuelt virkemiddel for å oppnå det kan være å innføre indikatorer for innovasjon i spesialisthelsetjenesten og å bruke dem som en del av den resultatbaserte finansieringen av forskning og innovasjon. Det samme gjelder indikatorer for kliniske studier.

Samtidig er det en utfordring at mange aktører innenfor helsenæringene opplever helse- og omsorgssektoren som kompleks og sammensatt med krevende organisering og styringsmodeller. Da blir spørsmålet om suksess eller fiasko også et spørsmål om næringslivet er i stand til å lese det offentlige som bestiller på en riktig måte. Derfor er det svært viktig at det blir etablert møteplasser der helse- og omsorgstjenesten og næringslivet

aktivt involverer hverandre i innovasjonsprosesser på et tidlig stadium, gjerne allerede i idéfasen.

Det er fra Kristelig Folkepartis ståsted gledelig at en samlet komité løfter fram de sterke helseklyngene som er blitt bygd opp i Norge de siste årene, nettopp som slike møteplasser mellom det offentlige og private aktører innen helsenæringen. Eksempler på slike klynger er Oslo Cancer Cluster og Norway Health Tech. Vi er også glad for at en samlet komité ser potensialet som ligger i å etablere et nasjonalt mentorprogram for bedrifter innen helsenæringen, som skissert av Nansen Neuroscience Network i høringsprosessen, for å korte ned tiden fra en forretningsidé blir lansert og til den når markedet.

Vi i Kristelig Folkeparti vil videre løfte fram det viktige arbeidet som er blitt gjort i Kristiansund de seneste årene for å etablere et helseinnovasjonssenter. Det er i ferd med å utvikle seg til en viktig arena for økt bruk og innfasing av teknologi og tjenesteinnovasjon i helse- og omsorgssektoren og styrking av forskning og innovasjon som en del av interkommunalt samarbeid på dette området.

Det var derfor et riktig og viktig grep at regjeringen i statsbudsjettet for 2020 endret bevilgningene til helseinnovasjonssenteret i Kristiansund fra årlige prosjektmidler til en fast bevilgning på statsbudsjettet.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:40:29]: Det er næringslivet som skaper verdiene som ligger til grunn for vår felles velferd i Norge. Hvis vi skal ruste Norge for fremtiden, må vi ha bedrifter som lykkes. Bare slik kan vi trygge arbeidsplasser og finansiere helse- og omsorgstjenestene våre fremover.

Som det er blitt sagt, er det første gang det legges frem en stortingsmelding om helsenæringen. Helsenæringen er viktig fordi den på sitt beste kan gi oss både flere lønnsomme arbeidsplasser og en mer bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Innovasjonskraften og ressursene i næringslivet kan bidra til å løse de store utfordringene som helse- og omsorgstjenesten står overfor.

De bedriftene som leverer de varene og tjeneste helse- og omsorgssektoren trenger, vil kunne nå et stort marked, ikke bare i Norge, men også internasjonalt. I arbeidet med å nå de helsepolitiske målene om å skape pasientens helse- og omsorgstjeneste og å bidra til god helse for alle kan dermed også det næringspolitiske målet om økt verdiskaping i norsk økonomi nås. Hovedmålet med helsenæringsmeldingen er nettopp dette: å bidra til økt konkurransekraft i den norske helsenæringen og samtidig bidra til en mer bærekraftig helse- og omsorgstjeneste i form av mer effektiv forebygging, behandling og omsorg.

Helsenæringen har gjort det bra de siste årene. Veksten i helsenæringen har vært høyere enn i fastlandsøkonomien for øvrig. Regjeringens næringspolitikk tref-

fer helsenæringen godt. I tillegg har vi viktige fortrinn som legger grunnlaget for en konkurransedyktig helsenæring: en helse- og omsorgssektor i verdensklasse og store investeringer i helsedata, forskning og utdanning. Dette må vi utnytte.

Men så er det barrierer som kan gjøre det krevende å vokse. Dette er særlig knyttet til kulturen for samarbeid mellom private og offentlige aktører. Helsesektoren må bli flinkere til å etterspørre innovative løsninger, og det må utvikles en kultur for samarbeid mellom det offentlige og det private næringslivet. Det vil bidra til et velfungerende leverandørmarked, noe helse- og omsorgstjenesten igjen vil dra nytte av.

I tillegg er det mye som tyder på at kunnskapen og forståelsen i næringslivet for helse- og omsorgstjenestens behov, økonomiske rammer, styringssystemer og regulatoriske krav ikke alltid er god nok. Næringsutvikling i helsenæringen krever profesjonalitet i alle ledd.

Helsenæringsmeldingen presenterer politiske prosesser som allerede er igangsatt, og som trolig vil bidra til å redusere noen av barrierene som helsenæringen står overfor. Det vil også helseministeren komme mer inn på i sitt innlegg.

Det er også – eller kanskje først og fremst – en næringspolitisk melding. Næringspolitikken som sådan er godt innrettet for å fremme vekst og utvikling også i helsenæringen, men vi må hele tiden tenke på hvordan vi kan forbedre, og hvordan vi kan fornye. Derfor er det behov for ytterligere arbeid og nye tiltak på en del områder. Det gjelder bl.a. å arbeide for at norsk helse- og omsorgstjeneste skal være en attraktiv samarbeidspartner i norsk og internasjonalt næringsliv. Et velfungerende hjemmemarked er som sagt viktig for at norske bedrifter skal lykkes i globale markeder.

Helsenæringen er preget av lange og kostbare utviklingsløp. Dette krever kapital. Kapitaltilgangsutvalget, som i fjor leverte sin rapport, ble satt ned for å vurdere næringslivets tilgang til kapital. Deres vurdering var at i hovedsak fungerer kapitaltilgangen godt, men særlig i vekstfasen og i tidligfasen kan det være utfordrende. Regjeringen følger opp kapitaltilgangsutvalget på flere måter, bl.a. gjennom en utredning om formuesskatt og effekter for norske bedrifter og deres eiere, gjennom selvfølgelig også å senke beskatningen på norsk eierskap, gjennom et nytt mandat til Investinor og gjennom å samle såkorn- og preså Kornfond nettopp i Trondheim. Vi har også lagt til rette for testfasiliteter gjennom ordningen Norsk katapult. Helsenæringen trenger testfasiliteter for utprøving og testing av ny teknologi og nye løsninger, og her kan det ligge en mulighet.

Vi har også som ambisjon å styrke arbeidet med kommersialisering fra offentlig finansiert forskning, og

Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet jobber bl.a. sammen om dette.

Med denne meldingen ser vi næringspolitikken og helsepolitikken i sammenheng for første gang. Min opplevelse er at meldingen har blitt godt mottatt både i næringslivet, av forskere, blant pasientene og de som bruker og arbeider i tjenesten. Vi staker med denne meldingen ut kursen for en ny norsk vekstnæring som også bidrar til å løse en viktig samfunnsoppgave.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [10:45:20]: I mange viktige spørsmål som næringen har etterlyst svar på, velger regjeringen å ikke gi svar i meldingen, men sier at de senere vil se på kapitaltilgang – som ministeren var inne på i sitt innlegg – handlingsplan for kliniske studier, instituttsektorens rolle og innovative offentlige anskaffelser.

Det kom ikke så veldig mange nye avklaringer i statsbudsjettet heller. Privatiseringsreformen og fritt behandlingsvalg skal fortsatt finansieres, men det er mindre til det som skaper verdier og eksportinntekter. Jeg vil gjerne nevne at regjeringen nok en gang prøvde å stenge Investinors direkte investeringsmandat, de modne helseklyngene som Oslo Cancer Cluster og Norway Health Tech står i fare for å miste sin finansiering, og katapultordningen i Siva får nedtrekk. Hvorfor er ikke statsråden villig til å gi næringen de verktøyene som etterspørres når man først lager en helsenæringsmelding?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:46:20]: Det er helt vanlig i en stortingsmelding at man samler de forskjellige trådene, også i prosesser som ikke er helt ferdige og skal fortsette.

Ta kapitaltilgangsutvalget, som er mitt ansvar som næringsminister – i hvert fall delvis – å følge opp: Vi har ikke satt alt på pause frem til helsenæringsmeldingen er behandlet i Stortinget. Her er en rekke ting som følges opp, og jeg nevnte noe av det. Representanten nevnte det faktisk selv i sitt spørsmål: En sentral anbefaling i kapitaltilgangsutvalget er et nytt mandat for Investinor. Så er det et praktisk spørsmål hvorvidt man skal kombinere det med det gamle mandatet, men kapitaltilgangsutvalgets helt sentrale anbefaling er at Investinor skal få et nytt, fleksibelt mandat som i større grad legger opp til såkalt fond-i-fond-finansiering og andre typer investeringer sammen med private. Det er konkret oppfølging. Å samle såkornordningene og presåknordningene i Investinor i Trondheim, vekk fra Innovasjon Norge, er tilsvarende oppfølging. Å gjøre noe på formuesskatten og tilgangen til privat kapital er tilsvarende oppfølging.

Åsunn Lyngedal (A) [10:47:22]: Det overrasker ikke at det å gi mindre formuesskatt til alle, ofte blir en løs-

ning på Høyres ønske, de rike vil alltid investere mer. Men ellers når det kuttes, fokuseres det i liten grad på det. Vi vet at vi satser det aller meste av forskningsmidlene våre på helsenæring og på det å forske på helse, men vi klarer i liten grad å skape bedrifter av det, mindre enn våre nordiske naboland.

Hvilke tiltak i meldingen vil ministeren trekke fram som konkret vil styrke næringens muligheter til å utvikle levedyktige bedrifter innenfor denne viktige framtidsnæringen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:48:07]: Det viktigste overordnede tiltaket i meldingen er at helsenæringen må få tilgang til samarbeid og adgang til å utvikle, sammen med det offentlige helsevesenet i Norge. At vi har et offentlig finansiert helsevesen, kan i denne sammenheng være en styrke for oss. Men på mitt område, og som i og for seg berører også f.eks. Kunnskapsdepartementets områder, kan vi gjøre viktige ting. Hvis jeg ikke husker feil, har f.eks. denne regjeringen kraftig styrket forny-programmene, som går til TTO-ene, altså kommersialiseringsdelen av universiteter og høyskoler. Nå skal vi se om det fungerer godt nok.

Veldig mange av ideene som skal bli til bedrift – med de lange utviklingsløpene som helsenæringsvirksomheter ofte har – har utspring i universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer. Å klare også der å få tilgang til kapital i tidlig fase, ikke bare fra staten, er, ved siden av det, en viktig prioritet.

Kjersti Toppe (Sp) [10:49:23]: I meldinga skriv regjeringa at dei vil leggja til rette for «innovative anskaffelser, også i helse- og omsorgstjenesten», men utan å skilja tydeleg mellom ideelle og kommersielle tilbydarar. Slik eg har forstått det, er det no grunn til å frykta at ESA ikkje vil godkjenne at det vert oppretta eit eige anbudsområde berre for ideelle organisasjonar. Dersom det er tilfelle, vert det endå vanskelegare enn i dag for ideelle tilbydarar å kunna overleva i dette regimet med anskaffingar.

Spørsmålet mitt er om statsråden kan gjera greie for kva som ligg i desse antakingane, og kva regjeringa gjer for å sikra ideelle tilbydarar i helsetenesta vidare.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:50:18]: Det er to helt forskjellige spørsmål. Innovative offentlige anskaffelser var behørig omtalt i stortingsmeldingen om anskaffelser, som vi leverte til Stortinget i innværende år. Helt konkret betyr det at i stedet for å bestille en blyant bestiller man noe man kan skrive med, for å ta et litt banalt eksempel. Vi har også laget et eget verktøy som gjør at man sammen med tilbyder av varen eller tjenesten, kan utvikle det, og på den måten gå litt utenfor

de vanlige anbudsreglene. Det er helt avgjørende for å klare å få til innovasjon.

Regjeringen har i Granavolden-erklæringen også klare formuleringer om å styrke ideell sektor. Vi ønsker at ideell sektors andel skal økes. Det er også helt riktig at det er en prosess med ESA, hvor vi skal finne ut hvor stort dette berømmelige handlingsrommet i EØS-avtalen er. Men vårt mål er, fra regjeringens side, både å ha innovative offentlige anskaffelser og å sikre de ideelle gode vekstvilkår.

Kjersti Toppe (Sp) [10:51:20]: Eg meiner at det skjer veldig mykje innovasjon i ideell sektor, difor òg spørsmålet. Men eg har eit anna spørsmål som går på IKT.

I 2015 lovde regjeringa at det skulle verta slutt på gigantiske IT-prosjekt. No planlegg Direktoratet for e-helse eitt av dei største IT-prosjekta i noregshistoria, og fleire aktørar i Helse-Noreg reagerer på det. I tillegg vert Direktoratet for e-helse kritisert, ikkje for å driva med regulering, men for å utvikla tenester sjølv og dermed hindra innovasjon og hindra norsk næringsliv i å delta. Er det slik at statsråden er nøgd med både størrelsen på prosjektet og korleis Direktoratet for e-helse agerer? Skjer det på ein måte han som næringsminister kan vera nøgd med?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:52:22]: De konkrete spørsmålene om hvordan Direktoratet for e-helse opererer, må selvfølgelig helseministeren svare på. Vi har den fordel at helseministeren også er her. Jeg kan si noe overordnet og generelt.

Selvfølgelig er det sånn at noen ganger må staten også ta store utviklingsprosjekter, f.eks. for å lage en felles infrastruktur som private tilbydere så kan komme inn i. Et generelt poeng, som også er gjentatt i denne meldingen, og som har vært et viktig poeng for denne regjeringen – ikke nødvendigvis for alle partier i opposisjonen – er at som en hovedregel skal ikke staten i egen regi produsere det som kan være produsert ute i det åpne markedet. Der kan det være grenseoppdraginger, men det betyr ikke at det i alle sammenhenger alltid vil være riktig for staten å dele opp alle prosjekter. For eksempel kan det å lage en felles digital infrastruktur – igjen snakker jeg generelt – være fornuftig og også gi bedre tilgang for mindre, private aktører inn i markedet senere.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Bent Høie [10:53:43]: I pasientens helse-tjeneste er målet å kunne mestre livet med sykdom og funksjonsnedsettelse. Da trenger vi nye løsninger, mer treffsikre diagnostikk og behandling og ikke minst

nye digitale verktøy. Verken den offentlige helsetjenesten eller næringslivet kan utvikle gode løsninger på hver sin tue. Tvert imot – vi må åpne for mer og bedre samarbeid på tvers av næringer og aktører.

Helse- og omsorgstjenesten har mye å tjene på et bedre samarbeid med næringslivet. Jeg vil arbeide for at både direktoratene og sykehusene drar nytte av innovasjonskraften, kompetansen og ressursene som finnes i norske bedrifter.

Jeg mener at vårt utgangspunkt er det aller beste. Vi har en svært god helse- og omsorgstjeneste i Norge og en effektiv og kunnskapsrik helseforvaltning. Vi gjør store investeringer i helseregistre, i grunnforskning, i anvendt forskning og i utdanning og kompetanseutvikling. Vi har helsedata og biobanker som svært mange andre land misunner oss. Det vil si at vi har et solid grunnlag for å utvikle framtidens helse- og omsorgstjenester.

Det betyr ikke at vi har klart å realisere potensialet vårt fullt ut, men denne meldingen er et langt og viktig steg i riktig retning. Meldingen trekker fram mange viktige tiltak på flere områder – som næringsministeren også har vært inne på. Som helseminister vil jeg særlig trekke fram det som er knyttet til kultur for samarbeid og rolledeling mellom private og offentlige aktører.

Vårt overordnede budskap er at vi må åpne for mer samarbeid. Dette skjer ikke av seg selv eller gjennom isolerte enkelttiltak. Det er summen av nye tiltak og arbeid som allerede er satt i gang, som vil trekke i positiv retning. Jeg har gitt helseregionene og direktoratene klar beskjed om at samarbeid med næringslivet er helt nødvendig for å utvikle en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

Det er viktig at samarbeidet er forutsigbart og transparent. De ansatte må føle seg trygge på at de gjør ting på riktig måte når de samarbeider med næringslivet. Ledelsen må derfor sørge for at retningslinjer og veiledning er tilgjengelig og forståelig.

Mange mener at sykehusenes finansieringssystem er til hinder for innovasjon. I Nasjonal helse- og sykehusplan, som regjeringen la fram på fredag, peker vi på at det er innholdet i tjenestene som bør avgjøre finansieringen – ikke hvem som gir behandling, hvor behandlingen gis, eller på hvilken måte behandlingen gis.

Finansieringen skal ikke være et hinder for nye og effektive måter å tilby tjenester på. Derfor videreutvikler vi finansieringsordningene slik at vi legger til rette for innføring av nye arbeidsformer og økt bruk av teknologi i tjenesten.

Helsenæringen er ikke helt som andre næringer. Et viktig skille er kravet om at produkter som skal brukes på mennesker, må gjennom en omfattende utprøving før pasientene kan dra nytte av dem.

Kliniske studier er et viktig ledd i utprøvingen, og regjeringen er opptatt av å legge til rette for at flere kan

være med, og at det opprettes flere. Øremerkede midler til forskning i sykehusene, utvikling av infrastruktur og indikatorer for kliniske studier og innovasjon er viktige tiltak som regjeringen har satt i gang de senere årene.

Helsenæringsmeldingen foreslår tiltak som skal bidra til at enda flere pasienter kan få muligheten til å delta i kliniske studier. Vi skal legge fram en egen handlingsplan for kliniske studier neste år, og vi lager nå «En vei inn» for næringslivet når de skal samarbeide med sykehusene om slike studier.

Jeg vil også nevne de store mulighetene som ligger i å utnytte våre helseregistre og biobanker på en bedre måte. Helseanalyseplattformen som er under etablering, skal gi raskere og sikrere tilgang til helsedata på tvers av registre og andre datakilder. Regjeringen forventer mye av denne investeringen i framtiden. Og som man ser, er dette en av hovedsatsingene i statsbudsjettet for 2020.

Nye og innovative løsninger skal gi pasienter og brukere et bedre liv. Helsetjenesten trenger næringslivet, og næringslivet trenger helsetjenesten for å utvikle bedre og mer effektive medisiner, produkter og tjenester. Dette vil også skape arbeidsplasser og verdier i norsk økonomi – som igjen bidrar til å finansiere den velferden vi alle ønsker. Derfor må vi legge til rette for en mer lønnsom, konkurransedyktig og innovativ helsenæring. Denne meldingen er det politiske svaret på nettopp dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [10:58:46]: Vi ønsker en helse-tjeneste som spiller på lag med en innovativ leverandør-industri, og helsenæringsmeldingen er svaret på det, avsluttet statsråden sitt innlegg med. Men ambisjonen om å få opp antall kliniske studier, som er et veldig konkret eksempel på hvordan dette samarbeidet foregår, er ikke ny. Den har vært løftet år for år, og det uttrykte ønsket om å få opp antall kliniske studier har samtidig beveget seg lenger og lenger bort fra virkeligheten. Det vi ser, er at antall kliniske studier går ned i norske sykehus. Arbeiderpartiet har foreslått et nasjonalt program for kliniske studier. Det får ikke flertall i dag. Og helseministeren snakket om en handlingsplan neste år.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan ser han på utviklingen av kliniske studier i norske sykehus? Det går ikke i den retningen noen av oss ønsker.

Statsråd Bent Høie [10:59:57]: Nei, dessverre er det slik at både Norden og Europa taper den internasjonale kampen om kliniske studier, og det slår dessverre også ut i Norge, selv om vi har satt i gang en rekke tiltak for å forsøke å snu denne utviklingen både i Norge og i en del av de andre nordiske og europeiske landene. Det er

også en av årsakene til at vi sier at vi kommer til å gjøre mer for å få flere kliniske studier til Norge, utover de øremerkede midlene som vi har gjennom både Forskningsrådet og helseregionene. Vi kommer ikke minst til å bidra til at det blir lettere for næringen å legge kliniske studier til Norge ved å lage én vei inn, én dør inn, til den offentlige norske helsetjenesten, som jeg tror er et veldig viktig virkemiddel på dette området.

Vi er også nødt til å få til bedre løsninger for kliniske studier på tvers av de nordiske landene, fordi noe av utfordringen vi har, hver for oss, er at vi har en for liten pasientpopulasjon for en del av de nye kliniske studiene.

Ingvild Kjerkol (A) [11:01:01]: Én vei inn, svarer helseministeren, og når det gjelder å få tilgang til de dataene industrien trenger, er svaret helseanalyseplattformen.

Jeg er nok enig i at det er et viktig arbeid, men vi har også hatt prosesser som har sett nærmere på et mer nasjonalt forankret industrisamarbeid, som også løser noen av de andre utfordringene knyttet til å gi industrien tilgang til norske helsedata, også til det materialet som finnes i norske biobanker.

Helsedatautvalget, som statsråden satte ned, leverte sin anbefaling i juni 2017. Der var noen anbefalinger, gitt av Biobank Norge, design på hvordan den type industrisamarbeid kan skje i en nasjonal modell. Hvorfor har ikke helsenæringsmeldingen tatt noen av disse anbefalingene videre og avklart regjeringens standpunkt til dem?

Statsråd Bent Høie [11:02:09]: Alt arbeid i helsedatautvalget jobbes det med i Helse- og omsorgsdepartementet. Det viktigste har vært å prioritere det som er det store økonomiske løftet, nemlig å få på plass helseanalyseplattformen, men også de andre spørsmålene knyttet til behovet for lovendringer og felles godkjenningsordninger. Alt det arbeidet foregår parallelt og vil også bli fulgt opp, slik at vi sikrer oss lettere og mer effektiv tilgang til helsedataene, men selvfølgelig innenfor etiske rammer, som ikke minst ivaretar individets rettigheter.

Kjersti Toppe (Sp) [11:03:02]: Regjeringspartia skriv i innstillinga at KRY AS vil prøva ut ei digital legevakt som eit pilotprosjekt, og antydar at dei må få støtte til dette. Både statsråden og regjeringspartia skriv at dei «er opptatt av innovasjon og nytenkning». Eg meiner at det er veldig problematisk dersom ein skal leggja opp til å auka dei heilprivate allmennlegetenestene i ei tid der fastleigeordninga er i ei krise. Så eg vil gjerne spørja helseministeren om han meiner at tilbod som digital legevakt i regi av KRY er ein del av den innovasjonen og nytenkinga som vert omtalt i denne meldinga.

Statsråd Bent Høie [11:03:58]: Regjeringen har igangsatt piloter på nye måter å løse legevaktutfordringer på, også med bruk av digitale virkemidler. De er allerede iverksatt. Jeg tror ikke KRY er med i noen av de prosjektene.

Legevakten er en kommunal ordning. Det betyr at de pilotene som skal være på legevaktordningen, vil måtte ha forankring i de kommunene som har ansvaret for legevaktordningen. Og så er det opp til kommunene i de ulike pilotene om de vil samarbeide med private aktører når det gjelder de digitale verktøyene som de eventuelt ønsker å ta i bruk i en sånn løsning.

I Norge har vi fastlegeordningen. Den har regjeringen store planer om å ta vare på videre. Det er det som også skal være hovedsvaret for innbyggerne, og da er jeg veldig opptatt av at fastlegeordningen blir mer digital, sånn at man får en digital fastlegeordning og ikke digitale engangsleger i det norske samfunn.

Kjersti Toppe (Sp) [11:05:04]: Eg er faktisk fornøgd med svaret. Eg opplevde at helseministeren ikkje meinte at dei heilprivate skulle få eit pilotprosjekt – det måtte vera forankra i dei offentlege prosjekta. Det er eg fornøgd med.

Eg har eit spørsmål til, som eigentleg går på det som eg spurde næringsministeren om, når det gjeld e-helse-direktoratet. Det er kjent at dei vert kritiserte fordi det vert altfor store prosjekt, og prosjekt som til dels har fått sterk kritikk i Danmark, som det felles kommunale journalsystemet, pluss at dei vert kritiserte for sjølve å gjera for mykje og ikkje berre regulera, sånn at det hindrar innovasjon ute i næringslivet. Eg forstår at helseministeren er ansvarleg for e-helsedirektoratet. Kva meiner statsråden om denne kritikken mot e-helsedirektoratet, og kva vil han gjera med det?

Statsråd Bent Høie [11:06:08]: En av de tingene vi gjør, er å rendyrke direktoratets myndighetsrolle, som også er omtalt i statsbudsjettet for 2020. Vi skiller ut deler av e-helsedirektoratet, overfører det til Norsk Helsenett og får et tydeligere skille mellom myndighetsrollen og bestillerrollen. Jeg oppfatter at noe av kritikken har vært uro i næringen ved at e-helsedirektoratet har hatt disse to rollene i samme organisasjon. Det var fornuftig da vi etablerte det. Nå er det fornuftig å dele det opp.

Jeg er ikke enig i beskrivelsen av prosjektene som gigantprosjekter – tvert imot. Målsettingen og visjonen om «én innbygger – én journal» har regjeringen nettopp delt opp i håndterbare hovedprosjekter, som igjen kan deles opp i mindre prosjekter. Det første er det som nå foregår på den nasjonale utprøvingsarenaen, som er Helse Midt-Norge, med helseplattformen for Midt-Norge, som ikke er drevet fram av Direktoratet for e-helse,

men av Helse Midt-Norge og Trondheim kommune i førersetet.

Så er det prosjektet kommunal journal for resten av kommunene og samhandlingsløsningen og prosjektene internt i de tre andre helseregionene. Så dette er håndterbare størrelser.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ingvild Kjerkol (A) [11:07:40]: Arbeiderpartiet ville ha en helseindustrimelding. Vi fikk en helsenæringsmelding der høyresiden – forutsigbart nok – også la inn behandlingsdelen i tjenesten, og hvor privatisering fikk mye plass. Her burde vi hatt enighet, men regjeringen ville heller terpe på de vante politiske skillene i politikken, og det registrerer vi.

Arbeiderpartiet mener at vår felles helsetjeneste best sikrer helsehjelp til alle, uansett hvem man er, hvor man bor, eller hvor mye penger man har på kortet. Vi mener også at vår felles helsetjeneste spiller best sammen med en innovativ leverandørindustri som kan skape produkter og tjenester innen helse for verdensmarkedet.

Helsedata fra norske helseregistre og biobanker er en het råvare som kan gi Norge ny industri om den forvaltes like klokt som oljen og gassen. Dette kan hjelpe industri verden over med å forbedre framtidig diagnostikk og behandling og dermed gi stort samfunnsutbytte, redde liv og skape livskvalitet.

Vi har samlet helsereelatert personinfo i registre, gjennomført befolkningsbaserte helseundersøkelser og etablert medisinske kvalitetsregistre i flere tiår. I tillegg kommer det biologiske materialet som er samlet i biobanker. Og husk at minst 1,5 millioner nordmenn, altså 30 pst. av befolkningen, har ønsket å bidra til forskning gjennom samtykkebasert deltakelse i helseundersøkelser og har avgitt blodprøver og andre biologiske prøver til biobanker. På toppen av det gjør Norge bruk av fødselsnummer, som gjør det mulig å koble helsedata fra ulike kilder. Alt dette er som skapt for en satsing på maskinlæring og kunstig intelligens, som vi vet har stor framdrift nå.

I opplæringen trenger disse teknologiene gode data, nettopp av den typen som Norge sitter med. Her er det fire kommersielle bruksområder som peker seg klart ut:

Det ene er beregning av sykdomsutvikling, der selvsaker innenfor informatikk og statistisk analyse vil kunne nyttiggjøre seg norske helsedata, bl.a. til å påvise hvordan ulike forhold påvirker utvikling av sykdom.

Diagnoseverktøy: Norske helseundersøkelser og biobanker har data og prøver fra personer fra før de ble syke. Det gir en unik sjanse til å finne tidlige markører for sykdomsutvikling, eksempelvis stoff i blodet som kan oppdages ved screening – f.eks. ved alvorlig sykdom

som kreft – som senere kan føre til nye screeningprogrammer og bedre behandling.

Så har vi utvikling av legemidler, det mest åpenbare, som oftest omtales. Helsedata brukes i alle faser av livet til et legemiddel, fra innledende grunnforskning til registerstudier og når legemiddelet er i vanlig bruk.

Det siste åpenbare bruksområdet er IKT, velferdsteknologi og stor maskinlæring, altså maskinlæring med stor datakraft. Norske helsedata kan bli viktig ved utprøving av disse tjenestene og teknologiske hjelpemidlene, som tas i bruk i helsetjenesten og også hjemme. Men datatilgang alene er ikke nok til å gjøre det så attraktivt at storindustri kommer løpende til Norge. Ledende selskaper i bransjen ønsker kort og godt et samarbeid med de beste forskermiljøene, og fortsetter vi med å forske på såkalte «unmet medical needs» – kanskje i den grad vi har gjort hittil, hvor vi også har nobelprisvinnere innen grunnforskning – da vil industrien foretrekke å komme til Norge og investere i framtidig kunnskap og produksjon her.

Informasjonssikker datadeling med industrien bør bli en hovedprioritering for enhver regjering i årene som kommer, og det bekrefter også delvis denne meldingen.

Helsetjenesten vil endres dramatisk framover, ikke minst gjennom digitalisering. Avstandsoppfølging, hjemmebehandling og persontilpasset medisin er det vi ser foran oss. Tas de rette grepene, kan helseindustri gi Norge et solid ben å stå på, like solid som stålunderstellene de lager på Kværner Verdal for norsk sokkel.

Torill Eidsheim (H) [11:13:05]: I dag vedtek vi Norges første stortingsmelding om helsenæringa. Ho er lagd fram av næringsministeren og helseministeren, og for eit område som dette, ligg suksessfaktoren nettopp i ei sektorovergripande tilnærming.

Helsenæringa har eit stort potensial til å vekse, både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom å tenkje nytt kan næringa gie pasientane gode løysingar samtidig som vi sikrar nye arbeidsplassar. Skal vi lykkast, må myndigheitene leggje forholda til rette for at akademia, næringslivet og den offentlege helsetenesta kan samarbeide tettare.

Helsenæringa består av verksemdar som utviklar, produserer og sel varer og tenester til bruk i private og offentlege helse- og omsorgstenester eller til bruk i forebygging, diagnostikk, behandling og rehabilitering etter sjukdom. Dette er ei spesiell næring. Ho er avhengig av ein velfungerande heimemarknad der det offentlege oftast er hovudaktør, parallelt med at det er ein strengt regulert marknad, samt at universitet, høgskular og forskingsmiljø òg er knytte tett til kvarandre.

Vi har opplevd stor interesse knytt til stortingsmeldinga frå næringa si side. Det er viktig. Det er òg viktig at

næringa sjølv forstår kva marknad ho opererer i. Næringspolitikken til regjeringa har vist seg å treffe helsenæringa godt. Det er gjort fleire forenklingar for næringslivet både skattemessig og byråkratisk, og dei landsdekkjande næringsretta ordningane for forskning og innovasjon er styrkte. Helsenæringa bruker ordningane aktivt.

Det blir investert stort i infrastruktur. Det er viktig at det blir stimulert til samhandling og utvikling i alle helse-regionane. Ein må ta store løft, men aldri stagnere utvikling og innovasjon. For å lykkast med hovudmålsetjinga for meldinga er òg kunstig intelligens og tilgang til store mengder og varierte typar helsedata ein klar føresetnad.

Signalet frå legemiddelindustrien har her vore tydeleg. Klinisk utprøving i Noreg er nøydd til å bli lettare tilgjengeleg. Det er no lagt til rette for sikker bruk og rask tilgang til helsedata, og insentiv for bruk av kliniske studiar blir styrkte og arbeidde vidare med. Dette er viktig for helsetenesta til pasienten og for at næringslivet vårt skal kunne leie an i internasjonal helseindustri.

I det politiske arbeidet har det i det store og heile vore rørande tverrpolitisk einigheit i denne saka. Det lover jo bra, men det er likevel grunn til å ta ein liten titt på dei ideologiske skiljelinene, for sjølv om dei her er få, vil det kunne vere høge barrierar. For Høgre er det viktig at eit av måla med helsenæringsmeldinga nettopp er å få den private marknaden og dei offentlege innkjøperane til å fungere betre saman, og her har dei raud-grøne etter mitt syn gjeve seg sjølv eit svært dårleg utgangspunkt. Å stemple delar av bidragsytarane som velferdsprofitørar kling dårleg som utgangspunkt for eit godt samarbeid.

Private tenesteytarar utgjer den største delen av helsenæringa. Dette er tenesteytarar innan omsorg, psykiatri, rus og somatikk, og dei er delte inn i private helse-tenester og private pleie- og omsorgstenester. Desse aktørane kan vere ein pådrivar for innovasjon ved at dei kan eksperimentere med nye tenestemodellar og innføre ny teknologi, og ved at dei fyller nisjar som det offentlege ikkje tek, i marknaden. Men det kostar å vere først, og dei som tek høg risiko i ein innovasjonsfase, må òg kunne forvente å få inntening seinare. Vi treng interaksjon, vi treng ein sterkare kultur for samarbeid, og vi treng betre dialog mellom helseteneste, akademia og næringsliv.

Ruth Grung (A) [11:18:21]: Helsenæringen er et godt eksempel på hvordan det må tenkes nytt for å utvikle nye næringer i Norge. Det er bl.a. behov for langt bedre samhandling mellom helse, næring og forskning. Det er også viktig å forstå egenarten til de ulike aktørene innen helse, til næringsaktørene og ikke minst til forskningen. Det er viktig at de som jobber innen helse, ser at de får gevinst av å samarbeide og satse på helsenæringen.

Det pågår i dag et internasjonalt kappløp i bruk av helsedata. Norge må innrette seg slik at våre helseregistre i større grad kan benyttes til å utvikle nye diagnostiske verktøy, nye behandlingstilbud og forebyggende tiltak. Derfor etterlyser Arbeiderpartiet en fortløpende arbeid med å etablere en helseanalyseplattform og et analyseøkosystem som ikke bare kan håndtere helsedata, men også genetiske data, molekylære analysesvar fra biobanker og andre typer stordata.

Siden jeg begynte å jobbe med helsenæringen, har jeg skiftet komité, og i går var jeg i møte med energisektoren. Petroleumsnæringen har utviklet modelleringsverktøy, med bruk av stordata, hvor man nå ser et stort potensial for å overføre det til nettopp helsenæringen.

En av de store barrierene er redselen for at helsedata ikke behandles på en trygg måte. Det må derfor etableres et felles nasjonalt rammeverk med klare kjøreregler knyttet til avtaleverk, immaterielle rettigheter, eierstyring av data, samtykkehåndtering, personvern og data-delning.

FN og EU er svært tydelige på at det trengs økt innovasjon for å rigge morgendagens helsetjeneste. Norge har med sin offentlige helsetjeneste et bedre utgangspunkt enn mange andre land. Legemiddelindustrien er en sterk global næring, og vi må derfor styrke sykehusenes og kommunenes bestillerkompetanse, slik at vi også her prioriterer ressursene rett, bruker forskningsmidler og utvikler der behovene og mulighetene er størst. Arbeiderpartiet mener vi også må sikre at fellesskapet får sin rettmessige andel av verdiskapingen. Det er behov for å utvikle nye forretningsmodeller som gir en rettferdig fordeling av merverdien mellom det offentlige – det betyr også inklusiv verdien av helsedata – forskere og næringsaktører.

Mer av helsetjenesten vil skje i kommunehelsetjenesten framover, og en av de store utfordringene er det økende antall kronikere som er avhengige av langvarig oppfølging fra både primær- og spesialisthelsetjenesten. Det vil gi stor helsegevinst for den enkelte og for samfunnet dersom man lykkes med å utvikle bedre behandlingstilbud og en velferdsteknologi som gir økt livsmestring. Her trengs det virkelig nytenkning. Arbeiderpartiet foreslår øremerkede forskningsmidler, og at det settes sammen tverrfaglige team – for her må vi jobbe på en ny måte – bestående av forskere, ulike deler av helsetjenesten og næringsaktører, med sterk vekt på brukerperspektivet.

Norge er ledende på forskning innen global helse og har gode resultater innen dyre- og fiskehelsesektoren. Dette har vi oppnådd bl.a. som følge av utvikling av fiskevaksiner og bekjempelse av MRSA i dyrepopulasjonen. Arbeiderpartiet er derfor overrasket over at global helse og veterinærmedisin ikke har vært en del av helse-

næringsmeldingen fra regjeringen. Her mener vi at det er et stort potensial.

Det er få næringer der jeg har møtt et så sterkt engasjement som innen helsenæringen. Arbeiderpartiet har prøvd å spise tiltakene i tråd med innspill, og vi har prioritert de områdene som vi mener vil ha størst effekt for utvikling av helsenæringen i dag.

Så har jeg to kommentarer til det som kom fram tidligere i dag. Det ene er TTO-ene. Der så jeg at det var gjort en gjennomgang, og det samsvarer ganske mye med den tilbakemeldingen jeg har fått fra næringen. De opplever at TTO-ene er for lite sultne, og at TTO-ene selger selskapene for tidlig i stedet for å bidra til å utvikle dem.

Jeg har også fått tilbakemelding fra dem som jobber innenfor universitetssykehusene våre, om at det å satse enda mer på forskningsdrevne kliniske studier er viktig. De opplever at det tar altfor lang tid å få behandlet søknadene gjennom Statens legemiddelverk.

Avslutningsvis: Jeg tror vi har et godt utgangspunkt alt i alt, og jeg håper helsenæringen og helsetjenestene videre vil være aktive for å få gode resultater. Vi oppnår det gjennom samhandling også på dette området.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sveinung Stensland (H) [11:23:30]: Norge vil mislykkes i å bygge en større helsenæring dersom dagens mistenksomhet mot kommersielle aktører blir opprettholdt. Helse er ikke bare en utgiftspost, det er også produksjon, forskning og eksport av produkter som gir bedre og lengre liv. Betalingsviljen for helserelaterte produkter er høy, innovasjonsgraden likeså.

Norge har alle forutsetninger for å lykkes, men jeg frykter kulturen i Helse-Norge. Det dominerende synet i norsk helsevesen, akademia og helsebyråkrati er at helse ikke kan eller bør kobles til begreper som verdiskaping og industriarbeidsplasser. Det er leit, for den typen tankegodt er til hinder for mer nyskaping. En mer utviklet helsenæring vil gi pasientene bedre behandlingstilbud, samtidig som Norge skaper nye arbeidsplasser og nye eksportinntekter.

Vi må sette en ny kurs. Vi må prioritere tøffere og stille krav om at offentlige midler også skal utløse private midler og mer tidligfasekapital for oppstartsbedrifter. Vi må styrke norsk vertskapsattraktivitet for å tiltrekke oss mer internasjonal kompetanse og kapital. Det offentlige anskaffelsesregimet må endres. I dag er det de trygget kjøpene som premieres, mens innovasjonselementet overses. Det er ikke så lett for en norsk leverandør å komme inn i andre markeder når ikke hjemmemarkedet er åpent for nyvinninger.

Stortinget la i legemiddelmeldingen opp til at innovasjon skal være et eget kriterium. Dette overses litt for

ofte i offentlige innkjøp. I dag mangler Norge en helhetlig verdikjede og et økosystem for helseindustri som trekker i samme retning, og som gir grobunn for vekst. Det grunnleggende hinderet for å bygge en norsk helseindustri er mangel på kultur for kommersialisering. Det å bli assosiert med helseindustrien gir de ikke-kommersielle aktørene i helsevesenet skitne hender. Dette betyr at det oppleves å være nesten umulig å gå fra helsevesenet og akademia til industri og tilbake igjen. Det er enten–eller.

Videre er det uheldig at helsevesenet helst vil utvikle sine egne løsninger, uten et industrielt fokus, og at den offentlige FoU-innsatsen ikke er innrettet mot også å utløse private penger. Den kulturelle skepsisen mellom den ikke-kommersielle og kommersielle delen av helse-tjenesten fører til at en samhandler dårlig. Resultatet er få kliniske studier og insentivstrukturer som ikke er koordinert mellom sektorene.

Kort oppsummert står norsk helseindustri overfor følgende utfordringsbilde:

- et antikommersielt fokus i byråkrati, helsevesen og akademia
- begrenset produksjonskapasitet
- insentivstrukturer som slår hverandre i hjel, og som ikke skaper innovasjon
- få lokomotiver og frontfigurer
- virkemidler som ikke er koordinert godt nok
- for få kliniske studier

Både vi politikere og ledere innen helsesektoren må være tydelige på at her må kulturen endres. Stortingsmeldingen om helsenæringen er en melding for en mer kommersiell kultur. Hvis vi vil bli en global stormakt innen helseindustri, må dette gjennomføres i praksis.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:26:34]: I en tid da vi står overfor store utfordringer og ikke minst høye forventninger i helse- og omsorgssektoren, vil et styrket samarbeid mellom helsenæringen og det offentlige være nødvendig. Det vil kunne gi oss flere gevinster, pasientene får et bedre tilbud, helsetjenesten blir mer effektiv og bærekraftig, og vi får en framvekst av en kunnskapsrik næring som bidrar med lønnsomme arbeidsplasser.

Norge har ambisjoner om å bli ledende i Europa på e-helse. For å få til det trenger vi et digitalt løft, og Stortinget har sluttet seg til målbildet for «En innbygger – én journal». Det må meisles ut en retning for å løse det store behovet som kommunene har, og Direktoratet for e-helse skal se på hvordan det kan løses.

For at pasienten skal få god helsehjelp, må vi sørge for at relevante opplysninger følger den enkelte. Gode, sikre e-helseløsninger er en forutsetning for dette. En ny e-helselov er på høring, og den skal bidra til bedre nasjo-

nal koordinering og styring av nasjonale e-helsetjenester. Helsesektoren står overfor oppgaver som den ikke kan løse alene, og det er derfor vesentlig å finne en god balanse og en riktig fordeling av offentlig sektors oppgaver og andre aktørers bidrag. Fundamentet vårt er, og skal være, et sterkt offentlig helsevesen.

Helsenæringen møter hindre og barrierer som krever innsats fra flere hold. Samspill og tillit må ligge til grunn også for bruk av helsedata, og våre felles helsedata må komme flere til gode. På samme måte som vi donerer organer, skal vi i større grad dele helsedata som kan komme andre til gode. Norge har omfattende og verdifulle helsedata som kan bidra til å finne svar på hittil uløste gåter. Helseanalyseplattformen vil kutte ned på unødvendig byråkrati og kunne bidra til mer grundig og effektiv forskning.

Jeg er også opptatt av viktigheten av å legge til rette for kliniske studier i Norge. En del av oppfølgingen av helsenæringsmeldingen er å starte opp et arbeid med en handlingsplan for kliniske studier. Det er tatt flere initiativer for å sikre større fleksibilitet i hvordan persontilpasset medisin kan finne sin plass i systemet.

Helse- og omsorgstjenesten skal gi befolkningen trygge og effektive tjenester, og for å få til dette er det viktig at offentlige virksomheter benytter mulighetene som ligger i å skape innovasjon gjennom anskaffelsene sine. En god samhandling mellom privat næringsliv og offentlig sektor er nødvendig for å kunne løse framtidens behov for velferdstjenester i Norge. Da trenger vi også flere lønnsomme bedrifter innen helsenæringen.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Tellef Inge Mørland (A) [11:29:34]: I mars fremmet Arbeiderpartiet et representantforslag om sårbarhet ved legemiddelmangel. Bakgrunnen for det var at vi i 2015 hadde 141 mangeltilfeller. I år er estimert at vi kommer til å få ca. 1 400. Det er en tidobling på fire år. Jeg skjønner at det i stor grad er internasjonale forhold som påvirker dette. Jakten på profitt gir en oppsplitting som fører til at en blir avhengig av én fabrikk, i f.eks. India, som produserer ett virkestoff til ett legemiddel. Da er det ikke rart at man er sårbar.

En samlet opposisjon pekte på mulighetene for økt egenproduksjon av livsviktige legemidler ved sykehusene da vi behandlet dette representantforslaget. Men når vi nå behandler denne saken, ligger det et potensial her for at vi også kan se et offentlig-privat samarbeid som kan få til en økt egenproduksjon av legemidler. En slik kombinasjon, med økt egenproduksjon, vil bidra til at vi sammen med private aktører kan få til en bedre leveringssikkerhet, samtidig som vi skaper arbeidsplasser i Norge.

Så skjønner også jeg at vi definitivt ikke kan ta alt når det gjelder utfordringer på det feltet. Men noe er bedre enn ingenting, og det vil kunne være en vinn-vinn-situasjon. Derfor er jeg fornøyd med at opposisjonen i denne saken fremmer egne forslag der en ber regjeringen utrede mulighetene for produksjon av f.eks. penicillin, men også andre særlig viktige legemidler i Norge. Det er en tanke jeg hadde håpet at også regjeringspartiene ville være med på.

Så vil jeg hilse hjem. Den 30. august åpnet senteret I4Helse ved Universitetet i Agder i Grimstad. I4Helse er nettopp et samarbeid mellom kommuner, universitet, næringsliv og brukere for å få fram ny teknologi, innovasjon, helsefaglig forskning og praksis. Bedre helsetjenester gjennom samarbeid er nøkkelen til arbeid på dette feltet framover, og det gir også muligheter til å skape framtidens arbeidsplasser, samtidig som folk kan få bedre liv. Det er slett ikke sånn at Arbeiderpartiet har en allergi mot at vi skal ha private inn på dette feltet, men noen ganger kan vi kanskje styre begeistringen for at høyresiden tilsynelatende tenker at alt skal kunne kommersialiseres. Vi må finne en god balanse, det mener jeg vi gjør, og jeg mener at et prosjekt som I4Helse er med på å bidra til det. Jeg håper i hvert fall at både storting og regjering vil være med og heie fram den type initiativ som vi i dag ser på Agder. Det ville være bra for Agder, for næringslivet, for helsa og også for Norge om vi sammen kunne si: Look to Agder!

Åsunn Lyngedal (A) [11:32:51]: Det er klart det er viktig at vi for første gang har fått en melding om helsenæringen. Næringen er en framtidsnæring. Vi har et godt grunnlag i vår investering i forskning, vi har noen fremragende miljøer, og Norge har definitivt kapital til å satse.

Det har vært diskutert om det er grunn til å feste i dag eller ikke. Jeg vil dessverre si at denne meldingen og flertallets behandling av den litt blir en historie om tapte muligheter. Da Stortinget bestilte meldingen, sa de at de ville ha en utredning om hvordan næringen kunne få tilgang til risikokapital. I denne meldingen blir det bare sagt at regjeringen vil vurdere anbefalingen, også for helsenæringen, fra kapitaltilgangsutvalget.

Stortinget bestilte en handlingsplan for kliniske studier, og nå nevnes det i meldingen at man skal se på og kanskje lage en handlingsplan for kliniske studier. Man sier at man kan utrede muligheten for å utnytte restkapasitet i laboratorier, infrastruktur for testing og pilotering. Hvorfor kom det ikke i denne meldingen? Man skal vurdere instituttsektorens rolle, vurdere om staten bør ta en rolle i felles internasjonal profilering, og legge til rette for bruk av innovative anskaffelser. Alt dette ønsket Stortinget å få høre om i denne meldingen.

Det er ikke sannsynlig at det kommer noen ny helsenæringsmelding til stortingsbehandling med det første. Det har kommet fram veldig mange gode forslag under behandlingen av meldingen fra mange engasjerte høringsinstanser. Mange av dem blir fremmet her i dag av et mindretall, men dessverre vil mange av de forslagene som har kommet fram, bli nedstemt. Det ser ut til at vi må vente på et nytt stortingsflertall for å få gjennomført mange av de gode forslagene som behandlingen av meldingen har gitt.

Steinar Reiten (KrF) [11:35:11]: Det pågår i dag et internasjonalt kappløp når det gjelder tilgang til og anvendelse av helsedata i forskning, innsiktsanalyser, kunstig intelligens og maskinlæring, noe som har stor betydning for utvikling av bedre helsetjenester og næringsutvikling.

Norge har omfattende og verdifulle helsedata som er bygd opp over lang tid, og helsedata er et stadig viktigere verktøy i legemiddelutviklingen og på helse- og velferdsteknologifeltet. Det er derfor viktig at Norge er en attraktiv samarbeidspartner, og at norske helsedata også i framtiden er relevante, valide og av god kvalitet.

En må ikke undervurdere viktigheten av bilateralt og internasjonalt samarbeid om forskning og innovasjon på helsenæringsfeltet. Meldingen vi nå debatterer, skisserer godt hvordan offentlige helsedata er viktige for utvikling av helsenæringen. Kristelig Folkeparti er derfor tilfreds med at regjeringen har igangsatt arbeidet med utviklingen av helseanalyseplattformen. Den skal gi bedre, raskere, rimeligere og sikrere tilgang til helsedata på tvers av helseregistre og andre relevante datakilder.

Helseanalyseplattformen skal også gjøre det enklere å legge til rette for avanserte analyser på tvers av ulike datakilder. Det er bra, men det er i denne sammenhengen viktig for oss i Kristelig Folkeparti å understreke behovet for et sterkt personvern ved utvikling av denne plattformen. Det er nødvendig med bedre innsynstjenester, bedre muligheter til å gi og trekke samtykke og bedre sporing av bruken av opplysninger. Høringen i saken viste at det er svært stor interesse for tilgang til norske helsedata, både fra nasjonale og fra internasjonale aktører. Derfor er spørsmålet om tilstrekkelig ivaretagelse av personvern helt sentralt ved lanseringen av helseanalyseplattformen.

For Kristelig Folkeparti er det viktig at dette blir gjort riktig. Det vil være avgjørende for bruken av helsedata, slik at vi får den fulle effekten av det potensielt viktige verktøyet som ligger i dette omfattende og sterkt etterspurte datamaterialet.

Tuva Moflag (A) [11:37:40]: Det blir dobbelt så mange eldre i Norge i løpet av de neste 20 årene. Dette

skjer samtidig som andelen i yrkesaktiv alder faller, og samtidig som norsk økonomi må omstilles til å bli mindre oljeavhengig. Det som er viktig med helseindustrien, er at den både bidrar til å skape arbeidsplasser og lar oss løse helseutfordringene vi står overfor.

Hva skal vi leve av i framtiden? Det er et spørsmål mange har stilt seg, også næringsministeren. Vi skal leve av innovasjon og industrialisering som bidrar til å løse helse- og samfunnsutfordringene. Vi skal ikke leve av å privatisere behandling og pleie i kommuner og sykehus. Vi skal ikke leve av å gi ansatte lavere lønn og dårligere pensjon.

Flere har vært inne på at antallet kliniske studier i Norge faller. Denne negative trenden må snus. Den må snus fordi både pasienter og næringsliv taper på dette.

Norge er et ganske lite og oversiktlig marked. Det har sine fordeler, men det innebærer også noen begrensninger. Flere næringsaktører peker på at Norge kan være et bra test- og utviklingsmarked, men da må de slippe til. Jeg har tidligere utfordret helseministeren på eksempelet med Mentis Cura, et norsk helseteknologiselskap som har funnet en metode for diagnostikk av demens. De forteller oss at de sliter med å komme inn på det norske markedet, samtidig som de har inngått en intensjonsavtale i milliardklassen med Japan. For disse firmaene er det vanskelig – og det ser rart ut – når man ikke kan vise til resultater i sitt eget hjemmemarked når man skal ut og selge varene sine internasjonalt.

Det ligger store muligheter i helseindustrien. Det er viktig at vi tar vare på dem for å løse de store utfordringene vi står overfor, og vi i Arbeiderpartiet er klare til å være med på den jobben.

Camilla Strandskog (H) [11:39:56]: Norsk økonomi er i dag veldig avhengig av én stor sektor. Jeg tror vi alle er enige om at vi trenger flere store næringer i Norge som kan bidra med både verdier og arbeidsplasser. Samtidig har velferdsstaten store utfordringer i årene som kommer. Vi blir stadig flere eldre, og vi lever lenger. Dette fører til at forekomsten av sykdommer som kreft og demens er økende. Økt levestandard og den teknologiske utviklingen fører til at vi får stadig større forventninger til det offentlige tjenestetilbudet. I tillegg skal vi løse klimakrisen. Nå tror ikke jeg alle disse problemene løses ved en helsenæringsmelding, men jeg tror det er et godt skritt i riktig retning.

Fordelene ved å satse på helsenæringer er mange. Helsenæringene kan bidra til mer effektiv ressursbruk i de offentlige helsetjenestene, økt verdiskaping, nye lønnsomme arbeidsplasser i privat sektor og bedre helse-tilbud til innbyggerne. Ny helse- og velferdsteknologi kan bidra til at mennesker kan bo hjemme i egen bolig lenger. Det kan bidra til bedre behandling gjennom f.eks. nye le-

gemidler, mer effektiv diagnostisering og det nyeste innen medisinsk-teknologisk utstyr. Men det betyr at det offentlige må tørre å ta sjansen på å slippe private aktører inn i sitt arbeid, gjennom f.eks. innovative anskaffelser. Her ligger kanskje den aller største utfordringen for å få helsenæringene til å vokse. Det er derfor bra at denne meldingen adresserer kultur for samarbeid.

For Oslo er denne meldingen gode nyheter. Det er allerede et miljø for helsenæringer i denne byen, og potensialet er enda større. Radiumhospitalet og Oslo Cancer Cluster er et godt eksempel på en vellykket arena for samarbeid mellom det offentlige, kommersielle aktører og academia. Det er potensial for flere slike arenaer i Oslo. Nå kommer det et nytt Life Science-bygg i Forskningsparken, og med nytt sykehus på Gaustad vil vi potensielt få enda et miljø som forhåpentligvis kan bidra til vekst, nye innovative bedrifter og bedre helsetjenester til innbyggerne.

Det er stort potensial i helsenæringen i Norge. Det er en kunnskapsnæring som kan bidra til å skape arbeidsplasser, verdiskaping og samtidig løse store samfunnsutfordringer.

Terje Aasland (A) [11:42:34]: Næringsministeren sa i sitt innlegg tidligere i debatten at regjeringens politikk treffer helsenæringen godt. Jeg har etterpå sittet og undres litt underveis i debatten på hvilke deler av helsenæringen regjeringens politikk treffer godt, for det er egentlig vanskelig å se det, ut fra både debatten, innstillingen og stortingsmeldingen. Ut fra et næringsmessig perspektiv er det i hvert fall veldig interessant å se på mulighetene for å kommersialisere og industrialisere noe av det fantastiske som foregår i norsk helsevesen, både når det gjelder forskning, og også det å frambringe gode ideer og gode løsninger for hvordan en skal gjøre ting. Da er det i hvert fall vanskelig å finne et grunnlag for å invitere til fest.

På side 110 i meldingen står det hvilke ambisjoner regjeringen har for å styrke de kommersielle resultatene av offentlig finansiert forskning, osv. De vil bl.a. «vurdere insentiver for kommersialisering av forskningsresultater i universitets- og høyskolesektoren, med vekt på implikasjoner for helseforetakene».

Bortsett fra det er det ingen konkrete ting. Så har en snakket 5 minutter med helsenæringen og de som er opptatt av å utvikle og industrialisere de gode resultatene og de gode forholdene vi har innenfor det offentlige helsesystemet vårt, og det er jo nettopp mangel på kapital. Da næringsministeren ble utfordret på det i replikkordskiftet her, hadde han egentlig ikke noe svar. Grunnlaget for å sørge for at en får økt kommersialisering, økt industrialisering, i hvert fall sånn som vi møter helsenæringen, er tilgang på kapital, tilgang på testfasiliteter og

langsiktighet og tålmodighet på veien fra idé til kommersialisering.

Selv om debatten egentlig kanskje var på vei til å bli ferdig nå, er det litt synd at vi har fått den første stortingsmeldingen for helsenæringen lagt fram og behandlet i Stortinget, uten at vi på noen som helst måte kan se hva regjeringspartiene tenker om kommersialisering. Opposisjonen har en rekke forslag som går nettopp på dette med å få mer kapital inn i fasen fra forskning/idé til industrialisering, men det blir ikke fulgt opp. Det er heller ikke fulgt opp i meldingen fra regjeringens side.

Med utgangspunkt i at dette er den første helsenæringsmeldingen som er lagt fram, er det for helseindustrien, kommersialiseringen og industrialiseringen ingen løsninger eller antydning til løsninger fra regjeringspartiene, og jeg ser heller ikke noe grunnlag for å invitere til fest i kveld basert på det som er lagt fram her i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:45:42]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i aksjelovgivningen mv. (langsiktig eierskap i noterte selskaper mv.) (Innst. 52 L (2019–2020), jf. Prop. 135 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

Den fordelte taletid begrenses til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:46:42]: Jeg har merket meg at en samlet næringskomité tilrår at Stortinget vedtar forslagene til endringer i aksjelovgivningen. Det er bra. Forslagene gjennomfører deler av et endringsdirektiv til aksjonærrettighetsdirektivet. Direktivets overordnede mål er å øke aksjeeiernes langsiktige engasjement i børsnoterte selskaper.

Institusjonelle investorer og kapitalforvaltere er sentrale aksjeeiere i børsnoterte selskaper. Direktivet pålegger disse åpenhet om eierskap og investeringer. Regjeringen foreslår at aktørene skal utarbeide og offentliggjøre retningslinjer for aktivt aksjeeierskap eller offentliggjøre en forklaring på hvorfor de ikke har utformet retningslinjer.

Endringene skal gi aksjeeierne økt innflytelse over selskapenes lønnspolitikk. Åpenhet om lederlønnspolitikken står sentralt for å gi aksjeeiere reell innflytelse. Åpenhet kan bidra til at lederlønninger settes til et nivå som fremmer selskapenes langsiktige interesser og bidrar til bærekraftig verdiskaping. Dagens krav til retningslinjer for lederlønn i børsnoterte selskaper utvides. Det skal dessuten utarbeides en årlig lønnsrapport.

Regjeringen foreslår regler som gjennomfører direktivkravene om transaksjoner med nærstående parter. Økt åpenhet kan forhindre misbruk av selskapets midler, og endringene omfatter bl.a. at børsnoterte selskaper skal offentliggjøre meldinger om slike avtaler.

For aksjeselskaper og unoterte allmennaksjeselskaper innebærer endringsforslagene mindre saksbehandling og reduserte kostnader. Blant annet foreslås minsteterskelen økt til 100 000 kr og at godkjenningskompetansen flyttes til styret. Samtidig foreslår regjeringen å tydeliggjøre styrets ansvar.

Regjeringen foreslår endringer i aksjelovene om bruk av selskapets egne midler som en del av finansieringen ved kjøp av aksjene i selskapet. Endringene skjerper styrets ansvar for å ivareta selskapets interesser, men gir samtidig større fleksibilitet. Blant annet foreslås et konsernuntak i aksjeloven når kjøperen inngår i konsern med selskapet, eller når kjøpet danner et konsern.

Adgangen til å gi finansiell bistand til ansattes aksjeverv endres ikke.

Regjeringen tar sikte på å legge frem forslag for å gjennomføre resterende deler av direktivet våren 2020.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [11:49:04]: Dette er ei sak med stor enighet. Eg vil retta merksemda litt mot eit punkt i proposisjonen som vanlegvis ikkje får så mykje merksemd, nemleg dei økonomiske og administrative konsekvensane. Det står at for selskapa vil forslaga føra til auka økonomiske og administrative byrder. Då er spørsmålet til statsråden:

Ser statsråden noka moglegheit for å setja i verk tiltak for at desse auka økonomiske og administrative byrdene vert minst moglege for bedriftene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:49:44]: Det trekker vel litt begge veier, for som jeg sa i mitt innlegg, er det også slik at for aksjeselskaper og unoterte allmennaksjeselskaper innebærer endringsforslagene mindre saksbehandling og reduserte kostnader. Blant annet foreslås minsteterskelen økt til 100 000 kr og at godkjenningskompetansen flyttes til styret. Det trekker i retning av mindre byråkrati. Men når det kommer direktiver, er vi alltid opptatt av at vi skal gjøre de administrative byrdene så enkle å forholde seg til som mulig.

Geir Pollestad (Sp) [11:50:20]: Eg takkar for svaret. Når det gjeld påstanden om at forslaga vil føra til auka økonomiske og administrative byrder, er ikkje det noko eg har funne på. Det er noko som står i proposisjonen som statsråden har lagt fram. For å bruka eit uttrykk som statsråden sjølv er glad i å bruka: Eg reknar med at statsråden har lese proposisjonen.

Når ein skal måla dette – ein reiser jo rundt med ein såkalla forenklingsskema – vil ein risikera at statsråden tek inn dei forenklingstiltaka som ligg i dette forslaget som forenklingar, mens ein lét vera å ta med dei forvanskningstiltaka som ligg i dette? For som det òg går fram av proposisjonen, er ikkje forslaga prissette foreløpig.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:51:20]: Som jeg sa i det forrige svaret mitt, er det ting i dette forslaget som trekker i begge retninger. Når det gjelder forenkling, er det en metode – jeg må innrømme at jeg ikke kan redegjøre for den i detalj – for å beregne hva som er samfunnsmessige besparelser og besparelser for næringslivet i forenklinger.

Regjeringen har i Granavolden-erklæringen – fordi vi hele tiden er opptatt av å forbedre oss og bli enda flinkere til å forenkle for næringslivet – også sagt at vi skal se på nettoforenklingene. Det kan med andre ord også komme ting som gjør at det blir noe økte kostnader for næringslivet. Målet vårt er ikke bare at forenklingsskemaet skal se bra ut på den ene siden, men at det alt i alt – netto – skal være forenklinger.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:52:13]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om rettfærdige og sosiale alternativer til bompenger (Innst. 50 S (2019–2020), jf. Dokument 8:158 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:
Den fordelte taletid begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kirsti Leirtrø (A) [11:53:07] (ordfører for saken): Representantforslaget fra Rødt om rettfærdige og sosiale

alternativ til bompenger inneholder seks konkrete forslag, der man peker på en ny ordning med bompengerabatt for dem med lav inntekt.

Ett forslag er at man ber regjeringen utrede den sosiale effekten av bompenger og ulike sosiale moderasjonsordninger, inkludert veiprisingsmodeller. De øvrige forslagene går på tiltak direkte relatert til rullering av Nasjonal transportplan. Ingen i komiteen har fremmet disse forslagene, men pekt på det arbeidet og den prosessen Nasjonal transportplan skal være. Prioriteringen mellom veibygging, jernbane og sjø må være en del av dette arbeidet. Vi vet at transportsektoren står for 30 pst. av alle klimagassutslipp i Norge, og at veisektoren står for den største andelen av dette. Det er ingen tvil om at bompenger er en flat avgift som ikke tar hensyn til folks inntekt eller til om det finnes et reelt alternativ til privatbilen, og det er ingen tvil om at bompenger belaster urettferdig.

Bompenger har til nå hatt to hensikter. Den ene er å finansiere viktige veiprojekt og dermed få en raskere utbygging. Den andre er å begrense biltrafikk i tettbygde strøk. Sommerens debatt og motstand mot bompenger og regjeringens bompengeforlik var spesielt. Neste års statsbudsjett, som vi nå jobber med, viser nå hva dette forliket landet på. Men fortsatt er det mye som er uavklart, både for byene våre, for de store veiprojektene og ikke minst for de framtidige planene som ligger i Nasjonal transportplan.

På Stortinget er det egentlig flertall for å utrede en mer rettfærdig veiprisning som et alternativ til bompenger, men Kristelig Folkepartis inntreden i regjering ser ut til å ha gitt Fremskrittspartiet en mulighet til å stoppe dette arbeidet. Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti fremmet hvert sitt forslag i Stortinget om dette i 2018, og vi i Arbeiderpartiet mener en slik utredning bør se på hva slags teknologiske løsninger som kan legges til grunn, hvilke av dagens bilrelaterte avgifter som best kan eller bør inngå i og erstattes av et nytt avgiftssystem basert på veiprisning, og anslag for hva kilometertakstene blir for by og land og for ulike kjøretøy på ulike tidspunkt i døgnet.

Vi må se på klimaperspektivet, geografisk styrte takster, tidsperspektiv og overgangsordninger.

Vi fremmer derfor i den saken som nå ligger på bordet, et forslag sammen med SV, forslag nr. 1, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre bruksrelaterte bilavgifter.»

Jeg tar opp dette forslaget.

Forslag nr. 2, fra Senterpartiet, og forslagene nr. 3 og 4, fra SV, vil vi fra Arbeiderpartiet støtte subsidiært.

Når det gjelder de løse forslagene i saken, fra Rødt, vil vi ikke støtte dem, men peke på, som jeg sa tidligere,

arbeidet med Nasjonal transportplan og vårt forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Kirsti Leirtrø har tatt opp det forslaget hun refererte.

Nils Aage Jørgstad (H) [11:57:28]: Forslagsstilleren tar opp viktige problemstillinger. Det dreier seg om andre måter å finansiere samferdselsprosjekter på, men også spørsmålet om vi kan innrette bompengene på andre måter. Det dreier seg om en rørende omsorg for bompengnivået på store offentlige veiprosjekter, men samtidig understrekes det at Rødt – i likhet med andre partier på venstresiden i norsk politikk – ikke ønsker store veiprosjekter i det hele tatt.

Høstens opphetede debatt om bompengene førte til en ganske stor bevegelse i velgermassen. Strekningsvis innkreving har så langt vært akseptert fordi veiene bygges ferdig før innkrevingen av bompenger begynner. Varene blir levert før kunden må betale. Byvekstavtalene har derimot kommet i diskreditt fordi de som betaler, ikke oppfatter hva de får igjen for pengene. At det at flere velger å kjøre kollektivt, gir økt framkommelighet for dem som faktisk må kjøre bil, er ikke alltid noe godt svar.

Mange av forslagene som representanten Moxnes fremmer i dette Dokument 8-forslaget, gjenspeiler denne debatten. Jeg skal komme med noen synspunkter på dette.

De fleste partiene på Stortinget har gjennom 30 år akseptert bompenger som en delfinansiering av bypakker og strekningsvise prosjekter. Bergenspakken var den første bypakken – den andre var Oslopakken, som i dag er kjent som Oslopakke 1. Bilbruken og trafikkproblemene økte kraftig i Oslo og Akershus utover på 1970- og 1980-tallet. E18 gikk den gang over Rådhusplassen og E6 gjennom Vålerenga og Gamlebyen. Målet med Oslopakke 1 var å avlaste sentrum og en rekke boligområder for støy, utrygghet og forurensning fra gjennomgangstrafikk og å bygge ut et effektivt og sikkert hovedveinett. Innenfor Oslopakke 1 ble det investert vel 11 mrd. kr i løpende kroneverdi fra 1990 til 2001. Det tilsvarer 24 mrd. kr i 2015-verdi. Av disse midlene ble 3,9 mrd. kr investert i Akershus og 7,1 mrd. kr i Oslo. Bompengandelen var på 56,4 pst.

Med bompenger kunne utbyggingstakten øke dramatisk.

Det første prosjektet var E18 Festningstunnelen, som nå er blitt en del av Operatunnelen. Prosjektet ble lånefinansiert. Innkrevingen av bompenger startet først med åpningen av tunnelen i 1990. Dette førte til en klar forbedring av trafikkforholdene i Oslo sentrum. Helt bilfri ble Rådhusplassen i 1994, da også Vestbanekrysset var bygget.

Selv om de største pengene i Oslopakke 1 gikk til store veiprosjekter, ble det også gjort betydelige forbedringer i kollektivtilbudet, bl.a. prioritering av buss og trikk i lyskryss, oppgradering av terminaler og holdeplasser samt tiltak for T-bane og trikk. Eksempler på tiltak er oppgradering av Røabanen med strømskinne og planfri kryssing, forlengelse av T-banen til Skullerud og Mortensrud og bussterminal på Lillestrøm.

Det er verdt å merke seg at det er de store veiprosjektene i oslopakkene som har dannet grunnlaget for byfornyelsen i Oslo og de mer sentrale delene av Akershus, og gjort det mulig å forbedre kollektivtilbudet.

Oslopakke 3 har siden 2006 vært modell for andre bypakker og byvekstavtaler. En styringsgruppe med politikere fra de fire største partiene i Oslo og Akershus, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti – Fremskrittspartiet dog bare i Oslo – la fram et enstemmig forslag til en ny oslopakke våren 2006. Dette refereres fortsatt til som «det lokale forslaget». Styrken i forslaget var at det ikke bare var en enighet mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune, men at det hadde bred politisk aksept ned på prosjektnivå. Det er dette som har vært den store styrken for oslopakkene.

Bruk av bompenger dreide seg på slutten av 1990-tallet og det første tiåret av 2000-tallet om brukerbetaling. I senere år har det fått et videre perspektiv – begrepet «forurenser betaler» har dukket opp. I de største byene har en også kjent på arealknapphet, som er en utfordring. Bompenger brukes i dag både til medfinansiering av store prosjekter, til drift av kollektivtransport, som virkemiddel for å framskynde det grønne skiftet og som et trafikkregulerende tiltak.

Det er en enstemmig komité som avviser Dokument 8-forslaget. Når det gjelder mindretallsforslagene for øvrig, vil jeg vise til at forslag nr. 1 er behandlet tidligere, slik saksordføreren gjorde rede for. Når det gjelder de andre forslagene, vil dette kunne vurderes i sammenheng med utredning av ny teknologi. Jeg vil imidlertid peke på at det er andre grep enn bompenger som bør ivareta hensynet til de sosiale utfordringene vi står overfor.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:02:29]: Forslagsstilleren viser til at bompenger er en flat avgift som ikke tar hensyn til folks inntekt eller om det finnes et reelt alternativ til privatbilisme. Forslagsstilleren viser også til at mange av de bompengefinansierte prosjektene er basert på lån, og at dette er lite samfunnsøkonomisk. Det er vi i Senterpartiet enig i.

Norge er et langstrakt land med store forskjeller. Løsninger som fungerer godt rundt de store byene, fungerer ikke nødvendigvis godt andre steder i landet. I sto-

re deler av Norge er det ikke noen gode alternativer til privatbil. En ny ordning med andre måter å kreve inn og fordele penger på vil sikre lavere bilrelaterte avgifter og mindre byråkrati. Ikke noe av det vi har sett til nå, ser ut til å ha det som målsetting.

I vårt alternative budsjett vil Senterpartiet redusere avgiften på bensin og diesel, men en bør også som prinsipp for alle bompengeprojekter legge til grunn at dersom prosjektet blir rimeligere enn antatt, forventes det at bompengandelen også reduseres.

Senterpartiet mener at det i store deler av landet er nødvendig med bruk av privatbil, samtidig som det i de største byene må satses mer på kollektiv, sykkel og gange. I Prop. 1 S for 2019–2020, statsbudsjettet, er det fremmet et forslag om å øke tilskuddene fra staten til bypakken, fra 50 til 66 pst., i tråd med bompengeaftalen fra i høst. Halvparten av disse midlene skal gå til å redusere bompengene i pakken, mens den andre halvparten skal gå til en styrking av kollektivtransporten. Senterpartiet ønsker å omfordele 500 mill. kr av dette til bygdevekst-avtaler.

Bompengeneinnbetalingen har skutt fart under dagens regjering. Forventet bompengeneinkreving i 2019 er 13 mrd. kr. Bompengegjelden, dvs. hvor mye bompenger som gjenstår å nedbetale, har også økt voldsomt under dagens regjering. Siden 2013 har antall bompengestasjoner økt fra 170 til 245. For mye av bompengene går til renter og kontorarbeid. Dette kunne vært unngått hvis regjeringen hadde gjennomført Senterpartiets forslag om statlig garanti for bompengegjeld.

Senterpartiet mener at staten skal overta garantiansvar for eksisterende bompengeprojekt på riksvei. Med det store omfanget som bompengefinansieringen har fått på statlige riksveier, framstår det som urimelig at kommuner og fylkeskommuner skal stille som garantist for statens egne veier.

Senterpartiet viser til vedtak 738, fra 15. mai 2018. Der vedtok Stortinget, etter forslag fra Senterpartiet, å be «regjeringen vurdere om det er hensiktsmessig at fylkeskommunene fortsatt skal stille garanti for bompengelån på riksveg, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte».

Regjeringen skriver i sitt forslag til statsbudsjett for 2020 at de fortsatt vurderer dette. En oppfølging av dette vedtaket kunne vært et bidrag til å få ned bompengebelastningen.

Siden Solberg-regjeringen kom til makten i 2013, har Stortinget vedtatt bompengeprojekter for 235 mrd. kr. Senterpartiet er bekymret for pengesløsning og store projekter som gir for høye bompriser.

Senterpartiet støtter innføring av bompenger når det er et ønske om det lokalt. Senterpartiet har foreslått tiltak for å redusere bompengene, bl.a. statlig lånegaran-

ti. Senterpartiet vil ikke at folk som ikke har gode alternativ til å bruke bil, skal straffes unødvendig hardt med bompenger.

Næringslivet er avhengig av god infrastruktur i hele landet. Det innebærer bygging av store veiprojekter, men ikke minst utbygging og vedlikehold av eksisterende infrastruktur. Norges Lastebileier-Forbund sier ganske tydelig at det i mange sammenhenger er viktig å vedlikeholde og forbedre fylkesveier og mindre riksveier for å ivareta et aktivt næringsliv i hele landet. Kriterier for hva som betegnes som samfunnsøkonomisk gevinst, kan i mange sammenhenger oppfattes som snevert, og Senterpartiet er opptatt av projekter som kommer folk og næringsliv til gode i hele landet.

Jeg vil vise til Senterpartiets forslag i Innst. 412 S for 2018–2019, om å be «regjeringen vurdere hvilke økonomiske innsparinger som kan gjøres, og hvor mye mindre nedbygging av dyrket mark som kan oppnås, ved en endring fra planlagt firefelts til en 2/3-felts vei». Dette vil også kunne være et bidrag for å få ned bompengebelastningen for bilistene.

Senterpartiet mener at forslagene i denne innstillingen til dels er lite treffsikre geografisk og sosialt, og de skaper et større og uoversiktlig system med mer byråkrati. De siste årene har avgiftene økt, bl.a. bompengene, noe som går hardest ut over dem med lavest inntekt, ettersom avgiften ikke tar hensyn til betalingsevne.

Senterpartiet mener det bør legges fram en stortingsmelding om avgiftspolitikken, som også innebærer en vurdering av de sosiale konsekvensene av bompenger, og Senterpartiet vil fremme dette forslaget.

Presidenten: Representanten Bengt Fasteraune har tatt opp det forslaget han refererte til.

Arne Nævra (SV) [12:07:47]: Jeg har på meg slips i dag. Det er ikke så ofte jeg har det, men det skyldes forsiden på Aftenposten i dag. Jeg skal ikke utdype akkurat den saken, for nå skal jeg holde meg til den andre saken.

Dette er ett av flere forslag som kom i kjølvannet av bompengepoprøret før valget i høst. Og sjøl om flere av disse sprellene som da ble gjort, spesielt av høyrepartiene, som viste seg å være mer populistiske værhaner, slik som f.eks. i Drammen, er det likevel viktige og sunne rettferdighetsspørsmål som kom opp i forbindelse med bompengedebatten. For avgifter er usosiale, som flere representanter har sagt – de rammer flatt. Det gjelder mange avgifter. Dette er selvfølgelig fordelingspartiet SV veldig opptatt av, det skulle bare mangle, og det skal jeg komme tilbake til.

Aller først: SV er vel antagelig det partiet i denne saken som de siste årene har gått imot flest bompengeprojekter. Det skyldes selvfølgelig at vi har gått imot så mange store motorveiprojekter eller ønsket å nedskaa-

lere dem på et eller annet vis. Bare i vår velsignet stortingsflertallet – alle de store partiene – bompengeprosisjoner på over 20 mrd. kr. Dette tror jeg representantene i denne salen husker meget godt, og mange ble brydd. De ble så brydd at de kikket ned i gulvet, men de løftet blikket akkurat så høyt at de klarte å dytte på jakknappen på pulten.

SV stemte imot. Og da er vi ved et viktig poeng: Bompenger er ikke bare bompenger. SV og de miljøorienterte partiene har støttet bypakkene, byvekstavtalene, med bompenger som virkemiddel i byene, nettopp for å endre atferd og nå nullvekstmålet for biltrafikken i sentrum. Alle forståsegpåere er enige om at dette er et veldig effektivt hjelpemiddel fordi pengene går til kollektiv satsing, samtidig som det skal svi noe å kjøre inn i byen. Forslitt og velbrukt, kanskje, men pisk og gulrot funker fortsatt.

SV er altså imot de store motorveiprosjektene av miljøhensyn, av arealhensyn og av hensyn til ressursbruken. SV ønsker seg edruelig utbygging av veinettet, trygge bruksveier og riksveier i større grad bygd etter Statens vegvesens anbefalinger – med langt større innslag av to- og trefelts veier. Jeg har tidligere her fra talerstolen henvist til Statens vegvesens riksveitredning fra 2015, som nettopp var edruelig, og som fullt ut oppfylte kravene til god trafikkavvikling på riksveinettet. Men regjeringa la den til side og tok fram sin egen motorveiplan i stedet – flere milliarder kroner dyrere innen 2050.

For ikke lenge siden la også Statens vegvesen, på oppdrag fra departementet, fram en ny rapport om kostnader og effektivitet på to- og trefelts veier sammenlignet med firefelts veier. Igjen ble konklusjonen at to- og trefelts veier holdt i stor grad og var langt mer økonomiske og samfunnsøkonomiske på trafikkmengder mellom 8 000 og 20 000 ÅDT. Antagelig kom dette som en aldri så liten politisk boomerang tilbake til statsråden, som hadde bestilt utredningen. Det var kanskje ikke dette svaret den fartsglade og litt asfaltkåte statsråden fra Fremskrittspartiet ville ha.

Så til bompenger og sosiale hensyn: SV har alltid henvist til partiets totale politikk for hvordan deres opplegg vil slå ut i ulike familier, og da kommer SV veldig godt ut, sjøl om vi går inn for bompenger i byene. Det skyldes selvfølgelig mindre skatt til alle med under 600 000 kr i inntekt, billigere barnehage og SFO, bedre velferdsordninger, osv.

Vi syntes det var et litt for enkelt halmstrå å gripe til i valgkampen, som noen partier gjorde, da bompengepartiet pustet oss i nakken og henviste til veiprising som det forløsende ordet, selve trylleformularet. Vel, Fremskrittspartiet henviste ikke til det, for det kunne jo være at bilistene skulle betale noe for å bruke veiene. Men de andre gjorde det, også SV, men jeg sa aldri at dette var

løsningen nå, eller i morgen, for det var å kaste blå i øynene på folk. Teknologien er ikke helt der – bilene er ikke utstyrt med dette ennå, og heller ikke infrastrukturen – men det kommer. Sjølsagt gjør det det, rett rundt hjørnet, om noen få år. Da har vi et fantastisk redskap til å foreta visse politiske grep, hvis vi ønsker det. Da kan vi legge inn omtrent alle kriterier som vi ønsker: biltype, utslipp, kjørelengde, hvor du kjører, når du kjører, ja, til og med familieøkonomi.

Dermed er vi altså en del av noen endringsforslag i forhold til Moxnes' representantforslag.

Jeg tar opp forslagene nr. 3 og 4.

Presidenten: Da har representanten Arne Nævra tatt opp de forslagene han refererte til.

Seher Aydar (R) [12:13:10]: «Er det en ting jeg kan love her og nå, er det at noe av det første vi skal gjøre når vi kommer i regjering, er å fjerne alle bomstasjoner.»

Dette sa Fremskrittsparti-leder Siv Jensen allerede i 2009. Men hva skjedde etter at Fremskrittspartiet kom i regjering i 2013? Hvert eneste år etter har de klart å sette bompengerekorder. Aldri har det vært så mange bomstasjoner landet rundt – nå over 250. Aldri før har det blitt betalt inn så mye bompenger, beregnet til 13 mrd. kr i år. Fremskrittspartiet har ikke bare brukt regjeringsmakten på bompengerekorder, men også på å øke ulikhetene ytterligere. Tre av ti husholdninger har fått mindre å rutte med etter at Siv Jensen fikk hånden på rattet. Blant disse er det mange minstepensjonister, uføre og enslige forsørgere. Fremskrittspartiets bompengerekorder kan kanskje ikke få hele æren for det store bompengepoprøret som kom, for folk betalte tross alt bompenger før også.

Det er stadig flere som henger etter. Tall fra NAF viser at det naturlig nok er folk med lavest inntekt som opplever at de rammes hardest av økte bompenger. Den økonomiske ulikheten bidrar også til at folk flest opplever at de sjelden eller aldri har innflytelse over politikken. Bompenger er en måte å begrense biltrafikken på som lar de aller rikeste slippe unna. Det er en flat avgift som ikke tar hensyn til folks inntekt, eller om det finnes reelle alternativer til bilisme.

Selv om de med høy inntekt står for flere passeringer i bomringen enn de med lav inntekt, rammer det hardest folk som har dårlig råd, og som mangler alternativer til å kjøre bil når de f.eks. skal levere barn i barnehagen. I praksis kan bompenger bidra til et større geografisk og sosialt klasseskille. I dag brukes bompenger til å finansiere hele eller deler av motorveitbygginger og bypakker med kombinasjon av veitbygging, tiltak for kollektivtransport, sykkel og gange.

Dagens system har flere problemer, med hensyn til både finansiering, rettferdighet og – ikke minst – miljø- og distriktpolitikk. Mange av de bompengefinansierte prosjektene er basert på lån. For bypakken i Bergen skal det f.eks. tas inn over 20 mrd. kr gjennom bompenger, men kun 11 mrd. kr av disse skal brukes til bane, vei, tunnel og annen konkret infrastruktur. 1,6 mrd. kr forsvinner rett til administrasjon og 7,5 mrd. kr forsvinner i netto rentekostnader. I alt forsvinner 9,1 mrd. kr – altså 45 pst. av bompengene – til andre formål enn det de kreves inn til. Det er ikke rart at folk reagerer på bompenger når en så stor andel ikke går til det formålet det kreves inn til.

Transport er den største kilden til klimagassutslipp i Norge. Veitrafikken står for mer enn halvparten av disse utslippene. Samferdselspolitikk må derfor bidra til å redusere veitrafikken gjennom å styrke alternativene. Å bygge nye veier gir ikke mindre kø, det øker miljøproblemene. Bompenger gjør ikke at vi får mer trafikk over på bane og sjø, og det sikrer ikke raskere og pålitelige tog i hele landet. Bompenger gjør at det bygges flere motorveier i sentrale strøk der det allerede finnes vei, og dermed at veitrafikken øker på bekostning av mer miljøvennlige alternativer.

Regjeringen har i Granavolden-plattformen lovet at det skal bli mulig å trekke fra utgifter til bompenger på skatten. For det første: Denne ordningen ser aldri ut til å komme – den ble annonsert i valgkampen, men den kom ikke. For det andre vil ikke den ordningen bidra til sosial utjevning, men bare forsterke de rikes mulighet til å betale seg ut av forurensningsproblemet.

Vi i Rødt opprettholder våre egne forslag i saken, og vi kommer til å stemme subsidiært for mindretallets forslag nr. 1, for forslagene nr. 2 og nr. 4, men mot forslag nr. 3 fra SV, for dette dekkes inn av våre egne forslag.

Presidenten: Representanten Seher Aydar har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Jon Georg Dale [12:17:54]: Den debatten vi har hatt hittil i dag, avdekkjer egentleg to ganske vidt forskjellige tilnærmingar, frå opposisjonen og frå regjeringspartia. Det er regjeringspartia som reelt sett fører ein politikk som bidreg til å kutte bompengane i by og land. Politikken til opposisjonen bidreg til å gje den same belastinga for bilistane eit anna namn. Raudt er rett nok eit heiderleg unntak, som eg opplever reelt sett vil redusere belastinga for bilistane, med det som resultat at dei heller ikkje vil byggje veg. Det skil også Raudt vesentleg frå dagens regjeringsparti, som både klarer å gjere noko med bompengenivået, samtidig som vegbygginga skjer i eit tempo Noreg aldri har sett maken til – fordi det er nødvendig, fordi ny infrastruktur i store delar av dette landet er det som knyter nye

bu- og arbeidsmarknadsregionar saman, fordi kortare reisetid for varene til norsk næringsliv er det som sørger for at vi har konkurransekraft i privat sektor, at vi har lønsame arbeidsplassar i distrikta, og at vi faktisk har verdiskaping i dette landet som gjer at vi kan fortsette å drive vår felles velferd framover. Dette er forskjellar på Raudt og regjeringspartia. Dei har ikkje berre tenkt å skru av bompengane, dei har tenkt å skru av Noreg, for dei har tenkt å slutte å satse på infrastruktur i viktige delar av landet.

Regjeringa vår jobbar heile tida for å få ned bompengebelastinga, på mange område. Difor gjennomfører vi reformer av transportsektoren – reformer som heile opposisjonen også var imot då dei vart gjennomførte. Etableringa av Nye Vegar AS – som ifølgje Senterpartiet skulle rasere vegutbygginga – gjorde reelt sett at vi no byggjer raskare, billigare og betre enn vi har gjort før. Dei var imot reforma av bompengesektoren, som skal bidra til at vi skal få ned administrasjonskostnader og la meir av pengane som vert kravde inn, faktisk gå til veg og mindre til administrasjon.

Opposisjonen har all grunn til å vere på defensiven i denne diskusjonen, for det einaste dei har tenkt å gjere, er å gje bompengane eit nytt namn. Den andre konsekvensen av det er at dei i realiteten tek til orde for å flytte bompengane inn i statsbudsjettet – med dei konsekvensane det har for moglegheita til å prioritere rask utbygging av viktige vegnett.

Eg har stor sympati med dei som er opptekne av dei sosiale verknadene av eit for høgt skatte- og avgiftsnivå, medrekna bompengar. Dei har eg stor sympati med. Det er difor vi har ei regjering i dette landet som aktivt reduserer både skattar og avgifter og bompengar, til sterk kritikk frå ein opposisjon som gjennomgåande har presentert, i dei alternative statsbudsjetta sine denne hausten, å skjerpe skatte- og avgiftsbelastinga ytterlegare for folk flest i dette landet.

Dette er ei god sak, som viser dei store forskjellane på dei fire regjeringspartia og opposisjonen. Regjeringa satsar på bygging av nødvendig infrastruktur, på lågast moglege skattar og avgifter og, ikkje minst, kombinerer det med ei nødvendig og rett satsing på utbygging av kollektivtilbodet, vekst i jernbanebudsjettet og styrking av byområda, noko som i sum bidreg til at fleire av dei som har moglegheit til å velje ei effektiv og enkel kollektivreise, faktisk gjer det, med det som resultat at passasjertala, f.eks. på norsk jernbane, går vesentleg opp.

Opposisjonen føreslår i dag i praksis å gje bompengane eit nytt namn, flytte dei inn på statsbudsjettet, stoppe vegutbygginga og fortrenge kollektivtransporten – som f.eks. forslaget og initiativet frå Senterpartiet gjer. Det viser at fleirtalet gjer heilt rett når dei legg vekk desse forslaga.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kirsti Leirtrø (A) [12:22:30]: Det blir litt underlig å høre statsråden fra talerstolen snakke om sosiale forskjeller og hva denne regjeringen gjør, når vi ser at forskjellene øker.

Nå gjelder denne saken bompenger, og det er ikke noen tvil om at det rundt omkring i landet er ulike andeler, ulike bidrag – det går fra 90 pst. på bileierne til ingenting. Vi har foreslått å utrede veiprising. I statsbudsjettet for 2020 ligger det 1,4 mrd. kr i reduserte bompenger. Og da lurer vi på: Hvilke kriterier er det som ligger til grunn for at nettopp de prosjektene som ligger inne i statsbudsjettet for reduserte bompenger, er valgt?

Statsråd Jon Georg Dale [12:23:23]: Eg vil berre minne om at bilavgiftene under denne regjeringa, inkludert bompengar, har gått ned. Det betyr at viss ein faktisk er oppteken av belastninga for vanlege folks bilbruk, burde ein stemme for regjeringas forslag til statsbudsjett og ikkje for sine egne alternative statsbudsjett. Det er greitt å ha med seg i denne diskusjonen.

Så er dei prosjekta som får nye tilskot i budsjettforslaget frå regjeringa for 2020, baserte på den politiske avtalen som ligg føre mellom dei fire regjeringspartia, omtalt som bompengearvtalen. Ein del av dei eksisterande pengane, omtrent 550 mill. kr, vert brukte til, tynt over alle prosjekt, å bidra til ein auka bompengerabatt viss ein vel å ha bombrikke. Det har vore eit viktig insentiv for å få på plass ein ny struktur i bompengeselskapa.

Kirsti Leirtrø (A) [12:24:22]: Når det gjelder neste års statsbudsjett, er ikkje komiteen riktig ferdig ennå, men Arbeiderpartiet vil støtte regjeringens forslag om 1,4 mrd. kr i reduserte bompenger. Vi vil også gi 1 mrd. kr mer til fylkeskommunene, som også gir mindre bompenger.

Regjeringspartiene har også sagt at de ønsker å utrede det å ta i bruk ny teknologi for innkreving av bompenger og andre bilavgifter. Hva er status i dette arbeidet?

Statsråd Jon Georg Dale [12:24:59]: Vår regjering er oppteken av å bruke all teknologi der han er effektiv, og vi har ikkje tenkt å stengje døra for nye teknologiske løysingar. Men det som opposisjonen heile tida systematisk tek til orde for, er berre å gje bompengar eit anna namn. Det vert ikkje mindre bompengar av det, og det har Arbeidarpartiet bekrefta mange gonger også her i stortingssalen at heller ikkje er intensjonen. Det dette er eit forsøk på, er å tåkeleggje den faktiske diskusjonen som saka omhandlar: Korleis få ned bompengnivået? Der registrerer eg at når Framstegspartiet og regjeringa i fellesskap får til nye steg for å få ned bom-

pengane, vert Arbeidarpartiet einig. Det er veldig bra – det er veldig bra at Arbeidarpartiet diltar etter. Det er bra for bilistane, viss det faktisk hadde betydd noko også då Arbeidarpartiet sat i posisjon. Men svaret på å få ned bompengane er ikkje å gje dei eit nytt namn, slik Arbeidarpartiet gientekne gonger har teke til orde for.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:26:10]: Det kan godt hende at jeg med spørsmålet mitt også blir beskyldt for tåkelegging, men vi får se. Det går også på avansert veiprising.

Senterpartiet mener at i store deler av landet er det tvingende nødvendig med bruk av privatbil, samtidig som det i de største byene må satses på kollektiv, sykkel og gange, det tror jeg de fleste er enig i. I forbindelse med representantforslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti som Stortinget behandlet i februar 2019, hadde Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede avansert veiprising i områder hvor det finnes gode alternativer til privatbil.»

Det ble selvfølgelig nedstemt, men det som er interessant, er at det som ble vedtatt av flertallet i denne salen, var:

«Stortinget ber regjeringen inkludere utredning av ny teknologi som kan erstatte dagens bompengereordning, som en del av gjennomgangen av dagens avgiftssystem for bil.»

Hva har skjedd siden 19. februar, og på hvilken måte har statsråden tenkt å innføre regjeringens egen veiprising?

Statsråd Jon Georg Dale [12:27:13]: Det står ingen ting om innføring av vegprising. Tvert imot har vi avklart at det ikkje vert innført vegprising for privatbilar denne stortingsperioden – gjennom den bompengearvtalen vi har laga. Det hadde vore ein fordel viss ein ikkje tilla oss andre intensjonar enn dei vi har. Det vi har sagt, er at vi skal utgreie alternativ til bompengar som ein del av det samla bilavgiftsopplegget. Det er eit arbeid som er leidd av Finansdepartementet, som skjer i deira regi, og som regjeringa har starta opp fordi vi naturlegvis følger opp våre egne fleirtal frå dette huset. Men det er noko heilt anna enn å indikere det representanten no gjer, at vi skal innføre eit vegprisingssystem for privatbilar i denne perioden. Det er ikkje aktuelt for denne regjeringa, og det viser ein av grunnane til at vi bør halde oss med denne regjeringa i staden for å sleppe Senterpartiet inn i regjeringskontora.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:28:13]: Jeg registrerer svaret, og jeg skjønner at han ikke vil ta ordet «avansert veiprising» i sin munn. Men det er likevel forunderlig at vi har en statsråd som den siste tiden massivt har utba-

sunert at veiprisering er han imot. Da vil jeg bare referere de to forslagene, og så får jeg spørre: Hva er forskjellen? Arbeiderpartiet fremmet i samme innstilling følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og planlegge innføring av satellittbasert veiprisering i Norge til erstatning for dagens bompengesystem.»

Jeg gjentar hva vedtaket i Innst. 175 S var:

«Stortinget ber regjeringen inkludere utredning av ny teknologi som kan erstatte dagens bompengordning, som en del av gjennomgangen av dagens avgiftssystem for bil.»

Hva er forskjellen på de to tingene?

Statsråd Jon Georg Dale [12:29:02]: Forskjellen er vesentleg, fordi det eine forslaget frå Arbeiderpartiet handlar om å gje bompengane eit anna namn, men å oppretthalde bompengegrundlaget, inntektene det gjev, mens dagens regjering aktivt har jobba for å få ned bompengetrykket. Det trudde eg at Senterpartiet var glad for, i alle fall i debattane, om dei ikkje er det i faktisk politikk – det høyrest ikkje sånn ut no. Mens det forslaget vi har sagt at vi skal jobbe med, er å sjå på korleis det samla bilavgiftssystemet skal sjå ut når vi skal ha eit berekraftig bilavgiftssystem, som omhandlar fleire ting enn berre dette.

Så det er ein vesentleg forskjell. Det er også grunnlaget for at Finansdepartementet no leiar dette i ein heilskap, og ikkje basert på opposisjonens ønske om å døype om bompengane i håp om at problemet då løyser seg.

Arne Nævra (SV) [12:30:01]: Jeg viser til hovedinnlegget mitt. Statsråden er altså imot eller vil redusere bompengene på store motorveiprosjekter, og han vil helst ikke ha det i byene, heller, i hvert fall redusere kraftig. Han vil ikke ha veipriseringssystemer, uansett hvor rettferdig det er innrettet, for da kan en jo risikere at bilistene må betale noe der også.

Når han da vil bygge motorvei på motorvei, utrolig kostbare prosjekter – som han, etter det jeg kan skjønne, vil at staten i mye større grad skal betale – da er spørsmålet: Hvordan vil statsråden finansiere dette? Er det fortsatt slik at han vil bruke oljepenger, ikke bare til asfalten, men direkte til å finansiere disse store motorveiprosjektene?

Statsråd Jon Georg Dale [12:31:00]: Svaret på det er – kort – ja. Utan oljeinntektene hadde vi ikkje greidd å saldere statsbudsjettet på det nivået vi er i dag. Det er difor det er livsfarleg å sleppe til SV, som vil avvikle norsk oljenæring, og med det faktisk skrive vekk heile fundamentet, ikkje berre for samferdselspolitikken, men i stor grad for finansieringa av heile velferdsstaten. Difor handlar det om at det faktisk betyr noko om ein

held seg med ei regjering som er innstilt på å leggje til rette for den viktigaste fastlandsnæringa vi har, også i leverandørindustrien: utvikle ny teknologi, skape nye arbeidsplassar.

Men det er ikkje overraskande for meg at SV har lese Framstegspartiets partiprogram, og at ein høyrer igjen eit snev av det når Framstegspartiet sit i regjering, bør heller ikkje overraske nokon. Vi har vore opptekne av å få ned bompengane i bygd og by fordi det betyr noko. Vi har vore opptekne av å byggje infrastruktur, finne nye motorvegløysingar – fordi det gjev auka samfunnsnytte at ein utviklar bu- og arbeidsmarknadsregionar og kortar ned reiseavstanden for næringslivet. Det er difor vi driv med samferdselspolitikk.

Seher Aydar (R) [12:32:14]: Alle, også statsråden, er kjent med at Fremskrittspartiet lovte å fjerne alle bomstasjonene, men etter at de kom i regjering og fikk makt, har de satt bompengerekorder. Aldri før har det vært så mange bomstasjoner landet rundt, aldri før har det blitt betalt inn så mye bompenger. Det er fascinerende å se hvordan man kan gjøre én ting og si det helt motsatte. Men vi merker det, og det gjør folk flest også.

Regjeringen har i Granavolden-plattformen lovt at det skal bli mulig å trekke utgifter til bompenger fra på skatten. Ordningen ble også annonsert i valgkampen, men vi har ikke sett noe til det i statsbudsjettet. Kan statsråden fortelle når denne ordningen kommer?

Statsråd Jon Georg Dale [12:33:01]: Det er heilt rett: Under vår regjering går dei samla skattane og avgiftene ned med titalls milliardar kroner – der dei aukar med titalls milliardar kroner om Raudt skal ha ei hand på rattet i styringa med Senterpartiet, Arbeiderpartiet, SV og i verste fall også MDG. Det er det ingen tvil om. Under dagens regjering går avgiftene på bilbruk ned fordi vi gjer nødvendige endringar, fordi vi driv igjennom teknologiskifte, som bidreg til utsleppsreduksjonar, samtidig som folk kan bruke privatbilen sin i område der dei ikkje har andre reelle alternativ.

Det er inga ny sak at Framstegspartiet gjerne skulle ha kome endå lenger i bompengekutt, men valresultatet har ikkje gjeve oss styrke nok til det. Men det gjev oss styrke nok til reelt å kutte bompengane med nye 1,4 mrd. kr i distrikta neste år, ein halv milliard kroner i byane, der opposisjonen berre prøver å døype om bompengane til eit anna namn.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Jon Gunnes (V) [12:34:26]: Representanten Jegstad hadde en veldig god historiefortelling om hvordan disse bompengene oppsto. Da er det ganske utrolig at Arbeiderpartiet i denne debatten snakker om

at vi nå må få mange flere nasjonale føringer. Altså: Alle bompengeprojektene som vi kjenner til, har det blitt tatt initiativ til lokalt, og det har vært avstemminger i kommunestyre og i fylkesting. Arbeiderpartiet har vel aldri stemt imot – og heller ikke Rødt. Det eneste partiet som faktisk har stemt imot hele tiden – det skal de ha – er Fremskrittspartiet. De har stemt imot disse prosjektene fra dag én og har vært standhaftige, selv om de kanskje må gi seg lite grann i regjering.

Det er mitt poeng: De forslagene som nå etterleves, er bygd på mye av det Venstre har ønsket med disse bompengerevningene. Det er ikke fordi vi skal være slemme med folk; nei, det er fordi det skal være et alternativ. I byene skal det f.eks. være et alternativ til å kjøre bil. Det skal være gode kollektivløsninger. Det har man jo oppnådd. Det er ikke bare veisystemene som har blitt bra, som representanten Jegstad var inne på, det er også utrolig fine alternative løsninger, med både kollektiv, gange og sykkel.

Så må jeg si litt til Senterpartiet, som i valgkampen ville ta bort mye av pengene som er satt av i NTP til byvekstavtaler. Det var vel et beløp på 12 mrd. kr som var nevnt den gangen, og nå, i budsjettet, snakker man om at de skal føre over penger til bygdevekstavtaler i stedet. Vi har ikke noe imot at man har gode løsninger også på bygdene og i mindre lokalsamfunn, men det er helt klart at det er i byene vi har de store utfordringene og ikke minst har løsningene. Det er der det er enklest å få til løsninger, slik at folk kan velge å ikke kjøre bil, men heller bruke kollektivtrafikk. Det forundrer meg at Senterpartiet ikke fullt ut er villig til å være med på å løse de utfordringene man har lokalt, men også være med på å løse den globale klimautfordringen.

Til Rødts bekymring knyttet til finansiering av disse prosjektene: Ja, vi kan helt klart tenke nytt, og det har man gjort. Man har fått Nye Veier, som har redusert byggekostnadene. De har ikke bare økt fart og fått til firefelts motorvei; de har faktisk fått ned prisen i forhold til det som Statens vegvesen hadde skissert for de samme prosjektene.

Venstre er også opptatt av at offentlig–privat samarbeid, altså OPS, er en god måte å bygge store infrastrukturprosjekter på, der det er mulig. Vi har jo hatt vellykkede prosjekter, og vi holder på med noe nå i Elverum, og det ser ut som det går meget godt, med tanke på både løsningen for bilistene og forventningene i lokalsamfunnet, som får en ny, god vei. Ikke minst, som statsråden sa, kommer næringstrafikken mye hurtigere fram, og det er faktisk for dem vi bygger vei. Så med tanke på den debatten som går, tror jeg faktisk vi er ganske sosialt innrettet.

Når det gjelder veiprising og det at Venstre ønsker en annen innsamling enn disse bompunktene, er det for

å få et mer rettferdig system, slik at alle bilistene er med og bidrar.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sverre Myrli (A) [12:39:34]: Jeg tror ganske sikkert vi hadde fått bedre debatter i Stortinget hvis samferdselsministeren hadde pratet om det debatten dreier seg om, og satt seg inn i de forslagene som fremmes i Stortinget. Jeg tror også debatten hadde blitt bedre hvis samferdselsministeren hadde svart på de spørsmålene han får i Stortinget, i stedet for å prate om alt mulig annet.

Samferdselsministeren har åpenbart ikke lest de alternative statsbudsjettene til opposisjonspartiene, men det kunne kanskje forventes at samferdselsministeren hadde lest finansinnstillingen, som skal behandles i Stortinget i morgen. Da hadde han lest – og skjønt – at Arbeiderpartiet i 2020-budsjettet støtter regjeringens forslag om kutt i bompenger. Vi støttet riktignok ikke regjeringens forslag i 2018, som var et betydelig mindre beløp, men vi støttet regjeringens forslag om bompengekutt i både 2019-budsjettet, altså for inneværende år, og vi støtter det i 2020-budsjettet. Så det er faktisk ikke riktig, det som samferdselsministeren står og sier fra Stortingets talerstol.

Jeg skjønner at han har fått talepunkter fra informasjonsfolkene sine, og at han nå skal si at opposisjonen skal gi bompengene et nytt navn. Jeg vet ikke hvor mange ganger han har sagt det. Men jeg har vært i mange debatter med representanter fra andre regjeringspartier. Under Arendalsuka fløy vi fra debatt til debatt – Helge Orten, Jon Gunnes og jeg – og jeg tror folk etter hvert ble lei av å høre på oss, men der sa både Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti at de er for vegprising, og de sa til og med at regjeringen driver og utreder vegprising. Er det da sånn at statsråd Dales regjeringsspartnere fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti nå driver og jobber med at de bare skal gi bompengene et nytt navn, som statsråd Dale har sagt til det kjedsommelige i dagens debatt? Det er i grunnen det eneste han har klart å si så langt i debatten.

Representanten Fasteraune hadde et svært godt spørsmål. For igjen: Når en hører med representantene Gunnes, Orten og Grøvan og andre fra Kristelig Folkeparti, sier de at det Stortinget tidligere vedtok, om at vi skal ta i bruk ny teknologi, er det samme som Arbeiderpartiet, SV, Rødt og kanskje andre i dag prater om når vi bruker begrepet «vegprising», som er det begrepet det er en felles forståelse av – om at en rett og slett skal kreve inn penger på annen måte enn bare ved at en skal betale noe når en passerer et fysisk punkt.

Så hva er forskjellen på det Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti sier, og det statsråd Dale sier, og det opposisjonen har foreslått? Det hadde det vært interessant å høre.

Arne Nævra (SV) [12:42:53]: Det var leit at jeg bare hadde ett minutt i replikkordskiftet med statsråden. Det er nå sånn det er. Jeg henviste selvfølgelig til statsrådens og Fremskrittspartiets lyst til å ta direkte fra oljefondet til finansiering av de store veiprojektene sine.

Jeg synes det er veldig fint å høre nye signaler fra Senterpartiets representant – og jeg har hørt det i andre sammenhenger også – som setter spørsmålstejn ved regjeringas motorveiplan, ved gigantomani i veitbygginga, en veitbygging som er langt over det reelle behovet for skalering.

I hovedinnlegget mitt henviste jeg til to utredninger – som fagetaten til statsråden har kommet med – som er langt mer edruelege i bruk av firefelts motorveier. Det er ikke behov for det, sier de, og det er i hvert fall langt mer samfunnsøkonomisk nyttig å ha to- eller trefeltsvei på lange strekninger. Jeg må spørre: Tar ikke statsråden dette inn over seg overhodet? Hvorfor snur han ryggen til sine egne fagetater? Det er underlig å ikke få et klart svar på dette.

Jeg vil i hvert fall be om at stortingsrepresentantene, representantene for de største partiene i denne transportkomiteen, legger seg dette på sinne. De må lese disse fagutredningene. Skal de gå på autopilot for disse motorveiplanene som koster milliarder på milliarder av kroner, og som det kanskje ikke er behov for, og som bygger ned arealer av dyrket mark, og som altså går over kulturmark? Man skal kjøre i 110 km/t, uansett om det er behov for det eller ikke.

Dette er jo helt avgjørende spørsmål for bruk av skattebetalernes midler og for miljøet. Det er helt avgjørende spørsmål. Nå må de store partiene i salen også, uansett hvilken blokk det er, stille seg spørsmålet om de skal gå på denne autopiloten for forslag til store motorveier i Norge. Jeg henstiller til dem om det.

Helt mot slutten: Det skulle også vært veldig artig å få høre et svar fra statsråden, om han har anledning til å gi meg et svar, på om han innser at for å nå nullvekstmålet har bompengene i byene, i bystrøk, vært helt essensielle? At vi overfører penger fra bompenger til kollektivsatsingen, og at det at det skal svi litt å komme inn i byene, har hatt avgjørende betydning for å få ned biltrafikken i sentrum: Kan han erkjenne det, tro?

Statsråd Jon Georg Dale [12:46:01]: Eg forstår at nokre tær i Arbeidarpartiet vert ømme, f.eks. representanten Myrli sine, når Arbeidarpartiet vert konfrontert med kva deira egne forslag faktisk inneber. Punkt éin, at bompengane får eit nytt namn, men at ein beheld dei

same inntektene frå dei, og punkt to, at bompengane i praksis vert flytta inn i privatbilen til folk. Eg skjønar at det er irriterande, men eg kan garantere at det stod ikkje i noko talepunkt. Tvert imot trur eg dei fleste som jobbar rundt meg, ville ha sett pris på at eg brukte talepunktta i staden for å konfrontere Arbeidarpartiet så direkte med konsekvensen av deira eigen politikk.

Så: Når eg dømer budsjettet frå opposisjonen, tek eg faktisk også inn over meg at det som er i ferd med å utvikle seg til kanskje å verte storebror på venstresida i norsk politikk, Senterpartiet, trass alt kuttar betydeleg, f.eks. i byvekstavtalane, som vil gje auka bompengar som einaste direkte alternative finansieringsmetode. Om ein då ser på opposisjonens forslag, betyr det at ein kan stemme for regjeringas bompengekutt, eller ein kan ta grep, som f.eks. Senterpartiet tek til orde for, som aukar belastninga for bilistane.

Til representanten Nævra, som stadig vekkt jaktar på moglegheita til å kutte i kvart nytt vegprosjekt som er viktig for å byggje landet vårt sterkare i form av større bu- og arbeidsmarknadsregionar og kortare reiseavstand for næringslivet, er det berre følgjande å merke: Eg veit at SV gjerne skulle ha kuttat ut Rogfast, som er eit kjempelønsamt prosjekt å investere i. Eg veit at SV gjerne vil kutte ut Hordfast, som er eit lønsamt prosjekt, som også viser at klimagassutsleppa i levetida går ned, viss ein gjer investeringar. Men SV vil gjerne hente pengane over fjellet og bruke dei på mindre lønsame investeringar på denne sida av Langfjella. Det er den store forskjellen på oss som vil byggje heile landet, og Arne Nævra som vil byggje sitt eige nærområde.

Om vi skal fortsetje å byggje landet vårt sterkare saman, må vi utvide bu- og arbeidsmarknadsregionar, og vi må forstørre og forenkle moglegheitene for norsk næringsliv til å skape og tene pengar. Då må vi halde på ein samferdselspolitikk som reelt gjev utvikling i heile landet, og ikkje berre der SV har størst oppslutning.

Sverre Myrli (A) [12:49:01]: Jeg registrerer at jeg heller ikke nå fikk noe svar på de to spørsmålene jeg hadde. Det ene var ganske enkelt: Ut fra samferdselsministerens retorikk om at de som er for å utrede vegprising, bare er opptatt av å gi bompengene et nytt navn, mener han da også at Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti bare skal gi bompengene et nytt navn? Det fikk jeg ikke noe svar på, og det er vel kanskje en god grunn til det.

Vi får heller ikke i denne debatten svar på det viktige spørsmålet: om det heter «vegprising». Jeg tror ingen i denne salen har noen prestisje i at det skal kalles akkurat det. Det er jo ikke sånn at vegprising er en definert A4-løsning, hyllevare, at sånn skal det være. Det er mange ting her som må utredes og ses nærmere på. Men å si at

vegprising er noe helt annet enn det regjeringen selv sier at de jobber med, altså at en skal ta i bruk ny teknologi for brukerbetaling for bil – hva er den store forskjellen på det?

Samferdselsministeren svinger seg til de store høyder og argumenterer imot forslagene fra oss som vil utrede vegprising. Og så sier altså hans regjeringspartnere fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti at det er det samme: Vi skal ta i bruk ny teknologi for å kreve inn dagens bompenger på en smartere måte enn med dagens bompengesystem. Ny teknologi gjør at vi kan gjøre dette smartere, sier Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti. Bra! Det er det samme som opposisjonen sier. Vi kaller det vegprising fordi det er det det så langt har blitt kalt. Kall det gjerne noe annet den dagen systemet som regjeringen jobber med, kommer – men vi får heller ikke i denne debatten svar på hva som er den store forskjellen på det opposisjonen har fremmet litt ulike forslag om i Stortinget, og det regjeringen jobber med.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arne Nævra (SV) [12:51:28]: Nå blir retorikken fra statsråden for enkel her. Det grenser faktisk til uredelighet når han nok en gang setter øst opp mot vest. Dette har han gjort mot meg mange ganger, og det blir ikke mer sant på grunn av det.

Det er alminnelig kjent nå at SV ønsker å ruste opp vestlandsveiene – med midtdelere, med gul midtstripe, med skuldre, med rassikring. Alt dette er allment kjent, og det gjenspeiler seg i budsjettforslaget vårt. Så det er uredelig å sette øst opp mot vest. Kunne statsråden kanskje ha kommet med eksempler – som Vestkorridoren, E18, som vi er imot, og som regjeringen ser ut til å tvinge igjennom mot både Viken og Oslos vilje? Vi får se hvordan det ender. Husk på at vi snakker her om en sammenhengende bompengerække: Med planene til statsråden kan man for rundt 3 000–4 000 kr kjøre en fergefri E39, og kanskje koster det 27 000 kr for en drammenser å kjøre inn i Oslo sentrum.

Helge Orten (H) [12:52:40] (komiteens leder): Min ambisjon var at dette skulle bli en kort, konsis og god debatt. Det kan kanskje diskuteres.

I utgangspunktet tenker jeg at representanten Myrli tok opp en problemstilling knyttet til veipricing og til ny teknologi i samferdselssektoren. Ny teknologi i samferdselssektoren er faktisk noe av det viktigste vi holder på med om dagen, for vi ser at det gir oss helt nye muligheter – også i utformingen av et framtidig bærekraftig bilavgiftssystem. Det forslaget har vi behandlet i Stortinget. Vi har bedt regjeringa om å utrede hvordan ny tek-

nologi kan tas i bruk for å lage et framtidig bærekraftig avgiftssystem. Det arbeidet er, som statsråd Dale var inne på, allerede godt i gang i Finansdepartementet og vil bli levert til Stortinget når det er klart. Det er nettopp en oppfølging av den bestillingen som ligger der.

Jeg mener det i dette arbeidet er mye bedre å se på ny teknologi i en bred sammenheng, enn å konsentrere seg om et eller annet diffust begrep som heter «veipricing», som det er litt uklart hva en legger i. Noen snakker om veipricing som en erstatning for dagens bompengesystem. Andre snakker om veipricing som et system for å erstatte alt som er av bruksrelaterte bilavgifter. Det er veldig vanskelig å få tak på det begrepet. Derfor tror jeg at den rette måten å gjøre det på når en utreder bruken av ny teknologi, er å se det i sammenheng med hvordan et framtidig bærekraftig avgiftssystem for bil skal være. Det er den bestillingen vi har gitt, og det er den bestillingen regjeringa helt sikkert vil svare ut.

Til representanten Nævra: Jeg kan betrygge ham om at Høyre, som et av de store partiene, vil fortsette å bygge veiinfrastruktur i hele Norge. Hvorfor gjør vi det? Jo, fordi vi må ha verdiskaping i hele landet. Vi må sørge for at vi har bosetting i hele landet. Derfor er veibygging viktig. Når da SV og andre såkalte miljøpartier gjør veien, bilen og flyet til en hovedfiende, synes vi det er en gammel-dags miljøpolitikk – i stedet for å sørge for å gjøre det som ruller oppå disse veiene, eller som flyr i lufta, utslippsfritt. For det er der utfordringen ligger. Bygger vi ned infrastrukturen, eller lar være å bygge ut infrastrukturen, vil vi også få et betydelig problem om 5, 10 eller 15 år, når disse transportformene er utslippsfrie. Det er i alle fall min ambisjon at vi fortsetter å bygge en balansert infrastruktur. Det er det som bygger landet, og det er det som bidrar til at vi kan ha verdiskaping og bosetting i hele Norge.

Kirsti Leirtrø (A) [12:55:32]: Saksordføreren hadde også tenkt at dette skulle være en kort, konsis og konkret debatt. Nå sa representanten Orten noe egentlig ganske befriende. Det er bedt om en utredning av mulighetene for å bruke ny teknologi, og det er nettopp det som ligger i Arbeiderpartiets forslag i denne saken, slik det var forrige gang. Forslaget er å utrede, og det er listet opp en del av punktene og momentene som det er hensiktsmessig å se på. For det er ingen tvil om at bompenger oppleves urettferdig og usosialt, slik også forslagsstilleren av Dokument 8-forslaget peker på. Vi er nødt til å gjøre noe mer utredning av hvordan vi skal få det mer rettferdig, og hvor stor andel bilistene skal betale.

Nå sier representanten fra Venstre at Fremskrittspartiet har stemt imot lokalt. Det stemmer slett ikke. Det er mange prosjekter som også Fremskrittspartiet lokalt har støttet. Når en snakker om at Nye Veier får ned pri-

sen, eller kostnadene ved veibygging, og samtidig peker på OPS som framtidens løsning, er det også helt feil. Det siste OPS-prosjektet er bygd av Statens vegvesen, og andelen som er gått ned der, har ikke kommet bilistene til gode. Det er kanskje det Arbeiderpartiet peker mest på: urettferdigheten i at noen plasser betaler bilistene 90 pst. av utbyggingen, mens andre plasser får de det uten kostnader. Det er derfor undertegnede også stilte spørsmål til statsråden i sted om hvordan en har valgt ut de prosjektene som skal få ned kostnadene.

Så vi ser fram til en utredning av ny teknologi. Når statsråden egentlig er mer ute etter å ta Arbeiderpartiet enn å redegjøre for framtiden for veibygging, minner vi om at Fremskrittspartiet er 21 mrd. kr etter egen plan. En må se på flere alternativer for å få ned kostnadene også på veibygging, og vi bekymrer oss for de store prosjektene som norske entreprenører nå sier at de ikke klarer å konkurrere i.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:58:39]: I mitt forrige innlegg tok jeg også opp dette med statlig garantiansvar, og dette har jo Senterpartiet gjentatt gang på gang. Vi mener dette er svært viktig. Det går altså ut over fylkeskommunens mulighet til å kunne oppta andre lån til viktige prosjekter når de nå skal innfase en ny regionreform. Slik jeg har lest statsbudsjettet, står det jo der at dette nå også vurderes fra regjeringens side. Jeg synes det hadde vært veldig greit om man på et tidlig tidspunkt kunne få en utsjekk på om regjeringen mener at det skal være en statlig garanti – og ikke en fylkeskommunal garanti – på de store veiprosjektene.

Veiprisering har vi snakket om. Jeg vil bare slå fast at slik jeg leser det, og slik jeg leser de vedtakene som er gjort i Stortinget, og også direkte og indirekte det som blir sagt i salen her, er faktisk alle andre partier enn Senterpartiet for veiprisering. Det er jo det som er fakta. Vi ønsker at det skal være slik at på de stedene i landet der det ikke er noen andre alternativer enn bil, skal det på en måte belønnes og merkes i lommeboken til dem som ikke har alternativer.

Når det gjelder dette med byvekstavtaler og dette med bygdevekst, er jo vi for at det skal satses på kollektiv, sykkel og gange i de bynære områdene. Derfor ønsker vi å omfordele og bruke noen av de pengene til bygdevekstavtaler, for vi ønsker ikke at det skal stimulere til mindre bompenger i byene, men at det skal stimulere til de alternativene som allerede finnes – i stort monn. Det må være en forskjell på tilbudene for dem som har en mulighet til å bruke kollektivtrafikk, kontra dem som ikke har en mulighet.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:00:50]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes og Sheida Sangtarash om arbeidsvilkår foran anbudsregimer (Innst. 51 S (2019–2020), jf. Dokument 8:169 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Margret Hagerup (H) [13:01:46] (ordfører for saken): Jeg vil først få takke komiteen for godt samarbeid og effektiv framdrift i det som må sies å være en særdeles hektisk periode. Komiteen står samlet i synet om at tjenesteyting utgjør en stor del av norsk arbeidsliv, og at tjenester og løpende oppgaver ofte blir anbudsutsatt. I privat sektor er det renhold, vaktmestertjenester og veivedlikehold som er noen av de oppgavene som ofte settes ut på anbud og møter konkurranse.

Komiteen enes videre om at oppgaver som utføres av arbeidstakere som jobber i tjenesteytende bransjer, ikke nødvendigvis oppfyller vilkårene for virksomhetsoverdragelse. Hvis vilkårene for virksomhetsoverdragelse ikke er oppfylt, eller virksomhetsoverdragelse ikke er avtalt, kan ikke arbeidstakerne kreve å beholde jobben når arbeidet blir satt ut til andre.

Herfra skiller komiteen seg, og jeg vil i min videre redegjørelse komme nærmere inn på regjeringspartiene – som jeg heretter vil omtale som flertallet – syn i saken.

Flertallet mener at både offentlige og private virksomheter skal ha muligheten til selv å organisere seg slik de mener er best for å levere sine kjerneoppgaver. Det betyr mulighet til å kjøpe tjenester de enten selv ikke har kapasitet til å drive, eller som ikke er en del av tjenestene de skal levere. Det å be om tilbud fra flere leverandører for å sammenligne pris og kvalitet er en helt legitim måte å sørge for at virksomheten får best mulig tjenester til best mulig pris på.

Det er imidlertid viktig at anbud utformes basert på et konkurransegrunnlag som stiller krav til tilbyderne på både kvalitet og innhold. Men det er også viktig at vi er tydelige på at anbud i seg selv ikke nødvendigvis fører

til dårligere lønns- og arbeidsvilkår. Det stilles tydelige krav til hvordan et slikt tilbud skal utformes gjennom Difis veileder om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. Konkurranses grunnlaget i tilbud må forutsette like muligheter for å tilby gode lønns- og arbeidsvilkår om en reell sammenligning mot offentlige tilbydere skal være mulig. I noen tilfeller skjer ikke dette, og private kan dermed bli framstilt på en urimelig måte.

Ett tilfelle av dette kunne vi lese om i Nettavisen i september 2019, hvor Oslo kommune stilte krav om lavere timelønn enn det de selv tilbød sine ansatte, i konkurransegrunnlaget for sitt tilbud på sykehjemstjenester. Slike konkurransegrunnlag bidrar til å svekke en sunn og ønsket konkurranse – for konkurranse er et viktig og riktig verktøy for å sikre bedre tjenester, gjennom innovasjon og videreutvikling av produkter og tjenester.

Reglene om virksomhetsoverdragelse er utformet slik at hensynet til arbeidstakernes behov for vern av eksisterende lønns- og arbeidsvilkår på den ene siden balanseres mot hensynet til arbeidsgivers behov på den andre siden. Denne balansen er god, og den ivaretar de ulike hensynene på en god måte.

Men flertallet deler bekymringen over at det er utfordringer i deler av tjenesteytende sektor. Dette handler ofte om manglende etterlevelse av gjeldende regelverk om lønns- og arbeidsvilkår. Da er ikke endringer i regelverket et hensiktsmessig virkemiddel for å møte dette. Først må en sørge for at eksisterende regelverk håndheves.

Det er viktig at en avveier arbeidstakernes rettigheter mot virksomhetenes autonomi når det gjelder muligheten til å sikre hensiktsmessig og lønnsom drift. De framlagte forslagene vil begrense konkurransen i tjenestesektoren, og det er andre tiltak som vil være bedre.

Det er allerede satt i gang en rekke tiltak for å bedre arbeidstakernes vilkår og bidra til like konkurransevilkår. Det stilles som nevnt krav til lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. Ansatte i virksomheter som utfører tjenester for offentlige oppdragsgivere, skal videre ikke ha dårligere vilkår enn det som følger av gjeldende allmenngjøringsforskrifter eller landsomfattende tariffavtaler.

Arbeidet som gjøres i samarbeid med partene i arbeidslivet, gjennom strategien mot arbeidslivskriminalitet, er viktig, og det legges også ned et betydelig arbeid gjennom bransjeprogrammene.

Flertallet vil ikke gå inn for å forby statlige virksomheter å konkurransesette renholdstjenester. Det vil være uhenksom og dårlig ressursbruk hvis staten nå skal ivareta alle støttefunksjoner i underliggende virksomheter.

Vi har lange tradisjoner i Norge for at offentlig og privat sektor jobber sammen for å finne gode løsninger.

Flertallet ser det som riktig og nødvendig at også private kan konkurrere om å gi et best mulig tilbud, for å få best mulig kvalitet i tjenestene.

Med bakgrunn i dette avviser flertallet forslagene som er lagt fram.

Arild Grande (A) [13:06:40]: Arbeiderpartiet kjemper for et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en lønn å leve av. Vi ønsker et arbeidsliv hvor ingen står alene, hvor vi har høy organisasjonsgrad, og hvor arbeidsgiverne investerer i de ansattes kompetanse. Vi ønsker verdens beste offentlige sektor. Da må vi jobbe smartere og involvere de ansatte. Da må vi samtidig ta et oppgjør med utviklingen med markeds-tenkning i offentlig sektor, med fremmedgjøring av de ansatte og med konkurranseutsetting i stor skala.

Dersom det først skal være anbudsutsettelse og konkurranseutsetting i offentlig sektor, mener Arbeiderpartiet vi kan og må gjøre langt mer for å sikre de ansattes rettigheter, bl.a. gjennom virksomhetsoverdragelse. Jeg er enig med saksordføreren i at det er helt legitimt å sjekke om andre kan tilby en kvalitativt bedre tjeneste, jobbe smartere og i og for seg også å ha saker på tilbud, men vi må tenke over hva det er som er driveren for at det offentlige ønsker å legge ut noe på tilbud, og for at folk ønsker å konkurrere i dette markedet. Det som er privates mulighet til å drive et tilbud billigere – og det er ofte prisen som er avgjørende i slike spørsmål – er om man kan gjøre det med færre ansatte, med mindre tidsbruk, til lavere lønn og dårligere pensjons- og arbeidsvilkår. Det er ikke mange andre områder der man kan se for seg at man kan drive mer effektivt eller drive tjenesten billigere.

Vi ser det bl.a. også i det som Fellesforbundet har spilt inn til komiteen i saken, at arbeidsgivere som går inn i sånt marked for profitt, ofte tenker kortsiktig og derfor heller ikke ønsker å investere i de ansattes kompetanse, at det blir færre som får fagbrev eller muligheten til å ta fagbrev – som noen eksempler. Problemene man ser med dagens regelverk, er bl.a. at pensjon er unntatt, og at arbeidsgivere kan reservere seg mot å videreføre rettigheter som ansatte har gjennom tariffavtaler. Et grelt eksempel på det har vi sett gjennom det som skjedde da renholdet i Forsvaret ble privatisert, under dagens regjering, hvor enkelte ansatte over natten mistet opparbeidede pensjonsrettigheter på 1,3 mill. kr. Det er dårlig for arbeidstakerne, men det er også dårlig for businessen, for vi har sett at kvaliteten har blitt forringet. Det samme så vi gjennom renovasjonsskandalen i Oslo, da det daværende høyrebyrådet inngikk kontrakter som var helt uholdbare. Det rød-grønne byrådet har gjennom virksomhetsoverdragelse overtatt ansvaret for 170 ansatte, og nå gjennomføres renovasjon i egen regi.

Det samme gjelder en rekke andre kommuner i Norge som har brent seg på å sette ut renovasjon på anbud. Vi så det samme høyrebyrådet i Oslo sette ut en rekke vaktmestertjenester til private. Nå har det rød-grønne byrådet i Oslo overtatt ansvaret for 40 vaktmestre gjennom virksomhetsoverdragelse, hvor de ansatte har fått Oslo kommune som arbeidsgiver – bedre for de ansatte og ikke minst bedre for brukerne av tjenestene.

Dette handler om politisk vilje. Høyresidens politiske vilje i kommuner hvor de styrer, i fylker hvor de styrer, og gjennom regjeringen og det politiske flertallet på Stortinget er veldig tydelig: mer privatisering, de ansatte får klare seg selv, og de som er bekymret for sin plass i framtidens arbeidsliv, og som får svekket sine rettigheter som følge av konkurranseutsetting, får ingen drahjelp fra høyresiden. Derfor fremmer Arbeiderpartiet sammen med flere partier på Stortinget nå forslag som vil bidra til at flere tjenester vil bli gjennomført i offentlig egenregi, og som styrker de ansattes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse i både offentlig og privat regi samt når anbudskontrakter utløper.

Med det tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Arild Grande har tatt opp de forslagene han refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [13:11:46] (komiteens leder): Arbeidstakers rettigheter er ivaretatt gjennom lov- og avtaleverk. Arbeidsmiljøloven danner etter mitt skjønn en god balanse mellom arbeidstakers plikter og rettigheter, arbeidsgivers plikter og rettigheter og myndighetenes rolle.

I forslaget tar Sosialistisk Venstreparti til orde for å fjerne skillet mellom virksomheter som skifter eier, og en virksomhet som legger deler av driften ut til andre gjennom konkurranseutsetting. Det mener jeg er uklokt, for det er en vesentlig forskjell på om en bedrift skifter eier, eller om deler av tjenestene kjøpes inn av andre i en periode, slik anbud fungerer.

Bruk av anbud gir og har gitt flere gode effekter der det har blitt brukt. Det har gitt innovasjon og gründer-skap, men også gode samfunnsøkonomiske effektiviseringsresultater. Det er viktige elementer, som ofte utglemmes av Sosialistisk Venstreparti i debatter om anbud.

Samfunnet har ikke ubegrenset med midler, og vi må stadig strekke oss for å finne bedre og mer effektive måter å løse oppgavene på, dog ikke på bekostning av arbeidstakernes rettigheter. Slik er det heller ikke.

Vi er alle opptatt av at arbeidstakere skal ha gode og trygge rammer og en anstendig lønn. Det gjelder uavhengig av hvem som er arbeidsgiver, og uavhengig av hvordan driften er organisert. I Norge er arbeidstakerne godt ivaretatt. Der tjenester legges ut på anbud, vil det

være den enkelte virksomhets konkurransegrunnlag som legger rammene med utgangspunkt i lov- og avtaleverk. Det påhviler enhver arbeidsgiver et ansvar for å følge det.

Representanten Grande kom med flere eksempler – ganske selektivt bruk av eksempler. Vi kan bruke eksempler fra denne byen og byrådet i denne byen. Som Nettavisen omtalte i september 2019, var det et anbud fra Oslo kommune på sykehjemstjenester, der det rød-grønne byrådet gjennom konkurransegrunnlaget stilte krav om at tilbyderne ikke fikk anledning til å inngi tilbud med lønn til de ansatte på mer enn lønnstrinn 31, langt under kommunens egne ansatte, som lå på lønnstrinn 28–41. Ved en slik bruk av anbud vil private tilbydere aldri kunne gi ansatte likeverdige lønnsvilkår, og debatten om anbud sporer av på feilaktig grunnlag. I denne aktuelle saken skulle en forvente at Sosialistisk Venstreparti var særlig opptatt av å stille krav om like lønnsvilkår i konkurransegrunnlaget, der de selv har makten og muligheten til å styre det. Det gjorde de imidlertid ikke. Derfor håper jeg også at representanten Solfrid Lerbrekk, når hun etterpå har sin tilmålte taletid, kan komme med en forklaring på hvorfor Sosialistisk Venstreparti krevde at de skulle ha lavere lønn i denne byen enn det de kommunalt ansatte hadde.

Virksomhetsoverdragelse reguleres særskilt i arbeidsmiljøloven, nettopp fordi det er noe annet enn tjenester som legges ut på anbud. Ved virksomhetsoverdragelse skal de ansatte som hovedregel følge over med like lønnsbetingelser. Pensjonsordningen ligger det imidlertid til arbeidsgiver å bestemme, noe som etter mitt skjønn også er fornuftig og rimelig. En kan f.eks. se for seg en virksomhet med flere ansatte og at man har et ønske om at alle skal omfattes av like konkurransevilkår.

Sosialistisk Venstreparti peker i sitt forslag på at det finnes useriøse aktører, og at disse skaper uverdige og særlig uforutsigbare forhold for ansatte. Der er vi helt enig. Men useriøse aktører og aktører som ikke forholder seg til lov- og avtaleverk, er noe ganske annet og skaper behov for andre tiltak enn å fjerne muligheten for seriøse aktører til å legge tjenester ut på anbud.

Arbeidslivskriminalitet skal bekjempes. Derfor har denne regjeringen utarbeidet en strategi for arbeidslivskriminalitet, den har etablert syv nye a-krimsentre og samarbeid på tvers av landegrensene, og det etableres bransjeavtaler som skal begrense muligheten til useriøse aktører i utsatte bransjer. Arbeidsmiljøloven er skjerpet på flere områder, og Arbeidstilsynet har en viktig rolle i å føre tilsyn. Regjeringen har også vedtatt å senke terskelen for å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen, så sent som i fjor.

Vi er alle opptatt av å sikre gode og anstendige lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere i Norge. Det

gjør vi gjennom å fortsette kampen mot arbeidslivskriminalitet og ha gode rammer gjennom lov- og avtaleverk, ikke gjennom å fjerne adgangen til å bruke konkurranseutsetting.

Avslutningsvis: Jeg ser frem til at representanten Lerbrekk forteller om begrunnelsen byrådet i Oslo hadde.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:17:05]: Det er et viktig tema som tas opp av SV. Senterpartiet støtter ikke de fem forslagene, men fremmer isteden to overordnede forslag sammen med Arbeiderpartiet. Jeg tar opp forslagene nr. 1 og 2.

Senterpartiets holdning til temaet anbudsutsetting og tilhørende velorganisert arbeidsliv og rettferdig konkurranse i næringslivet trenger noen overordnede setninger.

Offentlig og privat virksomhet organiserer seg slik de mener er best for å gjøre jobben. Sånn er det i en blandingsøkonomi, som Norge har. Valget er egenregi eller å kjøpe inn tjenester som man enten ikke har kapasitet til å drive sjøl, eller som ikke er en del av de tjenestene som firmaet sjøl skal levere.

Vi snakker da i mange tilfeller om anbud hvor en ber om pris og kvalitet. Sjølsagt er det vanlig å sørge for at virksomheten får best mulig tjeneste til best mulig pris. Altså må konkurransegrunnlaget være sånn at de som legger inn tilbudet, måles på både kvalitet og pris. Av smertelig erfaring med dagens arbeidsliv og manglende rettferdig konkurranse mellom bedriftene i næringslivet må lønn, pensjon og arbeidsvilkår bli et tydeligere krav i konkurransegrunnlaget over hele fjøla.

Forslaget fra SV omhandler arbeidsavtaler innen renhold, vakthold og veivedlikehold.

Først veivedlikehold: Det er i Norge lang tradisjon for at dette i større eller mindre grad konkurranseutsettes til private kommersielle entreprenører. Jeg vil understreke at sånn bør det etter Senterpartiets syn også være framover. Men konkurransegrunnlaget må stille strengere krav til norske lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår samt tydeligere omfattende krav til egne ansatte og maskiner. Hvorfor det? Jo, bl.a. for å redusere bruk av underentreprenører. Vi vil ved det kunne få en mer rettferdig konkurranse blant selskaper som har erfaring og kan faget. Jeg vil understreke det: mellom selskaper som har erfaring og kan faget. Vi har altfor mange eksempler på at anbud gis til selskaper som har svært svak erfaring og svært få egne ansatte som er fagfolk på temaet, og det er svært kritikkverdig etter vår vurdering. Ved dette sikrer vi også klarere ansvarsforhold når det gjelder veivedlikeholdet, og det oppfyller bedre det offentliges helhetsansvar for vedlikeholdet.

Når det gjelder renhold og vakthold, er Senterpartiets prinsipielle standpunkt at den som utfører arbeid i

den offentlige institusjonen, også står for all virksomhet i bygget. For å si det enkelt: Vi har ett tak og én arbeidsgiver når det gjelder det som det offentlige står for i bygget.

Senterpartiet er tilhenger av at man nå rekommunaliserer en del av disse oppgavene som er satt ut når det gjelder renhold og vakthold – rekommunaliserer det tilbake til kommunal aktivitet – fordi erfaringene viser at man ikke får den kvaliteten som man har ønsket, og man får ikke de vilkår for de ansatte som er forventet. Det som da er sentralt for offentlig virksomhet når en rekommunaliserer, er det som Senterpartiet «banker på» hele tiden, nemlig organisasjon, kultur og ledelse. Det krever at offentlig virksomhet setter organisasjon, kultur og ledelse i sentrum. Det gjør at det blir mer interessant for de menneskene som gjør jobben, å gjøre en god jobb; man får større ansvar, man får større myndighet til å utøve jobben sin. Det vet vi av erfaring er resepten for at flere skal yte en bedre jobb, fordi det blir mer interessant.

Dersom det offentlige på grunn av særlige forhold ikke ønsker å utføre f.eks. renhold og vakthold sjøl, hvis en av helt spesielle grunner ikke ønsker det, har det offentlige ansvar for å utforme konkurransegrunnlaget slik at ikke lavere lønns- og pensjonsvilkår eller dårligere arbeidsvilkår er årsaken til at det offentlige ikke gjør jobben i egen regi. Det er altså vesentlig at vi får en kultur hvor de dyktige fagfolkene som arbeider sammen, tar ansvar og tenker sjøl, får større myndighet i tråd med ledelsens oppdrag, får ting gjort på en effektiv måte og på en måte som gir et godt resultat. Det er Senterpartiets holdning.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:22:20]: Anbudsutsetjing vert opplevd som ein styggedom for veldig mange av dei arbeidstakarane dette går ut over i desse bransjane. Det vert brukt i svært stor grad og i større og større delar av norsk arbeidsliv. Det er spesielt nokre bransjar der dette er veldig vanleg, der størsteparten av dei som jobbar innanfor faget, må konkurrera om å få behalda jobben sin kvart fjerde år. Desse bransjane er reinhald, vektaryrket, vegvedlikehald, renovasjon og vaktmeistertener. Det finst òg nokre andre.

Eg må seia at det er merkeleg korleis dette berre har vorte godteke, at ein så stor del av arbeidsstokken no regelrett står i fare for å mista jobben sin, delar av jobben eller i alle fall opptente rettar kvart fjerde år. Eg hugsar godt då eg gjekk på grunnskulen for femten år sidan. Då var både reinhaldarar og vaktmeistarar fast tilsette i kommunen. Dette er ei ganske stor endring på relativt kort tid. Ein kan spørja seg kvifor det har vorte slik – i desse klassejustisdagar. Kunne ein tenkja seg at lærarstokken, SFO-biten eller spesialundervisninga hadde vorte sett ut på anbud utan at ein hadde protestert kraftig? Det trur

eg ikkje, men reinhaldarane derimot, som gjer ein like viktig jobb, dei er det greitt å skalta og valta med og setja ut på anbod kvart fjerde år.

Kompisen min Kenneth jobbar som vektar og er tilitsvald ved flyplassen på Sola. Der har han jobba i ti år. Han har fagbrev og ein god dose med yrkesstoltheit. Han vurderer no å byta jobb på grunn av at anbudspresset er så stort på oppgåva hans som både tilsett og tillitsvald. Så han søker no etter ny jobb for å sleppa å verta sett ut på anbod kvart fjerde år.

Med dette representantforslaget har me i SV vist klart og tydeleg nokre av dei største utfordringane i norsk arbeidsliv. Anbudsutsetjing av arbeid er heilt klart ein konkurranse som pressar negativt på løns-, arbeids- og pensjonsvilkår. Til og med om kvalitetskrav vert vektta høgare enn pris på anbodet, endar det ofte med at tilbodet med lågast pris vinn likevel – og dermed vert det dårlegare vilkår for arbeidsfolka.

Det er ganske spesielt at delar av opposisjonen på Stortinget ikkje heilt ser kor alvorleg det er at arbeidsfolk innanfor gjevne bransjar jamleg står i fare for å mista jobben utan at arbeidsplassen vert lagt ned, utan at dei har gjort ein for dårleg jobb, og utan at dei har brote vilkåra i arbeidskontrakten. Det er ganske annleis enn for andre arbeidstakarar i andre bransjar.

Det å jobba som reinhaldar eller vektar på ein arbeidsplass som stadig er på jakt etter tilbod, er vesentleg mindre trygt enn å ha ein fast jobb som ikkje er anbudsutsett. Me i SV godtek ikkje dette, difor fremjar me dei forslaga til gjennomgang, innstrammingar og regelendringar som er beskrivne i innstillinga. Eg tek opp forslag nr. 8, frå SV.

Presidenten: Representanten Solfrid Lerbrekk har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Anniken Hauglie [13:26:27]: Regjeringen ønsker et arbeidsliv med ryddige lønns- og arbeidsvilkår, seriøse arbeidsgivere og trygghet for arbeidstakerne. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det finnes utfordringer i deler av sektoren som trekkes fram, f.eks. i renholdsbransjen. Jeg er derimot ikke enig i at disse utfordringene bør møtes med slike tiltak som er lagt fram i denne saken.

Forslagene knytter seg dels til reglene om virksomhetsoverdragelse. Anbudsprosesser, f.eks. skifte av leverandører, vil noen ganger innebære en virksomhetsoverdragelse, andre ganger ikke. Reglene om virksomhetsoverdragelser har til formål å beskytte arbeidstakernes rettigheter når virksomheten overdras. Jeg mener dagens regler på en god måte balanserer hensynet til arbeidstakernes behov for vern på den ene siden mot hensynet til arbeidsgivernes behov på den andre siden.

Saken omfatter også mer generelle forslag om arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår ved anbudsutsetting. Jeg mener vi allerede har gode regler for å hindre uheldige lønns- og arbeidsvilkår i anbudsutsatte bransjer. Når det offentlige setter ut tjenester på anbud, gjelder bl.a. forskriften om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. Forskriften skal bidra til at ansatte i virksomheter som utfører tjenester for offentlige oppdragsgivere, ikke har dårligere vilkår enn det som følger av allmenngjøringsforskrifter eller landsomfattende tariffavtaler. Allmenngjøring av tariffavtale er et annet viktig virkemiddel, som bl.a. er gjennomført i nettopp renholdsbransjen.

Utfordringene som beskrives av forslagsstillerne, bl.a. i renholdsbransjen, handler dels om manglende etterlevelse av det regelverket vi allerede har. Jeg stiller meg derfor tvilende til om endringer i f.eks. reglene om virksomhetsoverdragelse er et hensiktsmessig virkemiddel for å møte disse utfordringene. Utfordringene i slike konkurranseutsatte og arbeidsintensive bransjer bør etter mitt syn heller løses ved virkemidler som bidrar til like konkurransevilkår, slik som nettopp krav om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, i samspill med tiltak som styrker etterlevelsen av gjeldende regelverk og reduserer markedet for useriøse aktører. I tillegg er det viktig å øke organisasjonsgraden, særlig i utsatte bransjer, og der har regjeringen nedsatt en egen arbeidsgruppe med partene i arbeidslivet.

Innenfor renholdsbransjen er det iverksatt en rekke tiltak for å bedre arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår og bidra til like konkurransevilkår. Et treparts bransjeprogram ble satt i gang i 2010, allmenngjøringen ble innført i 2011 og godkjenningsordningen i 2012. Det har også vært en styrket tilsynsinnsats i bransjen. Fortsatt finnes det utfordringer i deler av bransjen, og det skal derfor gjennomføres flere tiltak: Bransjeprogrammet vil gjennomføre en kartlegging av hvordan innkjøp av renholdstjenester fungerer, og det er satt i gang et samarbeid mellom partene og Arbeidstilsynet om veiledningstiltak rettet mot dem som etablerer renholdsvirksomheter. Videre er det satt i gang et samarbeid med Kompetanse Norge om språkopplæring for renholdere.

Generelt jobber regjeringen løpende og målrettet med tiltak som skal sikre ryddige lønns- og arbeidsvilkår i ulike bransjer, bl.a. innenfor rammen av strategien mot arbeidslivskriminalitet og i dialog med partene i arbeidslivet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [13:30:30]: Jeg registrerer at statsråden mener at dagens regelverk er godt nok. Det må jo bety at statsråden mener at de ansattes rettigheter er godt nok ivaretatt i lovverket. Men som vi viser til i inn-

stillingen, er det jo slik at pensjon ikke er omfattet, og det er også slik at arbeidsgivere kan reservere seg mot å videreføre rettigheter som man har i tariffavtaler.

Vi har renholdssaken i Forsvaret friskt i minne, der enkelte ansatte mistet pensjonsrettigheter over natten, på 1,3 mill. kr – rettigheter de har tjent opp i arbeidslivet, med staten som arbeidsgiver. Hvordan kan statsråden hevde at de ansattes rettigheter er godt nok ivare tatt når vi ser at slike ting skjer?

Statsråd Anniken Hauglie [13:31:24]: Jeg står fast ved det jeg sa, at en del av de utfordringene som er påpekt i forslaget, handler om manglende etterlevelse av regelverket og ikke regelverket i seg selv. Jeg mener at regelverket på en god nok måte balanserer arbeidstakernes rett til vern på den ene siden og arbeidsgivernes behov på den andre siden.

Så er det fullt mulig å ivareta ansattes rettigheter når man konkurranseutsetter, også når det gjelder f.eks. pensjonsrettigheter. Da jeg selv var byråd i denne byen, sikret vi nettopp at de ansatte beholdt pensjonsrettighetene sine ved konkurranseutsetting. Men vi har også sett nå, i denne byen, massive brudd på arbeidsmiljøloven, også i kommunal virksomhet, som nettopp – vil jeg tro – skyldes manglende etterlevelse. Jeg tror ikke det er vond vilje fra det sittende byrådet bak det å bryte alle disse reglene, men det er like fullt manglende etterlevelse, som man har et ansvar for i offentlig sektor.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:32:31]: Når statsråden sier at det er utfordringer i renholdet og hvordan det blir drevet, betyr det på godt norsk at her har vi trøbbel. Det er mye som ikke er på stell når det gjelder en god del private renholdsfirmaer i Norge. Registreringsordning og ulike slike tiltak har vært forsøkt for å få det bedre, men det har hatt begrenset effekt.

Det som er referert til fra Forsvaret, hvor Forsvarets renhold ble utsatt til ISS, hadde en basis i at en mente ISS kunne gjøre det billigere. Sjølsagt er renhold en naturlig del av enhver virksomhet, enten det er privat virksomhet eller næringsvirksomhet.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden være enig i at det offentlige har et ansvar for å utforme konkurransegrunnlaget slik at ikke lavere lønns- og pensjonsvilkår eller dårligere arbeidsvilkår er årsaken til at det offentlige velger å ikke utføre arbeidet i egen regi?

Statsråd Anniken Hauglie [13:33:43]: Jeg er helt enig i at det offentlige har et ansvar når man konkurranseutsetter, og det er jo også bestemmelser i forskriften om det, nettopp for å sikre gode arbeidsvilkår for de ansatte. Det er klare regler når man skal anbudsutsette.

Så er det riktig at det er utfordringer i renholdsbransjen. Det har over mange år – og med skiftende regjeringer – også vært tatt grep nettopp for å sikre ryddigere forhold i renholdsbransjen. Jeg nevnte flere av disse fra takerstolen i stad. Bare i fjor omfattet bl.a. privatmarkedet også de bestemmelsene som er nå for å rydde opp i renholdsbransjen. Vi ser også at det i privatmarkedet er tegn som tyder på at vi, kundene, er mer tilbøyelige til å kjøpe hvitt nå enn det vi var tidligere.

Men det er et møysommelig og krevende arbeid. Regjeringen har gjennom de strategiene vi har utarbeidet, nettopp satt dette på dagsordenen.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:34:49]: Reinhaldarane som i alle år har vore tilsette i staten, men som plutselig vert anbudsutsette, får ny arbeidsgjevar – om dei beheld jobben – dei mistar tariffavtalen som dei har hatt, og dei må førebu seg på nye anbudsrundar, eksempelvis kvart fjerde år. Dette er heilt klart andre vilkår enn det dei hadde. Så kva vil statsråden seia til desse reinhaldarane, og til andre arbeidstakarar som kjenner seg igjen i det eg no har beskrive?

Statsråd Anniken Hauglie [13:35:30]: Som jeg sa i mitt forrige svar, er det klare regler for hvordan man skal konkurranse- og anbudsutsette tjenester i offentlig sektor, og hvilke krav man skal stille nettopp til lønns- og arbeidsvilkår. Det er det viktig at man også gjør, for å sikre at de som skifter arbeidsgiver, får gode lønns- og arbeidsvilkår. Samtidig er det også slik at lønnsdannelsen er et ansvar mellom partene. I renholdsbransjen er det allmenngjorte tariffavtaler, og slik sett er det også egne bestemmelser der.

Vi er enige om at det er viktig at vi skal ha gode lønns- og arbeidsvilkår, og at vi skal ha et trygt, godt og seriøst arbeidsliv med faste ansettelser. Det har vi i all hovedsak i Norge i dag. Når det gjelder det å luke ut useriøse aktører, har regjeringen nå for tredje gang lansert en egen strategi mot arbeidslivskriminalitet – sammen med partene i arbeidslivet – som også begynner å gi gode resultater.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Rigmor Aasrud (A) [13:36:43]: Det er en viktig sak som er til behandling her i dag, for det er mange ansatte som føler utrygghet i den situasjonen de kommer opp i, når arbeidsplassen blir anbudsutsatt. For offentlig virksomhet bør det være hovedregelen at man har fast ansatte i egen regi; da unngår man hele problemstillingen.

Det som er interessant å høre her i dag, er at både representanten Wiborg og statsråd Hauglie snakker om at det er viktig å ha gode lønns- og arbeidsvilkår, men man definerer da lønns- og arbeidsvilkår som noe annet enn

det å ta hensyn til pensjon. Jeg synes det er veldig uklokt at man ikke fokuserer mer på det med pensjon og de rettighetene mange mister.

Jeg utfordrer statsråd Hauglie til å svare på det spørsmålet som ble stilt her i stad, om de renholderne som mister opptil 1,3 mill. kr i pensjon fordi arbeidsplassen blir konkurranseutsatt. Statsråden snakket om hva som skjedde i Oslo kommune, men det er vel sånn at det som skjer i Forsvaret, er en del av regjeringens ansvar, og jeg synes statsråden kunne svare på det. Jeg synes også det er merkelig at man ikke bruker mer tid på å forstå hvor mye pensjon betyr for den enkelte. Vi har hatt en sak i denne sal, en stor sak som alle arbeidstakerorganisasjonene stod bak, om at vi skulle få pensjon fra første krone. For det er jo de med de laveste lønningene som taper på at vi har en lovgivning som gjør at man ikke får pensjonsuttelling for de første 100 000 kr man tjener, og de som jobber deltid og har usikre jobber, kommer dårligere ut.

Det første regjeringen burde gjøre, er å gå tilbake og legge fram en sak som gjør at vi får pensjon fra første krone. Det ville bøte noe på den usikkerheten mange av de som blir konkurranseutsatt, nå har, for da ville man i alle fall vært sikret en noe bedre pensjon enn det man i mange tilfeller får, selv om pensjonen i offentlig sektor tradisjonelt har vært langt bedre.

Jeg utfordrer statsråden til å si noe om hva hun faktisk mener om det som skjedde i Forsvaret. Er det greit at staten som arbeidsgiver sender folk ut i en situasjon der man taper mye penger på noe det burde være opplagt at man får beholde?

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:39:33]: Eg tok berre ordet til ei heilt kort stemmeforklaring. Me i SV vil stemma for alle mindretalsforslag som ligg i innstillinga, som vil gjera det betre enn regelverket er i dag. Difor stemmer me subsidiært for dei.

Erlend Wiborg (FrP) [13:40:09]: Når jeg hører litt av retorikken som brukes av venstresiden i denne saken, får jeg inntrykk av at man er imot alt av tilbud. Det ville i så fall være meget spesielt hvis man i praksis mener at f.eks. det offentlige skal utføre alle oppgaver selv. Det tror jeg selv ikke disse partiene i denne sal mener, muligens med unntak av partiet Rødt. Men når jeg hører Sosialistisk Venstreparti og retorikken de bruker, er det at alt av tilbud er galt, alt av tilbud innebærer at det blir dårligere for de ansatte. Jeg har selv tidligere erfaring som lokalpolitiker i Moss. Der har vi konkurranseutsatt flere tjenester. Man hadde undersøkelser før det ble konkurranseutsatt, mens det var det, og etterpå, når det hadde blitt rekommunalisert, og de ansatte selv trivdes bedre i perioden da det var konkurranseutsatt. Man gikk inn og så på lønns- og arbeidsbetingelsene. I flere tilfeller, eller som oftest, var det relativt likt, i noen

tilfeller var det også bedre. Men Sosialistisk Venstreparti vet tydeligvis bedre.

Så er det noe med liv og lære i politikken. Jeg registrerer at representanten Lerbrekk ikke besvarte mitt spørsmål, derfor oppfordrer jeg henne nå til å tegne seg og svare på det enkle spørsmålet: Når SV er så imot tilbud med begrunnelse i lønns- og arbeidsvilkår, når SV selv sitter i byråd i denne byen og stiller som krav at de private ikke får lov til å gi høyere lønn, tvert imot, de skal gi lavere lønn enn det kommunen selv gir, hvorfor kommer man etterpå og kritiserer de private? Det henger ikke på greip. Derfor oppfordrer jeg nå representanten Lerbrekk til å tegne seg umiddelbart og komme med en god forklaring på hvorfor byrådet i Oslo har lagt seg på den linjen, for det henger ikke sammen med det synet hun ellers har forfektet.

Avslutningsvis: Jeg hørte også representanten Lundteigen snakke varmt om å rekommunalisere tjenester. Jeg hadde trodd og håpet at for representanten Lundteigen og Senterpartiet, som tidligere har hatt et ganske pragmatisk forhold til dette, er det viktigste å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår, og ikke minst er det utrolig viktig å sørge for at tjenestene blir best for dem som skal motta dem, og at man bruker skattepengene på en mest mulig effektiv og god måte. At Lundteigen da legger seg på samme linje retorisk som Sosialistisk Venstreparti, må jeg si overrasker stort.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:43:18]: Høyre er selv sagt også for et trygt og anstendig arbeidsliv, og vi mener det er mange måter å drive mer effektivt på. Faktisk kommer hele velstandsutviklingen vi har hatt de siste 150 årene, nettopp av at vi har klart å gjøre mer for mindre. Det kan være bedre metodikk, det kan være bedre utstyr, og det har gjort at selv vaktmestertjenester og renhold kan gjøres mer effektivt, samtidig som det styrker arbeidstakeres arbeidsforhold gjennom at man ikke trenger å ta de tunge løftene. Jeg mener det er en feilslutning å hevde at det ikke er mulig å gjøre ting smartere – og derfor ofte billigere – uten at det går ut over lønns- og arbeidsbetingelser. Tvert imot har vi i Norge klart å heve arbeidslivsstandarder, tilby god lønn og gode arbeidsforhold samtidig som vi leverer flere og bedre tjenester.

Representanten Grande tar opp forhold i Oslo kommune, bl.a. innen renovasjon og renhold. Renovasjon var altså konkurranseutsatt i over 20 år med suksess før én kontrakt ble brutt. Det Grande omtalte som en uholdbar kontrakt for renovasjon, satt hans eget byråd på i halvannet år uten å endre på etter at de tok over. Og, som representanten Wiborg har vært inne på, det samme var det med Arbeiderpartiet og SV i byråd, som krevde lavere lønninger i anbudskontrakter med private. Det

har representanten Lerbrekk ikke svart på, men jeg ser at representanten Grande har tegnet seg etterpå, så han kan kanskje forklare litt om det. Nå har jo Oslo kommune tatt over disse tjenestene, og alt skal tilsynelatende ha blitt så mye bedre. Men det de glemmer å nevne, er at Arbeidstilsynet nå har åpnet sak mot Oslo kommune etter at det ble avdekket brudd på arbeidsmiljøloven – ikke bare ett brudd, men 250 000 brudd siden 2016. Så hvis det er politisk vilje det har stått på i alle disse årene, hvor har den vært? Og mens Veireno mistet kontrakten sin og Veireno-sjefen ble dømt til ni måneders fengsel for brudd på arbeidsmiljøloven, viser det seg at kommunen altså gjør det samme, i langt større utstrekning.

Jeg tror det finnes både gode og dårlige arbeidsgivere i både offentlig sektor og privat næringsliv, og det finnes gode og dårlige kontrakter. Det er fullt mulig å legge premisser i kontraktene som gjør at man får bedre arbeidsbetingelser, og selvfølgelig kan det offentlige be om at krav blir oppfylt. Men disse kontraktene kan man da stille krav til, og kontraktene kan sies opp. Verre er det når offentlig sektor som monopolist gjør det samme. Som statsråden tror ikke jeg at det er vond vilje av dagens byråd. Like fullt blir det hult å si at arbeidstakeres rettigheter står fremst når SV og Arbeiderpartiet selv krever lavere lønninger i anbud og står ansvarlig for 250 000 brudd på arbeidsmiljøloven.

Konkurransetsetting betyr for meg å sørge for bedre tjenester og anstendige arbeidsforhold, uansett hvem som leverer dem.

Arild Grande (A) [13:46:29]: Vi hører mye fint og flott fra høyresiden om hvor fint alt skal bli bare vi legger det ut på anbud og konkurranseutsetter det. Det skal bli bedre tjenester, det skal bli mer effektivt. Det høres flott ut, men det virker ikke. De eksemplene vi har sett i media de siste årene fra der man har prøvd dette, viser jo at det blir dårligere lønns- og arbeidsvilkår, det blir dårligere tjenester, og de aller fleste kommunene som har brent seg på dette, tar det nå tilbake i egen regi, som renovasjonstjenester, ikke bare i Oslo, men i en rekke kommuner – ca. 200 i tallet.

Vi har sett eksempler fra Forsvaret, der ansatte har mistet rettigheter, og hvor kvaliteten blir forringet fordi det blir færre ansatte som skal gjøre den samme jobben til dårligere lønn og på kortere tid. Vi har også sett av eksemplene i luftambulansesaken, som de aller fleste kjenner til, hvor galt det kan gå når man ikke sørger for at de ansattes rettigheter er ivaretatt og den grunnleggende tryggheten for den norske befolkning er sikret.

Da er spørsmålet: Hva har statsråden og regjeringen lært av disse eksemplene? Jeg har ikke hørt noen ting fra denne talerstolen i denne debatten som tyder på at de har lært noe som helst. Og det er ikke så rart i og for seg,

det er tross alt høyresiden vi snakker om. De ønsker jo denne utviklingen velkommen.

Det jeg synes er mer merkelig, er at partier som elers har en rørende omsorg for skattebetalernes penger, sitter stille og ser på at fellesskapets midler renner bort til private aktører, mye går ut av landet, betalt av de ansatte i form av dårligere lønns- og arbeidsvilkår og av brukerne i form av et dårligere tilbud. Kan statsråden komme opp og forklare denne mangelen på logikk? Og kan hun også svare på den utfordringen som undertegnede, flere i salen og Rigmor Aasrud har gitt: Hvordan kan statsråden stå på talerstolen i Stortinget og si at de ansattes rettigheter er godt nok ivaretatt i loven i dag, når vi ser sånne utslag som vi har sett bl.a. i Forsvaret?

Statsråden sier at det er viktig at vi sikrer regler som ivaretar de ansatte, at vi skal ha et trygt og godt arbeidsliv. Mener statsråden at det å miste pensjonsrettigheter, som en på ærlig vis har tjent opp gjennom et langt yrkesliv, enkelte over 1,3 mill. kr, er et eksempel på det arbeidslivet hun ønsker seg? Jeg kunne godt tenke meg at hun kom opp på talerstolen og forklarte. – Nå ser jeg at hun har tegnet seg, så da stopper jeg der.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:49:33]: I mitt første innlegg klargjorde jeg Senterpartiets holdning til dette temaet, og det står veldig støtt i vår politiske tradisjon.

Jeg vil understreke at for Senterpartiet er det i mange tilfeller nå helt naturlig å rekommunalisere renholdet. Hvorfor er det det? Jo, fordi erfaringene ikke er gode nok. Det vi ser, er at der hvor vi har offentlige ledere, som ikke også har ansvaret for renholdet, er det noe som mangler. En offentlig leder har ansvar for helheten. Det er det som er i ferd med å utvikle seg: Det er snart ingen som har ansvar for helheten. Når en ikke har ansvar for helheten, blir det ansvarsfraskrivelse, og det blir dårligere resultater.

Senterpartiet har den holdningen til faget renhold at det er et fullverdig arbeid. Det er et arbeid som skal ha en betaling, som skal ha vilkår på linje med annet fullverdig arbeid. Og det er helt naturlig at en sjukehusdirektør har det samme ansvaret for renholdere som for sjukepleiere i sin virksomhet. For i eksempelet sjukehus er renhold, smitte og kvalitet på tjenestene en del av den samme helheten. Det er ikke forsvarlig det som skjer i dag i en rekke helseforetak, at renholdet blir faset ut, og så får en trøbel i neste omgang fordi sjukdomssituasjonen utvikler seg sånn at det ikke går bra som følge av at renholdet ikke har den kvalitet som trengs.

Det er vesentlig for Senterpartiet at vi har renhold som en integrert del av offentlig virksomhet. Det er viktig at vi får bedre ledere for offentlig virksomhet, som tar ansvar for helheten. Og jeg understreket i mitt innlegg at det som er det viktigste i offentlig sektor nå, er organisa-

sjon, kultur og ledelse, nemlig at de offentlige lederne inspirerer sine medarbeidere til å ta ansvar, ta initiativ, tenke sjøl og utøve jobben på en god måte. Dersom en får til det, kombinert med de ansettelsesforhold en har i staten, vil jeg påstå at det er ingen som vil utkonkurrere offentlige renholdere. Det er Senterpartiets linje i denne saken.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Anniken Hauglie [13:52:09]: Det er flere som har stilt meg spørsmål om den konkrete anbudsutsettingen av renholdstjenestene i Forsvaret. Jeg synes det er vanskelig å skulle kommentere den saken, rett og slett fordi den, så vidt jeg vet, går for domstolene akkurat nå. Hva som er utfallet av den, er det uansett for tidlig å si. Så vidt jeg vet, var det snakk om virksomhetsoverdragelse, og så vidt jeg vet, var det også en arbeidsgiver med tariffavtale som skulle bli den nye arbeidsgiveren. Men igjen: Saken er for domstolen, og da skal jeg være varsom med å kommentere den konkret.

Det er som jeg har sagt i flere innlegg her i dag, at når man skal anbudsutsette, gjelder det regelverk for det i dag. Man har en egen forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter som nettopp regulerer hvilke krav man skal sette til lønns- og arbeidsvilkår. Jeg mener det er en viktig forskrift og en riktig forskrift nettopp fordi den sikrer de ansatte rettigheter.

Men så går det et ideologisk skille i denne salen mellom dem som ønsker å ta i bruk private aktører, og dem som ikke ønsker å ta i bruk private aktører. Det er også en fordel, når man setter noe ut på anbud, at man nettopp kan stille krav og vilkår, og hvis ikke de følges, kan man si opp kontrakten. Jeg merker meg at opposisjonen i denne salen er langt mer taus når det gjelder de bruddene vi faktisk ser i offentlig sektor, og det synes jeg er et tankekors. For vi ser det i Oslo, vi ser det i Trondheim, vi ser det i statlig sektor, at det også er brudd der, men der er bekymringen fra opposisjonen ikke nevneverdig stor, må jeg si.

Regjeringen har vært opptatt av å sette et trygt og seriøst arbeidsliv på dagsordenen. Vi har utarbeidet tre strategier mot arbeidslivskriminalitet sammen med partene i arbeidslivet. Vi ser gode resultater av det arbeidet vi gjør. Vi ser at bedrifter opplever at det er lettere å drive nå enn tidligere, og at man sier at risikoen for å bli tatt er større. Forbrukere er mer tilbøyelige til å handle hvitt nå enn tidligere, og det er bra. I de strategiene har vi nettopp fokusert på tilsyn, på sanksjoner, på informasjonsdeling og på etatssamarbeid for å luke ut dem som er useriøse. Og det skal denne regjeringen fortsette med. Vi er opptatt av et trygt, seriøst arbeidsliv uten useriøse arbeidsgivere, men vi er også opptatt av at man skal ta både private og offentlige virksomheter i bruk, i den

blandingsøkonomien som også representanten Lundteigen nevnte i sitt innlegg.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:55:19]: Eg vil gjerne svara litt på det eg nærmast høglydt vart bedt om å svara på. Eg registrerer at representanten Wiborg openbert har eit veldig stort engasjement for Oslo. Det er bra. SV og eg har òg eit engasjement for Oslo. Dessverre har ikkje eg jobba i eller saman med byrådet i Oslo, men eg håper at representanten Wiborg vil bruka sitt store engasjement til å setja seg inn i saka og få alle fakta på bordet. Dessverre har ikkje eg dei faktaa for handa no, men eg er heilt sikker på at kollegaene mine i byrådet i Oslo vil vera meir enn hjelpsame med å skaffa dei.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:56:22]: Jeg skal være kort.

Jeg sier som Arild Grande, med motsatt fortegn: Vi hører veldig mye fint og flott om hvor ansvarlig og bra alt skal bli bare det offentlige selv står for tjenestene. Det til tross for at Arbeiderpartiet og SV åpenbart tok over kontrakter som de selv mente var uholdbare, uten å gjøre endringer eller si dem opp da de kom inn i byrådet i Oslo, til tross for at de selv krever lavere lønninger i kontrakter ved anbud, og til tross for at de selv står ansvarlig for 250 000 brudd på arbeidsmiljøloven, samtidig som de mener at dette kun står på politisk vilje. Da lurer jeg på: Hvor har den politiske viljen vært de siste fire årene?

Men det er kanskje ikke så rart, for det er tross alt den moralske, høyverdige venstresiden vi snakker om.

Presidenten: Representanten Arild Grande har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Arild Grande (A) [13:57:32]: Statsråden unnlater elegant å svare på om hun mener at å miste pensjonsrettigheter på 1,3 mill. kr er det arbeidslivet hun ønsker seg. Hun henviser til en rettssak uten å ta imot invitasjonen til å si noe politisk om hva hun mener om hvilket arbeidsliv vi ønsker oss. Da anser jeg egentlig svaret som avgitt. For de stemmes ned i dag, alle forslag som nå fremmes av opposisjonen for å sikre bedre rettigheter til de ansatte og for å sikre bedre kvalitet i tjenestene. Det er et svar, det også – at man ikke vil være med på å gi større trygghet for de ansatte ved å sikre et bedre kvalitativt innhold i tjenestene som produseres, og sikre bedre forutsigbarhet, både for brukerne og for dem som jobber i sektoren. Det er et tydelig svar om at dagens regjering bør byttes ut, sånn at vi kan få muligheten til å sikre et anstendig arbeidsliv for alle, med forutsigbarhet og trygghet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:58:38]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven (krav om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg) (Innst. 53 L (2019–2020), jf. Prop. 129 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: Taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa. Dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Helge André Njåstad (FrP) [13:59:18] (ordførar for saka): Denne saka handlar om å stramma inn retten til barne- og ektefelle tillegg ved opphald i utlandet. Det blir føreslått at frå 1. juli 2020 vil det vera eit krav at både den som mottok tillegg og forsørgjande barn og ektefellar, må vera busette i Noreg. Dette gjeld forsørgingstillegg, i tillegg til alderspensjon, arbeidsavklaringspengar, dagpengar, kvalifiseringsstønad, uføretrygd og tiltakspengar.

Den innstillinga som ligg på bordet, viser at skiljelinene i salen i dag går på om det er rett å behandla denne saka sett i lys av rettsskandalen, eller Nav-skandalen, som går på forvaltninga og domstolane si behandling relatert til EØS-regelverket. Her vil sikkert dei ulike partia greia ut for sitt syn og sine forslag om å senda saka tilbake til regjeringa. Regjeringspartia har òg adressert denne problemstillinga, og eg er glad for dei svara og avklaringsane me har fått av statsråden i komitébehandlinga.

Me har òg lagt inn ein fleirtalsmerknad som understrekar at det er viktig at dei aktørane som er i dette feltet, til kvar tid kjenner til dei reglane, og at ein difor ber om at det blir tydeleggjort kva regelverk det til kvar tid dreiar seg om. Men det blir feil å bruka den EØS-problematikken i denne saka, for dei som er råka av dette forslaget, oppheld seg ikkje i EØS-land, men i stor grad i land som Thailand, Filippinane, Marokko, Pakistan og Libanon. Kvifor er det då fornuftig å gjera endringar? Velferdsekspert kan på sikt bli ei stor utfordring for Noreg. Når ytingar tilpassa norske forhold blir utbetalt i andre land, kan det gje betydeleg betre kjøpekraft for mottakaren.

I Granavolden-plattformen slår me fast at regjeringa vil jobba for tiltak som kan avgrensa og stansa eksport av velferdsytningar. Lovforslaget som no er til behandling, vil sikra at forsørgingstillegg ikkje blir utbetalt ved busetjing eller langvarig opphald i andre land med lågare kostnadsnivå enn i Noreg.

Endringa vil i tillegg gje arbeids- og velferdsetaten betre kontrollmoglegheiter med utbetaling av desse tillegg, og me vil sikra at føremålet med tillegg er til stades. Forsørgingstillegget er ikkje ei opptent yting, og slik reglane er i dag, kan det gå til forsørging av personar som ikkje bur i Noreg. Ettersom størrelsen på forsørgingstillegg er tilpassa eit norsk kostnadsnivå, er det rimeleg at både mottakar og barn eller ektefelle som ein mottok tillegg for, må opphalda seg i landet.

I tillegg vil dette forslaget gjera at me førebyggjer at barn kan bli sende til utlandet mot sin vilje. Me ønskjer å førebyggja at barn blir sende til skular i utlandet der dei blir utsette for vald eller overgrep, eller at dei blir etterlatne i utlandet under uforsvarlege forhold. Dette er eitt av fleire tiltak regjeringa har sett i verk for å hindra at mindreårige blir etterlatne eller sende til utlandet mot sin vilje.

Innsparingane som er skisserte i saka, er betydelege allereie no, men viss ein ikkje sørgjer for å gjera tiltak som dette, vil det på sikt og i framtida bli endå større utfordringar. Då sørgjer me altså for å få endå større innsparingar, pluss at me sikrar legitimitet til at norske velferdsytningar går til dei som dei er tiltenkte, og ikkje blir sende ut av landet i stor grad.

Lise Christoffersen (A) [14:03:09]: Da Stortinget 1. mars 2018 behandlet Meld. St. 40 for 2016–2017, om trygdeeksport, ga en samlet komité sin tilslutning til regjeringas målsetting om å redusere eksporten av norske velferdsytelser, tok til etterretning at EØS-avtalen avgrensar hva Norge kan gjøre av innstramminger for å avgrense trygdeeksporten, og ga samtidig tilslutning til at regjeringa følger opp skisserte tiltak som ennå ikke er ferdig utredet, men som det vil kunne være naturlig å vurdere nærmere. Eksportforbud for ulike forsørgingstillegg var blant dem.

I utgangspunktet er Arbeiderpartiet for slike begrensninger, men vi kommer likevel til å stemme mot regjeringas forslag i dag. I stedet foreslår vi, sammen med SV og Senterpartiet, å sende saken tilbake til regjeringa, og grunnen til det er åpenbar. Det skyldes den siste tidas avsløringer av det som kanskje er den største rettsskandalen i norsk historie, der flere tusen personer urettmessig kan ha blitt avkrevd tilbakebetaling av ytelse eller ha fått stans i sine rettmessige ytelse fordi de har oppholdt seg i utlandet. Noen har til og med – antakelig – blitt tiltalt, dømt og sonet fengselsstraff på feil grunnlag – alt dette på grunn av at Norge har tolket EØS-regelverket feil. Først trodde man at EØS-regelverket bare gjaldt dem som var bosatt i et annet land. Så oppdaget man at regelverket også gjelder ved kortvarige midlertidige opphold, men det var bare halve sannheten,

for etter hvert oppdaget man at det også gjelder ved langvarige midlertidige opphold.

Prop. 129 L for 2018–2019 gikk i statsråd 21. juni 2019. Hva visste man på det tidspunktet? Ifølge statsrådets redegjørelse i Stortinget 5. november 2019 visste man faktisk ganske mye. Allerede da Stortinget 1. mars 2018 behandlet Meld. St. 40 for 2016–2017, hadde Trygderetten begynt å avsi kjennelser om at artikkel 21 i trygdeforordningen tolkes feil. Flere kjennelser ble avsagt om dette i perioden juni 2017 til mars 2018 og sendt til direktoratet for ny vurdering, men Stortinget fikk ingen informasjon om noe av dette før meldingen ble behandlet, selv om direktoratet hadde tatt initiativ til å starte en utredning allerede i februar 2018, altså måneden før.

Før Prop. 129 L gikk i statsråd i juni i år, hadde enda mer skjedd. Trygderetten truet med sak for EFTA-domstolen. Departementet var informert om uklartheter i forbindelse med den norske tolkningen av EØS-regelverket i desember 2018. I januar 2019 ba departementet om en redegjørelse, og det ble slått fast at artikkel 21 gjelder kortvarige midlertidige opphold, noe som altså også skulle vise seg å være feil.

Alle saker stilles så i bero i mars 2019. Samme dag som Prop. 129 L går i statsråd, blir departementet orientert om at alle Nav-kontor blir bedt om å endre praksis, og den beskjeden går så ut dagen etter.

Ingenting av dette er det redegjort for i proposisjonen, ingen tilleggsinformasjon er sendt Stortinget, selv ikke etter statsrådets pressekonferanse i forrige måned. Vi har selv vært nødt til å sende brev til statsråden for å få vite om de forslagene som fremmes her, faktisk er en del av samme problemkompleks. Vi fikk et «god dag mann, økseskaft»-svar: Vi trenger ikke å tenke på akkurat det, for forslagene i proposisjonen gjelder bare folketrygdloven, og EØS-reglene er ikke relevante for saken, fordi de overstyrer uansett. Ja, det var jo nettopp det spørsmålet gjaldt, om dette var en del av samme problemstilling som rettsskandalen omfatter. Og Prop. 129 L gjelder altså dagpenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, alderspensjon, kvalifiseringsstønad, tiltakspenger og uførepensjon, så det er jo en del av det samme saksområdet.

Statsråden sier i tillegg følgende i Stortinget 5. november 2019:

«Selv om forordningen har vært innlemmet i norsk rett, har denne saken» – altså rettsskandalen – «vist at regelverket ikke har vært tilgjengelig nok. Trygdelovgivningen bør gi bedre veiledning, både til medlemmene av folketrygden og til profesjonelle aktører. Jeg har derfor allerede bedt om at departementet går i gang med å se på hvordan dette best kan løses.»

Da går det over vår forstand hvorfor vi skal vedta enda noen nye regler som trolig ikke er informative nok, verken for medlemmer av folketrygden eller for profesjonelle aktører, før denne gjennomgangen er ferdig. Så vi ønsker å sende saken tilbake til regjeringa.

Jeg tar opp de forslag som Arbeiderpartiet står inne i.

Presidenten: Då har representanten Lise Christoffersen teke opp dei forslaga ho refererte til.

Kristian Tonning Riise (H) [14:08:27]: Høyre mener at å sikre velferdsstatens bærekraft for framtiden er en av våre viktigste oppgaver. Derfor har det vært – og vil være – nødvendig å fortsette å justere eller endre ytelser og ordninger, slik at de reflekterer intensjonen med at de ble innført. De fleste ytelser fra folketrygdloven følger fra før av prinsippet om at bosted og opphold i Norge er et vilkår for å få støtte. Det følger naturlig av dette at sosiale ytelser er tilpasset det norske lønns- og kostnadsnivået. Ved bosetting i land med vesentlig lavere lønnsnivå enn i Norge vil forsørgelsestillegget i mange tilfeller gå til familier der mottakeren selv, den forsørgede ektefellen eller den andre forelderen til det forsørgede barnet har forholdsmessig høy inntekt. I disse tilfellene vil formålet med de behovsprøvde tilleggene ikke lenger være til stede. I tillegg svekkes kontrollmulighetene når mottakeren er bosatt utenfor Norge.

Det er også verdt å bemerke at saken har vært på høring, og at flertallet av høringsinstansene er positive til de foreslåtte endringene eller støtter intensjonen med forslaget. De som stiller seg negative, er i all hovedsak privatpersoner bosatt i utlandet og en interesseorganisasjon for norske statsborgere bosatt i Thailand.

Fra flertallets side mener vi derfor at forslaget er godt og ivaretar prinsippet om at velferdsytelser primært skal sikres for dem som bor og oppholder seg i Norge. I lys av den nylig avdekkede saken om feil rettsanvendelse ved opphold i EØS-land, som flere har vært inne på, er det viktig å påpeke at kravet om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg i praksis antakelig vil være et krav om bosted og opphold innenfor EØS-området. De nye reglene vil altså i hovedsak få effekt i de tilfeller der mottakere eller forsørget barn eller ektefelle oppholder seg i land utenfor EØS, som Norge ikke har inngått trygdeavtale med. I dag gjelder dette stort sett Thailand, Filippinene, Marokko, Pakistan og Libanon. Det er altså ingen grunn til å frykte tilsvarende problemstillinger med denne saken som i Nav-skandalen, det som ble avdekket der, ettersom EØS-problematikken er tatt grundig høyde for i saken. Det er derfor også vanskelig å forstå at dette skulle være noen grunn til å stemme mot saken i dag og unødig forsinke den, ettersom jeg skjønner at det er denne proble-

matikken som egentlig er det eneste argumentet for at de som har vært oppe og uttalt seg mot saken fra talerstolen i dag, kommer til å stemme imot.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:11:29]: Saken gjelder om det skal stilles krav om bosetting og opphold i Norge for barn og ektefelle det mottas forsørgingstillegg for, og om det skal stilles krav om bosetting i Norge for mottakere av forsørgingstillegg til alderspensjon og uføretrygd. Forslaget får kun effekt dersom mottaker eller forsørget barn/ektefelle oppholder seg i land utenfor EØS som Norge ikke har inngått trygdeavtale med.

Jeg vil understreke at Senterpartiet er for å begrense eksporten av trygdeytelser, men det er veldig krevende hvilke kriterier som skal brukes for at det samtidig blir rettfærdig for dem det gjelder. Kriteriene for hvordan en skal begrense trygdeytelsene, er altså svært sentralt.

Forslaget fra regjeringa strammer inn på regelverket for folk som er bosatt eller oppholder seg utenfor EØS, hvor vi ikke har trygdeavtale, men strammer ikke inn for dem som er bosatt og oppholder seg innenfor EØS-området. For Senterpartiet er det ikke opplagt at vi skal sette et sånt klart skille mellom land innenfor og utenfor EØS. Representanten Tonning Riise var sjøl inne på det her, hvor et av hans premisser var lønns- og kostnadsforskjeller. Det er enorme forskjeller i lønn og kostnader ved å oppholde seg innenfor EØS-området, på samme måten som det er enorme forskjeller for dem som oppholder seg utenfor EØS-området. Det er mange land utenfor EØS-området som har et lønns- og kostnadsnivå som er mye høyere enn mange land innenfor EØS-området. Det er derfor behov for å gå grundigere inn i saken, også som følge av den pågående rettsskandalen i Nav.

Derfor står Senterpartiet bak forslagene nr. 1 og 2 i innstillinga, som i hovedsak går ut på å sende saken tilbake til regjeringa for å få dette grundigere behandlet.

Solfrid Lerbrekk (SV) [14:13:59]: I dag kjem SV til å stemma for å senda tilbake til regjeringa forslaga som vart lagde fram i Prop. 129 L, samtidig som me ber regjeringa eventuelt fremja ei ny sak for Stortinget når årsakene til rettsskandalen med feil tolking av EØS-retten er avklarte. Difor stemmer me i dag mot forslaga frå regjeringa.

Det som likevel må vera heilt klart før Stortinget fattar sitt vedtak, er om vedtaket er i samsvar med forpliktingar som Noreg har til andre land. På denne bakgrunnen stilte SV spørsmål til statsråden etter at situasjonen i Nav vart kjend for offentlegheita, ei sak som òg kan omfatta same tematikk som den saka me behandlar i dag. Spørsmåla SV stilte til statsråden, var, for det fyrste: Vil forslaga i Prop. 129 L kunna verda påverka av det som kom fram i pressekonferansen 28. oktober 2019, om feil praksis i Nav? Og for det andre: Kan regjeringa garantera

at det er føreteke avklaringar om at endringane ikkje kjem i konflikt med andre forpliktingar etter avtalar eller konvensjonar som Noreg er part i?

Svaret statsråden gav på desse to spørsmåla i brev av 6. november 2019, konkluderte med:

«Jeg kan således ikke se at saken det vises til har betydning for lovforslagene som fremmes i Prop. 129 L.»

For SV er ikkje dette godt nok.

Ei viktig oppgåve me har her på Stortinget no, er å skapa tillit til velferdsforvaltninga. I media og gjennom spørsmål som har kome til oss, kjem det heilt klart fram usikkerheit på ulike måtar, og tilliten til velferdsforvaltninga har, som me alle veit, fått seg ein alvorleg knekk i det siste. Difor er det viktig at me er ekstra årvakne no på om dette kan vera i konflikt med andre forpliktingar etter avtalar og konvensjonar som Noreg er part i. Dette må me få på det reine.

Regelverk skal sjølvstendig vera transparente, kjende for dei det gjeld, og forvalta i samsvar med vedtak. Dette må me vera trygge på som lovgjevarar. Det er ikkje noko som skal takast tak i i etterkant.

Ektefelle- og barnetillegget er økonomisk behovsprøvde ordningar. Mottakarar av desse ytingane er hushald med låg inntekt. Med eit eventuelt bortfall av desse ytingane på grunn av utanlandsopphald må me vera trygge på at dette ikkje kjem i konflikt med eventuelle andre forpliktingar som Noreg har andre vegane, og at regelverket er godt kjent både i mottakargruppa og i forvaltninga.

På bakgrunn av dette og fordi me ikkje har fått tilfredsstillande forsikringar frå statsråden, fremjar SV – saman med Arbeidarpartiet og Senterpartiet – eit forslag der me ber regjeringa vurdere å fremja ny sak etter at årsakene til rettsskandalen med feil tolking av EØS-retten er avdekte, og løysingar for å gjera regelverket meir tilgjengeleg er vurderte. Me føreslår òg i dag å senda proposisjonen tilbake til regjeringa.

Statsråd Anniken Hauglie [14:18:19]: Lovforslagene i denne proposisjonen har to formål. Det ene er å begrense velferdseksport. Det andre er å stramme inn på offentlig støtte til foreldre som sender barna sine til land der de risikerer å bli utsatt for tvang og omsorgssvikt. Vi foreslår at de barna og ektefellene som det mottas forsørgingstillegg for, må bo og oppholde seg i Norge. Vi foreslår også at den som mottar forsørgingstillegg til sin alderspensjon eller uføretrygd, selv må bo i Norge.

Jeg mener at noe av det viktigste vi gjør, er å sikre at barn som vokser opp i Norge, får leve selvstendige og frie liv. Da er det viktig at vi sikrer deres rett til utdanning og forhindrer negativ sosial kontroll. Ikke minst innebærer det at vi skal beskytte dem fra å bli utsatt for tvang og

vold. Dette er et prioritert område for regjeringen. Vi la i 2017 fram en handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Det framgår av Granavolden-plattformen at vi vil vurdere økonomiske sanksjoner mot foreldre som systematisk og bevisst fratarn barn muligheten til å få den utdannelsen de har krav på. Et krav om at barn det mottas barnetillegg for, må oppholde seg i Norge, gir økonomiske insentiver til ikke å sende barna på slike utenlandsopphold. Jeg vil samtidig understreke at dette lovforslaget kun er ett av flere tiltak som regjeringen har satt i gang for å forebygge negativ sosial kontroll.

Vi har en velferdsstat som tar vare på oss når vi blir syke og ikke har muligheten til å jobbe, og som sørger for at vi har noe å leve av når vi blir gamle. Dette må vi verne om. Ytelsene fra folketrygden er tilpasset et norsk kostnadsnivå, og disse vil jevnt over ha en større verdi ved bosetting utenfor Norge. Ved bosetting i land med vesentlig lavere lønns- og utgiftsnivå enn Norge vil forsørgingstilleggene kunne gis til familier med forholdsmessig høy inntekt. Formålet med de behovsprøvde tilleggene er da ikke lenger til stede. Jeg mener det er rimelig å stille krav til bosted og opphold i Norge for denne type sosiale ytelser. Barne- og ektefellestilleggene er sosiale tillegg som skal ivareta økonomisk trygghet for dem som trenger det mest. Gjennom lovforslaget sikrer vi nettopp dette. Det er viktig at befolkningen oppfatter folketrygden som legitim, og at vi sikrer oppslutningen om velferdssystemet.

Mindretallet i arbeids- og sosialkomiteen foreslår at denne proposisjonen skal sendes tilbake til regjeringen, og at det heller skal vurderes å fremme en ny sak etter at årsakene til feil praksis i Arbeids- og velferdsetaten er avdekket, og løsninger for å gjøre regelverket mer tilgjengelig er vurdert.

Selv om jeg forstår mindretallets bekymringer i lys av denne saken, vil jeg presisere at forholdet til relevante internasjonale avtaler og konvensjoner er grundig vurdert i denne proposisjonen. Det framgår at de foreslåtte endringene i folketrygdloven begrenses av de rammene som internasjonale avtaler og konvensjoner på trygdeområdet setter – herunder trygdeforordningen. Det framgår også at forslagene i hovedsak får effekt når mottaker eller forsørget barn og ektefelle oppholder seg i land utenfor EØS eller andre avtaleland. Det står i proposisjonen at dersom mottakeren, og eventuelt forsørgede barn og ektefelle, oppholder seg i et annet EØS-land, likestilles det med opphold i Norge.

Regjeringen har nå satt ned et eksternt granskingsutvalg, og det er satt ned et arbeid i etaten med bredt å vurdere praktiseringen av EØS-reglene opp mot reglene i folketrygdloven. Et sentralt formål her er å sikre riktig praksis framover i tid, herunder av endringene Stortin-

get nå skal vedta. Dette arbeidet skal etter planen være ferdig før endringene trer i kraft 1. juli 2020.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [14:22:47]: Statsråden sa avslutningsvis at forholdet til EØS-regelverket er grundig vurdert i saken. I proposisjonen står det:

«Forslagene i proposisjonen vil dermed i hovedsak få effekt dersom mottaker eller forsørget barn og ektefelle oppholder seg i land utenfor EØS (inkludert Sveits) eller andre avtaleland.»

Da vil jeg gjerne at statsråden gir et eksempel på at kravene faktisk vil få effekt selv om mottaker eller forsørget barn eller ektefelle oppholder seg i et EØS-land.

Statsråd Anniken Hauglie [14:23:28]: Som jeg akkurat sa i mitt innlegg fra talerstolen, står det eksplisitt i proposisjonen, på side 11, at mottakere som bor i et annet EØS-land, er å anse som bosatt i Norge, og da vil jo ikke denne endringen gjelde for dem. Kravet er å bli bosatt i Norge. Norge er i denne sammenheng å sidestille med EØS-området.

Det er flere årsaker til at vi har fremmet denne saken. Det ene er at vi ønsker å begrense eksport av ytelser. Det opplever jeg at det er enighet om også i Stortinget. Den andre årsaken er at vi ønsker å begrense negativ sosial kontroll, at barn sendes til utlandet mot sin vilje, og det er jo også en oppfølging av et vedtak fattet i Stortinget i 2018, i forbindelse med en rekke medieoppslag hvor vi så at mange barn ble sendt ut av landet, til koranskoler og annet. Jeg oppfattet at det var bred enighet i Stortinget den gangen om at man ønsket nettopp å begrense eksport av ytelser, også med det formålet.

Lise Christoffersen (A) [14:24:29]: Statsråden brukte mesteparten av svaret på et spørsmål jeg ikke stilte. Vi er enig i det som er bakgrunnen for saken. Det er andre ting som gjør oss urolige. Da skal jeg prøve å nærme meg det samme spørsmålet med en litt annen vinkling. I proposisjonen tas det samme forbeholdet som jeg nevnte i min første replikk, også med motsatt fortegn, at de foreslåtte endringene i mindre grad berører opphold i EØS-land for arbeidsinnvandrere fra EØS. I hvilke tilfeller er det de foreslåtte endringene da faktisk vil berøre opphold i andre EØS-land enn Norge?

Statsråd Anniken Hauglie [14:25:11]: Jeg kan ikke utelukke at det kan finnes noen eksempler på at det kan bli berørt. Men som vi også sier veldig tydelig i proposisjonen, er det å bo i et annet EØS-land det samme som å bo i Norge i denne sammenheng – Norge og EØS-området er lik bosatt i Norge. Derfor sier vi også veldig tydelig og gjennomgående i denne proposisjonen at de avtalene vi har inngått, bl.a. som følge av EØS-

avtalen, legger begrensninger på hvilke muligheter man har til å stanse eksport til utlandet. I all hovedsak vil denne proposisjonen handle om å begrense mulighetene for eksport til land utenfor EØS-området eller andre land som man har avtale med. Men det å begrense mulighetene for eksport til land og til familier som sender barna sine ut av landet på lengre utenlandsopphold, med de negative sidene det har for disse barna, har også vært en viktig del av den handlingsplanen som jeg viste til i mitt innlegg.

Lise Christoffersen (A) [14:26:14]: Takk for svaret. Jeg registrerer at statsråden kanskje er litt på vikende front, at man liksom ikke kan være helt sikker. Når regjeringa i proposisjonen tar forbehold ved å si at dette i hovedsak vil ha effekt for bosetting og opphold utenfor EØS og i mindre grad vil berøre opphold i EØS-land, hvorfor tar man slike forbehold hvis det ikke finnes et eneste unntak fra regelen om at bosetting og opphold i EØS er det samme som bosetting og opphold i Norge?

Statsråd Anniken Hauglie [14:26:52]: Som jeg sa i mitt forrige svar, kan jeg ikke utelukke at det finnes noen eksempler – selv om jeg ikke klarer å se for meg hvilket eksempel det skal være nå – gitt den avtalen vi har inngått, og de begrensninger som nettopp forordningen setter. Når man sier at det å bo i et annet EØS-land er sidestilt med det å bo i Norge, og vilkåret for ytelsen er å bo i Norge, ja så sier det seg selv at disse endringene i all hovedsak vil ramme andre land enn dem innenfor EØS-området. Det er også i tråd med den handlingsplanen vi har mot negativ sosial kontroll, som jeg også nevnte i mitt hovedinnlegg. Vi ønsker at det skal være insentiver til ikke å sende barna på utenlandsopphold til land og regimer hvor de ikke blir ivaretatt på en god måte, nettopp slik vi så i medieoppslagene for et par år siden.

Lise Christoffersen (A) [14:27:47]: Takk for svaret – og tilbake til det statsråden sa i sitt hovedinnlegg om at forholdet til EØS-regelverket er «grundig vurdert». Men det tas i hvert fall to forbehold i proposisjonen. Statsråden sa selv på Stortingets talerstol den 5. november: «Trygdelogivningen bør gi bedre veiledning, både til medlemmer av folketrygden og til profesjonelle aktører.» Hvorfor ser ikke statsråden seg da tjent med å ta en ny titt på denne saken når hun selv ikke kan svare på om det fins unntak – fra det at å bo innen EØS er lik å bo i Norge, og å oppholde seg innen EØS er lik å oppholde seg i Norge – eller ikke?

Statsråd Anniken Hauglie [14:28:32]: Jeg mener den proposisjonen viser veldig tydelig hvilke avtaler vi har inngått, og hvilke begrensninger som følger av de

avtalene. Det er ingen tvil om at vi er begrenset av avtaler, og at EØS-avtalen nettopp sier at det å bo i Norge og det å bo i EØS-området er sidestilt.

Ja, jeg mener virkelig dypt og inderlig at vi bør se på folketrygdloven i lys av den saken vi nå sitter i – nettopp fordi det åpenbart har vært vanskelig å lese hva som er rettstilstanden ut av norsk lov. Det er det vi nå sitter med også. Vi gransker nå hele dette saksforløpet for å se hvor det gikk galt i 2012, og kanskje til og med enda tidligere. Hvordan var det man implementerte denne forordningen? Var det virkelig ikke mulig den gangen å lese ut av forordningen hva den betød? Det er det vi nå sitter og gransker, og jeg håper vi kan få et svar på det, for det sier seg selv at den saken vi sitter med i fanget nå, er dypt tragisk og rett og slett en skandale for alle som er berørt av den.

Lise Christoffersen (A) [14:29:35]: Et siste spørsmål, for statsrådens svar nå gikk på en måte inn i kjerne av det jeg har prøvd å spørre om, uten at jeg synes jeg har fått helt tilfredsstillende svar. Statsråden sier at man nå bør se på hele folketrygdloven i lys av forordningene, at det har vært vanskelig å lese rettstilstanden ut av både loven og forordningene. Da regner jeg med at vi får en vurdering av det tilbake til Stortinget.

Da er spørsmålet når det gjelder de lovendringene som vi inviteres til å ta stilling til her i dag, og som stortingsflertallet kommer til å vedta: Kommer de også til å bli en del av de lovbestemmelsene som må endres i ganske nær framtid for at regelverket skal bli tydelig nok for dem som skal bruke det, og for medlemmene av folketrygden?

Statsråd Anniken Hauglie [14:30:21]: Jeg tror vel det er ganske klart for Stortinget i dag i hvert fall hva som er i denne proposisjonen. Det framkommer også tydelig hvilke forordninger som gjelder, og hvilke begrensninger og muligheter de forordningene gir. Og jeg har ved flere anledninger stilt spørsmål om det på en bedre måte bør framkomme av loven hva som er lovens rekkevidde, for det er ikke åpenbart når man leser den slik som den er. Dette er et arbeid som jeg har sagt at jeg vil igangsette, og det vil jeg gjøre. Vi er nå i full gang med å rydde opp i denne trygdeskandalen. Det er mange forhold vi skal nøste i. Vi vil måtte gå tilbake til i hvert fall 2012 og kanskje tidligere. Når granskingsutvalgets rapport kommer til sommeren, vil vi forhåpentligvis få noen flere svar på hva som gikk galt, hvor det gikk galt, hvordan det kunne gå galt, og hvorfor ikke noen oppdaget det før vi selv oppdaget det nå i år.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:31:31]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet (Innst. 45 S (2019–2020), jf. Dokument 3:12 (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik:

Den fordelte taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det – innanfor den fordelte taletida – gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Eva Kristin Hansen (A) [14:32:09] (ordfører for saken): Denne saken handler om Riksrevisjonens undersøkelse om godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet, hvor Riksrevisjonen har vurdert om ordningene samlet sett er effektive og samordnet.

Det Riksrevisjonen har kommet fram til, er:

- Informasjonen til brukerne er ikke god nok.
- Det er ikke lagt godt nok til rette for effektiv saksbehandling hos godkjenningsmyndighetene.
- Det er dårlig tilrettelagt for påbygning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet.
- Godkjenningsfeltet er preget av lite samordning.

Det er en enstemmig komité som slår fast at et godt fungerende system for godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet er av stor betydning for dem det gjelder.

Vi understreker betydningen av at brukerne får lett tilgang til enkel og relevant informasjon. En vesentlig del av dem det her handler om, er norske utenlandsstudenter som søker kompetanse i lovregulerte helseyrker, men som ikke automatisk er gjort kjent med hvorvidt utdannelsen vil bli godkjent i Norge. En annen betydelig gruppe er flyktninger og innvandrere med ulik bakgrunn og ulik grad av mulighet for å dokumentere egne kvalifikasjoner.

Riksrevisjonen slår fast i sin undersøkelse at informasjonen til brukerne ikke er god nok, og at det er et betydelig forbedringspotensial. Det har vi merket oss. Vi registrerer også at Kunnskapsdepartementet er enig i at informasjonen fra enkelte godkjenningsmyndigheter kunne ha vært bedre, og da forutsetter vi selvfølgelig at nødvendige tiltak iverksettes.

En annen ting vi har merket oss, er at tre av de fem største godkjenningsmyndighetene ikke har et saksbehandlingssystem som gjør det mulig å finne fram til vurderinger i tidligere saker. Dette gjør saksbehandlingen

vilkårlig og åpner for tilfeldige utfall av behandling av søknader.

Riksrevisjonen peker i sin rapport på at avslag på søknader om godkjenning i mange tilfeller ikke suppleres med informasjon om mulighet for å bygge på kompetansen. Komiteen skriver i innstillingen at opplysninger om muligheter for påbyggingstiltak er veldig viktig for å bidra til at brukerne viderefører prosesser for å sikre seg arbeidskvalifikasjoner.

Riksrevisjonen anbefaler at Kunnskapsdepartementet tar initiativ overfor sektordepartementene for å sikre at informasjonen om godkjenningsordningene blir bedre og mer brukerrettet, og at man får en avklaring om det skal legges felles prinsipper til grunn for søkere fra land utenfor EU/EØS. Riksrevisjonen anbefaler videre at departementet veileder fylkeskommunene om deres ansvar for godkjenning av utenlandsk videregående opplæring, slik at veien mot fullført videregående opplæring ikke blir lengre enn nødvendig.

Komiteen er samstemmig om disse anbefalingene og støtter dem.

Med det anbefaler jeg den enstemmige innstillingen, som er at saken vedlegges protokollen.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:35:16]: Riksrevisjonens rapport tar opp et svært viktig saksfelt som berører mange enkeltpersoner, så vel nordmenn med utdanning fra utlandet som arbeidsinnvandrere og flyktninger.

Godkjenningsordningene for utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet skal bidra til at personer med slik bakgrunn kan få brukt kompetansen sin i Norge i utdanning og arbeidsliv, slik at arbeidslivet får dekket behovet for kvalifisert arbeidskraft. For at norsk arbeidsliv skal få dekket sine kompetansebehov, er vi avhengige av å bruke kompetansen som den enkelte har, på en god måte. Personer med utenlandsk kompetanse kan ha problemer med å ta i bruk sin kompetanse i det norske arbeidsmarkedet. Godkjenningsordningene for kompetanse fra utlandet er derfor viktige verktøy.

Det finnes ulike godkjenningsordninger. På den ene siden har man ordningen for godkjenning av utdanning. Her inngår NOKUTs godkjenningsordninger for høyere utdanning, for fagskoleutdanning og for fag- og yrkesopplæring samt den faglige godkjenningen ved universitetene og høyskolene.

På den andre siden har vi godkjenningsordningen for å kunne utøve et lovregulert yrke, yrkesgodkjenning. Et lovregulert yrke betyr at myndighetene i lov eller forskrift krever bestemte kvalifikasjoner for retten til å benytte yrkestittel og/eller utøve yrket. Det er en vesentlig forskjell mellom godkjenning av utdanning og yrkesgodkjenning. Godkjenning av utdanning er frivillig og

kan være til hjelp for personer med utdanning fra utlandet. Yrkesgodkjenning er derimot et krav for at en person med kvalifikasjoner fra utlandet skal kunne utøve et regulert yrke i Norge. En generell og faglig godkjenning av utenlandsk utdanning innebærer ikke en rett til å praktisere i lovregulerte yrker. I Riksrevisjonens rapport kommer ikke dette klart frem.

Med hensyn til Riksrevisjonens anbefalinger er jeg oppmerksom på at informasjonen om de ulike godkjenningsordningene og hos godkjenningsmyndighetene kunne ha vært bedre for yrkesgodkjenning. Jeg vil derfor ta initiativ overfor sektordepartementene for at informasjonen skal bli bedre og mer tilgjengelig for brukerne. Departementet holder jevnlig møter med yrkesgodkjenningsmyndighetene. I disse møtene tas forskjellige temaer om yrkesgodkjenning opp, bl.a. forskjellige tolkingsspørsmål om yrkesgodkjenning. Jeg er enig i at det er en fordel å spre kunnskap om best praksis i dette for-umet, noe som allerede gjøres i møtene, men jeg vil følge dette opp ytterligere.

Når det gjelder kompletterende utdanning, vil kunnskapsdepartementet samarbeide med sektordepartementene og vurdere behov for å etablere flere slike tilbud. Ettersom kompletterende utdanning ikke inngår i universitetenes og høyskolenes ordinære oppgaver, fordrer slike utdanninger tilleggsfinansiering utover de ordinære bevilgningene. Kunnskapsdepartementet vil derfor arbeide for å bevisstgjøre sektordepartementene om denne muligheten for å få kvalifisert flere med utdanning fra utlandet for arbeid i egen sektor.

I den kommende stortingsmeldingen om kompetansereformen, Lære hele livet, vil også godkjenningsfeltet tas opp som et av de viktige områdene i kompetansereformen. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med min vurdering av godkjenningsfeltet i denne. Riksrevisjonens rapport og den foreliggende innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen er viktige innspill til denne meldingen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:39:01]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Sheida Sangtarash og Kari Elisabeth Kaski om en helhetlig og god fødselsomsorg i hele landet, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Arnstad, Trygve Slagsvold Vedum og Siv Mossleth om en offentlig utredning (NOU) om svangerskaps-, føde- og barseltilbudet i den offentlige helsetje-

nesten (Innst. 39 S (2019–2020), jf. Dokument 8:148 S (2018–2019) og Dokument 8:152 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik:

Den fordelte taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det – innanfor den fordelte taletida – gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Camilla Strandskog (H) [14:39:58] (ordfører for saken): Jeg vil først takke komiteen for et godt samarbeid ved behandlingen av disse to sakene. Vi behandler her to representantforslag sammen. De omhandler begge svangerskaps-, føde- og barseltilbud.

Komiteen har avholdt høring om sakene, og både bunadsgeriljaen, Fjellnettverket, Fagforbundet, Norsk Sykepleierforbund, Den norske jordmorforening og Den norske legeförening deltok.

Debatter om fødetilbud skaper stort engasjement over hele landet. Det er forståelig. Gravide kvinner er i en svært sårbar posisjon, både under graviditet, under fødsel og i barseltiden etterpå. Derfor er det viktig at alle kvinner opplever at de er trygge og får den hjelpen de trenger gjennom hele dette løpet.

Heldigvis er Norge et av de landene i verden hvor det er aller tryggest å føde. Slik skal det fortsatt være. Faktisk er det slik at kvinner var mer fornøyd med fødsels- og barselomsorgen i 2017 enn de var i 2011. Det går altså framover. Stadig færre kvinner og barn blir også skadet i forbindelse med fødsel. Det er med andre ord en positiv utvikling, som viser at det blir stadig tryggere å føde i Norge.

Selv om vi vet dette, betyr ikke det at vi ikke jobber for at fødetilbudet skal bli enda bedre. Det er noe vi alltid må jobbe for. Derfor har regjeringen satt ned en arbeidsgruppe som skal se på kompleksiteten i fødselsomsorgen, og hvilke konsekvenser det har for kompetansebehovet og bemanningen på kvinneklinikkene. De skal også se på om dagens finansiering av fødselsomsorgen er treffsikker. Arbeidsgruppen har fått frist til 1. mars 2020. Flertallet av medlemmene i komiteen er positive til dette.

Komiteens flertall viser også til barselretningslinjen fra 2014, hvor det går tydelig fram at den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten har et felles ansvar for organiseringen av et sammenhengende og godt tilbud. Det innebærer at spesialisthelsetjenesten ikke skal bygge ned sitt tilbud før

kommunene har utviklet et godt nok tilbud for oppfølging av mor og barn.

En god og velfungerende følgetjeneste er viktig for tryggheten til de fødende. Derfor skal følgetjenesten kartlegges, slik regjeringen allerede har gitt oppdrag om. Dette påpeker også flertallet av medlemmene i komiteen, og det viser at mye godt arbeid allerede er i gang for å forbedre fødetilbudet i landet vårt.

Samtidig vet vi at det fortsatt er behov for flere jordmødre i kommunene. Selv om jordmorkapasiteten er bygget opp over flere år, faktisk er den nesten doblet under denne regjeringen, er det likevel viktig at kommunene fortsetter å prioritere jordmødre når de lager sine budsjetter. Dette er en av grunnene til at vi gjeninnførte lovkravet om jordmorkompetanse i kommunene fra 1. januar 2018, et lovkrav de rød-grønne fjernet i sin tid. Tall fra SSB viser at 98,8 pst. av alle kommuner har tilgjengelig jordmorkompetanse gjennom tilsatt jordmor, interkommunalt samarbeid eller samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

Det er trygt å føde i Norge, og det skal det alltid være. Det viktigste for å sikre trygghet for de fødende er bl.a. god jordmoreberedskap lokalt, følgetjenester for dem med lang reisevei og et tett samarbeid med ambulansetjenesten. Her er det satt i gang mye godt arbeid allerede.

Så selv om flertallet ikke støtter noen av forslagene som fremmes i dag, betyr ikke det at vi ikke vil at fødselsomsorgen skal bli bedre. Men kartlegging av følgetjenesten, som er igangsatt, og Helsedirektoratets oppdrag om å etablere en faggruppe som skal se på om arbeidssituasjonen for jordmødre har endret seg over tid, er mye bedre og mer effektive tiltak for å forbedre fødselsomsorgen enn å vente flere år på en NOU.

Jeg regner med at opposisjonen vil redegjøre for mindretallets syn.

Tuva Moflag (A) [14:44:16]: I likhet med landets jordmødre har jeg hatt det litt travelt i dag, derfor må jeg bruke pc-en som hjelpemiddel her oppe.

Tre av ti jordmødre ved Stavanger universitetssykehus vurderer å slutte i jobben sin. Fem av ti jordmødre på Drammen sykehus vurderer å slutte i jobben sin. Seks av ti jordmødre ved Ahus vurderer å slutte i jobben sin.

Det er noe alvorlig som er i ferd med å skje med fødetilbudet i Norge. Om et par uker skal vi debattere statsbudsjettet for 2020. Det er et budsjett som på ingen måte bidrar til å snu den negative trenden vi nå ser. Før sommeren gjorde Den norske jordmorforening en undersøkelse blant sine medlemmer, hvor det kommer fram at over 200 jordmødre ved landets største fødeavdelinger vurderer å slutte.

Statsministeren oppfordret i sin nyttårstale norske kvinner til å føde flere barn. Nå er det på tide at regjering

gjør sin del av jobben og sørger for et trygt og godt fødetilbud i hele landet. Det handler om kvinnene som har lang vei til sitt fødetilbud og trenger støtte av både ambulanspersonell og jordmor for å gjøre reisen trygg, og det handler om kvinnene i de store byene som trenger å bli møtt av et sykehus med nok plass og nok folk.

De største sykehusene i østlandsområdet varslet om sprengt kapasitet før årets høysesong for fødsler. Ifølge Jordmorforeningen ble ikke advarslene tatt på alvor, noe som førte til flere alvorlige avvik i sommer. VG har fått tilgang til avvikene, og jeg vil gjengi et par av dem. Jeg siterer:

«Førstegangsfødende med kjent, alvorlig medfødt tilstand hos barnet, er i aktiv fødsel. Det finnes ikke ledig stue eller jordmor. Det er derfor heller ikke mulig å overvåke fosteret etter prosedyre.»

Videre:

«Rød kode på natten, i flere timer. Flere kvinner i fødsel enn jordmødre. Av disse er flere risikofødsler som krever kontinuerlig overvåkning og observasjon.»

Og:

«Kvinne i aktiv fødsel var alene på fødestuen i tre timer.»

Ingen av disse kvinnene har fått det tilbudet denne salen mener de skal ha. Norske kvinner skal få én-til-én-omsorg fra jordmor når de er i aktiv fødsel. Norske kvinner skal ha tilgang til følgetjeneste hvis de har mer enn 90 minutters reisevei til sitt nærmeste fødested.

Arbeiderpartiet viser med de forslagene vi er med på i denne saken, men også i sitt alternative budsjett, at vi tar kampen for et bedre fødetilbud til landets fødekvinner. Vi vil ha slutt på praksisen der fødeavdelingene får mindre betalt når fødslene har gått bra, for vi trenger beredskapen på jobb hvis den neste fødekvinne får komplikasjoner. Vi vil gi alle jordmødre i kommunene full stilling fordi følgetjenesten kan være det som avgjør om kvinnen får en trygg fødsel eller ikke. Vi vil stoppe den kroniske underfinansieringen av sykehusene våre fordi det ikke er greit at kvinner blir holdt igjen hjemme så lenge at de ender opp med å føde utenfor sykehus.

At barn blir født, er dagligdags både for samfunnet og for helsevesenet vårt, men det er kanskje det minst dagligdagse man opplever som menneske. Gjennom et langt svangerskap skal både kroppen og hodet forberede seg på fødselen. Da er det viktig å vite at fødetilbudet er trygt og tilgjengelig uansett hvor i landet man bor. Når både personell og fødekvinner roper varsku, må vi ta det på alvor. Da kan ikke regjeringspartiene på autopilot svare at Norge er verdens beste land å føde i. Hvis det fortsatt skal være verdens beste land å føde i, må vi forsvare dette tilbudet hver dag, og vi må forsvare dette tilbudet i hvert statsbudsjett.

Med det tar jeg opp de forslagene Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Tuva Moflag har teke opp dei forslaga ho viste til.

Stortinget tek pause fram til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.49.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Eva Kristin Hansen

Votering

Presidenten: Da går Stortinget til votering over dagsorden nr. 22, sakene nr. 1–6, samt sak nr. 11, Referat.

Votering over resterende saker på dagens kart, altså sakene nr. 7–10, tas ved neste votering.

Votering i sakene nr. 1 og 2, debattert 26. november 2019

Presidenten: Sakene nr. 1 og 2 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 6 og 7.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3, debattert 26. november 2019

Innstilling fra næringskomiteen om Helsenæringen – Sammen om verdiskaping og bedre tjenester (Innst. 48 S (2019–2020), jf. Meld. St. 18 (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 17 forslag. Det er

- forslag nr. 1–13, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 14, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 16, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 17, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 18, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 15, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ble ikke fremmet.

Det voteres over forslag nr. 18, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en statlig produksjon av legemidler, StatMed, som gjennom avtaler med de regionale helseforetakene sikrer produksjon av viktige legemidler, og styrke forskning og utvikling av nye, nødvendige medisiner.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning der legemiddelprodusenter kan inngå et forpliktende samarbeid med staten, der staten etter visse kriterier kan dekke deler av utgiftene til forskning og utvikling av legemidler, mot at det offentlige får tilgang på nødvendige medisiner til en avtalt, lav pris i en definert periode i etterkant.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 16, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et program for å sikre finansiering av modne helseklynger, og ber regjeringen komme tilbake igjen i RNB med hvordan dette kan gjennomføres.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 73 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre opprettelsen av et nasjonalt senter for kliniske studier.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.01.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–13, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innenfor allerede avsatte midler til Investinor sikre at det blir utarbeidet et investeringsprogram for å utvikle og forsterke satsingen på helseindustri.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak for å sikre kapital i perioden mellom oppstart og kommersialisering innenfor helseindustrien.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere arbeidet med etablering av en helseanalyseplattform og et analyseøkosystem som kan håndtere alle typer helsedata. Det bør etableres et felles nasjonalt rammeverk med mål om at så mye som mulig av verdiskapingen blir igjen i Norge. Det må lages klare kjøreregler knyttet til avtaleverk, immaterielle rettigheter, eierstyring av data, samtykkehåndtering, personvern og datadeling.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle forretningsmodeller som stimulerer til innovasjon og samtidig gir en rettferdig fordeling av eventuell merverdi mellom den offentlig finansierte forskningsinnsats, verdien av helsedata, forskerne og næringsaktør, herunder vurdere å opprette hel- eller deleide statlige selskaper.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øremerke forskningsmidler til å utvikle nye behandlingstilbud og livsmestringstiltak for kronikere. Metodisk bør det settes sammen tverrfaglige team bestående av helse-tjeneste, forskningsmiljø, næringsliv. Det er viktig at brukerperspektivet ivaretas.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede og pilotere nye finansieringsmodeller som gir mulighet for utvikling av persontilpasset medisin i Norge, slik at norske pasienter så tidlig som mulig får tilgang på utprøvende behandling og dermed forebygge et to-delt helsevesen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer for innovative anskaffelser i de regionale hel-

seforetakene, og sikre at retningslinjene følges opp i praksis.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for produksjon av penicillin og andre særlige viktige legemidler i Norge.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for egenproduksjon av utvalgte, kritisk viktige legemiddel i Norge, slik som antibiotika, gjennom et offentlig-privat samarbeid.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilken produksjonskapasitet som eksisterer i Norge, og hvilke essensielle legemidler som kan og bør produseres nasjonalt for å sikre forsyning og beredskap, og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå gjennom sykehusenes produksjonskapasitet på viktige legemidler og styrke denne.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og aktivt legge til rette for produksjon av antibiotika i Norge.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et eget Pilot-H program for helseteknologi, etter modell av Pilot-E for maritim næring.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 18 (2018–2019) – Helsenæringen – Sammen om verdiskaping og bedre tjenester – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4, debattert 26. november 2019

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i aksjelovgivningen mv. (langsiktig eierskap i noterte selska-

per mv.) (Innst. 52 L (2019–2020), jf. Prop. 135 L (2018–2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i aksjelovgivningen mv. (langsiktig eierskap i noterte selskaper mv.)

I

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 3-8 skal lyde:

§ 3-8 *Avtaler med aksjeeiere eller medlemmer av selskapsledelse mv.*

(1) *Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og en aksjeeier, en aksjeeiers morselskap, et styremedlem eller daglig leder der selskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en virkelig verdi som er større enn 2,5 prosent av balansesummen i selskapets sist godkjente årsregnskap. Det samme gjelder avtaler mellom selskapet og:*

*1.en nærstående til noen som nevnt i første punktum,
2.en som handler etter avtale med noen som nevnt i første punktum.*

(2) *Terskelverdien etter første ledd første punktum kan bygge på en mellombalanse etter § 8-2 a første ledd som er registrert i og kunngjort av Regnskapsregisteret. Har selskapet ikke fastsatt et årsregnskap eller en mellombalanse, er terskelverdien 2,5 prosent av samlet pålydende og overkurs på de aksjene som selskapet har utstedt.*

(3) *Styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse for avtalen etter reglene i § 2-6 første og annet ledd. Styret skal avgi en erklæring om at avtalen er i selskapets interesse, at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlaget selskapet skal motta, og at kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i § 3-4 vil være oppfylt. Redegjørelsen og erklæringen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlemmer som var inhabile etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot redegjørelsen eller erklæringen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold og gjøre rede for innvendingene i redegjørelsen.*

(4) *Redegjørelsen og erklæringen etter tredje ledd skal uten opphold sendes til alle aksjeeiere med kjent adresse og til Foretaksregisteret.*

(5) *Avtale inngått i strid med første ledd er ikke bindende for selskapet om selskapet godtgjør at medkontrahenten forsto eller burde ha forstått at styret ikke har godkjent avtalen. Oppfyllelse i henhold til avtale som ikke*

binder selskapet, skal tilbakeføres. § 3-7 annet ledd gjelder tilsvarende.

(6) *Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke:*

1. *avtale som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet og som er grunnet på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper,*
2. *avtale der selskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en virkelig verdi som utgjør mindre enn 100 000 kroner,*
3. *avtale inngått i samsvar med reglene i § 2-4, jf. § 2-6, og § 10-2,*
4. *avtale om lønn og godtgjørelse til daglig leder og avtale som nevnt i § 6-10,*
5. *avtale om overdragelse av omsettelige verdipapirer som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-4 første ledd til pris i henhold til kursnotering på et regulert marked,*
6. *avtale som omfattes av § 8-7 tredje ledd første punktum nr. 2 og 3, jf. annet punktum, dersom morselskapet eller den juridiske personen eier samtlige aksjer i selskapet,*
7. *avtale inngått i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av § 8-10,*
8. *avtale som er godkjent av Finanstilsynet etter reglene i finansforetaksloven kapittel 20.*

(7) *Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsending av redegjørelse og erklæring etter tredje ledd til Foretaksregisteret, offentliggjøring av informasjon i redegjørelsen og erklæringen, gebyr for å registrere redegjørelsen og erklæringen, samt gebyr for innsyn.*

§ 8-10 skal lyde:

§ 8-10 *Kreditt og annen finansiell bistand til erverv av aksjer i selskapet mv.*

(1) *Selskapet kan stille midler til rådighet eller gi kreditt eller stille sikkerhet i forbindelse med en tredjepersons erverv av aksjer eller rett til erverv av aksjer i selskapet eller selskapets morselskap innenfor rammen av de midler selskapet kan benytte til utdeling av utbytte etter § 8-1.*

(2) *Beregningen av det beløp som kan ytes etter første ledd kan bygge på en mellombalanse. I så fall gjelder § 8-2 a første og fjerde ledd tilsvarende. Bistanden kan ytes av selskapet først når mellombalansen er registrert i og kunngjort av Regnskapsregisteret.*

(3) *Selskapets bistand skal ytes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Det kan bare ytes bistand til erverv av aksjer som er fullt innbetalt.*

(4) *Begrensningen i første ledd gjelder ikke der erverver er hjemmehørende i en EØS-stat og erverver inngår i samme konsern som selskapet eller ervervet fører til at det dannes et konsern. Likestilt med konsern etter første*

punktum er foretaksgruppe som nevnt i § 8-7 tredje ledd nr. 3.

(5) Styrets vedtak om *finansiell* bistand skal godkjennes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring før bistanden ytes.

(6) Styret skal sørge for at det foretas en kredittvurdering av den part eller de parter som mottar *finansiell* bistand og at det utarbeides en redegjørelse for bistanden. Redegjørelsen skal minst inneholde:

1. bakgrunnen for forslaget om *finansiell* bistand,
2. vilkår som er knyttet til gjennomføringen av disposisjonen,
3. prisen som tredjepersonen skal betale for aksjene eller retten til aksjene,
4. en vurdering av selskapets interesse i å gjennomføre en slik disposisjon, og
5. en vurdering av de konsekvenser disposisjonen får for selskapets egenkapital og likviditet, jf. § 3-4.

Styret skal avgi en erklæring om at det er i selskapets interesse å yte bistanden, og at kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i § 3-4 vil være oppfylt.

(7) Redegjørelsen og erklæringen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlemmer som var inhabile etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot redegjørelsen eller erklæringen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold og gjøre rede for innvendingene i redegjørelsen. Redegjørelsen og erklæringen skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen.

(8) Når styret har fattet vedtak om *finansiell* bistand skal redegjørelsen og erklæringen etter sjette ledd uten opphold og før bistanden ytes, sendes til Foretaksregisteret. Innsideinformasjon etter verdipapirhandelloven § 3-2 skal ikke sendes Foretaksregisteret.

(9) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke:

1. utdeling av utbytte og konsernbidrag etter reglene i kapittel 8,
2. gave etter reglene i § 8-6,
3. kapitalnedsetting etter reglene i kapittel 12, og
4. fisjon etter reglene i kapittel 14.

(10) Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra reglene i første til åttende ledd og §§ 8-8 og 8-9 for erverv av aksjer av eller for ansatte i selskapet. Tilsvarende gjelder for erverv av aksjer av eller for ansatte i selskap i samme konsern eller foretaksgruppe som nevnt i § 8-7 tredje ledd nr. 3.

(11) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsending av redegjørelse og erklæring etter sjette ledd til Foretaksregisteret, offentliggjøring av informasjon i redegjørelsen og erklæringen, gebyr for å registrere redegjørelsen og erklæringen, samt gebyr for innsyn.

II

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

Ny § 2-10 a skal lyde:

§ 2-10 a *Avtale om etterfølgende erverv av eiendeler fra stifter mv.*

(1) En avtale om erverv av eiendeler fra en aksjeeier eller stifter som ikke er angitt i stiftelsesdokumentet etter reglene i § 2-4, jf. § 2-6, skal godkjennes av generalforsamlingen dersom:

1. ervervet skjer etter stiftelsen og innen to år etter at selskapet er registrert i Foretaksregisteret, og
2. selskapets ytelse har en virkelig verdi som utgjør over en tidel av samlet pålydende og overkurs på de aksjene som selskapet har utstedt på tidspunktet for ervervet.

(2) Likestilt med en aksjeeier eller stifter etter første ledd er:

1. nærstående til en aksjeeier eller stifter,
2. noen som handler etter avtale med en aksjeeier eller stifter.

(3) Styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse for avtalen etter reglene i § 2-6 første og annet ledd. Styret skal avgi en erklæring om at avtalen er i selskapets interesse, at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlaget selskapet skal motta, og at kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i § 3-4 vil være oppfylt. Erklæringen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlemmer som var inhabile etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot erklæringen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold og gjøre rede for innvendingene i erklæringen.

(4) Redegjørelsen og erklæringen etter tredje ledd skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen og skal uten opphold sendes til Foretaksregisteret.

(5) Avtale inngått i strid med første og annet ledd er ikke bindende for selskapet om selskapet godtgjør at medkontrahenten forsto eller burde ha forstått at generalforsamlingen ikke har godkjent avtalen. Oppfyllelse i henhold til avtale som ikke binder selskapet, skal tilbakeføres. § 3-7 annet ledd gjelder tilsvarende.

(6) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke:

1. avtale som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet og som er grunnet på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper,
2. avtale om overdragelse av omsettelige verdipapirer som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-4 første ledd til pris i henhold til kursnotering på et regulert marked,

3. *avtale som er godkjent av Finanstilsynet etter reglene i finansforetaksloven kapittel 20.*

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsending av redegjørelse og erklæring etter tredje ledd til Foretaksregisteret, offentliggjøring av informasjon i redegjørelsen og erklæringen, gebyr for å registrere redegjørelsen og erklæringen, samt gebyr for innsyn.

§ 3-8 skal lyde:

§ 3-8 *Avtaler mellom unoterte selskaper og aksjeeiere eller medlemmer av selskapets ledelse mv.*

(1) Denne paragrafen gjelder for selskap som ikke har aksjer tatt opp til handel på regulert marked. Departementet kan i forskrift fastsette at paragrafen ikke skal gjelde for selskaper med aksjer tatt opp til handel på tilsvarende marked utenfor EØS eller på andre typer handelsplasser.

(2) Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og en aksjeeier, en aksjeeiers morselskap, et styremedlem eller daglig leder der selskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en virkelig verdi som er større enn 2,5 prosent av balansesummen i selskapets sist godkjente årsregnskap. Det samme gjelder avtaler mellom selskapet og:

1. *en nærstående til noen som nevnt i første punktum,*
2. *en som handler etter avtale med noen som nevnt i første punktum.*

(3) Terskelverdien etter annet ledd første punktum kan bygge på en mellombalanse etter § 8-2 a første ledd som er registrert i og kunngjort av Regnskapsregisteret. Har selskapet ikke fastsatt et årsregnskap eller en mellombalanse, er terskelverdien 2,5 prosent av samlet pålydende og overkurs på de aksjene som selskapet har utstedt.

(4) Styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse for avtalen etter reglene i aksjeloven § 2-6 første og annet ledd. Styret skal avgi en erklæring om at avtalen er i selskapets interesse, at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlaget selskapet skal motta, og at kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i § 3-4 vil være oppfylt. Redegjørelsen og erklæringen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlemmer som var inhabile etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot redegjørelsen eller erklæringen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold og gjøre rede for innvendingene i redegjørelsen.

(5) Redegjørelsen og erklæringen etter fjerde ledd skal uten opphold sendes til alle aksjeeiere med kjent adresse og til Foretaksregisteret.

(6) Avtale inngått i strid med annet ledd er ikke bindende for selskapet om selskapet godtgjør at medkontra-

henten forsto eller burde ha forstått at styret ikke har godkjent avtalen. Oppfyllelse i henhold til avtale som ikke binder selskapet, skal tilbakeføres. § 3-7 annet ledd gjelder tilsvarende.

(7) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke:

1. *avtale som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet og som er grunnet på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper,*
2. *avtale der selskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en virkelig verdi som utgjør mindre enn 100 000 kroner,*
3. *avtale inngått i samsvar med reglene i § 2-4, jf. § 2-6, § 2-10 a og § 10-2,*
4. *avtale om lønn og godtgjørelse til daglig leder og avtale som nevnt i § 6-10,*
5. *avtale om overdragelse av omsettelige verdipapirer som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-4 første ledd til pris i henhold til kursnotering på et regulert marked,*
6. *avtale som omfattes av § 8-7 tredje ledd første punktum nr. 2 og 3, jf. annet punktum, dersom morselskapet eller den juridiske personen eier samtlige aksjer i selskapet,*
7. *avtale inngått i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av § 8-10,*
8. *avtale som er godkjent av Finanstilsynet etter reglene i finansforetaksloven kapittel 20.*

(8) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsending av redegjørelse og erklæring etter fjerde ledd til Foretaksregisteret, offentliggjøring av informasjon i redegjørelsen og erklæringen, gebyr for å registrere redegjørelsen og erklæringen, samt gebyr for innsyn.

Etter § 3-9 skal nytt avsnitt V lyde:

V. Vesentlige avtaler mellom noterte selskaper og tilknyttede parter

§ 3-10 Virkeområde

Bestemmelsene i §§ 3-11 til 3-18 gjelder når et selskap med aksjer tatt opp til handel på regulert marked i eller med virksomhet i EØS skal inngå en vesentlig avtale med en tilknyttet part. Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene også skal gjelde for selskaper med aksjer tatt opp til handel på tilsvarende marked utenfor EØS eller på andre typer handelsplasser. Bestemmelsene i § 3-19 gjelder når et datterselskap til et selskap som nevnt i første punktum eller i forskrift inngår en vesentlig avtale med en tilknyttet part til morselskapet.

§ 3-11 Hva som er en vesentlig avtale

(1) Med vesentlig avtale menes avtale der selskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en vir-

kelig verdi som er større enn 2,5 prosent av balansesummen i selskapets sist godkjente årsregnskap.

(2) Terskelverdien etter første ledd kan bygge på en mellombalanse etter § 8-2 a første ledd som er registrert i og kunngjort av Regnskapsregisteret. Har selskapet ikke fastsatt et årsregnskap eller en mellombalanse, er terskelverdien 2,5 prosent av samlet pålydende og overkurs på de aksjene som selskapet har utstedt.

(3) Ved vurderingen av om en avtale er vesentlig etter første ledd skal avtaler som selskapet eller et annet foretak i samme konsern eller foretaksgruppe, jf. § 8-7 tredje ledd nr. 3, har inngått med samme tilknyttet part i samme regnskapsår, regnes sammen. Avtale som nevnt i § 3-16 nr. 1 og nr. 3 til 10 som selskapet eller foretak som nevnt i første punktum har inngått, skal ikke regnes med.

§ 3-12 Hvem som er tilknyttet part

Med tilknyttet part menes noen som er angitt som nærstående part i regnskapsloven § 7-30b eller i forskrift gitt i medhold av bestemmelsen.

§ 3-13 Godkjenning av avtalen

En vesentlig avtale mellom selskapet og en tilknyttet part skal godkjennes av generalforsamlingen. Ved avstemningen kan stemmerett ikke utøves for aksjer som eies av den tilknyttede parten eller av et annet foretak i samme konsern eller foretaksgruppe, jf. § 8-7 tredje ledd nr. 3, som den tilknyttede parten.

§ 3-14 Redegjørelse for avtalen mv.

(1) Styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse for avtalen etter reglene i § 2-6 første og annet ledd. Styret skal avgi en erklæring om at avtalen er i selskapets interesse, at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlaget selskapet skal motta, og at kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i § 3-4 vil være oppfylt. Erklæringen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlemmer som var inhabile etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot erklæringen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold og gjøre rede for innvendingene i erklæringen.

(2) Redegjørelsen og erklæringen etter første ledd skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen, og skal uten opphold sendes til Foretaksregisteret.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsending av redegjørelse og erklæring etter første ledd til Foretaksregisteret, offentliggjøring av informasjon i redegjørelsen og erklæringen, gebyr for å registrere redegjørelsen og erklæringen, samt gebyr for innsyn.

§ 3-15 Offentliggjøring av melding om avtalen

(1) Styret skal sørge for at det utarbeides en melding om avtalen som minst skal opplyse om:

1. den tilknyttede parts navn, relasjonen mellom selskapet og den tilknyttede part, datoen for inngåelse av avtalen og verdien av avtalen,
2. forhold som kan være av betydning for å vurdere om avtalen er i selskapets interesse, og
3. forhold som kan være av betydning for å vurdere om avtalen er rimelig for aksjeeiere som ikke er part i avtalen.

Meldingen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlem som var inhabil etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere innvendinger mot meldingen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold.

(2) Meldingen skal offentliggjøres på selskapets nettsider uten opphold etter at avtalen er inngått. Selskapet kan utsette offentliggjøringen av meldingen etter reglene i verdipapirhandelloven § 5-3. Meldingen skal forbli offentlig på nettsiden så lenge avtalen varer, men likevel ikke kortere enn fem år. I stedet for offentliggjøring på selskapets nettsider kan meldingen offentliggjøres etter reglene i verdipapirhandelloven kapittel 5 avsnitt I.

(3) Dersom melding etter første og annet ledd skyldes at avtaler er regnet sammen etter § 3-11 tredje ledd, skal meldingen inneholde opplysninger om samtlige av disse avtalene. Dette gjelder likevel ikke avtale som tidligere er offentliggjort etter annet ledd.

§ 3-16 Unntak

Bestemmelsene i §§ 3-13 til 3-15 gjelder ikke for:

1. avtale som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet og som er grunnet på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper,
2. avtale der selskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en virkelig verdi som utgjør mindre enn 250 000 kroner,
3. avtale inngått i samsvar med reglene i § 2-4, jf. § 2-6, § 2-10 a og § 10-2,
4. avtale som nevnt i §§ 6-10 og 6-16 a,
5. avtale om overdragelse av omsettelige verdipapirer som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-4 første ledd til pris i henhold til kursnotering på et regulert marked,
6. avtale som omfattes av § 8-7 tredje ledd første punktum nr. 2 og 3, jf. annet punktum, dersom morselskapet eller den juridiske personen eier samtlige aksjer i selskapet,
7. avtale inngått i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av § 8-10,
8. avtale inngått med et heleid datterselskap,

9. avtale inngått med et deleid datterselskap, dersom ingen av selskapets tilknyttede parter har en interesse i datterselskapet,
10. avtale som er godkjent av Finanstilsynet etter reglene i finansforetaksloven kapittel 20.

§ 3-17 Periodisk vurdering av avtaler som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet

Styret skal i årsrapporten og halvårsrapporten etter verdipapirhandeloven §§ 5-5 og 5-6 opplyse om en avtale som var omfattet av § 3-16 nr. 1 ved inngåelse av avtalen, ikke lenger oppfyller vilkårene for unntak.

§ 3-18 Rettsvirkning av overtredelse

(1) Avtale inngått i strid med § 3-13 er ikke bindende for selskapet om selskapet godtgjør at medkontrahenten forsto eller burde ha forstått at generalforsamlingen ikke har godkjent avtalen.

(2) Oppfyllelse i henhold til avtale som ikke binder selskapet etter første ledd, skal tilbakeføres. § 3-7 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 3-19 Offentliggjøring av melding om vesentlige avtaler inngått mellom selskapets datterselskaper og selskapets tilknyttede parter

(1) Denne paragrafen gjelder der datterselskap til et selskap med aksjer tatt opp til handel på regulert marked inngår vesentlig avtale med tilknyttet part til morselskapet som nevnt i § 3-12. Departementet kan i forskrift fastsette at paragrafen også skal gjelde for datterselskaper til et selskap med aksjer tatt opp til handel på tilsvarende marked utenfor EØS eller på andre typer handelsplasser.

(2) Med vesentlig avtale i denne paragrafen menes avtale der datterselskapets ytelse på tidspunktet for inngåelse av avtalen har en virkelig verdi som er større enn 2,5 prosent av balansesummen i morselskapets sist godkjente årsregnskap. Terskelverdien etter første punktum kan bygge på mellombalanse som morselskapet har fått utarbeidet i henhold til reglene i § 8-2 a første ledd og som er registrert i og kunngjort av Regnskapsregisteret. Har morselskapet ikke fastsatt et årsregnskap eller en mellombalanse, er terskelverdien 2,5 prosent av samlet pålydende og overkurs på de aksjene som morselskapet har utstedt.

(3) Ved vurderingen av om en avtale er vesentlig etter annet ledd skal avtaler som datterselskapet eller et annet foretak i samme konsern eller foretaksgruppe, jf. § 8-7 tredje ledd nr. 3, har inngått med samme tilknyttet part i samme regnskapsår, regnes sammen. Avtale som nevnt i § 3-16 nr. 1 og nr. 3 til 10 som datterselskapet eller foretak som nevnt i første punktum har inngått, skal ikke regnes med.

(4) Styret i morselskapet skal sørge for at det utarbeides en melding om avtalen, som minst skal opplyse om:

1. hvem som er avtaleparter, relasjonen mellom morselskapet og den tilknyttede parten, datoen for inngåelse av avtalen og verdien av avtalen,
2. forhold som kan være av betydning for å vurdere om avtalen er i morselskapets interesse, og
3. forhold som kan være av betydning for å vurdere om avtalen er rimelig for aksjeeiere i morselskapet som ikke er part i avtalen.

Meldingen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer i morselskapet, med unntak av styremedlem som var inhabil etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot meldingen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold.

(5) Meldingen skal offentliggjøres på morselskapets nettsider uten opphold etter at avtalen er inngått. Morselskapet kan utsette offentliggjøringen av meldingen etter reglene i verdipapirhandeloven § 5-3. Meldingen skal forbli offentlig på nettsiden så lenge avtalen varer, men likevel ikke kortere enn fem år. I stedet for offentliggjøring på morselskapets nettsider, kan meldingen offentliggjøres av morselskapet etter reglene i verdipapirhandeloven kapittel 5 avsnitt I.

(6) Dersom melding etter fjerde og femte ledd skyldes at avtaler er regnet sammen etter tredje ledd, skal meldingen inneholde opplysninger om samtlige av disse avtalene. Dette gjelder likevel ikke avtale som tidligere er offentliggjort etter femte ledd.

(7) Fjerde og femte ledd gjelder ikke for avtale som nevnt i § 3-16 som datterselskapet inngår.

§ 5-6 skal lyde:

§ 5-6 Ordinær generalforsamling

(1) Innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår skal selskapet holde ordinær generalforsamling.

(2) På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte;
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

(3) I allmennaksjeselskaper som plikter å utarbeide retningslinjer om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personer etter § 6-16 a, skal den ordinære generalforsamlingen godkjenne retningslinjene.

(4) I allmennaksjeselskaper som plikter å utarbeide rapport om lønn og annen godtgjørelse til ledende personer etter § 6-16 b, skal den ordinære generalforsamlingen

også behandle denne rapporten. Det skal holdes en rådgivende avstemning over rapporten.

(5) I allmennaksjeselskaper som plikter å gi en redegjørelse for foretaksstyring etter regnskapsloven § 3-3 b, skal den ordinære generalforsamlingen også behandle denne redegjørelsen.

(6) Årsregnskapet, årsberetningen, revisjonsberetningen, bedriftsforsamlingens uttalelse etter § 6-37 tredje ledd, rapporten etter § 6-16 b og eventuelt forslag til retningslinjer etter § 6-16 a skal senest en uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier med kjent adresse.

§ 6-16 a skal lyde:

§ 6-16 a *Retningslinjer om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personer i noterte selskaper*

(1) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder for selskaper med aksjer tatt opp til handel på regulert marked. Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene også skal gjelde for selskaper med aksjer tatt opp til handel på tilsvarende marked utenfor EØS eller på andre typer handelsplasser.

(2) Styret skal utarbeide retningslinjer om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til daglig leder, andre ledende personer, og ansatte som er medlem av styret og bedriftsforsamlingen. I vedtektene kan det fastsettes at retningslinjene skal utarbeides av et annet organ.

(3) Retningslinjene skal være tydelige og forståelige, og bidra til selskapets forretningsstrategi, langsiktige interesser og økonomiske bæreevne.

(4) Styret kan under særlige omstendigheter midlertidig fravike retningslinjene, forutsatt at retningslinjene angir de prosessuelle betingelsene for å fravike retningslinjene og hvilke deler av retningslinjene det er adgang til å fravike.

(5) Retningslinjene skal behandles og godkjennes av generalforsamlingen ved enhver vesentlig endring og minst hvert fjerde år. Dersom generalforsamlingen ikke godkjenner retningslinjene, skal ytelse utbetales i samsvar med gjeldende godkjente retningslinjer, eller om slike ikke finnes, i samsvar med selskapets praksis. Styret skal senest ved neste generalforsamling fremme forslag til retningslinjer.

(6) Retningslinjer som er godkjent av generalforsamlingen og resultatet av avstemningen samt dato, skal uten opphold offentliggjøres på selskapets nettside. Gjeldende retningslinjer skal være gratis og offentlig tilgjengelig.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i retningslinjene.

Ny § 6-16 b skal lyde:

§ 6-16 b *Rapport om lønn og annen godtgjørelse til ledende personer i noterte selskaper*

(1) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder for selskaper med aksjer tatt opp til handel på regulert marked. Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene også skal gjelde for selskaper med aksjer tatt opp til handel på tilsvarende marked utenfor EØS eller på andre typer handelsplasser.

(2) Styret skal for hvert regnskapsår sørge for at det utarbeides en rapport som gir en samlet oversikt over utbetalt og inntående lønn og godtgjørelse som omfattes av retningslinjene i § 6-16 a. Generalforsamlingen skal avholde en rådgivende avstemning over rapporten.

(3) Styret skal i rapporten for det etterfølgende regnskapsår forklare hvordan resultatet fra generalforsamlingens avstemning etter § 5-6 fjerde ledd er hensyntatt.

(4) Revisor skal før rapporten behandles i generalforsamlingen kontrollere at rapporten inneholder opplysninger som kreves etter denne bestemmelsen og forskrift gitt i medhold av bestemmelsen.

(5) Rapporten skal uten opphold offentliggjøres på selskapets nettside etter at ordinær generalforsamling er avholdt. Rapporten skal forbli offentlig tilgjengelig og gratis i en periode på ti år. Dersom selskapet velger å la rapporten være offentlig tilgjengelig ut over dette, skal personopplysninger tas ut av rapporten.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet i rapporten etter annet ledd.

§ 8-10 skal lyde:

§ 8-10 *Kreditt og annen finansiell bistand til erverv av aksjer i selskapet mv.*

(1) Selskapet kan stille midler til rådighet eller gi kreditt eller stille sikkerhet i forbindelse med en tredjepersons erverv av aksjer eller rett til erverv av aksjer i selskapet eller selskapets morselskap innenfor rammen av de midler selskapet kan benytte til utdeling av utbytte etter § 8-1.

(2) Beregningen av det beløp som kan ytes etter første ledd kan bygge på en mellombalanse. I så fall gjelder § 8-2 a første og fjerde ledd tilsvarende. Bistanden kan ytes av selskapet først når mellombalansen er registrert i og kunngjort av Regnskapsregisteret.

(3) Finansiell bistand skal ytes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Det kan bare ytes bistand til erverv av aksjer som er fullt innbetalt.

(4) Styrets vedtak om finansiell bistand skal godkjennes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring før den ytes.

(5) Styret skal sørge for at det foretas en kredittvurdering av den part eller de parter som mottar finansiell bistand og at det utarbeides en redegjørelse for bistanden. Redegjørelsen skal minst inneholde:

1. bakgrunnen for forslaget om finansiell bistand,

2. vilkår som er knyttet til gjennomføringen av disposisjonen,
3. prisen som tredjepersonen skal betale for aksjene eller retten til aksjene,
4. en vurdering av selskapets interesse i å gjennomføre en slik disposisjon, og
5. en vurdering av de konsekvenser disposisjonen får for selskapets egenkapital og likviditet, jf. § 3-4.

Styret skal avgi en erklæring om at det er i selskapets interesse å yte bistanden, og at kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i § 3-4 vil være oppfylt.

(6) Redegjørelsen og erklæringen skal dateres og signeres av samtlige styremedlemmer, med unntak av styremedlemmer som var inhabile etter § 6-27 ved styrets behandling av saken. Har en som skal signere, innvendinger mot redegjørelsen eller erklæringen, skal vedkommende signere med påtegnet forbehold og gjøre rede for innvendingene i redegjørelsen. Redegjørelsen og erklæringen skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen.

(7) Når styret har fattet vedtak om finansiell bistand etter denne bestemmelsen skal redegjørelsen og erklæringen etter femte ledd uten opphold og før bistanden ytes sendes til Foretaksregisteret. Innsideinformasjon, jf. verdipapirhandelloven § 3-2, skal ikke sendes Foretaksregisteret.

(8) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke:

1. utdeling av utbytte og konsernbidrag etter reglene i kapittel 8,
2. gave etter reglene i § 8-6,
3. kapitalnedsetting etter reglene i kapittel 12, og
4. fisjon etter reglene i kapittel 14.

(9) Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra reglene i første til syvende ledd for erverv av aksjer av eller for ansatte i selskapet. Tilsvarende gjelder for erverv av aksjer av eller for ansatte i selskap i samme konsern eller foretaksgruppe som nevnt i § 8-7 tredje ledd nr. 3.

(10) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsending av redegjørelse og erklæring etter femte ledd til Foretaksregisteret, offentliggjøring av informasjon i redegjørelsen og erklæringen, gebyr for å registrere redegjørelsen og erklæringen, samt gebyr for innsyn.

III

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 15-6 første ledd skal lyde:

Allmennaksjeloven §§ 5-6 tredje ledd, 6-16 a og 6-16 b gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som har utstedt egenkapitalbevis som er tatt opp til handel på regulert marked.

I kapittel 13 skal nytt avsnitt IV lyde:

IV Investeringsstrategi og utøvelse av aktivt eierskap i livsforsikrings- og pensjonsforetak

§ 13-22 Retningslinjer for aktivt aksjeeierskap

(1) Livsforsikringsforetak og pensjonsforetak skal ha retningslinjer for aktivt eierskap i aksjer tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, eller en forklaring på hvorfor foretaket ikke har slike retningslinjer.

(2) Retningslinjene eller forklaringen skal være offentlig og kostnadsfritt tilgjengelig på foretakets nettside. Dersom foretaket ikke har egen nettside, skal retningslinjene eller forklaringen holdes tilgjengelig på en annen nettside.

(3) Foretaket skal årlig offentliggjøre hvordan retningslinjene er gjennomført.

(4) Departementet kan gi forskrift om retningslinjene for aktivt aksjeeierskap.

§ 13-23 Offentliggjøring av investeringsstrategi

(1) Pensjonsforetak og livsforsikringsforetak som investerer i aksjer tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, skal offentliggjøre en redegjørelse om hovedelementene i foretakets investeringsstrategi.

(2) Dersom pensjonsforetak og livsforsikringsforetak har utkontraktert forvaltningen av aksjer som er tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, skal hovedelementene i avtalen med forvalteren offentliggjøres.

(3) Informasjon etter første og annet ledd skal være offentlig og kostnadsfritt tilgjengelig på foretakets nettside. Dersom foretaket ikke har egen nettside, kan informasjonen offentliggjøres på en annen nettside. Informasjonen skal oppdateres ved vesentlige endringer.

(4) Livsforsikringsforetak kan inkludere informasjon etter første og annet ledd i solvensrapporten, jf. finansforetaksloven § 14-12.

(5) Departementet kan gi forskrift om offentliggjøring av investeringsstrategien og forvalteravtalen.

IV

I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond gjøres følgende endringer:

Ny § 4-1 a skal lyde:

§ 4-1 a *Opplysningsplikt overfor livsforsikringsforetak og pensjonsforetak*

(1) Forvalteren skal årlig gi opplysninger til livsforsikringsforetak og pensjonsforetak om investeringer i aksjer som er tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, som de forvalter på veg-

ne av slike foretak. Opplysninger kan inntas i årsrapporten, jf. § 4-1.

(2) Forvalteren er ikke forpliktet til å gi opplysninger som nevnt i første ledd dersom opplysningene allerede er tilgjengelig for foretakene.

(3) Departementet kan gi forskrift om innhold, utarbeidelse og offentliggjøring av informasjon som nevnt i første ledd.

Ny § 4-7 skal lyde:

§ 4-7 Retningslinjer for aktivt aksjeeierskap

(1) Forvaltere skal ha retningslinjer for aktivt eierskap i aksjer tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, eller gi en forklaring på hvorfor forvalteren ikke har slike retningslinjer.

(2) Retningslinjene eller forklaringen skal være offentlig og kostnadsfritt tilgjengelig på forvalterens nettside. Dersom forvalteren ikke har egen nettside, skal retningslinjene eller forklaringen holdes tilgjengelig på en annen nettside.

(3) Forvaltere skal årlig offentliggjøre hvordan retningslinjene er gjennomført.

(4) Departementet kan gi forskrift om retningslinjer for aktivt eierskap.

V

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endringer:

§ 7-31b tiende ledd skal lyde:

Allmennaksjeselskaper som skal utarbeide retningslinjer om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personer etter allmennaksjeloven § 6-16 a, skal opplyse om innholdet i retningslinjene.

§ 7-31b nytt trettende ledd skal lyde:

For allmennaksjeselskaper med aksjer tatt opp til handel på regulert marked, kan opplysninger etter denne paragrafen og eventuelt § 7-32 første ledd i stedet for i noter til årsregnskapet, gis i rapport etter allmennaksjeloven § 6-16 b.

VI

I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond gjøres følgende endringer:

Ny § 8-1 a skal lyde:

§ 8-1 a Opplysningsplikt overfor livsforsikringsforetak og pensjonsforetak

(1) Forvaltningsselskapet skal årlig gi opplysninger til livsforsikringsforetak og pensjonsforetak om investeringer i aksjer tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, som de forvalter på veg-

ne av slike foretak. Opplysningene kan tas inn i årsrapporten for verdipapirfondet de forvalter, jf. § 8-1.

(2) Forvaltningsselskapet er ikke forpliktet til å gi opplysninger som nevnt i første ledd, dersom opplysningene allerede er tilgjengelig for foretakene.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette regler om innhold, utarbeidelse og offentliggjøring av informasjon som nevnt i første ledd.

Ny § 8-8 skal lyde:

§ 8-8 Retningslinjer for aktivt aksjeeierskap

(1) Forvaltningsselskapet skal ha retningslinjer for aktivt eierskap i aksjer tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, eller gi en forklaring på hvorfor selskapet ikke har slike retningslinjer.

(2) Retningslinjene eller forklaringen skal være offentlig og kostnadsfritt tilgjengelig på selskapets nettside. Dersom selskapet ikke har egen nettside, skal retningslinjene eller forklaringen holdes tilgjengelig på en annen nettside.

(3) Forvaltningsselskapet skal årlig offentliggjøre hvordan retningslinjene er gjennomført.

(4) Departementet kan gi forskrift om retningslinjene for aktivt eierskap.

VII

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

Ny § 9-16 a skal lyde:

§ 9-16 a Retningslinjer for aktivt aksjeeierskap

(1) Verdipapirforetak som yter porteføljeforvaltning skal ha retningslinjer for aktivt eierskap i aksjer tatt opp til handel på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, eller en forklaring på hvorfor foretaket ikke har slike retningslinjer.

(2) Retningslinjene eller forklaringen skal være offentlig og kostnadsfritt tilgjengelig på foretakets nettside. Dersom foretaket ikke har egen nettside, skal retningslinjene eller forklaringen holdes tilgjengelig på en annen nettside.

(3) Verdipapirforetaket skal årlig offentliggjøre hvordan retningslinjene er gjennomført.

(4) Departementet kan gi forskrift om retningslinjer for aktivt eierskap.

Ny § 10-10 a skal lyde:

§ 10-10 a Opplysningsplikt overfor livsforsikringsforetak og pensjonsforetak

(1) Verdipapirforetak som yter porteføljeforvaltning, skal årlig gi opplysninger til livsforsikringsforetak og pensjonsforetak om investeringer i aksjer tatt opp til handel

på regulert marked som ligger i eller driver virksomhet i EØS, som de forvalter på vegne av slike foretak.

(2) Verdipapirforetaket er ikke forpliktet til å gi opplysninger som nevnt i første ledd, dersom opplysningene allerede er tilgjengelig for foretakene.

(3) Departementet kan gi forskrift om innhold, utarbeidelse og offentliggjøring av informasjon som nevnt i første ledd.

VIII

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 26. november 2019

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om rettferdige og sosiale alternativer til bompenger (Innst. 50 S (2019–2020), jf. Dokument 8:158 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kirsti Leirtrø på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 2, fra Bengt Fasteraune på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 3 og 4, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 5–10, fra Seher Aydar på vegne av Rødt
- Det voteres over forslagene nr. 5, 6 og 8, fra Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en ordning som legger til rette for bompengerabatt til de med lav inntekt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede den sosiale effekten av bompenger og ulike sosiale moderasjonsordninger, inkludert veiprisingsmodeller som tar hensyn til inntekt, og tilbakebetaling gjennom lavere skatt til de med gjennomsnittlige og lave inntekter, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse store veiutbyggingsprosjekter finansiert av bompenger.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 103 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.19)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7, 9 og 10, fra Rødt.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang prøveprosjekt med gratis kollektivtransport for barn til og med det året de fyller 13 år, i områder med stor bompengebelastning.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om kraftig økning av den statlige finansieringen av bymiljøpakkene og byvekstavtalene, og de særskilte tilskuddene til store kollektivprosjekter.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et nytt system for finansiering av samferdselsprosjekter der finansiering av store offentlige veiprosjekter via bompenger ikke er mulig, og der prosjekter som øker trafiksikkerhet, sikrer trygg transport i distriktene og som reduserer de totale utslippene fra samferdselssektoren, prioriteres over kapasitetsøkende motorveiprosjekter. Dette legges fram i forbindelse med neste rullering av Nasjonal transportplan.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 101 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre bruksrelaterte bilavgifter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 64 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.03.59)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ha et eksplisitt vurderingskriterium om bedre sosial og geografisk profil i brukerbetalingen i den pågående utredningen av ny teknologi som kan erstatte dagens bompenggeordning.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 67 mot 36 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.20)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne betingelsen om reduksjon av bompenger og billettpriser på kollektivtransport for å øke statens bidrag til store kollektivprosjekter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 66 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en utredning om avgiftspolitikken som inkluderer en vurdering av de sosiale konsekvensene av bompenger.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:158 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om rettferdige og sosiale alternativer til bompenger – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 98 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.24)

Votering i sak nr. 6, debattert 26. november 2019

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes og Sheida Sangtarash om arbeidsvilkår foran anbudsregimer (Innst. 51 S (2019–2020), jf. Dokument 8:169 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 3–6, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 7, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 8, fra Solfrid Lerbrekk på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå reglene for virksomhetsoverdragelse og fremme forslag til lovendring som sikrer at arbeidstakere ikke mister jobben når en anbudskontrakt utløper, og som styrker arbeidstakeres rettigheter ved virksomhetsoverdragelse. Gjennomgangen skal omfatte både privat og offentlig sektor, og det må særlig ses på tjenester som renhold, renovasjon, vakthold og veivedlikehold.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.06.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå reglene for virksomhetsoverdragelse og fremme lovforslag som styrker arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse i offentlig og privat sektor, og når anbudskontrakter utløper. Især bør det ses på sektorene renhold, renovasjon, vakthold, vaktmestertjenester og veivedlikehold.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.25)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3–6, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå virkninger av reservasjonsretten i arbeidsmiljøloven § 16-2 annet ledd, herunder konsekvensene for lønns- og arbeidsvilkår, og fremme lovforslag som styrker arbeidstakernes vilkår ved virksomhetsoverdragelse.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at lønns- og arbeidsvilkår ikke svekkes som følge av anbudsutsetting.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av anbudsutsetting i ulike bransjer, med særlig vekt på konkurranseutsettingens konsekvenser for arbeidstakere og deres arbeidsvilkår, og fremme forslag til lovendringer som styrker arbeidstakeres stilling.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle planer om konkurranseutsettingen av renhold i statlige virksomheter stanser, og at allerede anbudsutsatt renhold tas tilbake i egen regi, så snart det er praktisk mulig.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:169 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes og Sheida Sangtarash om arbeidsvilkår foran anbudsregimer – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at statlige virksomheter i konkurransegrunnlaget stiller strengere krav til lønns- og pensjonsvilkår og arbeidsvilkår for ansatte i selskaper som utfører oppdrag for det offentlige.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at statlige virksomheter ikke utformer konkurransegrunnlaget slik at lavere lønns- og pensjonsvilkår eller dårligere arbeidsvilkår er årsaken til at det offentlige ikke velger å utføre arbeidet i egen regi.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.26)

Sak nr. 11 [15:07:40]

Referat

1. (56) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning) (Lovvedtak 4 (2019–2020)) – er sanksjonert under 22. november 2019

Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (57) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Arbeids- og sosialdepartementet (Prop. 16 S (2019–2020))
3. (58) Lov om informasjonstilgang mv. for utvalget for ekstern gransking av saken knyttet til feilaktig praktisering av adgangen til å motta sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger ved opphold i et annet EØS-land (Prop. 27 L (2019–2020))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (59) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Klima- og miljødepartementet (Prop. 21 S (2019–2020))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, unntatt kap. 1429, som sendes familie- og kulturkomiteen.

5. (60) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Olje- og energidepartementet (Prop. 26 S (2019–2020))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
6. (61) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Barne- og familiedepartementet (Prop. 15 S (2019–2020))
7. (62) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Kulturdepartementet (Prop. 18 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes familie- og kulturkomiteen.
8. (63) Nasjonal helse- og sykehusplan 2020–2023 (Meld. St. 7 (2019–2020))
9. (64) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Helse- og omsorgsdepartementet (Prop. 19 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes helse- og omsorgskomiteen.
10. (65) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Justis- og beredskapsdepartementet (Prop. 24 S (2019–2020))
Enst.: Sendes justiskomiteen, unntatt kap. 480, som sendes utenriks- og forsvarskomiteen, og kap. 490, 491 og 3490, som sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
11. (66) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Prop. 22 S (2019–2020))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, unntatt kap. 541 og 542, som sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
12. (67) Anmodning om særlovgivning fra Sannhets- og forsoningskommisjonen
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
13. (68) Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping (Meld. St. 8 (2019–2020))
14. (69) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Landbruks- og matdepartementet (Prop. 14 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 13 og 14 sendes næringskomiteen.
15. (70) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Nærings- og fiskeridepartementet (Prop. 20 S (2019–2020))
Enst.: Sendes næringskomiteen, unntatt kap. 920, 926 og 3926, som sendes utdannings- og forskningskomiteen.
16. (71) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Per-Willy Amundsen om å igangsette arbeidet med å realisere Nord-Norgebanen (Dokument 8:14 S (2019–2020))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
17. (72) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Samferdselsdepartementet (Prop. 23 S (2019–2020))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, unntatt kap. 1361, som sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

18. (73) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Kunnskapsdepartementet (Prop. 25 S (2019–2020))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen, unntatt kap. 291, 292, 3291 og 3292, som sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
19. (74) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Forsvarsdepartementet (Prop. 13 S (2019–2020))
20. (75) Endringer i statsbudsjettet 2019 under Utenriksdepartementet (Prop. 17 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 19 og 20 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Man fortsatte behandlingen av

Sak nr. 9 [15:09:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Sheida Sangtarash og Kari Elisabeth Kaski om en helhetlig og god fødselsomsorg i hele landet, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Arnstad, Trygve Slagsvold Vedum og Siv Mossleth om en offentlig utredning (NOU) om svangerskaps-, føde- og barseltilbudet i den offentlige helsetjenesten (Innst. 39 S (2019–2020), jf. Dokument 8:148 S (2018–2019) og Dokument 8:152 S (2018–2019))

Presidenten: Stortinget vil da fortsette behandlingen av dagsorden nr. 22, sak nr. 9. Presidenten ber om at folk smyger seg lydløst ut av salen.

Neste taler er Jan Steinar Engeli Johansen.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [15:09:47]: God helsehjelp til den enkelte pasient og tilgang til en kompetent og godt organisert primærhelsetjeneste, uansett hvor man bor i landet, er viktig. Det er viktige forutsetninger for et godt og trygt liv.

Gode og likeverdige helsetjenester til gravide og fødende er viktig, og Norge er et av verdens tryggeste land å føde i. Opposisjonen mener likevel at tilbudet går i feil retning. Ja, det er fortsatt behov for flere jordmødre i kommunene. Likevel er det viktig å presisere at jordmorkapasiteten i kommunene er bygd opp over flere år, og det har vært en nær dobling i antall jordmørårverk med den borgerlige regjeringen. I 2013 var det 279 jordmørårverk i kommunene, mens det innen utgangen av 2019 vil være om lag 540. Dette mener jeg ikke er å gå i feil retning; det er snarere tvert imot en riktig og positiv utvikling. Dette har vært et viktig område for regjeringen, og regjeringen gjeninnførte lovkravet om jordmorkompetanse i kommunene fra 1. januar 2018.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV virker gjennom disse forslagene bekymret for et sentralisert fødetilbud i

landet vårt. Likevel synes de å glemme at Stoltenberg-regjeringen la ned fire fødestuer og to fødeavdelinger i sin regjeringsperiode, noe som ikke kan karakteriseres som noe annet enn nettopp en sentralisering, og ikke ble det etablert noen flere fødeavdelinger eller fødestuer heller.

Denne regjeringen har derimot stimulert og jobbet for en styrking av tilbudet og en styrking av kompetansen. Gjennom flere år har jordmorkompetansen økt, og i statsbudsjettet for 2019 ble 40 mill. kr av tilskuddet til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten øremerket til jordmødre – en øremerking som for øvrig er foreslått videreført i statsbudsjettet for 2020.

Jeg finner kritikken og bekymringen til opposisjonen underlig, all den tid SSB-tall publisert i juni i år viser en positiv utvikling med økte antall jordmorårsverk. Tar vi også med antall årsverk i 2018, kan vi si at det har vært en økning i antall jordmorårsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten på om lag 66 pst. fra 2013.

Disse tallene viser én ting: at arbeidet med å sikre en helhetlig og god fødselsomsorg i hele landet er en prioritet for regjeringen. Jeg er trygg på at regjeringen vil fortsette å stimulere til et løft for jordmortjenesten for å sikre tilstrekkelig jordmorkapasitet over hele landet, helt uavhengig av opposisjonens forslag.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [15:12:43]: Når annakvar jordmor ved dei største fødeavdelingane vurderer å seia opp, nyttar det ikkje å seia at vi har den beste fødselsomsorga. Noreg er eit godt land å føda i samanlikna med andre land, men at helseminister Høie og regjeringspartia avfeiar all kritikk og all bekymring som skremselspropaganda, er faktisk svært uakseptabelt, og det er farleg. For den som nektar å ta inn over seg at ei heilt sentral teneste faktisk beveger seg i feil retning, nektar samtidig for forbetringar. Det er det siste norske helsevesen treng, og det er det siste norske fødekvinne treng.

Det er lurt å lytta, og det er lurt å lytta til jordmødrer, til barnelegane, til dei som har vore og er fødekvinne, og til alle som er bekymra for auka arbeidspress på fødeavdelingane våre, som er bekymra for låg bemanning, som er bekymra for tidlegare og tidlegare utskrivning, som er bekymra for dalande ammedel, som er bekymra for fleire dehydrerte barn, som er bekymra for transportfødslane våre, som er bekymra for at talet på kommunar med reisetid på over to timar til næraste fødeavdeling har auka betrakteleg og no er oppe i 18 pst., og som er bekymra for at 77 kommunar manglar følgjetenester i ein slik situasjon.

Vi veit at om reisetida er på over ein time, aukar risikoen for både mor og barn, og at tilgjengelegheit til fø-

deinstitusjonar er ein viktig kvalitetsfaktor. Det er her debatten må starta, men i staden har vi ei regjering som går i forsvarsposisjon, og ikkje nok med at dei gjer det no, dei gjorde det i 2015, i 2016, i 2017 og i 2018 – i alle år har opposisjonen på Stortinget fremja forslag for å styrkja fødselsomsorga og barselomsorga, men vi har ikkje vorte høyrde, og først no skjer det ein del ting fordi regjeringa har vorte pressa så sterkt, spesielt av jordmødrene sjølve.

I 2008/2009 la den raud-grøne regjeringa fram ei stortingsmelding om samanhengande svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg. Etter det har vi ikkje hatt ei stortingsmelding som viser kva veg vi skal gå. Det som har skjedd i ettertid, er at utviklinga har gått i feil retning, for i den stortingsmeldinga sa Stortinget klart frå om at det skulle utarbeidast kvalitetskrav for både fødsels- og barselomsorga. Helseføretaka fekk i pålegg å utarbeida lokale og regionale planar for både fødsels- og barselomsorga, men det som har skjedd, er at dei regionale planane ikkje har ført til den stabiliteten og dei vilkåra som tenesta trong, og dei kvalitetskrava som vart utarbeidde, er ikkje følgde opp ute i tenestene, sjølv om vi har påpeikt det i år etter år.

Til finansiering: Det er jo klart at det er heilt urimeleg at fødselsomsorga i dag er 50 pst. innsattsstyrt finansiert. Senterpartiet har gong på gong fremja forslag om å endra finansieringa av fødselsomsorga, men fått støtte frå berre SV og Kristeleg Folkeparti. Difor er det gledeleg i dag at Arbeidarpartiet òg går inn for dette no. Det er berre så synd at Kristeleg Folkeparti har forsvunne inn i regjering og ikkje lenger kan støtta sin eigen politikk. For når det er slik at ein premierer komplikasjonar, men ikkje gir ekstra pengar når ein førebyggjer, kan ein ikkje forventa anna enn at situasjonen er slik som han er. Eg har òg fått høyra at på grunn av lågare fødselstal vil òg DRG-poenga gå ned til neste år, og ein vil få opp mot 100 mill. kr mindre til fødselsomsorga på grunn av dette finansieringssystemet. Vi kan jo ikkje ha det på denne måten.

Eg vil til slutt ta opp forslag nr. 8, frå Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Mona Fagerås (SV) [15:17:58]: Det går et fødsels- og barseloppørør gjennom hele landet. Fødeavdelinger legges ned, følgetjenesten for gravide blir dårligere, og fødeavdelingene har store krav til innstramming. Det planlegges for tidlig hjemsending av barselkvinnene, samtidig som bare halvparten av landets kommuner har kommunejordmor. Fødekvinne over hele landet roper et varsko og opplever en dårlig og lite tilstedeværende fødselsomsorg. Damene kler seg i det fineste de

har, for å kjempe for det kjæreste de har. «Bunadsgeriljaen» har blitt et begrep i Norge.

Nå er det på tide at vi lytter til den opplevelsen fødekvinnene har. SV mener det er på tide med en full gjennomgang av hvordan mor og barn følges opp før og etter fødsel, der man særlig ser på økonomi, finansiering og organisering. I påvente av en slik undersøkelse er det nødvendig med konkrete vedtak som sikrer en forbedret svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg så raskt som mulig.

Ifølge tall fra Jordmorforbundet har bare halvparten av landets kommuner ansatt kommunejordmor. Det gjør at man er langt fra å oppfylle retningslinjene for barselomsorgen, og at det er store variasjoner i tilbudet til helt ferske familier. Helseforetakene planlegger likevel nye sykehus under forutsetning av at barselomsorgen er god nok til å ta imot nybakte mødre enda tidligere. Dette gjelder f.eks. det nye universitetssykehuset på Haukeland, som planlegges bygd med færre barselrom fordi en svært stor andel av barselkvinnene forventes å dra hjem i løpet av det første døgnet etter fødsel.

Følgetjenesten er et av stedene man ser at overgangen mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten kan føre til farlige og utrygge situasjoner for den fødende. Retningslinjene for fødselsomsorg fastslår at der det er mer enn 90 minutters reisevei, skal fødekvinnen følges av jordmor til fødestedet. Likevel følges dette, ifølge Jordmorforbundet, bare opp i 20 pst. av kommunene.

Den 19. november kunne vi lese i Dagsavisen om jordmødre som over lengre tid har varslet om presset bemanning. Ved A-hus har seks jordmødre sagt opp i løpet av bare de to siste månedene. «Vi er for lite antall folk i forhold til antall fødsler selv om vi hele tiden får beskjed om at vi har færre fødsler enn tidligere», sa Anette Johannesen, tillitsvalgt ved Akershus universitetssykehus. Hun har jobbet som jordmor siden 2013. Og dette er ikke den eneste bekymringsmeldingen som har kommet fram. Flere bekymringsmeldinger fra tillitsvalgte ved landets fødeavdelinger er i denne saken skrevet omfattende om.

Kommunene har altså stor mangel på kommunejordmødre, og en av årsakene er at kommunene ikke ansetter jordmødre eller at de utlyser små stillinger. Mens det ikke koster kommunene noe når innbyggerne benytter seg av fastlege, som får statlige refusjoner, betales jordmødrene over kommunenes budsjetter. Dette er en av årsakene til at man ikke får den oppfølgingen av jordmor man skal ha under svangerskapet.

Det er altså store utfordringer ved landets fødeavdelinger, det er mangel på jordmødre, og, som jeg sa til å begynne med, det går et fødsels- og barseloppør gjennom hele landet. Fødekvinne opplever en dårlige-

re og lite tilstedeværende fødselsomsorg. Nå er det på tide at vi lytter til den opplevelsen fødekvinnene har. Derfor mener SV at vi trenger en helhetlig gjennomgang. Tiltakene som regjeringen foreslår så langt, er langt fra bra nok. Derfor tenker vi at tiltakene må settes i gang nå.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:23:04] (komiteens leder): Gode og likeverdige helsetjenester til gravide og fødende er av stor betydning. Norge er, og skal fortsatt være, et av verdens tryggeste land å føde i. Men vi ser at gjennomsnittlig alder for førstegangsfødende har gått opp, og dette er en av faktorene som bidrar til at fødsels- og barselomsorgen har blitt mer komplisert. Jeg er derfor veldig glad for at det er satt i gang et arbeid med å belyse hva endringer i kompleksitet i fødselsomsorgen betyr for bemanning og for finansieringssystemet – Helsedirektoratet har Henedsatt en arbeidsgruppe med frist 1. mars 2020. Jeg ser fram til utvalgets statusrapport, men i mellomtiden vil jeg dele to bekymringer.

I siste nummer av medlemsbladet Tidsskrift for Jordmødre, utgitt av Den norske jordmorforening, leste jeg et lengre intervju med en leder som av helsemessige årsaker måtte gå fra sin lederjobb ved en stor, ny og moderne fødeavdeling på Østlandet. Hun opplevde som leder for 80 ansatte å være under et utrolig sterkt press grunnet høyt sykefravær, jordmormangel og høye krav til pasientsikkerhet og faglig kvalitet. Det ble en arbeidsdag som ikke gikk opp.

Min andre bekymring er den normale fødselens kår. Har vi kommet i en situasjon der komplikasjoner er det som lønner seg? Det er klart at disse avisoverskriftene uroer meg: «Frykter jordmorflukt fra A-hus», Dagsavisen den 19. november. «Jordmødre varsler om høyt arbeidspress», TV2 den 3. september. «Jordmormangel», Dagsnytt18 den 2. september. «Vi må sikre at jordmødre orker å stå i jobben», VG den 16. august. «Ny undersøkelse: Over 200 jordmødre ved landets største sykehus vurderer å slutte», VG den 15. august.

Den norske jordmorforeningen gjennomførte i juni en spørreundersøkelse blant sine 700 medlemmer på OUS, Haukeland universitetssykehus, Stavanger universitetssykehus, Akershus universitetssykehus og Vestre Viken. Tallene viste at 52,2 pst. av de spurte har vurdert å slutte. 78 pst. sier årsaken er at det ikke er samsvar mellom arbeidsoppgaver og ressurser. På Ahus sier 66 pst. at de har vurdert å slutte. Det er klart at dette er bekymringsmeldinger som vi som helsepolitikere må ta på ramme alvor.

Helse- og omsorgsdepartementet innhentet informasjon fra alle RHF-ene i august i år for å få en oversikt over hva de gjør for å beholde og rekruttere jordmødre. Gjennomgående er det å tilby høye stillingsprosenter

viktig for rekrutteringen. Tallene viser at antall jordmørårsverk ved sykehusene per 10 000 fødsler har økt, fra 265,5 i 2015 til 273,9 i 2018. I absolutte tall har derimot antall jordmørårsverk gått ned med 57 i samme periode.

Vi har en ting vi må gripe tak i, og jeg ser fram til, som sagt, at den arbeidsgruppen som er satt ned med oppdrag om å belyse hva endringer i kompleksitet, bl.a., i fødselsomsorgen betyr for bemanning og for finansieringssystemet. Som sagt er det forventet at vi får svar i mars.

Vi skal ha et trygt fødetilbud over hele landet. Det innebærer en trygg finansiering, og det betyr også at vi må trygge arbeidsforholdene med høye stillingsprosenten.

Seher Aydar (R) [15:27:30]: Norge er et av verdens tryggeste land å føde i, både for mor og for barn. Men det har ikke kommet av seg selv. Det har kommet av kamp for bedre fødsels- og barselomsorg for kvinner. Det har blitt kjempet fram, og den kampen er ikke over. Over hele landet blir fødeavdelinger truet med nedleggelse, det opereres med sommerstengt, og bemanningen er akkurat på smertegrensen mange steder.

Med slagordet «Trygghet for barn og mor, vi vil ha føden der vi bor» har bunadsgeriljaen spredt seg over hele landet, fra Nordmøre til Helgeland. Og det er ikke så rart at nedleggelse av fødeavdelinger skaper så store protester. Det er dobbelt så høy risiko for livstruende komplikasjoner når det er over én times reisevei til fødeinstitusjonen. Gravide i Norge har fått lengre vei til fødetilbudet. Når reiseveien i distriktene kan være på både to og tre timer, med ulike værforhold, fører det helt klart til risiko, og når vi vet at risikoen øker med lengre vei, betyr det at regjeringens politikk med lengre avstander er å planlegge for økt risiko for de fødende.

Ifølge fødselslege og forsker Hilde Engjom er det ikke størrelsen på fødeavdelingen som avgjør om det går bra med mor og barn, men avstanden. Ved ikke-planlagte fødsler utenfor institusjon er det tre ganger høyere risiko for at barnet dør. Dette er harde fakta, og det burde være en tankevekker for politikere fra alle partier. Det nytter ikke å være fornøyd med å si at det går så bra, at vi er heldige fordi det for det meste går bra, og at vi har mange dyktige jordmødre og barnepleiere som jobber året rundt for at det skal gå bra. Også jordmødre melder om veldig stort arbeidspress og at de ikke får gjort jobben sin tilfredsstillende fordi det er manglende ressurser. I fjor ble 7 av 28 barselrom stengt ved St. Olavs hospital. På de store fødeavdelingene på Østlandet er det gjentatte ganger blitt varslet om sprengt kapasitet og for få jordmødre på jobb. Ved kvinneklinikken på Haukealand er det kuttet 18 årsverk siden 2015.

Jeg ville ikke vært fornøyd med det hvis jeg var i regjering, for å si det mildt, men regjeringen virker mer opptatt av å rose seg selv enn av å ta tak i de virkelige problemene kvinner nå står overfor. For selv om juni er den måneden flest føder, er det også den måneden flere fødeavdelinger har såkalt sommerstengt. Selv om Norge aldri har vært rikere som nasjon enn det vi er akkurat nå, har vi altså ikke råd til det vi hadde råd til før. Og hva skal vi tenke om et samfunn som blir rikere og rikere, men som allikevel kutter og sparer i det som har med kvinners helse å gjøre?

For en uke siden markerte vi likelønnsdagen fordi kvinner fortsatt tjener dårligere enn menn i Norge. Det er en verdsettingsdiskriminering av kvinners arbeid. I går markerte vi den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner, fordi én av tre kvinner i verden kommer til å bli utsatt for vold. I dag står vi her og ber regjeringen om å sørge for enda tryggere fødsel for enda flere. Det er en sammenheng. Det er viktig og utrolig avgjørende at distriktene og kvinnene ikke blir nedprioritert.

Rødt kommer til å fortsette å samarbeide med folkeaksjoner, fagforeninger og andre engasjerte for å slå ring om våre fødeavdelinger og vårt fødetilbud.

Statsråd Bent Høie [15:31:56]: Jeg kan ikke akseptere den stråmannsargumentasjonen som opposisjonen, med Kjersti Toppe, bruker i denne saken. En prøver å skape et bilde av at opposisjonen er opptatt av å styrke fødselstilbudet i Norge mens regjeringen skjønner situasjonen og ikke gjør noen ting. Det er direkte feil. Da denne regjeringen overtok i 2013, var det et sterkt behov for en kraftig satsing på jordmortjenesten i kommunene, som forrige regjering ikke bare hadde nedprioritert, de hadde til og med fjernet lovkravet om at det skulle være jordmødre i kommunene. Resultatet er at vi nå, etter seks år, har fått en nær dobling av antall jordmødre i kommunene, og det i en periode der fødselstallene dessverre har gått ned – så kapasiteten er mer enn doblet.

Det neste Jordmorforeningen tok opp, var behovet for å sikre tilstedeværelse under fødsel i sykehusene våre. Det lyttet jeg også til og innførte umiddelbart krav om at det skulle en rapportere på. Så tok Jordmorforeningen opp utfordringen knyttet til bemanningen i sommerferiene. Det fulgte jeg også opp og ba helseregionene om å sørge for bedre planlegging av bemanningen gjennom sommeren, som også ble fulgt opp. Samtidig endret regjeringen opptakskriteriene til barnehager, som også har gjort at fødselspresset om sommeren, under ferien, har gått ned.

Jordmorforeningen har nå tatt opp utfordringene knyttet til følgetjenesten, som jeg også har sagt kommer

til å bli fulgt opp i oppdragsdokumentet til helseregionene for 2020. I juni i år tok Jordmorforeningen opp utfordringen knyttet til spesielt bemanningen på arbeidsplassen ved de store fødeavdelingene. Det resulterte i at politisk ledelse i departementet hadde møte med dem, og vi har fulgt opp det. Vi har satt ned en hurtigarbeidende gruppe der Jordmorforeningen er med, under Helsedirektoratet, og den skal legge fram sin anbefaling 1. mars neste år. Det står i grell kontrast til forslaget i dette representantforslaget, som er å starte med et NOU-arbeid som tidligst vil kunne ha effekt ute i sykehusene om fire–seks år. Her vil vi kunne få resultater allerede tidlig neste år.

Det er helt riktig at vi har en god fødselsomsorg i Norge. Den skal vi ta vare på og forbedre.

I de to representantforslagene som er fremmet, er det en rekke forslag som jeg mener allerede er godt ivare tatt, både gjennom Nasjonal helse- og sykehusplan, gjennom samhandlingsavtalen mellom regionale helseforetak og kommuner, gjennom veiledere og nasjonale faglige retningslinjer og gjennom de nye oppdragene til helseregionene og Helsedirektoratet.

Jeg kommer aldri til å si at vi er i mål når det gjelder kvalitet og pasientsikkerhet, heller ikke i fødselsomsorgen. Som et ledd i dette kvalitetsarbeidet har vi, som sagt, bedt Helsedirektoratet nedsette en arbeidsgruppe som bl.a. skal vurdere om det er riktig kompetanse og bemanning på kvinneklinikkene, og om det er behov for endringer. Gruppen skal også gjennomgå seleksjonskriteriene for fødende, som er nedfelt i veilederen «Et trygt fødetilbud», og vurdere om dagens finansiering av fødselsomsorgen er treffsikker. Dette oppdraget skal også ses i sammenheng med oppdraget som helseregionene nå har fått om å kartlegge og få på plass en følgetjeneste for gravide.

Så skal vi fortsette å øke jordmorkapasiteten i kommunene for også å oppnå en best mulig kvalitet i svangerskaps- og barseloppfølgingen. Vi har som sagt allerede bidratt til en betydelig økning i antall jordmørårsverk for 2013–2018 gjennom helsestasjonene og skolehelsetjenesten, og fra 1. januar 2018 ble alle kommunene pålagt å ha jordmorkompetanse som en del av sin kjernekompetanse, eventuelt i samarbeid med andre kommuner. Det er forventet at jordmorkapasiteten også har økt ytterligere i det året vi er inne i, men foreløpige KOSTRA-tall vil først foreligge i mars.

Som jeg sa innledningsvis, mener jeg at intensjonen i dette representantforslaget og de verbalforslagene som ligger til behandling i Stortinget i dag, allerede er ivare tatt, og at en offentlig utredning ikke vil tilføre noe nytt. Et NOU-arbeid vil ta om lag to år. Så vil det bli høring, eventuelt fulgt opp med en egen stortingsmelding, som vil ta ytterligere ett til to år. Så skal disse tiltakene fases

inn, og det betyr at fødende og ansatte i helsetjenesten først vil merke resultater av dette arbeidet tidligst i 2024. Det har verken jordmødrene eller de fødende tid til å vente på. Derfor mener jeg vi må sette i gang tiltakene raskere, og jeg mener at det arbeidet vi har satt i gang, nettopp svarer ut de utfordringene som er pekt på. Men historien viser også at når jordmorforeningene tar opp konkrete utfordringer som de møter i sin arbeidshverdag, blir de lyttet til og tiltak blir iverksatt, og det er kanskje en av grunnene til at vi stadig får bedre fødselsomsorg i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [15:37:10]: I dag har det vært en travel dag her på Stortinget, det har vært liten tid til både mat, dobesøk og andre arbeidsoppgaver. Det er kanskje et litt dårlig utgangspunkt for å vedta lovendringer, men jeg er tross alt glad for at jeg ikke skal ta imot et barn og ha ansvaret for å gi en kvinne en god fødselsopplevelse.

Tre av ti jordmødre i Stavanger vurderer å si opp jobben sin. Fem av ti jordmødre ved Drammen sykehus og seks av ti jordmødre ved Ahus vurderer å si opp jobben sin. Faktisk er det over 200 jordmødre som melder om at de vurderer å si opp jobben sin på grunn av sprengt kapasitet, særlig ved de store fødeavdelingene, og at det er så stort arbeidspress.

Mitt spørsmål til helseministeren er rett og slett: Hva er ministerens svar til disse jordmødrene som nå vurderer å si opp jobben sin?

Statsråd Bent Høie [15:38:01]: Mitt svar er at jeg tok deres bekymring på alvor i sommer da de kom med bekymringen. Det er også årsaken til at jeg har invitert jordmødrene med i den arbeidsgruppen som Helsedirektoratet har nedsatt, og som skal jobbe med konkrete forslag for å forbedre dette, med frist 1. mars neste år.

Hvis man ser på tallene, kunne man tro at alt var i orden – antall årsverk i sykehusene per 10 000 fødsler har økt de siste årene, antall skader går ned, de fødende er blitt mer fornøyd. Men jordmødrene varsler om noe som jeg mener det absolutt er grunn til å ta på største alvor. Det handler om at siden en større andel av de fødende er eldre, stadig flere av de fødende har tilleggskomplikasjoner, er det all grunn til å tro at arbeidsmengden per fødsel har økt. Så selv om jordmordekningen har blitt bedre og antallet fødsler har gått ned, er det all grunn til å tro på det som jordmødrene beskriver om arbeidspresset. Det tar vi på det største alvor, og derfor har vi fulgt det opp.

Tuva Moflag (A) [15:39:06]: Det er bra at vi får en anbefaling fra arbeidsgruppen 1. mars, men situasjo-

nen er kritisk her og nå, når så mange sier at de vurderer å slutte – 66 pst. av jordmødrene ved Ahus, og seks har sluttet bare i løpet av høsten.

Da vil jeg stille spørsmål til helseministeren om hvilke konkrete grep han har tatt i statsbudsjettet for 2020 for å sørge for at situasjonen neste år blir bedre for de store fødeavdelingene. Kan vi se tydelige satsninger fra helseministeren i neste års statsbudsjett for å møte den kritiske situasjonen som vi nå ser ved de store fødeavdelingene?

Statsråd Bent Høie [15:39:46]: Ja, og derfor har vi lagt opp til vekst i sykehusenes økonomi også i 2020. Men som representanten vet, er det sånn at verken Stortinget eller regjeringen detaljstyrer hvor pengene til sykehusene skal gå. Det gjør man ved det enkelte sykehus, det gjør man i den enkelte helseregion. Men som jeg har sagt: Vi har igangsatt dette arbeidet, vi gir et oppdrag for 2020 når det gjelder følgetjenesten, og det må ses i sammenheng med det oppdraget som er gitt til Helsedirektoratet. Det er også en klar beskjed til lederne i helseforetakene og sykehusene våre om at de må ta denne situasjonen på alvor når de utformer sine budsjetter for 2020, basert på det statsbudsjettet som Stortinget vedtar.

Kjersti Toppe (Sp) [15:40:42]: I 2010 fekk vi kvalitetskrav til fødselsomsorga. Eg går ut frå at dei kvalitetskrava studerte og pugga helseministeren då han vart helseminister, for det er dei han skal styra helsetenesta ut frå.

Det som er mi bekymring, er noko ein har visst lenge, når ein ser seg om: at desse kvalitetskrava vert brotne kvar einaste dag, bl.a. kravet om at bemanninga ved kvinneklinikkane

«må være tilstrekkelig for å ivareta forsvarlig overvåking og behandling samt etterkomme den faglige anbefalingen om tilstedeværende jordmor i aktiv fase av fødselen».

Korleis kan det ha seg at det har gått heilt frå 2013 og til no før helseministeren har kome på at ein må sjå på korleis – og om – desse kvalitetskrava vert varetekne ute i tenesta?

Statsråd Bent Høie [15:41:40]: Nå er det heldigvis ikke riktig, det representanten sier. Det er lenge siden jeg ga helseforetakene beskjed om at de skulle følge disse kravene, også når det gjelder bemanning. Det var bl.a. noe av bakgrunnen for kravene om å planlegge bemanningen i løpet av sommeren bedre. Det var noe av bakgrunnen for at jeg ba sykehusene rapportere på tilstedeværelse under fødsel, som er en sentral del av dette arbeidet. Derfor er ikke det riktig.

Det som jo er en utfordring, som vi er nødt til å diskutere, og som er en del av arbeidsgruppens mandat, er om det er noen av disse kvalitetskravene som bør justeres som følge av endring i fødselspopulasjon. Vi ser at disse kravene i dag vil utfordre noen av de små fødetilbudene våre – f.eks. er det flere av de fødende som på grunn av økt overvekt får beskjed om at de må føde ved større fødeavdelinger. Det er ikke sikkert at de kravene som ble utformet den gangen, passer med dagens situasjon, og det er en av grunnene til at også dette er en del av mandatet.

Kjersti Toppe (Sp) [15:42:46]: Eg har tatt opp dette med kartlegging og å finna ut av om fødeavdelingane faktisk følgjer opp dette kvalitetskravet og ein-til-ein-omsorg. Til slutt gjekk statsråden med på å kartleggja dette. Men det er ingen vits i berre ei kartlegging, poenget er at statsråden må vita om ein-til-ein-omsorg faktisk vert etterkomen ute i tenestene. Det er ei stund sidan ein bad om ei kartlegging, og no må ein vita om dette kvalitetskravet vert følgt opp. Eller er det sånn at ein framleis ikkje veit om ein får ein-til-ein-omsorg på dei store fødeklinikkane? Det er ei avsporing å begynna å snakka om dei små fødeklinikkane, for der får ein jo ein-til-ein-omsorg. No er faktisk eg og Senterpartiet bekymra for dei store fødeklinikkane og kvaliteten som der vert gitt til dei fødande kvinnene.

Statsråd Bent Høie [15:43:42]: Jeg er bekymret for både de store og de små. Det er derfor begge er en del av dette oppdraget. Jeg er helt enig i at det er grunn til en egen bekymring for de store fødeavdelingene. Jeg tror det er de som kanskje merker arbeidsbelastningen mest med tanke på at det er flere eldre som føder, det er flere med komplikasjoner, og det er flere gravide som har sidesykdommer. Det gjør at de får et større arbeidspress: Flere av de fødende føder ved de større enhetene, fordi de ikke har lov til å føde ved de mindre. Men det gjør også at jeg er bekymret for de mindre. Jeg er bekymret for en del av de mindre fødeavdelingene og fødestuene våre rett og slett fordi hvis denne utviklingen fortsetter, vil antall fødsler der gå kraftig ned. Og da må vi gjøre en avveining: Er noen av de kvalitetskravene riktige med tanke på dagens situasjon? Jeg vet også at noen av de mindre enhetene i dag ser litt gjennom fingrene med seleksjonskriteriene, nettopp fordi de fødende selv veldig sterkt ønsker å føde ved det lokale fødetilbudet. Da mener jeg det er bedre at vi har en åpen diskusjon om kriteriene direkte, for vi må ikke ha en utvikling der en ser gjennom fingrene med kravene, da må vi heller se på om vi skal justere kravene.

Mona Fagerås (SV) [15:45:02]: Det er ikke blitt gjennomført et landsomfattende tilsyn med fødeinsti-

tusjonene i Norge siden 2004. Vi vet dermed ikke hvordan det står til rundt omkring i hele dette langstrakte landet, f.eks. hvor mange som får en-til-en-oppfølging.

Fagforbundet er blant dem som støtter at det nå må gjennomføres et nytt nasjonalt tilsyn med landets fødeavdelinger. Vil statsråden sikre at vi får en fullgod gjennomgang av situasjonen på fødestuene i dette landet, og garanterer ministeren at alle får en en-til-en-oppfølging under fødselen?

Statsråd Bent Høie [15:45:46]: Når det gjelder det å ha landsomfattende tilsyn, er det Helsetilsynet som har en selvstendig rolle i å vurdere det. Jeg har ikke et ønske om å bryte med det viktige prinsippet at vi politisk ikke styrer tilsynsorganene, for da kan vi bruke tilsynsorganene politisk og ta vekk deres helt selvstendige rolle i å prioritere de områdene der de f.eks. mener det er høyest risiko.

Så mener jeg at det er feil ut fra det å si at vi dermed ikke vet hvordan det står til med tilbudet eller hvordan kvaliteten på det norske fødetilbudet er. Det er få andre tilbud i helsetjenesten som vi har så mye kvalitetsdata på, som akkurat fødselstilbudet. De kvalitetsdataene som vi har gjennom Medisinsk fødselsregister, forteller oss heldigvis at det blir tryggere og tryggere å føde i Norge – færre og færre blir skadet, færre og færre dør. Det er bra. Så må vi ta på alvor de advarslene som kommer fra dem som jobber der, om hvordan situasjonen er nå, for denne utviklingen ønsker vi ikke skal stoppe opp, vi ønsker at den skal fortsette. Dermed må vi også lytte til dem som jobber i tjenesten.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Siv Mossleth (Sp) [15:47:17]: Årets sterkeste politiske bilde ble nok tatt i Sandnessjøen, der statsminister Solberg nesten sto skolerett framfor en bunadsgerilja i kampmodus. Dette bildet symboliserer folks kamp, kvinners kamp, for tjenester nær folk.

For Senterpartiet er det viktig å se på helheten i fødetilbudet og hvordan man best kan sikre svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg. Derfor foreslår vi en NOU. Nærhet til fødetilbudet, kvalitet og bemanning er kjempeviktig, både i de større byene og andre steder. Nærhet i de større byene blir på en måte borte i og med at fødende kvinner blir avvist lengst mulig med den begrunnelsen at det er fullt – ingen må komme inn på fødeavdelingen for tidlig. Det er et stort problem. Andre steder er det vanskelig å nå fram i tide.

For å sette situasjonen i perspektiv har jeg lyst til å fortelle om ressursgruppa som jobber med Helgelands-sykehuset 2025. I sitt første forslag om nytt Helgelands-

sykehus konkluderte de med at det var smart med et stort akuttsykehus i Mo i Rana. I saksutredningen i framlegget hadde de ikke nevnt fødende kvinner og nærhet til fødetilbud i det hele tatt. Det er et eksempel på at det virkelig er på sin plass å sette dette enda sterkere på dagsordenen. Situasjonen om det blir ett stort sykehus med en fødeavdeling bare i Mo i Rana, vil for kvinner fra flere kommuner være fire timers reisevei i bil på tørr asfalt. Dette skjer samtidig som ambulansetjenesten er presset. Antallet ambulanser har sunket med 14 pst. siden 2002, og ingen av landets helseforetak oppfyller den anbefalte responstida for ambulanser. En gjennomgang av følgetjenesten viser at antallet kommuner med reisetid på over to timer til nærmeste fødeavdeling har økt fra 5 pst. i 2012 til 18 pst. i dag. Dette er særlig en utfordring i de nordligste fylkene, og det er fortsatt grunnlag for å spørre – igjen: Blør vi saktere i Nord-Norge? Nei, vi er seigliva i nord, men vi blør ikke saktere, heller ikke de som skal føde.

Torill Eidsheim (H) [15:50:34]: Dette representantforslaget om ei heilskapleg og god svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg i heile landet er som nemnt alle-reie teke vare på gjennom Nasjonal helse- og sjukehusplan. Arbeidet er i gang. Det er heller ikkje riktig at sjukehusa har svekt barseltilbodet, slik representantane Mona Fagerås og Seher Aydar framstiller det. Fødsels-tala har gått ned, og kor mange dagar norske kvinner ønskjer å bli liggjande på sjukehus, er i dag annleis enn det var før. Det er få plassar i verda det er så trygt å føde som i Noreg. Mødrene kjenner seg trygge både på sjukehuset og når dei kjem til sine vande omgivnader, og det er viktig å få reetablert familielivet så raskt som mogleg når alt elles er normalt og mor og barn er friske.

Men så ser vi at talet på kompliserte fødsler har auka. Regjeringa har difor sett i gang eit kvalitetsarbeid der Helsedirektoratet har sett ned ei arbeidsgruppe som bl.a. skal vurdere riktig kompetanse og bemanning ved kvinneklinikkane og òg behovet for endringar. Og det er nettopp dette som er viktig – at regjeringa legg godt til rette for at våre sterke, gode fagmiljø blir høyrde, og at dei er delaktige i utviklinga av ei trygg og sikker fødselsomsorg. Helsedirektoratet er ansvarleg for å utarbeide, publisere og implementere nasjonale faglege retningslinjer for tenestene, og desse retningslinjene anbefaler at sjukehusopphaldet alltid skal tilpassast behova til kvinna og det nyfødde barnet, eit tidleg heimebesøk av jordmor og i tillegg oppfølging av helsesøster. Nettopp difor har vi òg styrkt denne tenesta.

Eg synest at mange av planane som no blir lagde fram for nye, moderne sjukehus, ser svært lovande ut. Ta f.eks. Helse Bergen, som no er i gang med trinn 2 av barne- og ungdomssjukehuset. Her vil både pediatri, barne-

kirurgi, føde- og barselfunksjonar og gynekologi vere under same tak. Desse gode fagmiljøa vil då kunne vere lett tilgjengeleg for både mor og barn. Bekymringane frå norske jordmødrer blir tekne på alvor. Arbeidet er i gang, og det blir lagt til rette for å få det beste ut av den samla kompetansen.

Kjersti Toppe (Sp) [15:53:57]: Helseminister Høie kritiserer meg for stråmannsargumentasjon – at eg kritiserer noko som ikkje finst. Bunadsgeriljaen har no rundt 90 000–100 000 medlemmer. Dei kjempar imot nedlegging av fødeavdelinga i Kristiansund, Sandnessjøen osv. Det gjer dei ikkje utan grunn. Jordmødrene står fram i media, har gjort det lenge og fortel om høgt arbeidspress, låg grunnbemanning og at det berre er flaks at det har gått bra. I Bergen har det vore fleire tilsyn på kvinneklinikken av same årsak.

Driv jordmødrene òg med stråmannsbygging? Er det å byggja stråmann når barnelegar og helsesøstrer står i Stortinget og fortel oss på høyring at dei fryktar at kortare liggjetid fører til reinnleggingar og komplikasjonar? Driv Verdas helseorganisasjon òg med stråmannsargumentasjon når dei anbefalar at barselkvinner bør vera på eit sjukehus minimum 24 timar, også etter ein ukomplisert fødsel? Er det stråmannsbygging når Nasjonal kompetanseneste for amming er bekymra for at kortare liggjetid gjer at ammedelen er lågare? Når Ammehjelpen, den frivillige organisasjonen, fortel at barselkvinner ringer til dei frå barselavdelinga og spør om råd til amming, viser det at vi faktisk har ein ganske spesiell situasjon. Bemanninga er for låg på dei store fødeklippkane.

Eg kunne ønskt at det var eg som tok feil. Eg kunne ønskt at eg hadde ingenting å kritisera. Ingenting hadde gledd meg meir, men dette opptar meg verkeleg. Det vi høyrer her i dag, er igjen ei bagatellisering av det som opposisjonen år på år har prøvd å ta opp, og først no, det siste halvåret, har det skjedd noko. Det er sett ned ei gruppe som skal sjå på finansiering, men ho skal, etter det eg har stilt spørsmål om, ikkje sjå på innsatsstyrt finansiering – men kanskje eg har misforstått. Det er sett i gang ei kartlegging av følgjetenestene. Sjølv om Stortinget har vedtatt dette frå før, har ingenting skjedd. Eg støttar alle nye tiltak som kjem, men eg synest det er svært beklageleg at det har gått så mange år med denne regjeringa utan at dei har tatt situasjonen på alvor.

Når helseminister Høie i sitt innlegg fortel at jordmødrene har fått, og jordmødrene har vorte høyrde, er mitt poeng at det er ein helseminister si oppgåve å sørgja for at vi har ei god utvikling. Vi har hatt kvalitetskrav for fødetilbodet sidan 2010. Vi har visst nok om det, og vi kunne ha gripe inn tidlegare. Det er det som gjer at vi

har vore nøydde til å fremja forslag på forslag i denne saka.

Statsråd Bent Høie [15:57:13]: Nei, ingen av dem som representanten viser til, driver med stråmannsargumentasjon. Det er det kun Kjersti Toppe som driver på med, og hun klarer heller ikke å stoppe, for hun avslutter med akkurat det samme. For representanten Toppe vet utmerket godt hva stråmannsargumentasjon er: Det er når en ikke får den fienden en ønsker seg. Da lager man en av strå. Det har Kjersti Toppe gjort i denne saken, ikke bare i denne debatten, men i alle de årene hun refererer til. For Kjersti Toppe er avhengig av å danne et bilde av at verken jeg eller regjeringen tar situasjonen i norsk fødselsomsorg på alvor, for å ha noe å argumentere for. Det er fordi det er den eneste måten hun kan forsvare at hun fremmer en haug med representantforslag som alle sammen tar opp forslag som regjeringen allerede er i gang med å jobbe med, eller som allerede er løst. Det vil jo vise for alle i verden at dette er en meningsløs aktivitet hvis en ikke klarer å danne et stråmannsbilde av en motstander som ikke bryr seg om denne saken.

Jeg var nå gjennom, år for år, alle de tiltakene som er igangsatt. Regjeringen må ha en imponerende effektivitet hvis vi f.eks. skulle ha klart å doble antall jordmødre i kommunene i løpet av et halvt år. Det faller på sin egen urimelighet. Representanten har stilt spørsmål om dette temaet gang på gang og fått gode svar. Åpenbart leser hun ikke svaret, åpenbart hører hun ikke etter når andre snakker, åpenbart leser hun ikke de dokumentene som leveres til Stortinget. Da har hun bare én grunn til det: Hun er helt avhengig av å leve av stråmannsargumentasjonen sin. Hvis hun hadde satt seg inn i saken, hadde stråmannen falt fra hverandre, og hun hadde ikke hatt noen argumenter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:59:10]: Et innlegg som det statsråden holdt nå, har jeg aldri hørt tidligere fra noen statsråd. Det er tydelig at statsråd Høie har problemer i saken. Hvis ikke statsråden hadde hatt problemer, hadde han ikke brukt slike ord og uttrykk.

Å komme her og fortelle at representanten Kjersti Toppe driver med stråmannskunster og har drevet med det i alle år, og ikke ta situasjonen på fødselsområdet på alvor og prestere å si at representanten kommer med «en haug med representantforslag» – jeg vet ikke hva som er parlamentarisk ordbruk, men her var det flere utsagn fra statsråden som ligger langt utenfor det som etter min vurdering er parlamentarisk ordbruk, i hvert fall fra en statsråd. Han sier her at representanten Toppe ikke leser dokumenter. Det kan hende at representanten Toppe leser dokumenter så godt at statsråd Høie

med tilliggende embetsverk har problemer med å kunne argumentere. Det er kjernen.

Jeg vil bare si at dette innlegget var så tydelig fra en presset statsråd som jeg aldri tidligere har opplevd det – en statsråd som nå er presset av en bunadsgerilja med nærmere 100 000 følgere, en bunadsgerilja som har fått en oppslutning så sterk at sjøl statsministeren måtte legge saker på vent for ikke å provosere og dermed tape enda flere stemmer. Og så opplever vi her en statsråd som går til et så usaklig frontalangrep på representanten Toppe. Det er uverdig.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [16:01:24]: Representanten Lundteigen og representanten Toppe har åpenbart gått på det samme kurset og driver med akkurat den samme formen for argumentasjon. Det registrerer jeg, og det er rett og slett et bevis på at man har mangel på argumenter i denne saken.

Det er helt klart at hvis en går gjennom og ser på hva som er gjort på dette området, er bekymringene fulgt opp. Vi har igangsatt tiltak. Representanten Toppe er avhengig av å prøve å skape et annet bilde. Representanten Lundteigen er avhengig av å prøve å skape et bilde av at jeg er en presset statsråd, og at det er derfor jeg gir beskjed. Nei, jeg er ikke presset på dette området. Det er jammen på tide at noen gir beskjed når en opplever det som skjer gang på gang fra Senterpartiet, ikke bare i denne saken, men også i mange andre saker. Man tegner seg et fiendebilde, som en argumenterer mot. Det ser en også i diskusjonen rundt sykehusstruktur.

Vi skal snart inn i en debatt der Senterpartiet her i Stortinget har fremmet et representantforslag stikk i strid med det Senterpartiet selv på Helgeland mener. Når jeg møter Senterpartiets ordførere på Helgeland, ber de oss legge ned tre sykehus og etablere et stort sykehus. Men Senterpartiet skaper et inntrykk nasjonalt av at dette er regjeringens politikk, og at det er regjeringens initiativ. Nei, det er Senterpartiet på Helgeland som går i bresjen for at en skal legge ned sykehusene i Sandessjøen, i Mosjøen og i Mo i Rana og etablere et stort akuttsykehus. Jeg har pålagt Helgelandssykehuset og Helse Nord å utrede fortsatt to sykehus.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:03:06]: De som følger denne debatten, kan vurdere sjøl om vi står overfor en presset statsråd eller ikke. Når en statsråd bruker såne uttrykk som har falt i de to siste innleggene, er det det beste beviset på at vi har en statsråd som er så presset og har vært så presset over så lang tid, at han til slutt ikke greier å holde tilbake det hele.

Det er helt korrekt at representanten Toppe og jeg er på samme kurs – det skulle bare mangle! Vi er på en skikkelig kurs, som går ut på at det skal være likeverdige spesialisthelsetjenester over hele landet – likeverdige!

Det har skjedd en så sterk sentralisering, og det skjer fortsatt en så sterk sentralisering, at mange føler uro og utrygghet for noe av det viktigste en kan komme oppi, nemlig situasjoner hvor det står om liv og helse.

Så har vi en statsråd og en regjering som systematisk går videre og legger opp til at det skal bli større avstander mellom de trygghetstilbud befolkningen skal ha – de trygghetstilbud som er nødvendige for at en skal få bo-setting med unge mennesker rundt omkring i det ganske land.

Statsråden er sjølsagt klar over at det er ingen røyk uten ild. En har ikke disse protestaksjonene uten et saklig, faglig grunnlag. Hvis det ikke hadde vært et saklig, faglig grunnlag fra fagfolk, berørte og pårørende, hadde det ikke vært en diskusjon om dette. Statsråden kan bare prøve å bortforklare det – det går i statsrådets disfavør.

Når det gjelder ordførerne på Helgeland, kan jeg melde til statsråden at mange av dem føler seg så slitne av en så sterk fight gjennom så mange år at de til slutt begynner å diskutere løsninger som ikke er de løsningene de egentlig ønsker.

Jeg vil bare avslutte med å si at det vi nå har opplevd, er en statsråd som er så presset av representanten Kjersti Toppe at jeg aldri har opplevd tilsvarende i denne sal i de årene jeg har vært her.

Statsråd Bent Høie [16:05:29]: Nei, jeg kan berolige representantene Toppe og Lundteigen med at jeg på ingen som helst måte er presset. Men jeg synes det er en interessant diskusjon, for det en ser, er at Senterpartiet ikke klarer å rive seg løs fra det virkelighetsbildet som de prøver å konstruere.

Det er ikke sånn at vi har vært gjennom en sentralisering av sykehusstilbudet i Norge – tvert imot. Mye av sentraliseringen som foregikk da fylkeskommunene drev sykehusene, er stoppet opp. Den sentraliseringen som ble videreført av den regjeringen som Senterpartiet var en del av, er stoppet opp. Vår regjering har lagt fram en nasjonal helse- og sykehusplan som nettopp understreker betydningen av de mindre sykehusene, at de kommer til å få mer å gjøre, og at de er en del av løsningen framover. Men den sannheten passer ikke inn i Senterpartiets bilde, så derfor fortsetter Lundteigen med det som Toppe også har holdt på med i hele dag, og for så vidt de siste årene: en stråmannsargumentasjon mot en politikk som de selv konstruerer som motstanderen sin.

Det handler ikke om å være presset som statsråd; det er bare et bevis på at en bruker akkurat den samme argumentasjonsteknikken i møte med det som faktisk

er virkeligheten, nemlig at denne regjeringen nettopp har vektlagt betydningen av å bygge en sterk, desentralisert fødselsomsorg, ikke minst i kommunene, for det er der mye av tryggheten skapes. Det er derfor vi har fått til en nær dobling av antallet jordmorårsverk i kommunene i de siste seks årene. Det er også derfor vi er så tydelige på at vi skal beholde de mindre sykehusene og videreutvikle dem.

Jeg håper at ordførerne fra Senterpartiet på Helgeland hørte det Lundteigen sa: at de argumenterer for en løsning som de egentlig ikke er for. Vel, jeg har møtt disse Senterparti-ordførerne på Helgeland, både dem som var valgt i forrige periode, og dem som er gjenvalgt og nyvalgt i denne perioden, og det var ikke mitt inntrykk. Mitt inntrykk var at disse Senterparti-ordførerne genuint mente det de sa, og jobbet for det. Det har jeg full respekt for, men jeg opplever som sagt her i denne salen, og det er alvorlig, at de ikke opplever den samme respekten fra sitt eget parti.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:08:02]: Statsråd Høie la fram sin nasjonale helse- og sjukehusplan som skal gjelde fra 2016 til 2019, hvor et av de store poengene var hva som skulle være befolkningsgrunnlaget for et fullverdig lokalsjukehus. Det ble skissert behov for 60 000–80 000 innbyggere. Planen ble møtt med massiv motstand. Jeg husker glimrende godt statsråd Høie som var i Dagsnytt 18-debatt angående Tynset sjukehus' framtid. Heldigvis var det noen sentrale Høyre-folk på Tynset som hadde presset statsråden så sterkt at i den debatten trakk statsråden følehornene tilbake når det gjaldt nedleggelsen av Tynset sjukehus, og det førte til at vi reddet sjukehusene i Kirkenes og Hammerfest. Det statsråden her driver med når det gjelder historiskrivning, vil folk sjøl kunne erfare ut fra hva som har skjedd. Regjeringa sentraliserer, Senterpartiet desentraliserer. Og det kommer vi til å fortsette med.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [16:09:19]: For å dra denne debatten tilbake til det han handlar om, forslaget vårt om å få ein NOU om norsk svangerskapsomsorg, fødselsomsorg og barselomsorg i ein heilskap: Forslaget vart fremja den 14. mai i vår. Etter den tid har eg sagt herfrå at ja, så har regjeringa kome med fleire tiltak, bl.a. ved å seia at dei skal kartleggja denne følgjetenesta som ikkje er, ein skal setja ned ei gruppe for å sjå på finansiering,

organisering og bemanning. Dette viser jo at vårt forslag faktisk var heilt nødvendig. Det er det eg på ein måte trøystar meg med no.

Ja, eg fremjar mange forslag, men dei er veldig nødvendige. Og det at det har skjedd så mange endringar etter at vi fremja vårt forslag om dette i mai, viser at min «stråmannsargumentasjon» var veldig på sin plass, og den har faktisk ført til noko ute i helsetenesta sjølv om ein vert nedstemt i dag.

Statsråd Bent Høie [16:10:36]: Representanten Toppes argumentasjon for en NOU eller for å gjøre fødselsomsorgen bedre har ingenting med stråmannsargumentasjon å gjøre. Det oppfatter jeg som et ekte engasjement. Det som er stråmannsargumentasjonen, er når en prøver å beskrive at jeg og regjeringen og regjeringpartiene ikke ønsker det samme, at vi ikke lytter, at vi ikke bryr oss, og at det er Kjersti Toppes engasjement som her fører til endringer, og at vi andre ikke får dette med oss. Det er stråmannsargumentasjon. Men at representantens forslag og engasjement er virkelige, det tror jeg på.

Representanten Lundteigen er ekspert på å skrive historieforfalskning. Hans beskrivelse av Nasjonal helse- og sykehusplan og arbeidet med den har ingen rot i virkeligheten. Tvert imot er det sånn at noe av det som kom fram gjennom arbeidet og de omfattende høringsrundene som vi hadde om Nasjonal helse- og sykehusplan før den ble lagt fram for Stortinget, viste nettopp det jeg sa i mitt innlegg. Ikke minst utviklingen når det gjelder antall eldre i de områdene der de små sykehusene ligger, viste for oss med klar tydelighet at de små sykehusene er en del av løsningen framover og ikke et problem, slik det har blitt framstilt av mange av mine forgjengere.

Så er en inne på definisjonen av hva som er et stort akuttstusykehus. Et stort akuttstusykehus må ha et befolkningsgrunnlag på rundt 70 000 mennesker. Men i Norge har vi heldigvis mulighet til å ha akuttstusykehus som er mindre enn det, og det er helt nødvendig, ikke minst i Kirkenes og Hammerfest. Ved mange av de sykehusene som i årevis har vært nedleggingstruet, der folk med jevne mellomrom har måttet ta fram faklene, er det nå helt ro:

- Narvik sykehus: Det er kontinuerlig diskusjon om det skal være sykehus i Narvik. Nå planlegger vi å bygge et nytt sykehus i Narvik.
- Kirkenes: Det har vært uro over lang tid. Vi har nettopp åpnet et nytt sykehus.
- Hammerfest: Vi bygger et nytt sykehus.
- Sykehus i Lofoten og Vesterålen: Det er ingen tvil om at en skal ha sykehus der videre.
- Sykehus i Flekkefjord: Det er ingen tvil om at en skal ha sykehus der videre.

Sånn kunne jeg fortsatt rundt hele kysten på område etter område. Det var ikke minst da Senterpartiet satt i regjering, at folk med jevne mellomrom måtte tenne faklene. Men nå kan de heldigvis beholde faklene i skapet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [16:13:04]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Siv Mossleth og Willfred Nordlund om å utrede to sykehus med fullverdige akutfunksjoner på Helgeland (Innst. 40 S (2019–2020), jf. Dokument 8:159 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik:

Den fordelte taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringspartiet.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringspartiet, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [16:13:49] (ordfører for saken): Det er over fire år siden Helse Nord godkjente å sette i gang et arbeid som innebærer at sykehusstrukturen på Helgeland kan endres. Helgelands-sykehuset omfatter 17 kommuner på Helgeland og en befolkning på 77 000. Foretaket har et budsjett på 1,9 mrd. kr, 1 400 ansatte og sykehus i Mo i Rana og Sandnessjøen med akutt- og fødeavdeling, og i Mosjøen uten akuttkirurgi. De har i tillegg en spesialistpoliklinikk med fødestue i Brønnøysund.

Gjennomgående er saker som omhandler sykehusstruktur, vanskelige fordi man skal kombinere kvalitet, kapasitet og nærhet til pasientene. I et land som Norge – med stor spredning i bosetting, hvor alle innbyggere er like viktige og skal få raskest mulig, men også best mulig, hjelp – er det ofte en utfordring å skape noe som alle vil oppfatte som optimale strukturer. Slik er det også for Helgeland.

Mens Senterparti-representantene bak forslaget kanskje har som utgangspunkt at bare en struktur med to sykehus er det beste for regionen, mener tydeligvis veldig mange Senterparti-medlemmer fra regionen selv at en framtidig struktur med ett sykehus er det beste. Det viser bare hvor vanskelig saker med sykehusstruktur er, og ikke minst at det egentlig er en umulig oppgave å gjø-

re alle tilfreds. Nesten ingen personer jeg har møtt fra Helgeland, ønsker å stoppe den prosessen som nå er i sluttfasen, for å starte nye utredninger.

Denne saken har et stort engasjement hos veldig mange fra Helgeland. Komiteens medlemmer har hver for seg fått et stort antall henvendelser fra både politikere og folk flest på Helgeland, både hva angår akkurat dette forslaget, og hva som bør vektlegges før endelig vedtak fattes når det gjelder den framtidige sykehusstrukturen for Helgeland. Jeg vil gjerne få takke hver og en som bruker tid og energi på å gi oss sin personlige mening.

Jeg vil også få takke komiteens medlemmer for et godt samarbeid i saken, og for det engasjementet som komiteens medlemmer har for innbyggerne på Helgeland.

Komiteen viser til statsrådets vurdering av forslaget, hvor statsråden er tydelig på at Nasjonal helse- og sykehusplan har som utgangspunkt at det er handlingsrom når det gjelder innholdet i et akutt-sykehus. Det avgjørende vil være hensynet til lokale forhold, pasientenes behov og muligheten til å opprettholde kvalitet og pasientsikkerhet.

Jeg regner med at opposisjonspartiene vil fortelle om sine egne utgangspunkt i saken, men for regjeringspartiene er det viktig at selv om vi ikke lener oss på en eller flere bestemte rapporter, er det viktig at alle utredninger som er gjort, uavhengig av hvem de er gjort på oppdrag for, tas med og vurderes før man tar en endelig beslutning.

Vi har merket oss kritikken fra mange ordførere i regionen som sier at de har vært for lite inkludert i prosessen, og vi ser at den samme kritikken har vært brukt i andre regioner tidligere. Det er uheldig, og vi er derfor glad for at regjeringen i ny nasjonal helse- og sykehusplan har tatt grep for å rette på det. Samhandling og lokal forankring er et nøkkelbegrep når man skal finne løsninger som kan stå seg over tid.

Når det gjelder akkurat dette representantforslaget, har den prosessen som nå er i sluttfasen, pågått i mange år, og flertallet greier ikke å se hvordan det skal tjene Helgelands befolkning å forlenge prosessen enda mer. Komiteens flertall, som består av alle partier utenom Senterpartiet og Arbeiderpartiet, vil derfor ikke vedta representantforslaget.

Sist onsdag la administrerende direktør i Helgelands-sykehuset fram sin anbefaling om framtidig sykehusstruktur for Helgeland. Om to dager skal styret i Helgelands-sykehuset behandle saken, og deretter vil fylkestinget i Nordland komme med sin mening. Styret for Helse Nord behandler saken 18. desember, og endelig beslutning fra statsråden er ventet over nyttår.

For Fremskrittspartiets del er både sykehuspolitikk og sykehusstruktur viktig. Vi kommer til å følge saken

om framtidig sykehusstruktur for Helgeland tett, og vi vil legge vekt på de tilbakemeldinger vi både har fått og vil få før endelig beslutning skal tas.

Vår helsefraksjon vil neste uke reise opp til Helgeland for å få enda flere innspill og for å se på de aktuelle stedene. Når innbyggerne på Helgeland nå ber om en beslutning, skal vi lytte til det, og da er ikke forslaget fra mindretallet noe vi kan vurdere å gå inn for. Det viktigste for oss er å finne den mest optimale løsningen for innbyggerne i Helgeland både på kort og på lang sikt. Den løsningen som skal besluttes, må være kvalitativt god, og den må også være akseptabel for alle innbyggerne.

Ingvild Kjerkol (A) [16:18:48]: «Hvis at æ får velge land, så veit æ det bli Helgeland», det er en strofe i en sang – fra en trønder. Jeg har ikke tenkt å gjøre Helgeland til Trøndelag, men det er verdt å reflektere over hvor på kartet Helgeland ligger. Nærmeste universitetssykehus er St. Olavs hospital, men de tilhører et regionalt helseforetak, som er Helse Nord, og deres universitetssykehus er universitetssykehuset i Tromsø. Nærmeste store akuttsykehus ligger i Bodø. Så helgelendingene er vant til å reise ut av regionen for å få spesialisert behandling når de trenger det. Og det er hele utgangspunktet for den prosessen som nå foregår.

Proessen med ny sykehusstruktur på Helgeland må først og fremst sikre en framtidsrettet spesialisthelsetjeneste for befolkningen på Helgeland. Med relativt kort avstand til Helse Midt-Norge er dette åpenbart et dilemma for helseministeren – som eier foretakene – og for oppgaven som ligger til foretaket i å utrede framtidens struktur.

Det vi i Arbeiderpartiet er helt overbevist om, er at spesialisthelsetjenesten på Helgeland må sys med skreddersøm og klokskap. Geografi og værforhold krever f.eks. at de prehospitale tjenestene, som ambulanserbåt og -bil, må ha tilstrekkelig kapasitet for at befolkningen skal føle seg trygg uansett hvor på Helgeland man bor. Det må være tilgang på kompetent og spesialisert helsepersonell, også utenfor de store akuttsykehusene. Innbyggertallet på Helgeland er som det er. Dette er forutsetningene man må ivareta i det videre arbeidet.

Akutfunksjoner på sykehus forutsetter døgnkontinuerlig beredskap innen flere spesialiteter, og det må være en del av tilbudet ved alle sykehus som er planlagt å skulle behandle akuttpasienter. Prosessen ved Helgelandssykehuset har kommet et godt stykke videre under komiteens behandling av dette representantforslaget. Fra Arbeiderpartiets side velger vi likevel å opprettholde våre forslag og registrerer også at statsråden i ett av sine innlegg i den forrige saken understreket behovet for å utrede flere enn ett akuttsykehus. Helgelandssykehusets

ledelse har anbefalt en løsning med ett stort og ett mindre akuttsykehus. Selv om vi gjør unna votingen her i dag, kommer prosessen til å fortsette, og vi i Arbeiderpartiet kommer til å følge nøye med på den.

Jeg tror ikke helgelendingene har lyst til å bli trøndere, men det er Stortingets fordømte plikt å sørge for et likeverdig tilbud til alle innbyggerne, og i noen grenseområder mellom de regionale helseforetakene, som har sørge-for-ansvaret, er det mer krevende enn i andre. Helgeland er et sånt eksempel. Derfor er det veldig viktig for oss å si at vi mener det må være spesialisthelsetjeneste til stede på de lokalitetene som Helgelandssykehuset har i dag, samtidig som man har behov for å investere og samle spesialisttjenesten som må være i og rundt det å ta imot akuttpasienter.

Presidenten: Vil representanten ta opp det forslaget Arbeidarpartiet er ein del av?

Ingvild Kjerkol (A) [16:23:00]: Ja, jeg tar opp forslaget.

Presidenten: Då har representanten Ingvild Kjerkol teke opp forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet.

Margunn Ebbesen (H) [16:23:20]: Nå er vi snart i slutfasen av utredninger av hvordan helsetilbudet for innbyggerne skal løses for framtiden for hele Helgeland. I dette representantforslaget prøver Senterpartiet å trekke fram et ønske om å utsette utredningen ytterligere ved nå å trekke inn et nytt alternativ for utredning. Det er allerede avklart at det ikke skal utredes. Er dette nok et forsøk fra Senterpartiet på ikke å ta stilling til vanskelige spørsmål? Nå forventer jeg at Senterpartiet forholder seg til virkeligheten der ute i vårt vakre Distrikts-Norge, der vi jobber og bor.

Er det noe vi trenger på Helgeland, så er det slutt på utsettelser – la oss få en avklaring i dette spørsmålet med den framdriftsplanen som nå er kjent. I prosessen som pågår nå, jobbes det med å komme fram til en konklusjon for hvordan hele Helgeland skal få et best mulig helsetjenestetilbud – et område som dekker nær 80 000 innbyggere, og hvor det er nær 300 km fra nord til sør.

Det interessante nå er at på Helgeland har 12 av 17 ordførere vært tydelige på at de ønsker ett sykehus plassert sør for Korgfjellet – alternativt, hvis det blir to ulike sykehus, at det største sykehuset plasseres sør for Korgfjellet. Det interessante da er at av de 12 ordførerne er 8 fra Senterpartiet. Hvis representanten Trygve Slagsvold Vedum og hans medrepresentanter har lyttet til sine egne ordførere, vet de at her er det ønske om ett sykehus, noe representanten ynder å kalle for sentralisering. Jeg vil anbefale representanten Slagsvold Vedum og hans venner her til heller å lytte til Vefsns ordfører, Berit

Hundåla fra Senterpartiet, som sa: Ett sykehus sør for Korgfjellet er god distriktpolitikk.

Fortsett gjerne med å reise til Helgeland, og lytt til oss som bor der, men start med å svare på hvordan Senterpartiet ser for seg at vi skal klare å gi et godt helsefaglig tilbud til hele Helgeland innenfor premissene som er lagt i mandatet som nå er med i utredningen. Ikke la oss få en ny runde med utsettelse av dette spørsmålet, som har ligget der helt siden 1997.

Kjersti Toppe (Sp) [16:26:13]: I 2013 vedtok styret i Helgelandssjukehuset å setja i gang ei utgreiing av ein ny sjukehusstruktur på Helgeland. I mandatet frå Helse Nord RHF vert det slått fast at det skal utgreiast tre alternativ til sjukehusstruktur i regionen – alt. 1: nullalternativet, alt. 2: eitt stort akuttsjukehus med inntil tre distriktsmedisinske senter og alt. 3: eitt stort akuttsjukehus i kombinasjon med eitt akuttsjukehus og inntil to distriktsmedisinske senter.

Senterpartiet fremjar i dag saman med Arbeidarpartiet forslag om å utvida mandatet til Helgelandsjukehuset til også å omfatta å utgreia ein sjukehusstruktur med to lokalsjukehus med fullverdige akutfunksjonar og inntil to distriktsmedisinske senter. Sjukehusa må minst ha døgnberedskap innan akuttmedisin, akuttkirurgi, anestesi og tilgang til radiologi- og laboratorietenester i tillegg til ei fødeavdeling. Dei som kom på høyring, støtta representantforslaget. Jordmorforbundet skriv i si høyringsfråsegn at Helgeland har størst båtavhengig øybefolkning i Noreg. Dei meiner at dei lange reiseavstandane kan medføra betydeleg risiko for fødande og pasientar med akutte tilstandar og gjera det nødvendig å prioritera gode desentraliserte tenester på Helgeland. Jordmorforbundet støtta forslaget om å utgreia to fullverdige lokalsjukehus på Helgeland.

Helgelandssjukehusets direktør har no kome med si anbefaling til framtidig sjukehusstruktur, med to sjukehusmodellar: eitt stort akuttsjukehus og eitt akuttsjukehus. Eg merkar meg berre at akuttsjukehuset ikkje skal ha akuttkirurgi, men akuttberedskap – eg skal ikkje seia meir om det akkurat no. Poenget er at Helgeland i dag har den fjerde lengste reiseavstanden til sjukehus i landet, sjølv med sine tre eksisterande sjukehus. Det er ein av grunnane til at Senterpartiet fremjar dette forslaget i dag.

Det prinsippet som ligg til grunn for mandatet frå helseføretaket, er ei grense som bl.a. helseministeren sjølv lanserte i sin førre nasjonale helse- og sjukehusplan, med ei befolkningsgrense på ca. 60 000 for å kunna oppretthalda akuttkirurgisk beredskap, som altså er forskjellen mellom eit stort akuttsjukehus og eit akuttsjukehus. Trass i at det store fleirtalet av norske sjukehus med opptaksområde på under 60 000 innbyggjarar i dag

tilbyr akuttkirurgi, og trass i at Stortinget har fatta eit vedtak som inneber at denne grensa ikkje har hatt nokre konsekvensar for sjukehusstrukturen i alle delar av landet, skal altså dette no få konsekvensar for Helgeland. Det synest eg og Senterpartiet faktisk ikkje er logisk. Det høyrer ingen plass heime at det skal vera strengare grenser for akuttkirurgi i dette området, og at ein skal nekta å utgreia to fullverdige lokalsjukehus. Det er det vi ber om, og det er gode faglege argument for det.

Så veit eg at det etter meg i debatten heilt sikkert kjem til å koma nokon som allereie har tatt opp det Senterpartiet meiner lokalt. Eg veit i alle fall at det er ein del som etterlyser dette alternativet. Det har ikkje funnest. Ein har ikkje kunna gå inn for det, for det har ikkje vore ein del av mandatet.

Så er det slik at Nordland Senterparti i sitt valprogram 2019–2023, om sjukehusstruktur, har gått til val på dette:

«Framtidig sykehusstruktur på Helgeland må søke å ivareta et best mulig tilbud med pasienten i fokus. Et helt avgjørende punkt er da reisetid og akutt transporttid for pasienter. Senterpartiet ønsker å satse på to fullverdige sykehus på Helgeland.» Vidare:

«Det er også viktig at fødende kvinner får kortest mulig vei til fødetilbud. Hvis det velges å bygge et stort sykehus er det viktig at det lokaliseres slik at nærhet til alle pasienter på Helgeland får hovedfokus.»

Nordland Senterparti mener det er viktig at prosessen rundt valg av sykehusstruktur på Helgeland må være ryddig, åpen og inkluderende, ...»

Det er vel få andre parti som har eit så avklart forhold til dette. Vi har stor forståing for at det er ulike syn i kommunane, men her har i alle fall vi følgd opp det som er ønskt, nemleg ei utgreiing av dette alternativet.

Mona Fagerås (SV) [16:31:32]: I valgkampen reiste jeg rundt på hele Helgeland for å snakke om det som opptok folkene våre der. Ikke overraskende var sykehus det temaet som de fleste ville snakke om.

Vi som bor i det folk her i byen kaller Utkant-Norge, har gjennom generasjoner erfart at nærheten til helse-tjenesten redder liv. Jeg mener at lokal akuttberedskap i samspill med god ambulansetjeneste er det viktigste vi sørger for, for å ha et godt sykehusstilbud over hele landet.

Da jeg skulle føde mitt andre barn på et lokalsykehus på en øy langt ute i havet, var jeg glad for at det skulle skje om våren og ikke midtvinters, med storm og uvær. Siden min første fødsel hadde endt med hastekeisersnitt, var jeg selektert, slik at jeg ikke kunne få føde på lokalsykehuset mitt, men skulle reise til Bodø og føde

der. Da dagen var der – jeg kjente det på meg at jeg måtte dra av gårde – prøvde damene på føden på Gravdal å få tak i et ambulansely. Det sto i Alta, og vi fikk beskjed om at det kunne være på Leknes kl. 10. Men min lille sønn hadde det mer travelt enn som så, og da hjerteaktiviteten hans begynte å avta, måtte denne fødselen ende med et hastekeisersnitt, og kl. 09.30 var Albert født, med det som jordmødrene betraktet som den korteste navlestrengen de hadde sett. Jeg tør ikke tenke på hva som hadde skjedd om vi ikke hadde hatt akuttberedskap på Gravdal da. Dette er min enkle erfaring, og det er nok en erfaring som veldig mange fødende kvinner over hele landet har.

Når det gjelder akkurat denne saken, har SV stor sympati med Senterpartiets forslag. Dette er et alternativ som ikke har vært utredet tidligere, men forslaget kommer lovlig sent inn i prosessen. Det er ikke mange dager til styret skal legge fram sin innstilling, og sykehusdirektør Hulda Gunnlaugsdóttir har jo allerede lagt fram sin innstilling.

Så er jeg nødt til å si at da stortingsgruppen skulle si ja eller nei til dette forslaget, var vi også nødt til å lytte til lokallagene våre på Helgeland, og deres tilråding var so-leklar: De ville ikke ha flere utsettelse i denne saken.

Men det SV vil foreslå, og vil presisere i denne saken, er viktigheten av at det foreligger en helhetlig plan for de prehospitaltjenestene i de ulike alternativene som er skissert for struktur og lokasjon. Og innholdet i de distriktsmedisinske sentrene, særlig i svangerskapsomsorgen, må defineres og bør omfattes av vedtaket i foretaket. Derfor har vi et forslag i denne saken, som jeg her-ved tar opp.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har teke opp det forslaget ho refererte til.

Carl-Erik Grimstad (V) [16:35:22]: Som det går fram, er den saken vi har til behandling, en av de mest kompliserte i kjølvannet av Nasjonal helse- og sykehusplan, vedtatt i forrige periode. Det dreier seg om den framtidige sykehusstrukturen på Helgeland, et betydelig geografisk område av landet. Beslutningen kommer til å kreve mye av oss som politikere, ikke minst i det å forankre beslutningen bredest mulig og komme så nær en omforent løsning som overhodet mulig.

Hva er så driveren i denne saken? Jo, det dreier seg om avstander, topografi, bosettingsmønster, befolkningsstørrelse, samferdselsspørsmål, trender i den regionale utviklingen, rekruttering til helsevesenet og dermed pasientsikkerhet og kvalitet – i sum trygghet. Det er derfor ikke det minste merkelig at det har vært – og er – et betydelig folkelig engasjement i denne saken.

Helse Nord har lagt til grunn at det ikke er befolkningsgrunnlag for to likeverdige akutt sykehus med de

tilbud som blir krevd av moderne sykehusdrift, og det må veie tungt i denne saken. Det må også det råd som kommer fra 14 av 18 kommuneoverleger i dette området. Disse anbefaler ett stort sykehus, og da sør for Korgfjellet. I den beslutningsprosessen er vi nå inne i en faglig runde. Administrasjonen ved Helgelandssykehuset har levert sin innstilling. Nå skal styret ta stilling til den før Helse Nord gir sin anbefaling. Deretter skal helse- og omsorgsministeren ta stilling i saken. Jo høyere vi kommer i beslutningskjeden, jo bredere blir grunnlaget for det vedtak som skal forelegges Stortinget gjennom et budsjettforslag.

Venstre anser de foreliggende alternativene som et tilstrekkelig faglig grunnlag for å foreta en beslutning og imøteser den videre prosessen.

Så til ordet «kvalitet», som ikke sjelden betyr behov for faglig konsentrasjon. Derfor er det interessant å legge merke til at et betydelig antall Senterparti-ordførere på Helgeland går inn for en ordning som avviker fra det Senterpartiet i Oslo-gryta – slik sjargongen går – anbefaler. Det er således en interessant oppgave å ta på seg for regjeringspartiene å opptre som mekler mellom Senterpartiet på Stortinget og Senterpartiet på Helgeland. Jeg kan forstå at Senterpartiet har beslutningsvegring i denne saken og fremmer dette utsettelsesforslaget, som heldigvis blir stemt ned i dag.

Seher Aydar (R) [16:38:02]: Når vi snakker med folk i Sandnessjøen, får vi høre at hvis sykehuset ryker, er det mye annet som går med i dominoeffekten. Det betyr mange tomme hus på øyene, og det vil gjøre livet veldig tungt for mange, for dette gjelder ikke bare sykehuset. Tingretten på Alstahaug foreslås nedlagt, trafikkstasjonen i Sandnessjøen foreslås nedlagt, Nord universitet legger ned studiesteder, som lærerskolen på Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen. Folk har fått nok.

Det er viktig at store deler av helgelandsregionen ikke får dårligere helsetilbud på bakgrunn av at mandatet er dårlig. Helgeland er en region med lange avstander, utfordrende værforhold og et stort antall innbyggere som er bosatt på øyer. Regioner som Helgeland krever løsninger tilpasset dem.

Rødt kommer til å stemme for begge mindretallsfor-slagene. Prosessen og mandatet har skapt stor frustrasjon. Det har vært både manglende åpenhet og manglende mulighet til innflytelse i prosessen. Vi har veldig stor forståelse for at befolkningen på Helgeland er veldig lei.

Nå har direktøren lagt fram et forslag om et stort akutt sykehus på Mo, et lite i Sandnessjøen og DMS i Mo-sjøen og Brønnøysund. Hun skriver også i forslaget at det lille akutt sykehuset skal ha akuttkirurger og fødeav-

deling, men samtidig at det skal baseres på planlagt behandling. Det betyr at Sandnessjøen kan miste traumemottaket. Dette reagerer selvfølgelig de tolv kommunene og helsepersonellet på sykehusene i Mosjøen og Sandnessjøen på. Det er en rettmessig og reell bekymring for at sykehuset i Sandnessjøen ikke vil være et sykehus i fremtiden. De mener det betyr at i løpet av noen år vil det kun være igjen et stort akutt sykehus på Mo, og resten vil være DMS.

Et sykehus er ikke et sykehus bare fordi det står på skiltet. Det er det innholdet som avgjør. Hvis man hadde utredet to fullverdige sykehus, kunne man sett på en løsning der sykehusene på Helgeland fremdeles kunne hatt sine spesialiseringer med fullverdige akutfunksjoner begge steder.

Med helseforetaksmodellen blir Norges offentlige, skattefinansierte spesialisthelsetjeneste organisert og drevet ut fra markedsøkonomiske prinsipper. Sykehusene styres mer etter bunnlinjen og mindre etter pasientenes behov. Helseforetaksmodellens tankegang er: Hjelp dem lenger unna enn der de er, fordi det er billigere.

Rødt vil ha levende distrikter, der folk kan bo og arbeide. Det er på tide å snu utviklingen med sentralisering og avfolkning i distriktene. Derfor står vi opp for de ansatte og befolkningens helsetilbud – ikke bare på Helgeland, men også på Østlandet, i Møre og Romsdal og i hele Norge.

Statsråd Bent Høie [16:41:14]: Helgeland er langstrakt og består av både kyst, øysamfunn, fjorder og fjellområder – på mange måter et Norge i miniatyr. Det er en fantastisk del av landet vårt, der en ikke minst har lyktes med det en ikke har lyktes med mange andre steder – å opprettholde en bærekraftig bosetning, også på øyene. Befolkningen bor derfor spredt, det er lange avstander, og mange steder er det også til tider vanskelige transportforhold. Utredninger av hva som er den beste sykehusstrukturen i området, er derfor utfordrende når en skal balansere hensynet til kvalitet, avstand, klima og befolknings sammensetning. Det betyr at det ikke vil være én løsning på Helgeland som er optimal. Alle løsningene vil ha både positive og negative sider.

Prosessen rundt sykehusstrukturen på Helgeland har pågått i mange år, og med bakgrunn i Helgelands sykehusets egen utviklingsplan mot 2025 fikk Helse Nord i foretaksrådet 17. november 2015 godkjenning for å sette i gang et arbeid med å tilpasse sykehusstrukturen på Helgeland til medisinsk og helsefaglig utvikling og ikke minst pasientenes behov. I tillegg til 0-alternativet ba Helse Nord Helgelands sykehuset om å utrede to alternativer: alternativ 2a, et stort akutt sykehus med inntil tre distriktsmedisinske sentre, og alternativ 2b, et

stort akutt sykehus i kombinasjon med ett akutt sykehus og inntil to distriktsmedisinske sentre.

Betegnelsen «stort akutt sykehus» brukes om sykehus med et oppdragsområde på mer enn 60 000–80 000 innbyggere som har et bredt akutt tilbud med akutt kirurgi og flere medisinske spesialiteter. Befolkningsgrensen på 60 000–80 000 innbyggere er satt for å sikre et tilstrekkelig pasientvolum for akutt tilbudet spesielt innenfor kirurgi, men også for andre spesialiteter. Men lokale forhold gjør det enkelte steder nødvendig å etablere et stort akutt sykehus på et noe mindre befolkningsgrunnlag. Akutt sykehus skal ha – og det er den neste betegnelsen – en akutfunksjon i indremedisin, anestesilege i døgnvakt, planlagt kirurgi, beredskap for kirurgisk vurdering og stabilisering og håndtering av akutte hendelser. Akutt sykehus skal ha traumeberedskap og et generelt akutt kirurgisk tilbud når bosettingsmønster, avstand mellom sykehus, bil-, båt- og luftambulansetjeneste og værforhold gjør dette nødvendig.

Nasjonal helse- og sykehusplan slår fast at eventuelle endringer i sykehus tilbudet ikke skal svekke det samlede fødetilbudet. Den 20. november la administrerende direktør fram sin anbefaling for sykehusstruktur for styret i Helgelands sykehuset. Saken skal behandles i styret for Helgelands sykehuset 28. november og i styret for Helse Nord 18. desember. Så skal saken til slutt avgjøres av meg etter nyttår. Nå å endre mandatet og gjenoppta utredningen vil forlenge denne prosessen unødvendig og ha svært uheldige konsekvenser for befolkningen på Helgeland, som fortsatt må leve i uvisshet om hva som skal være det framtidige sykehus tilbudet.

Begrepet «fullverdig akutfunksjon» er upresist og misvisende. Nasjonal helse- og sykehusplan har som utgangspunkt at det er et handlingsrom når det gjelder innholdet i et akutt sykehus. Det avgjørende vil være hensynet til lokale forhold, pasientenes behov og mulighet for å ivareta kvalitet og pasientsikkerhet. Det eksisterer i dag flere modeller for akuttberedskap ved akutt sykehus som fungerer godt ut fra lokale forutsetninger. Akutt sykehus kan ha både akutt kirurgisk beredskap og fødeavdeling hvis dette er nødvendig for imøtekomme befolkningens behov.

Befolkningen på Helgeland fortjener at det nå tas en beslutning om den framtidige sykehusstrukturen. Ytterligere utredninger vil ikke være i befolkningens interesse. Derfor er jeg glad for at det ikke ser ut som om Senterpartiet og Arbeiderpartiets forslag får flertall i dag. Konsekvensen av det ville vært å måtte stoppe prosessen. Verken styret i Helgelands sykehuset eller styret i Helse Nord kunne ha behandlet saken, en måtte ha utredet på ny. Jeg mener at det er helt unødvendig. De utredningene som foreligger, gir et tilstrekkelig grunnlag for å trekke konklusjoner og også for å se på mulige ulike kombi-

nasjoner av de modellene som er utredet. Jeg tror Helgeland ønsker at det nå skal tas en beslutning i denne saken, og jeg er glad for at det ser ut som om Stortinget ikke stikker kjegger i hjulene for det. Når det gjelder SVs forslag, er det hensyn som blir ivaretatt i det videre utredningsarbeidet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [16:46:33]: Helgelandssykehuset har jo kommet med sin anbefaling om et større akuttsykehus helt nord i regionen og et mindre et lokalisert i Sandnessjøen. Det er mange som har ulike ønsker og prioriteringer i denne prosessen. Sånn vil det være i en langstrakt geografi med mange kommuner.

Mitt spørsmål til statsråden er om han forstår bekymringene fra dem som er redd for at å legge opp til to ulike akuttsykehus – et større helt nord i regionen og å videreføre det ved Sandnessjøen med mindre akutfunksjoner, hvis det går an å si det – vil gjøre at man bygger opp det store akuttsykehuset helt nord i regionen og lar det andre leve litt til.

Statsråd Bent Høie [16:47:28]: Ja, jeg forstår at folk er bekymret for det, og jeg ser at det er en vesentlig del av debatten.

Uavhengig av hvilken modell en til slutt lander på, mener jeg dette vil være en beslutning som tas av meg i et foretaksmøte. Det betyr at når en i foretaksmøtet f.eks. bestemmer at et sykehus skal være et akuttsykehus, vil en ikke kunne gjøre noe annet enn å ha det som et akuttsykehus uten at det eventuelt tas opp på nytt av den som til enhver er helseminister. Det betyr at det ikke vil være mulig for et helseforetak å – som det beskrives – utarme tilbud, skape et DMS og legge ned tilbud på egen hånd. Det ville måtte tas en politisk beslutning hvis en skulle sagt at et akuttsykehus ikke lenger skulle være et akuttsykehus.

Jeg forstår bekymringen, men når vi tar en beslutning, mener jeg den skal gjelde. Det (presidenten klubber) må eventuelt være en politisk beslutning å endre den.

Ingvild Kjerkol (A) [16:48:35]: Vi ser at anbefalingen fra ledelsen i Helgelandssykehuset gir noen klare premisser for det som handler om prehospitale tjenester. Både statsråden og jeg vet at oppdragsmengden til våre bil- og båtambulanser går opp, og at det er en utfordring i seg selv med dagens sykehusbudsjetter. Jeg oppfatter at foretaksledelsen legger en klar premiss for at det her må investeres tyngre enn i dag, og at man må ha tilstrekkelig kapasitet.

Men jeg har lyst til å spørre statsråden om noe annet. Når man ved Nord universitet drev en parallell strukturdebatt om studiesteder, ble bremsene satt på i

prosessen, regjeringens statsråd på ansvarsområdet høyere utdanning interвенerte og ba om et møte med styret, og til og med statsministeren sa at denne strukturprosessen, som handler om å tilby høyere utdanning til helsepersonell (presidenten klubber), skulle følge de prosessene som helsetjenesten hadde – særlig på Helgeland. Hvordan (presidenten klubber igjen) ser man på at de studiestedene er blitt lagt ned?

Statsråd Bent Høie [16:49:48]: Jeg tror jeg må be om forståelse for at jeg ikke kan svare for hva som er gjort ved Nord universitet og på dette området som jeg ikke har ansvar for. Det er heldigvis sånn at sykehus styres annerledes enn universitets- og høyskolesektoren. Når det gjelder sykehusene, er det ikke snakk om noe annet enn at denne typen spørsmål avgjøres politisk av helseministeren, for dette handler om forhold som er så avgjørende for utviklingen i lokalsamfunn og i helse-tjenesten.

Når det gjelder hvilken status sykehus skal ha, og strukturen på sykehus, er det noe som til slutt ender på mitt bord.

Ingvild Kjerkol (A) [16:50:39]: Regjeringen har ansvar. Der er statsråd Bent Høie en av flere kollegaer. En av de klare premissene for denne prosessen er at det finnes tilstrekkelig kompetent helsepersonell. Det at regjeringen tar grep i andre sektorer som påvirker det, må vi forutsette at regjeringen tar et felles ansvar for.

Mens vi har debattert saker i salen i dag, har Riksrevisjonen lagt fram en rapport som viser at sykepleiermangelen i norske sykehus – de sykehusene statsråd Bent Høie har ansvaret for – er prekær. Er det ikke da viktig at regjeringen ser disse sakene i sammenheng, særlig når man gjør investeringer for fremtiden, sånn som man nå skal gjøre på Helgeland?

Statsråd Bent Høie [16:51:32]: Jo, derfor ligger det jo klare føringer, bl.a. i den nasjonale helse- og sykehusplanen som ble lagt fram på fredag, om at vi nettopp skal sørge for at det er tilstrekkelig kompetanse ved sykehusene våre framover. Derfor har regjeringen i statsbudsjettet for 2020 ikke minst satset på å styrke sykepleierutdanningen. Derfor har jeg sammen med ministeren for høyere utdanning og forskning lagt til en opptrapping som nettopp fører til flere spesialiserte sykepleiere.

Når det gjelder de ulike universitetene og høyskolenes valg av struktur på utdanningen, vet representanten like godt som meg at universitets- og høyskolesektoren har en mer selvstendig rolle i den typen spørsmål enn det f.eks. sykehusene har. Det er også veldig viktig at de samarbeider godt lokalt. Men jeg forstår at representanten spør om dette og ikke om det forslaget Arbeiderpartiet vil stemme for i dag, som nettopp vil innebære en ut-

settelse av hele denne beslutningen, noe jeg tror (presidenten klubber) kan bli veldig dårlig mottatt.

Presidenten: Tida er ute.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:52:45]: Senterpartiet får ikke flertall for sitt forslag, men vi oppnår en stor delseier, nemlig at Arbeiderpartiet slutter seg til vårt forslag. Det vil folk sør for Korgfjellet merke seg. Vi får Arbeiderpartiet med på en utredning av to lokalsykehus med fullverdige akuttfunksjoner – og med en presis definisjon, i tråd med Legeforeningen: døgnberedskap, akuttmedisin, akuttkirurgi, anestesi, røntgen, laboratorium og fødeavdeling. Mer presist kan det ikke sies. Det er en felles plattform for det videre arbeidet.

Sykehusberedskap er trygghet for forsvarlig akuttbehandling. De prehospitale tjenestene er mange ganger i tvil om diagnosen til den alvorlig syke. Hvis vi kommer i en situasjon hvor man ikke har akuttberedskap på nærmeste sykehus, bør de kjøre forbi dersom en blir i tvil om situasjonen, og det skjer ofte.

Er statsråden enig i denne faglige realiteten når sykehuset ikke har fullverdige akuttfunksjoner – altså at en må kjøre forbi Sandnessjøen og til Mo, når Sandnessjøen ikke blir fullverdig?

Statsråd Bent Høie [16:53:52]: Jeg håper virkelig at befolkningen på hele Helgeland merker seg Senterpartiets forslag, og ikke minst at Arbeiderpartiet støtter det i dag. Jeg tror at det er noe som – hvis det hadde fått flertall – virkelig ville ha blitt dårlig mottatt på hele Helgeland: at Stortinget nå hadde intervenert i denne beslutningsprosessen og sagt at en skulle stoppe opp og starte med utredninger på ny, og at en ikke endelig skulle ha fått avklaringer. Representanten var selv på talerstolen og snakket om at ordførerne fra Senterpartiet var blitt utmattet av dette, og Senterpartiets svar på det er å gjøre dem enda mer utmattet ved å forlenge denne prosessen.

Nei, likeverdige sykehus er en svært upresis definisjon som det vil være helt umulig å forholde seg til, fordi en kan være likeverdig helt ned til et minimum av tilbud, og da er det egentlig balansen mellom de to sykehusene som blir det vesentlige, ikke innholdet i sykehusene. For pasientene er det innholdet som er det vesentlige, og Helgeland vil heldigvis måtte ha det samme tilbudet som resten av befolkningen (presidenten klubber) og forholde seg til Nasjonal helse- og sykehusplan.

Presidenten: Tida er ute.

Mona Fagerås (SV) [16:55:08]: Helgeland er langt, og det bor folk opp mot fjellet og ytterst på den nøgne ø, i et til tider rimelig ugjestmildt vær. Det betyr at de prehospitale tjenestene og DMS får en særlig viktig rolle for å sikre gode tjenester til innbyggerne, også i dis-

triktene. SV mener at det på mange måter vil være fornuftig å starte med å se på hva slags innhold DMS og struktur på prehospitale tjenester skal ha, med tanke på fødende og barsel, fjerndiagnostikk og føljetjeneste. Gjennom dette vil det kanskje også bli mer tydelig hvilke alternativer som bør velges for å gi innbyggerne på Helgeland gode helsetjenester.

Hva vil ministeren gjøre for å sørge for at det foreligger en helhetlig plan for de prehospitale tjenestene? Og hva mener ministeren bør være et minimum av innhold for de distriktsmedisinske sentrene?

Statsråd Bent Høie [16:56:11]: For det første vil jeg si at jeg er veldig enig i SVs argumentasjon for ikke å stemme for Senterpartiet og Arbeiderpartiets forslag. Når det gjelder SVs forslag i dag, mener jeg at innholdet i det er fornuftig, men det er også godt ivaretatt gjennom måten jeg ser at utredningsarbeidet både har foregått på og ikke minst skal foregå på videre i Helgelandsykehuset. Jeg oppfatter at det er en premisse for alle alternativer at en også er nødt til å klargjøre tydeligere hvordan de prehospitale tjenestene skal være, som følge av den strukturen en ender på. Helt uavhengig av hvilket av disse alternativene som blir konklusjonen til slutt, er jeg enig med SV i at det vil ha konsekvenser for de prehospitale tjenestene. Det må ivaretas, og jeg vil selvfølgelig sørge for det i det videre arbeidet.

Så SVs forslag er godt, og derfor er det ikke nødvendig å stemme for det i Stortinget i dag – det kommer jeg til å sørge for videre uansett.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [16:57:24]: Senterpartiet sentralt har konkludert med at det beste for Helgeland er to fullverdige sykehus. Senterpartiet lokalt har konkludert med at ett felles sykehus, sentralt på Helgeland, sør for Korgfjellet, er det beste. Senterpartiet sentralt og lokalt er altså ikke enige.

Nok en gang står vi med et representantforslag der representantene fra Senterpartiet sentralt mener at de vet bedre enn de lokale. Men ikke vet de bare bedre enn de lokale i denne saken, Senterpartiet vet også bedre enn Den norske legeforening. De vet også bedre enn Det helsevitenskapelige fakultet, Institutt for klinisk medisin ved Norges arktiske universitet. Senterpartiet vet til og med bedre enn UNN, Universitetssykehuset Nord-Norge, både UNN-direktørens ledergruppe og den akuttmedisinske klinikken ved UNN.

Jeg trodde Senterpartiet var et parti som lyttet til distriktene, men i denne saken har de helt klart og tydelig vist hva de mener: Dere vet ikke hva dere snakker om.

Hovedmotstanden mot to sykehus på Helgeland kommer fra fagfolkene, de som faktisk skal jobbe der. Vi har ca. 80 000 potensielle pasienter på Helgeland, og det er alt vi er. I tillegg sliter hele Nord-Norge. Helse Nord totalt har ikke større befolkningsgrunnlag enn Rogaland fylke og er avhengig av hver eneste pasient og hver eneste ansatt. Universitetssykehuset Nord-Norge er avhengig av god faglig kvalitet i hele regionen, sånn at pasientene ikke søker seg vekk.

I dag la altså Riksrevisjonen fram en rapport som konkluderer med at helseforetakene har store bemaningsutfordringer. Vi kan ikke gå med på å gjøre det verre for Nord-Norge og for Helgeland. Rapporten viser også at disse utfordringene påvirker hvordan de ansatte selv opplever kvaliteten på pasientbehandlingen.

Ved å bygge et felles sykehus sentralt på Helgeland vil alle få et godt og likeverdig tilbud. Pasientene får det bedre ved at man samler alle funksjoner under ett tak. Rekrutteringen blir enklere til ett større felles fagmiljø.

Folk på Helgeland fortjener et like godt sykehus tilbud som resten av landet. Nå har vi endelig muligheten til å realisere ett felles sykehus, ett sykehus som kan utvikles og håndtere mer enn hva dagens tre sykehus gjør.

Til slutt: Jeg vil oppfordre alle og enhver i denne saken når vi kommer til voteringen på torsdag, til å stemme mot forslaget fra mindretallet – rett og slett fordi Helgeland fortjener det.

Siv Mossleth (Sp) [17:00:42]: Aller først må jeg få presisere noen viktige detaljer som setter argumentasjonen fra representanten Ebbesen i perspektiv:

Helgelandssykehuset 2025 – nå må vi huske realitetene: Ressursgruppas anbefaling var ett stort sykehus på Mo i Rana. Det er nærmere 3,5–4 timer fra Brønnøysund og Sømna. Direktørens anbefaling, som nå er lagt fram, er et stort hovedsykehus på Mo og et lite i Sandnessjøen. Ingen fra Helgelandssykehuset har foreslått det som representanten Ebbesen tar til orde for her i dag, nemlig et stort akutt sykehus sør for Saltfjellet. Det er det absolutt ingen fra Helgelandssykehuset som har anbefalt.

Jeg har også lyst til å sette det som representanten Søttar sa, litt i perspektiv. Representanten sa at Senterpartiet sentralt har konkludert med at det er best med to sykehus. Nei, Senterpartiet sentralt har med dette forslaget bedt om å få utredet to fullverdige sykehus. Det er Nordland Senterparti som i sitt program klart har sagt at de ønsker to fullverdige sykehus på Helgeland, og dersom det skal være bare ett, skal det være sentralt på Helgeland. Senterpartiet i Nordland har vært veldig tydelig, og når de har laget sitt program, har de også sett fylket som en helhet.

Vi ser at vi har to sykehus lengst nord – i Harstad og i Narvik. Vi har to sykehus i nærheten av hverandre – i

Stokmarknes i Vesterålen og i Gravdal i Lofoten. Det er jo geografi som er et av momentene for at man har denne sykehusforekomsten.

Senterpartiet ble også kritisert for å være utydelig og ville utsette. Nei, vi er ikke utydelige. Nordland Senterparti har vært veldig tydelig i sin argumentasjon, og vi ønsker ikke å utsette. Vårt hovedønske er å få utredet to fullverdige sykehus, noe helgelendingene fortjener.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [17:04:00]: Dersom to fullverdige sykehus hadde vært et alternativ i mandatet som Helse Nord la fram for vel tre år siden, hadde debatten vært en helt annen både på Helgeland og her i Stortinget. Tidsbruken kunne vært redusert, og stemningen kunne kanskje vært bedre både her og der. Det sier jeg helt uavhengig av hvilken konklusjon man ville ha landet på. Men med ordentlige utredninger og dette alternativet ville man kunne vist til nettopp det at det var faglig forsvarlig utredet. Det burde Helse Nord og statsråden tatt ansvar for den gangen.

Nå ser vi, som flere har nevnt, at direktøren anbefaler det som kanskje av utenforstående kan oppfattes som en helt grei tosykehusmodell, men som er den modellen som nesten ingen ønsker seg, verken fagfolk eller det store flertallet av kommuner i Helgeland. Å plassere ett sykehus uten reelle akutfunksjoner og fødeavdeling sentralt på Helgeland beskrives som en pasientfelle. Dersom du har akutt behov for hjelp, skal du likevel fraktes til den nordlige ytterkanten av denne store regionen. Vi vet at det er store utfordringer med både luftambulansse og helikopterregularitet mellom kyst og innland store deler av vinterhalvåret, og vi vet at det er fryktelig langt å kjøre i fire–fem timer dersom man er livstruende syk og skadet, det være seg i forbindelse med fødsel, traumer eller annet.

Det som er hevet over enhver tvil, er at det må plasseres et fullverdig, ordentlig akutt sykehus sentralt på Helgeland, dvs. sør for Korgfjellet, som vi nå kjenner som et geografisk begrep, og ikke Saltfjellet, som representanten Mossleth var inne på. Uansett hvor den konkrete lokaliseringen vil bli i dette området, må vi huske at innbyggerne helt sør på Helgeland fortsatt vil ha over tre timers kjøretid. Det må derfor være et sykehus med ordentlig akuttberedskap hele døgnet og ordentlig fødeavdeling. Og selv om det skulle bli bare ett sykehus her sentralt, vil de lengst nord på Helgeland likevel ha bare to timer til det samme sykehuset.

Vi kan ikke være vitne til en sånn forskjellsbehandling av innbyggerne i regionen som tidligere konklusjoner og direktørens anbefaling legger opp til. Alle på Helgeland trenger tilgang til sykehus, ikke bare innenfor normal åpningstid fem dager i uka.

To fullverdige sykehus skulle ha vært en del av mandatet og av utredningen, sånn at man kunne tatt stilling til det på en fullgod måte. Som representanten Toppe viste til, er dette programfestet i Senterpartiets fylkeslag i Nordland. Men uansett hvilken løsning som velges, er det helt uakseptabelt ikke å ha et ordentlig akutt sykehus sentralt på Helgeland sør for Korgfjellet. Selv om det nevnes at det er fleksibilitet i innholdet i et lite sykehus, vet vi ut fra den lange prosessen og innholdet, og nå fra direktørens anbefaling, at det lille sykehuset ikke skal ha f.eks. akuttkirurgi og fødeavdeling 24/7. Det trenger vi.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [17:07:05]: Fremskrittspartiet har bare ett mål for den nye sykehusstrukturen på Helgeland: å sikre best mulig pasientbehandling. Det er også det eneste som betyr noe. I prosessen videre er vi derfor opptatt av å lytte, og når jeg møter ordførere fra Senterpartiet fra Helgeland, ber de oss om ikke å lytte til Senterpartiet sentralt. Det har jeg lovet dem å ikke gjøre, og det er et løfte jeg har tenkt å holde.

Når Senterpartiet sentralt har låst seg fast i at utredning av to sykehus er viktig, er det tilsynelatende ingen lokalt som er enig. Tvert imot er man lokalt bekymret for den løsningen Senterpartiet på Stortinget har løftet. Man er bekymret for at pasientgrunnlaget for å etablere to akutt sykehus er for svakt. Man har faglige hensyn som gir bekymringer. Det å samle akuttfunksjoner har vist seg å være utrolig viktig for de faglige miljøene på Helgeland nettopp for å kunne sikre tilstrekkelig mengdetrening, rekruttering av fagfolk og kvalitet i tjenesten. Mange lokalt er bekymret for at den løsningen Senterpartiet har lansert, vil føre til en evig kamp mellom to sykehus som begge over tid ikke vil kunne klare å levere gode tjenester.

Jeg registrerer også at representanten Lundteigen mener at Senterpartiets ordførere lokalt er så presset at de nå har begynt å diskutere løsninger de ikke ønsker seg. Det er en påstand fra Senterpartiet sentralt som jeg har tenkt å spørre Senterpartiet lokalt om når jeg skal besøke Helgeland neste uke.

Proessen om ny sykehusstruktur er nå i gang. På torsdag skal styret ved Helgelandssykehuset diskutere og drøfte denne saken. Deretter skal Helse Nord gjøre sine vurderinger.

Vi i Fremskrittspartiet vil framover lytte til fagfolk, til innbyggerne på Helgeland og til og med til Senterpartiets egne folkevalgte lokalt. De har vært tydelige på at de ikke ønsker en utredning av to fullverdige akutt sykehus. Derfor stemmer Fremskrittspartiet ned forslaget fra Senterpartiet sentralt, og vi vil samtidig oppfordre Senterpartiet til å begynne å lytte til folk lokalt, til hva de ønsker å fortelle dem.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [17:09:18]: Det er sant som det er sagt, at to fullverdige lokalsykehus, med den definisjonen vi har sett, burde ha vore med som ein del av mandatet heilt frå starten av. Det er det som er den store feilen i denne saka.

Senterpartiet nasjonalt har ikkje konkludert med dette forslaget. Dei som har stått på talarstolen her og sagt det, bør lesa saka, dei bør lesa forslaget vårt. Vi ber om at dette vert greidd ut som ein del av mandatet. Dette vil ikkje føra til ei stor utsetjing, for det er no slik at administrerande direktør har kome med ei anbefaling om to sjukehus. Justeringa går på innhaldet i dei, og det er ikkje noko som krev ei veldig stor utsetjing.

Det som er poenget, er at det er ein mistillit på Helgelandskysten til ein slik modell, dei har ikkje noka tru på at eit lokalsykehus utan akuttkirurgi vil vera berekraftig over tid. Dei har jo erfaringar med Mosjøen. I Nasjonal helse- og sjukehusplan for 2015–2019 står det at det var fire sjukehus i Noreg utan akuttkirurgi som var akuttsjukehus, altså det ein planlegg no. Det var på Nordfjordeid, det var i Lærdal, det var i Mosjøen, og det var Lovisenberg Diakonale Sykehus her i Oslo.

Eg kan forstå at når ein får velja mellom dette og eitt sjukehus, vel ein eitt sjukehus, for ein har inga tru på det, ein har sett kva som har skjedd i Mosjøen. Og så er det dette ein skal føreslå på nytt. Eg er heilt trygg på at det viktigaste hadde vore å få inn i mandatet at det var ein ordentleg tosjukehusmodell som var eit alternativ. Det er pluss og minus med ein tosjukehusmodell, og det er òg pluss og minus med ein eittsjukehusmodell, men det som no ligg i mandatet, og som vert føreslått, med eit akuttsjukehus utan kirurgar i vakt, er ingen berekraftig modell. Det var vel ein grunn til at Stortinget da vi behandla Nasjonal helse- og sjukehusplan i 2015, gjekk vekk frå denne modellen. Ingen sjukehus fekk endringar trass i at regjeringa prøvde å få dette til elles i landet. Ingen sjukehus mista akuttkirurgiske funksjonar, ikkje i Flekkefjord, ikkje i Odda eingong, ikkje på Stord, ikkje i Narvik. Men på Helgeland skal dei altså få oppleve dette, for da gjeld ikkje det som vi var einige om i 2015.

Jordmorforbundet går for ein tosjukehusmodell. Legeforeningen har sagt noko anna, men det som Legeforeningen òg har sagt, er at dei ikkje støttar ein modell der ein har eit akuttsjukehus utan akuttkirurgi, fordi det handlar om at ein må ha breiddekompetanse på eit sjukehus viss ein skal behandla pasientar forsvarleg.

Siv Mossleth (Sp) [17:12:35]: Jeg må takke representanten Bøkestad Andreassen for at hun presiserte at jeg mente å si et sykehus sør for Korgfjellet, ikke sør for

Saltfjellet. Representanten Bøkestad Andreassen har helt rett.

Det jeg ville presisere, var at ressursgruppas anbefaling var ett stort sykehus på Mo, og direktørens anbefaling er et stort hovedsykehus på Mo og et lite i Sandnessjøen. Ingen har foreslått det som representanten Ebbesen tok til orde for, nemlig ett stort akuttsykehus sør for Korgfjellet. Og den anbefalingen som foreligger nå, om to sykehus – ett A-sykehus, et hovedsykehus, i Rana og et lite sykehus i Sandnessjøen – er det ingen som ønsker. Det er en modell med et A-sykehus og et B-sykehus, en pasientfelle, som ikke er noe bra forslag.

Jeg har lyst til å spørre statsråd Høie direkte: Er statsråden enig med representanten Ebbesen i at dersom det skulle være bare ett stort sykehus, ville det vært sør for Korgfjellet?

Statsråd Bent Høie [17:14:30]: Det er lov å prøve seg, men jeg kommer selvfølgelig ikke til å si noe om hva som nå er min vurdering av hva som bør være strukturen på Helgelandssykehuset – jeg har ikke trukket konklusjonen. Det vil jeg først gjøre etter at Helgelandssykehusets styre og Helse Nord's styre har behandlet saken. Deres beslutninger vil være en del av mitt beslutningsgrunnlag.

Men det er sagt en del ting som jeg er nødt til å presisere. For det første sier representanten Mossleth at ingen har foreslått en modell med ett stort akuttsykehus sør for Korgfjellet. Det er feil. Det er jo en del av det som er utredet, og ikke minst er det det veldig mange av Mossleth's egne ordførere har tatt til orde for. Det er også feil at ingen ønsker den modellen som direktøren nå har foreslått. Det er jo den modellen som flere av kommunene nord for Helgeland har ønsket seg, og som direktøren har foreslått.

Representanten Mossleth sa også at hun ikke ville utsette, men hun ville utrede. Vel, det er ikke mulig ikke å gjøre de to tingene samtidig. Senterpartiet og Arbeiderpartiets forslag i dag ville bety en utsettelse av denne beslutningen. Det ville bare vært én mulighet for meg hvis Stortinget hadde vedtatt dette, og det var å ha foretaksmøte i Helse Nord og be dem om å stoppe prosessen og begynne å utrede dette alternativet. Og det hadde vært helt unødvendig, for jeg mener at i det utredningsarbeidet som er foretatt, er det et beslutningsgrunnlag også for å vurdere ulike andre kombinasjoner enn de kombinasjonene som er beskrevet, rett og slett fordi alle disse ulike alternativene nå er beskrevet.

Det er også en del beskrivelser av administrasjonen i Helgelandssykehusets forslag som ikke er riktige. Et akuttsykehus i Sandnessjøen beskrives som et sykehus uten akuttkirurgi og fødetilbud, men det er ikke det som er foreslått fra administrasjonen i Helgelandssykehuset.

Det er et akuttsykehus med akuttkirurgi og fødetilbud. Det er også viktig å presisere.

Jeg oppfatter at når Stortinget i sin votering forhåpentligvis ikke stemmer for Senterpartiet og Arbeiderpartiets forslag, betyr ikke det at Stortinget har sagt nei til en tosykehusmodell. Stortinget har sagt nei til å stoppe prosessen og begynne utredningen på ny, men en tosykehusmodell er fortsatt på bordet som en del av løsningen, som kan vurderes både av styret i Helgelandssykehuset, av styret i Helse Nord og selvfølgelig av meg til slutt.

Sveinung Stensland (H) [17:17:36]: Det er ikke Stortinget som har siste ord i saker som dette, men Stortinget har en utmerket mulighet til å trenere og stanse saker som dette. Jeg vurderer det slik at et vedtak i tråd med Senterpartiet og Arbeiderpartiet i dag ville vært, som statsråden sier, en klar beskjed om at en måtte stanse prosessene i Helgelandssykehuset fordi dette stortingsvedtaket ikke var fulgt opp i prosessen. Det er heller ikke slik at et vedtak i dag ville vært avgjørende for strukturen, men det ville som sagt lagt seg opp i hva som skulle ligge til grunn i utredningen frem mot styremøtet på torsdag.

Det som er viktig nå, er at saken får gå sin gang, at prosessen, som har vart lenge – faktisk siden 1997 – får fortsette. Allerede denne uken skal dette opp i styret. Det har vært en lang og vanskelig prosess, og vi hører jo i debatten her at lokale representanter peker på nettopp det. Jeg er enig med representanten Mona Fagerås, som i stad sa at dette forslaget fra Senterpartiet kom lovlig sent, for det gjør det. Jeg er litt overrasket over at Arbeiderpartiet støtter det, men de har sikkert gode grunner for det. Vi legger nok litt annet i det enn Arbeiderpartiet, for jeg mener som sagt at dette vil være en stoppordre til Helgelandssykehuset hvis det blir vedtatt. Det fortjener ikke befolkningen på Helgeland. Heller ikke SV vil ha flere utsettelser, og det er flott, for det hadde vært realiteten.

Vi må ha respekt for styrets behandling av Helgelandssykehuset, og vi må ha respekt for lokalpolitikere på Helgeland. Jeg er ganske overrasket over de unisone tilbakemeldingene jeg får fra mange ordførere spesielt sør i Nordland. Det er en helt opplagt uenighet mellom ordførerne og stortingspolitikere i Senterpartiet. Spørsmålet er da om vi skal lytte til lokalpolitikere, og om det er slik at stortingspolitikere har mer vett på Helgeland enn lokalpolitikere.

Representanten fra Rødt var inne på dette med åpenhet – at det ikke er åpenhet rundt beslutningene. Vel – styremøtene er jo åpne. Protokollene er åpne. Så det er ikke sant at det ikke er åpenhet. Dette er andre organer, men det er åpenhet rundt dem.

Så er spørsmålet: Hva skjer hvis dette forslaget nå faller? Vil Senterpartiet da forholde seg til de lokale ordfø-

rerne, eller vil de fortsette som nå og si at de vet best? Representanten Lundteigen var inne på at dette var en delseier, at Arbeiderpartiet støttet dem. Jeg vil ikke kalle et vedtak som vil forsinke nytt sykehus på Helgeland, som en seier – tvert om. Nå blir det heldigvis ikke vedtatt, men jeg vil minne om at fylkestinget i Nordland allerede i 1997 vedtok at det skulle være ett sykehus på Helgeland. Nå skriver vi 2019, og vi er fortsatt ikke kommet dit.

Carl-Erik Grimstad (V) [17:20:53]: Jeg takker for en god debatt i denne saken, det fortjener befolkningen på Helgeland. Noe av det mest spektakulære her i dag er at det har blitt trukket inn markedsøkonomiske prinsipper, innsatsstyrt finansiering, DRG og helseforetak i denne debatten. Det har virkelig ikke noe med saken å gjøre. Det virker som om noen mener at man liksom bare kan si disse ordene som et mantra, så – samsalabim – oppheves alle rekrutteringsbehov, så forsvinner alle behov for økonomisk forsvarlig utnyttelse av kostbart utstyr, så forsvinner alle behov for kontrollert økonomisk drift, og så fordunster som dogg for sola all den ulikheten som uvilkårlig vil oppstå når begrensede ressurser skal spres utover et stort geografisk område.

Representanten Mossleth forsøker å redde sitt partis selvmotsigelse i denne saken, men hun gjør i realiteten bildet enda mer forvirrende ved å bringe inn sitt fylkesparti. Hvis jeg hørte rett, har altså Senterpartiet ikke bare to standpunkter i denne saken – de har tre standpunkter. Og når jeg ser at representanten Lundteigen har tegnet seg, kommer det kanskje et fjerde.

Jeg har besøkt sykehuset i Sandnessjøen. Jeg er imponert over de prehospitale tjenestene som ble vist meg der, og jeg vet at de er blant de beste i landet. Jeg nevner dette spesielt siden prehospitale tjenester har vært nevnt flere ganger i denne debatten.

Jeg er ikke så bekymret for utmattede politikere. Jeg er derimot bekymret for 420 ansatte ved Sandnessjøen sykehus, som kjenner seg utsatt i disse tider, og som krever en beslutning nå.

Jeg er også opptatt av et annet element i denne saken. Det dreier seg om desentralisert sykepleierutdanning, som Venstre har trukket fram ved en rekke anledninger, og som jeg håper kan falle på plass når vi nå får en sykehusløsning i denne regionen.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Siv Mossleth (Sp) [17:23:14]: Det stemmer, det statsråd Høie sier, at det er mange som har foreslått ett stort sykehus sør for Korgfjellet, men når det gjelder hvem som har lagt fram anbefalingene på vegne av Hel-

gelandssykehuset, har ikke de lagt fram en anbefaling om ett stort sykehus sør for Korgfjellet.

Men ut fra det som ble sagt i stad, kan vi konkludere med at statsråden ikke vil gå god for stortingsrepresentanten Ebbesen fra Høyre, som tok til orde for ett stort akuttsykehus sør for Korgfjellet.

Denne prosessen har, som mange har sagt, vart veldig lenge, og det er slitsomt å stå i en sånn prosess i rundt 20 år, men jeg vil presisere at det er tid til å utrede to fullverdige sykehus, for det hadde vært det beste for folket på Helgeland.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:24:35]: Saken gjelder beredskap. Den gjelder trygghet ved alvorlig, akutt sjukdom. Den gjelder det å redde liv.

Det er store avstander. Avstanden Sømna–Mo i Rana er 260 km – nær fire timer. Det er en utrolig krevende geografi, og det er en av de delene av landet som har den mest spredte bosettingen. Det er altså utrolig krevende å sikre en sjukehusberedskap her som gir trygghet for forsvarlig akuttbehandling.

Vi har erfaring fra andre deler av landet med at det er vesentlig å kombinere akuttbehandlingen ved spesialisthelsetjenesten med et samspill med primærhelsetjenesten, samhandlingen. Det gjør at en kan få bedre utnyttelse av ressursene når en ikke har så stor pågang av akutte hendelser. Det går an å organisere helsetjenesten ved å kombinere en forsvarlig bruk av økonomi med trygghet med tanke på det akutte.

Vi i Senterpartiet står sjølsagt på to fullverdige lokalsjukehus når det gjelder akutfunksjoner. At disse sjukehusene vil ha noe ulikt innhold når det gjelder elektiv virksomhet, ja, det er sånn som det er over hele landet.

Det sies her fra representanten Ebbesen at det skal være ett sykehus sør for Korgfjellet, og det sies fra representanten Søttar fra Fremskrittspartiet at en skal ha ett felles sykehus fordi Helgeland fortjener det. Jeg lurar på om de to representantene har lest innstillinga fra direktøren for sykehuset, for der er det ikke sør for Korgfjellet som er hovedpoenget.

Som representanten Toppe sa, dreier diskusjonen seg nå om innholdet i disse to sjukehusene. Det er ikke noen stor jobb å definere innholdet i dette, så de som snakker om utsettelse, mener jeg snakker mot bedre vitende.

Det som er et faktum, er at det i mange tilfeller er tvil om diagnosene i akutte, kritiske situasjoner. Uten et fullverdig akuttilbud vil en i mange tilfeller måtte tenke på å kjøre forbi det nærmeste sykehuset til det sykehuset som har de nødvendige akutfunksjonene, i en kritisk situasjon der tid er gull verdt.

Ellers: Når det refereres til diskusjonen i Nordland i 1997 om ett sykehus, kan jeg si til representanten Stens-

land: I 2008 var diskusjonen i Vestre Viken om en skulle ha ett akuttsykehus i stedet for i Bærum, Drammen, Hønefoss og Kongsberg. Det er gjort til skamme, det bør også gjøres på Helgeland.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [17:27:44]: Det er få eller ingen i denne debatten som har tatt opp det som er sjølv argumentet i forslaget vårt, nemleg at det er og kan vera to fullverdige akuttsykehus på Helgelandskysten, at den befolkningsgrensa som vert lagt til grunn, ikkje gjeld andre plassar i landet. Eg har ikkje høyrte nokon som argumenterer mot det faglege. Det er andre ting, som at det er ei utsetjing osv., men det faglege i forslaget vårt står seg.

Det er pussig at Stortinget, som kjempa for akuttkirurgien i Odda og Flekkefjord, skal synast det er heilt greitt at Sandnessjøen mister akuttkirurgien.

Så merkar eg meg at statsråden seier at det i forslaget frå administrerande direktør er akuttkirurgi i Sandnessjøen, men eg har lese innstillinga, og sånn som eg oppfattar det, står det akuttkirurgi, som betyr elektiv kirurgi, og akuttberedskap, som igjen betyr anestesilegar på vakt, ikkje kirurgar.

Sveinung Stensland (H) [17:28:57]: Denne regjeringa har innført en rekke nødvendige endringer og reformer. I denne saken, som i den forrige, viser Senterpartiet sitt sanne ansikt og kanskje selve årsaken til at så altfor lite skjedde i de årene de selv satt ved makten.

Jeg har hatt møter med samtlige sykehus på Helgeland. Jeg har hatt møter med en rekke av ordførerne på Helgeland, noen av dem har sågar kommet og besøkt oss her i Stortinget. Jeg har møtt tillitsvalgte fra de fleste organisasjonene på Helgeland. Jeg har vært i åpne medlemsmøter på Helgeland. Jeg har virkelig vært ute og lyttet. Bildet er mye mer sammensatt enn det denne debatten legger til grunn.

Det er veldig få som er enig i Senterpartiets primærstandpunkt i denne saken, og som jeg har sagt tidligere, ikke engang Senterpartiets egne ordførere er enig i Senterpartiets syn i denne saken. Tvert om tryglet de oss i et møte vi hadde denne uken, om å lande på en helt annen konklusjon.

Det viktigste er å sikre befolkningen god tilgang på behandling av beste merke – at fødende får et godt tilbud, og at man er sikret akutthjelp når man trenger det.

Når representanten Toppe peker på faglighet: De som snakker høyest om ett sykehus, er nettopp fagfolkene. Nå høres det ut som om jeg har landet på at jeg vil ha ett sykehus på Helgeland. Det har jeg ikke – jeg har ikke

landet i det hele tatt. Men det jeg er helt sikker på, er at prosessen i Helgelandssykehuset må få gå sin gang. Helse Nord må få ta sine beslutninger. Og så får man komme tilbake til hvor dette lander når alt kommer til alt. Men jeg gjentar: Realiteten i Senterpartiets vedtak, som Arbeiderpartiet støtter, vil være at styret i Helgelandssykehuset ikke kan fatte en beslutning på torsdag, og det kan ikke vi være med på.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [17:30:51]: Det har skjedd noen interessante vendinger i denne debatten, fra at representanten Lundteigen var veldig opptatt av at de lokale representantene i Senterpartiet ikke visste hva de holdt på med, eller følte seg så presset at de jobbet for en løsning de ikke egentlig var for, til at en nå har tatt til orde for at vi kanskje skal ha fire akuttsykehus på Helgeland som skal være fullverdige, og henviser til et eller annet som har skjedd i det sentrale østlandsområdet. La meg minne Senterpartiet og representanten Lundteigen om at det bor 77 000 personer på Helgeland. Det er i hvert fall ikke rom for fire akuttsykehus hvis det skal være god faglig kvalitet ved alle disse.

Så ble det tatt opp om regjeringspartiene hadde lest innstillingen fra direktøren ved Helgelandssykehuset. Det kan jeg selvfølgelig bekrefte at vi har gjort. Men beslutningen er ikke tatt. Den er ikke tatt i styret ved Helgelandssykehuset, og den er i hvert fall ikke tatt i Helse Nord. Så vi er i en prosess, og det må også Senterpartiet begynne å erkjenne snart.

Så begynner Kjersti Toppe å snakke om det faglige aspektet i hennes eget forslag, og da kan man begynne å lure på hvilket faglig aspekt det er. For hvis man snakker med de lokale fagmiljøene på Helgeland, er de i hvert fall sterkt uenig i det forslaget Senterpartiet har lansert her. Faglig står det seg rett og slett ikke. Hvis man lytter til de lokale fagmiljøene, er de opptatt av å samlokalisere akutfunksjoner nettopp for å få bedre mengdetrening, for å få døgnkontinuerlig beredskap og for å øke den faglige kvaliteten på sykehustjenestene på Helgeland. Det Senterpartiet kjører her, er et løp som svært få støtter, i hvert fall svært få fagmiljøer.

Så det jeg lurer på helt til slutt, er: Hva er det egentlig Senterpartiet driver med her? Hva er målet med dette forslaget, hva er målet med denne debatten? Hvis det er å ri en prinsipiell hest for å late som om de er opptatt av et desentralisert sykehus, får det så være. Vi andre er bare opptatt av den faglige kvaliteten og at pasienttilbudet i regionen blir best mulig, og heldigvis har Fremskrittspartiet og regjeringspartiene lokal støtte for det.

Presidenten: Representanten Carl-Erik Grimstad har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Carl-Erik Grimstad (V) [17:33:05]: Representanten Toppe etterlyser noen faglige begrunnelser for det standpunktet regjeringspartiene har tatt i denne saken. Men hun har ikke fått det, og det skyldes at vi overlater de faglige argumentene i den prosessen som er i gang nå, til det faglige apparatet som vi har til rådighet.

Og så hadde jeg rett: Senterpartiet vil ha fire forskjellige alternativer på bordet, for jeg hører jo representanten Lundteigen si her at han vil ha to fullverdige sykehus, mens representanten Toppe vil ha en utredning. Da må det i sannhet være lov å spørre: Hva er det Arbeiderpartiet har latt seg forlede til å være med på her? Er ordet «bondefangeri» et dekkende begrep?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:34:03]: Senterpartiet har i mange år stått fremst i striden for å stoppe sentraliseringen innenfor spesialisthelsetjenesten. Ja, vi har ikke bare stått fremst i striden for å stoppe sentraliseringen, vi har også stått fremst i striden for å utvikle spesialisthelsetilbud flere steder i landet, bl.a. i Alta, og det er jeg stolt av, for det er noe befolkningen fortjener. Det har ført til at vi har fått en betydelig framgang i en rekke diskusjoner rundt omkring i landet, og ingen kan understå at Senterpartiet har vært i front når det gjelder sikring av sykehus både i Flekkefjord, på Tynset, i Kirkenes – ja, over hele landet. Nå står striden på Helgelandsskysten.

Det refereres til Senterpartiets ordførere på Helgeland som vil ha et sykehus sør for Korgfjellet. Det er sjølsagt et helt naturlig standpunkt fordi avstandene er så store at en må ha et fullverdig sykehus sør for Korgfjellet hvis en skal ivareta nødvendig beredskap. De ordførerne som går inn for det, slåss for det, og de har full støtte fra Senterpartiet. Det som nå er framlagt fra direktøren, er at en tvert imot ikke har et fullverdig sykehus sør for Korgfjellet, det sykehuset kommer nord for Korgfjellet. Her er det viktig at en greier å forene interessene. De som er nord for Korgfjellet, skal ha sitt tilbud, de som er sør for Korgfjellet, skal ha sitt tilbud, og det går an å forene beredskap med klok bruk av fagfolk på en økonomisk måte.

Hvis statsråden avklarer at det skal være trygghet rundt sykehusene, vil en også få rekruttering, men det vi ser, er at når det ikke er trygghet for hva sykehuset skal inneholde, vil rekrutteringen lett svikte. Derfor er det et veldig greit standpunkt Senterpartiet har framlagt her. Det objektive faglige beredskapsargumentet er like sterkt etter denne debatten som før denne debatten. Jeg er sikker på at de ordførerne som ønsker et fullverdig sykehus sør for Korgfjellet, vil fortsette sitt arbeid, og de skal vite at de har Senterpartiet med seg i det. Vi har

gjort en stor delseier ved at en nå også har Arbeiderpartiets stortingsgruppe med på det standpunktet.

Presidenten: Sveinung Stensland har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Sveinung Stensland (H) [17:36:56]: Jeg føler behov for å rette opp det sterkt feilaktige inntrykket av at denne regjeringen ikke jobber for lokalsykehusene. Det er under denne regjeringen at vi bygger sykehus i Hammerfest, det er under denne regjeringen vi bygger nytt sykehus i Kirkenes, og det er under denne regjeringen Klinikk Alta kommer opp som den gjør. Det er veldig spesielt å ta æren for det, for det skjedde faktisk omtrent ingen ting på dette feltet mens Lundteigen sitt parti satt i regjering. Det vi hadde da, var krangling. Vi har gått fra kranglekraft til handlekraft i sykehuspolitikken, og sånn skal det fortsette.

Så til de lokale ordførerne: Enten har jeg ikke forstått hva de snakket om, eller så har de forledet meg. Men det var nå engang slik at bestillingen fra ordførerne til oss var: Vi vil ha ett sykehus sør for Korgfjellet. – Og det var fra en rekke Senterparti-ordførere.

Jeg mener Lundteigen bør snakke litt med sine egne og få orden i sysakene, for dette er ikke noe annet enn villedning av forsamlingen.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:38:08]: Det har pågått en ganske kontinuerlig debatt om spesialisthelsetjenesten fra 2005. Senterpartiet har vært i front i alle disse diskusjonene for å sikre et desentralisert tilbud. Det har ført til at det har vært betydelig uro internt i den rødgrønne regjeringa i den perioden, fordi Senterpartiet hadde et klart annerledes standpunkt enn det Arbeiderparti-statsråden hadde. Når vi da har fått en høyre-regjering, har Senterpartiets aktivitet ført til at sentraliseringskreftene har blitt drevet tilbake på punkt etter punkt. Det fortsetter, og det er vi veldig glade for, for befolkningens kraft er så stor; en vil ha et trygt tilbud sjøl om en bor i grisgrendte strøk.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Dermed er sakene på dagens kart ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Ingen har bedt om ordet, og møtet er heva.

